

การศึกษารายกรณีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออก
โรงเรียนราชบพิธ สังกัดกรุงเทพมหานคร

สารนิพนธ์
ของ
นางสาววรรณฤดี รุกขวัฒนกุล

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว
ตุลาคม 2546
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การศึกษารายการของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออก
โรงเรียนราชบพิธ สังกัดกรุงเทพมหานคร

บทคัดย่อ

ของ

นางสาววรรณฤดี รุกขวัฒนกุล

๒๕๒.๘
๖๕๖๕๐
๖.๖

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว
ตุลาคม ๒๕๔๖

๒ ๒๓๖๕๑๕

วรรณฤดี รุกขวัฒนกุล. (2546). การศึกษารายกรณีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออก โรงเรียนราชบพิธ สังกัดกรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นันทนา วงษ์อินทร์.

ความมุ่งหมายในการศึกษาครั้งนี้ เพื่อศึกษานักเรียนที่มีพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออก โรงเรียนราชบพิธ สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2545 จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ การเยี่ยมบ้าน อัตชีวประวัติ บันทึกประจำวัน สังคมมิติ แบบสำรวจ แบบสอบถาม และแบบทดสอบ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ผลการศึกษาปรากฏดังนี้

นักเรียนที่มีพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออก คือ ไม่กล้าแสดงความคิดเห็นส่วนตัวในการวิพากษ์วิจารณ์ ไม่กล้าปฏิเสธที่จะทำตามคำขอร้องของผู้อื่น ไม่กล้าแสดงความรู้สึกในทางบวกกับคนอื่น และไม่กล้าแสดงออกในกิจกรรมหน้าชั้นเรียน ซึ่งสิ่งเหล่านี้ก่อให้เกิดปัญหาตามมา เช่น การไม่เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน กลัวและตกใจเมื่อถูกครูเรียกถาม ไม่กล้าเผชิญปัญหา สัมพันธภาพกับเพื่อนไม่ดี ตลอดจนไม่สามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ ซึ่งพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออกมีสาเหตุมาจากสิ่งแวดล้อมทางบ้าน เนื่องจากผู้ปกครองเป็นผู้ตัดสินใจและจัดการทุกสิ่งทุกอย่างให้นักเรียน โดยไม่เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นหรือทำอะไรด้วยตนเอง นอกจากนี้สิ่งแวดล้อมทางโรงเรียนก็มีผลต่อพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออกคือ เมื่อเรียนไม่เข้าใจนักเรียนถูกครูดุว่า ลงโทษรุนแรง จึงเกิดการกลัวและอายเพื่อน ดังนั้นจึงได้ทำการช่วยเหลือนักเรียนโดยการให้คำปรึกษา เพื่อให้ให้นักเรียนตระหนักถึงสาเหตุและร่วมกันแก้ไข โดยเน้นการรู้จักและเข้าใจตนเอง และใช้การปรับพฤติกรรมโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม การฝึกพูดหน้าชั้นเรียน และใช้เทคนิคการเสริมแรง เช่น คำชมเชย เป็นต้น ซึ่งทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมกล้าแสดงออก มีทัศนคติที่ดีต่อครอบครัว ครู และเพื่อน สามารถปรับตัวได้ดีขึ้น

A CASE STUDY OF PRATHOM SUKSA V STUDENTS ON UNASSERTIVE
OF RAJABOPIT SCHOOL UNDER BANGKOK METROPOLITAN

AN ABSTRACT

BY

MISS WANRUDEE RUKKHAWATTANAKUL

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree in Guidance and Counseling Psychology
at Srinakharinwirot University
October 2003

Wanrudee Rukkhawattanakul. (2003). *A Case Study of Prathom Suksa V Students on Unassertive of Rajabopit School Under Bangkok Metropolitan.* Master Project, M.Ed. (Guidance and Counseling Psychology). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University. Project Advisor : Asst. Prof. Dr. Nanthana Wong – in.

The purpose of this research was to study the students who has Unassertive Behavior students of Rajabopit School Under Bangkok Metropolitan. The 5 subjects were Prathom Suksa v students in the acadamic year 2002. The research instruments utilized in collecting data were an observation , an interview , home visit , an autobiography , diary , socieometry , survey , questionnaires , and test. The data was analysed by description

The results were as follow :

Student who exhibit unassertive behavior are those who are afraid to show their personal opinion during a debate session. Students are afraid to refuse any request from other people. They are afraid to show positive feeling and not brave enough to do any activity in front of class. These events will start problem of not being involved with school workshop. Always frighten when teacher call their names and afraid to face problem. Also they can not develop friendship with other students, therefore, can not adapt to social relationship with others. Unassertive behavior came from home environment and reason of parents who decide everything and proceed to manage everything for the student. There was no opportunity for student to do anything for herself or express her opinion. Furthermore, the environment at school has direct affect on behavior and unassertive nature. When student do not understand teacher and result in poor learning, then, teacher will punish and scold at student. This cause the fear of teacher and embarrassment to friends in class. Therefore the cure is help with advice and consultation to solve problem from the cause and correct the problem. We shall stress the point of self understanding and group activity with speech in front of class. Also technical on reinforcement such as complement which make student with unassertive behavior become brave in self expression. Student will develop better opinion

and attitude towards family, teacher and friends. Furthermore student can adjust themselves better.

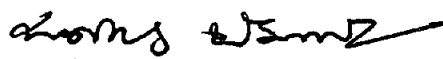
อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร และคณะกรรมการสอบ
ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทนา วงษ์อินทร์)

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร

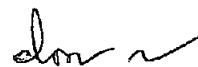
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทศพร ประเสริฐสุข)

คณะกรรมการสอบ

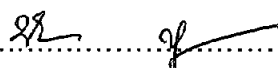
ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทนา วงษ์อินทร์)

กรรมการสอบสารนิพนธ์

(ศาสตราจารย์ ดร.ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์)

กรรมการสอบสารนิพนธ์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นันทา สุรักษา)

อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

(รองศาสตราจารย์ ดร. คมเพชร จิตรกุล)

วันที่ 17 เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2546

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาเป็นอย่างยิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นันทนา วงษ์อินทร์ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ศาสตราจารย์ ดร. ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นันทา สุริรักษา ผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจเครื่องมือ ที่ได้ให้คำแนะนำดูแลการศึกษาอย่างใกล้ชิดทุกขั้นตอน ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์วันเพ็ญ พงศ์ประยูร อาจารย์ที่ปรึกษาที่ได้กรุณาชี้แนะและให้แสงสว่างในการศึกษาเล่าเรียนตั้งแต่เริ่มต้นจนสำเร็จการศึกษา

ขอกราบขอบพระคุณผู้อำนวยการและคณาจารย์ของโรงเรียนราชบพิศ ที่ให้ผู้ศึกษาใช้เป็นแหล่งข้อมูลในการศึกษา

ขอขอบคุณเพื่อนๆ ร่วมชั้นเรียนทุกคนที่เป็นกำลังใจมาโดยตลอด

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ ที่ให้ความรักความห่วงใยและกำลังใจเสมอมา

ขอกราบขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูงอีกครั้งหนึ่ง ณ โอกาสนี้ ขอผลแห่งความเมตตากรุณาของทุกท่าน นำพาชีวิตไปสู่ความสุขความสำเร็จทุกประการ

วรรณฤดี รุกขวัฒนกุล

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ.....	1
	ภูมิหลัง.....	1
	ความมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า.....	3
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....	3
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	4
	นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
	ข้อดกลงเบื้องต้น.....	5
	กรอบแนวคิด.....	6
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
	การศึกษารายกรณี.....	8
	ความหมายของการศึกษารายกรณี.....	8
	จุดมุ่งหมายของการศึกษารายกรณี.....	9
	ประโยชน์ของการศึกษารายกรณี.....	10
	กระบวนการในการศึกษารายกรณี.....	13
	วิธีการที่ใช้ในการศึกษารายกรณี.....	36
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษารายกรณี.....	39
	พฤติกรรมไม่กล้าแสดงออก.....	42
	ความหมายของพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออก.....	42
	ลักษณะของพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออก.....	43
	สาเหตุของพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออก.....	45
	พฤติกรรมกล้าแสดงออก.....	46
	ความหมายของพฤติกรรมกล้าแสดงออก.....	46
	ความบกพร่องด้านพฤติกรรมกล้าแสดงออก.....	48
	ลักษณะของพฤติกรรมกล้าแสดงออก.....	50
	ชนิดของพฤติกรรมกล้าแสดงออก.....	55
	องค์ประกอบของพฤติกรรมกล้าแสดงออก.....	56
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออก และพฤติกรรมกล้าแสดงออก.....	57

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ) งานวิจัยในประเทศ.....	57
งานวิจัยในต่างประเทศ.....	60
3 วิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	63
แหล่งข้อมูล.....	63
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	64
วิธีการศึกษารายกรณี.....	64
การประชุมปรึกษารายกรณี.....	72
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	74
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	75
ศึกษารายกรณีที่ 1 เด็กชาย ก.....	75
ศึกษารายกรณีที่ 2 เด็กชาย ข.....	85
ศึกษารายกรณีที่ 3 เด็กหญิง ค.....	95
ศึกษารายกรณีที่ 4 เด็กหญิง ง.....	105
ศึกษารายกรณีที่ 5 เด็กชาย จ.....	115
5 บทย่อ สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ.....	125
บทย่อ.....	125
แหล่งข้อมูล.....	125
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	125
วิธีดำเนินการ.....	126
สรุปและอภิปรายผลการศึกษา.....	126
ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องกับผู้รับการศึกษา.....	135
บรรณานุกรม.....	137
ภาคผนวก.....	144

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์.....	170

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ในสังคมประชาธิปไตยนั้น คุณสมบัติที่สำคัญอย่างหนึ่งของคนในสังคม คือ ความกล้าแสดงออก เพราะเป็นอุปสรรคที่สำคัญของเสรีภาพทางความคิดย่อมมีคุณค่าในแง่ที่เป็นช่องทางนำเอาสติปัญญาความคิดเห็นของสมาชิกแต่ละบุคคลออกมาใช้ให้เป็นประโยชน์แก่สังคม ในการร่วมกันหาหนทางไปสู่การแก้ปัญหาของสังคมในแง่ตัวบุคคลเอง ความกล้าแสดงออกย่อมเป็นอุปสรรคในการแสวงหาปัญญา เป็นบันไดที่ช่วยให้เขาตีหน้าไปสู่ความเจริญด้วยการเสาะหาและแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็น มันเป็นเรื่องมีสำหรับแสดงความรับผิดชอบของบุคคลต่อสังคมของตนด้วย และเป็นเครื่องประกันสิทธิของเขาที่จะให้สังคมรับฟังความต้องการของเขาด้วย และสิ่งนี้ควรจะได้มีการฝึกฝนให้มีมาตั้งแต่เด็ก (พระราชวรเมธี. 2518 : 232 – 235)

แต่ลักษณะดังกล่าวนี้เป็นปัญหามูลึกภาพที่สำคัญในสังคมไทย คือปัญหาความบกพร่องในพฤติกรรมกล้าแสดงออก หรือไม่กล้าแสดงออก ซึ่ง ละเอียต ชูประยูร (ละเอียต ชูประยูร. 2521 : 7 – 8) ได้กล่าวว่า ปัญหาความบกพร่องในพฤติกรรมกล้าแสดงออกเป็นส่วนหนึ่งของปัญหาความบกพร่องทางสังคม จะพบได้ในคนธรรมดาจนถึงคนไข้โรคจิตเวชต่างๆ การที่บุคคลไม่กล้าแสดงออกทำให้บุคคลอยู่ในสังคมอย่างไม่เป็นสุข เพราะความวิตกกังวล จากการที่ตนไม่ได้แสดงพฤติกรรมที่ตนต้องการออกไป และเมื่อบุคคลมีปัญหามากขึ้นก็อาจเลือกวิธีการหลีกเลี่ยงเหตุการณ์ต่างๆ ที่ตนต้องแสดงออก และมีความวิตกกังวลสูง ซึ่งจะนำไปสู่การเป็นโรคจิตโรคประสาทได้ ซึ่งปัญหาดังกล่าวอาจมีสาเหตุเกี่ยวข้องกับหลายประการ เช่น การอบรมเลี้ยงดู จากผลการวิจัยของ รัตนา ยัญทิพย์ (รัตนา ยัญทิพย์. 2522 : 53) พบว่า การอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา เป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาบุคลิกภาพและพฤติกรรม เด็กที่มีบิดามารดาฝึกให้รู้จักช่วยตนเอง รู้จักคิด และตัดสินใจด้วยตนเอง จะสามารถปรับตัว และกล้าเผชิญความจริงได้ดีกว่าเด็กที่บิดามารดาอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน นอกจากนี้สภาพแวดล้อมทางสังคมที่บุคคลได้รับประสบการณ์มา ความขัดแย้งระหว่างความต้องการของบุคคลกับความคาดหวังของสังคม ตามที่บุคคลได้รับการฝึกการเรียนรู้ (ริงสธรรค์ เฟิงนู. 2523 : 2) คือสังคมคาดหวังให้บุคคลมีความเกรงใจและคล้อยตามผู้อาวุโส ซึ่งความเกรงใจนี้อาจมีผลเสียต่อการพัฒนาบุคลิกภาพด้านการกล้าแสดงออก และด้านสังคม ทำให้บุคคลมีการติดต่อกันระหว่างบุคคลเป็นปอย่างปิดบังซ่อนเร้นซึ่งกันและกัน ดังที่ วีรยุทธ วิเชียรโชติ (วีรยุทธ วิเชียรโชติ. 2516 : 8) กล่าวว่า “ ความเกรงใจ ทำให้บุคคลไม่กล้าแสดงออก โดยจำต้องระงับ (Inhibit) ที่จะทำตามความตั้งใจ หรือจำต้องทำตรงข้ามกับความต้องการของตน ”

นอกจากนี้นักพฤติกรรมศาสตร์ ซอลเตอร์ และโวลเป้ (พรรณราย ทรัพย์ประภา. 2524 : 14 – 15 อ้างอิงจาก Salter. 1949 : 4 – 5 and Wolpe. 1969 : 81) มีความเชื่อว่าบุคคลไม่กล้าแสดงออกเพราะเขามีความกลัว และวิตกกังวลในสิ่งที่ไม่ควรกลัวและวิตกกังวลไม่กล้าพูดหรือกระทำการสิ่งใด ๆ ทั้ง ๆ ที่เป็นสิ่งที่ถูกต้อง และมีเหตุผลสมควร ซึ่งความรู้สึกเช่นนี้จะนำไปสู่ภาวะการปรับตัวที่ไม่สมดุลย์และการเก็บกดความรู้สึกกลัว วิตกกังวลไว้อยู่เสมอ อาจทำให้เกิดความผิดปกติทางร่างกายที่เรียกว่า จิตสรีรภาพ (Psychosomatic Symptoms) และทำให้เขารู้สึกไม่สบายใจ แต่พยายามทน หลีกเลี้ยงหรือเก็บกดไว้จนบางครั้งรู้สึกว่าตนเองไม่มีค่า ไม่มีความหมาย และถูกเอาเปรียบในระหว่างความสัมพันธ์ของตนเองกับคนอื่นตลอดเวลา ฉะนั้นการกล้าแสดงออกอย่างถูกต้องและเหมาะสมจึงมีความสำคัญมาก เพราะในชีวิตประจำวันบุคคลต้องมีการติดต่อ ได้ตอบกับบุคคลอื่นๆ เสมอ หากไม่สามารถแสดงการโต้ตอบออกไปอย่างเหมาะสมตามความรู้สึกที่แท้จริงของตนได้ จะรู้สึกไม่สบายใจ วิตกกังวลพลาดโอกาสที่จะได้รับสิ่งที่ตนต้องการ ถูกคนอื่นเอาเปรียบ ผลคือทำให้ตนเองไม่มีความสุข มีความยากลำบากในการอยู่ในสังคม และมีสัมพันธภาพกับคนอื่น และการไม่กล้าแสดงออกถึงความรู้สึกนึกคิดของตนเองให้ปรากฏเป็นการปิดประตูสำหรับตนเอง และเป็นข้อเสียเปรียบ เพราะผู้อื่นไม่สามารถรู้ได้ว่าเราคิดอะไรเป็น ทำอะไรเป็นบ้าง (บุญเสริม ฤทธาภิรมย์. 2521 : 40)

จากสภาพการณ์และปัญหาการไม่กล้าแสดงออกดังกล่าวจะเห็นได้ว่า การไม่กล้าแสดงออกมีผลเสียต่อสุขภาพจิต และบุคลิกภาพของบุคคลอย่างมาก นอกจากนี้ยังมีผลกระทบตอสัมพันธ์ภาพทางสังคม อันเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาทางสังคมโดยรวมได้ การพัฒนาสังคมให้เจริญก้าวหน้าควรเน้นความสำคัญของการพัฒนาบุคลิกภาพของสมาชิกให้เป็นคนกล้า คิดกล้าแสดงออกให้มากขึ้น เพราะเป็นลักษณะของบุคคลที่มีความสำคัญลักษณะหนึ่งในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมปัจจุบัน (นันทนา เฟิงนู. 2522 : 4) ในฐานะของครูแนะแนวซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวข้องกับการพัฒนาบุคลิกภาพและป้องกันแก้ไขปัญหาต่างๆ ในด้านสุขภาพจิตและการปรับตัวของนักเรียนในสถานศึกษาโดยตรง จึงเป็นความสำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องหาวิธีให้ความช่วยเหลือผู้ที่มีความบกพร่องในการแสดงออก ให้มีการปรับตัวในการแสดงออกได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

จากการที่ผู้วิจัยเป็นครูสอน และได้ปฏิบัติงานแนะแนวของโรงเรียนราชบพิธ สังกัดกรุงเทพมหานคร จากสถิติปัญหาที่นักเรียนมาขอรับการให้คำปรึกษา รวมทั้งที่อาจารย์ประจำชั้นได้ส่งต่อฝ่ายแนะแนวให้แก่ปัญหานักเรียน ปัญหาส่วนใหญ่ คือ ปัญหาพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออก ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้สำรวจปัญหาทั่วไป โดยการสัมภาษณ์ครูประจำชั้น ครูผู้สอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลายมีพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออก ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 คือ ไม่กล้าแสดงความคิดเห็นส่วนตัวในการวิพากษ์วิจารณ์ , ไม่กล้าปฏิเสธ

ที่จะทำตามคำขอร้องของผู้อื่น , ไม่กล้าแสดงความรู้สึกในทางบวกกับคนอื่น และไม่กล้าแสดงออกในกิจกรรมหน้าชั้นเรียน เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้อาจเป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหาอื่นๆ ตามมา เช่น การเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ นั้นน้อยลง ทำให้สัมพันธ์ภาพกับเพื่อนไม่ดีและไม่สามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้

ดังนั้นผู้วิจัยเห็นควรที่จะทำการศึกษถึงสาเหตุที่ทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออก เพื่อดำเนินการช่วยเหลือ แก้ไข ให้นักเรียนเหล่านี้มีพฤติกรรมกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม ซึ่งการแก้ไขนี้สามารถทำได้หลายวิธี เช่น การปรับพฤติกรรม การให้คำปรึกษา และการศึกษารายกรณี ในที่นี้ผู้วิจัย สนใจที่จะใช้การศึกษารายกรณี (Case Study) ซึ่งเป็นกระบวนการศึกษารายละเอียดของแต่ละบุคคลอย่างต่อเนื่องไประยะเวลาหนึ่ง แล้วนำรายละเอียดที่ได้มาวิเคราะห์ ตีความ เพื่อให้เข้าใจถึงสาเหตุของพฤติกรรมที่เป็นปัญหา และจะได้ใช้เป็นแนวทางในการช่วยเหลือและแก้ไขต่อไป (กมลรัตน์ หล้าสูงษ์. 2527 : 3) ซึ่งวิธีนี้สามารถแก้ไขได้หลายปัญหา ดังที่ รุ่งทิพย์ ยอดประจักษ์ (2537 : 123) ได้นำไปใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีพฤติกรรมก่อกวนในชั้นเรียน ซึ่งผลการศึกษาพบว่า การศึกษารายกรณีทำให้เด็กนักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น สามารถปรับตัวดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม ดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการใช้วิธีการศึกษารายกรณี เพื่อศึกษาถึงสาเหตุของพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออก และช่วยเหลือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนราชบพิธ สังกัดกรุงเทพมหานคร

1- ความมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า

เพื่อศึกษาถึงปัญหาและสาเหตุที่ทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออก เพื่อดำเนินการช่วยเหลือ โดยทำการศึกษารายกรณี

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลของการศึกษารายกรณีครั้งนี้ จะเป็นแนวทางให้ครูประจำชั้น ครูผู้สอน ครูแนะแนว และบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนได้นำวิธีการศึกษารายกรณีไปใช้ช่วยเหลือนักเรียนที่มีพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออกต่อไป

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนราชบพิธ สังกัดกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2545 ที่มีพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออก จำนวน 17 คน เป็น นักเรียนชาย 8 คน เป็นนักเรียนหญิง 9 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนราชบพิธ สังกัดกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2545 ที่มีพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออก จำนวน 5 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling)

3. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การศึกษารายกรณี

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมไม่กล้าแสดงออก

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การศึกษารายกรณี (Case Study) หมายถึง การศึกษารายละเอียดต่างๆ ของนักเรียนอย่างต่อเนื่องในระยะเวลาหนึ่ง โดยมีการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียน แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ตีความเพื่อหาสาเหตุของพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออก ซึ่งมีจุดมุ่งหมายที่จะช่วยเหลือ แก้ไข และส่งเสริมให้นักเรียนมีพฤติกรรมกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม โดยใช้กระบวนการในการศึกษา 7 ขั้นตอน ดังนี้

1.1 การกำหนดปัญหาและการตั้งสมมติฐาน หมายถึง การที่ผู้วิจัยตั้งจุดมุ่งหมายหรือกำหนดว่าจะศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออกของนักเรียน และผู้วิจัยได้คาดคะเนว่าการที่นักเรียนมีพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออกนั้นเกิดขึ้นจากสาเหตุใดบ้าง โดยอาศัยความรู้และประสบการณ์เพื่อพิสูจน์ต่อไปด้วยการทดสอบ หรือค้นหาข้อเท็จจริงโดยเทคนิควิธีต่างๆ ว่าเป็นไปตามที่คาดคะเนหรือไม่

1.2 การรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล หมายถึง การหาข้อเท็จจริงหลังจากที่มีการกำหนดปัญหาและตั้งสมมติฐานแล้ว โดยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับนักเรียนด้วยเทคนิคต่างๆ 8 เทคนิค ได้แก่ การสังเกตและการบันทึกการสังเกต การสัมภาษณ์และการบันทึกการสัมภาษณ์ การเยี่ยมบ้าน อัดชีวประวัติ บันทึกประจำวันหรืออนุทินส่วนตัว สังคมมิติ แบบสอบถาม แบบทดสอบ และระเบียบวิธีสนทนา แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ ตีความ แปลความหมาย เพื่ออธิบายถึงสาเหตุและผลของการเกิดพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออกของนักเรียน

1.3 การวินิจฉัย หมายถึง การนำเอาผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับรวบรวมจากหลายๆ วิธีมาเป็นพื้นฐานประกอบการพิจารณาเพื่อวินิจฉัยว่าอะไรเป็นสาเหตุของพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออกของ นักเรียน โดยนำหลักเกณฑ์ในทฤษฎีทางจิตวิทยามาพิจารณาดัดสิน

1.4 การช่วยเหลือ หมายถึง การแก้ปัญหาให้นักเรียนที่ไม่กล้าแสดงออกด้วยวิธีการต่างๆ ตามความเหมาะสม คือ การให้คำปรึกษาแบบนำทางและแบบพฤติกรรมนิยม และการปรับพฤติกรรม โดยการฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกที่มีต่อการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อน การประชุมปรึกษารายกรณี ด้วยการเชิญบุคคลที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนมาร่วมกันพิจารณาศึกษาข้อเท็จจริงที่ได้จากการรวบรวมข้อมูล ตลอดจนถึงส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญ โดยเฉพาะ ในกรณีที่นักเรียนมีปัญหาซับซ้อนหรือรุนแรง

1.5 การทำนายผล หมายถึง การคาดการณ์ล่วงหน้าว่านักเรียนสามารถแก้ไขปัญหาพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออกได้มากน้อยเพียงใด

1.6 การติดตามผล หมายถึง การที่ผู้วิจัยได้ทำการประเมินผลจากการศึกษาเป็นรายกรณีของนักเรียนที่มีพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออกกว่า เมื่อทำการช่วยเหลือไปแล้วได้ผลเป็นอย่างไร และสำรวจว่ามีปัญหาอื่นเกิดขึ้นหรือไม่ การช่วยเหลือประสบผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายเพียงใด หากมีข้อบกพร่องจะได้มีการปรับปรุงแก้ไขกระบวนการช่วยเหลือให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1.7 การสรุปผลและข้อเสนอแนะ หมายถึง การที่ผู้วิจัยสรุปสิ่งที่ได้มาจากการศึกษา นักเรียนที่มีพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออกทั้งหมด ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะสำหรับนักเรียน ผู้เกี่ยวข้องกับนักเรียนและบุคคลที่สนใจจะศึกษาในลักษณะของพฤติกรรมเช่นเดียวกันต่อไป

2. พฤติกรรมไม่กล้าแสดงออก หมายถึง พฤติกรรมที่นักเรียนมีความยากลำบากในการแสดงออก ไม่สามารถทำสิ่งต่อไปนี้

- 2.1 ไม่กล้าแสดงความคิดเห็นส่วนตัวในการวิพากษ์วิจารณ์
- 2.2 ไม่กล้าปฏิเสธที่จะทำตามคำขอร้องของผู้อื่น
- 2.3 ไม่กล้าแสดงความรู้สึกในทางบวกกับคนอื่น
- 2.4 ไม่กล้าแสดงออกในกิจกรรมหน้าชั้นเรียน

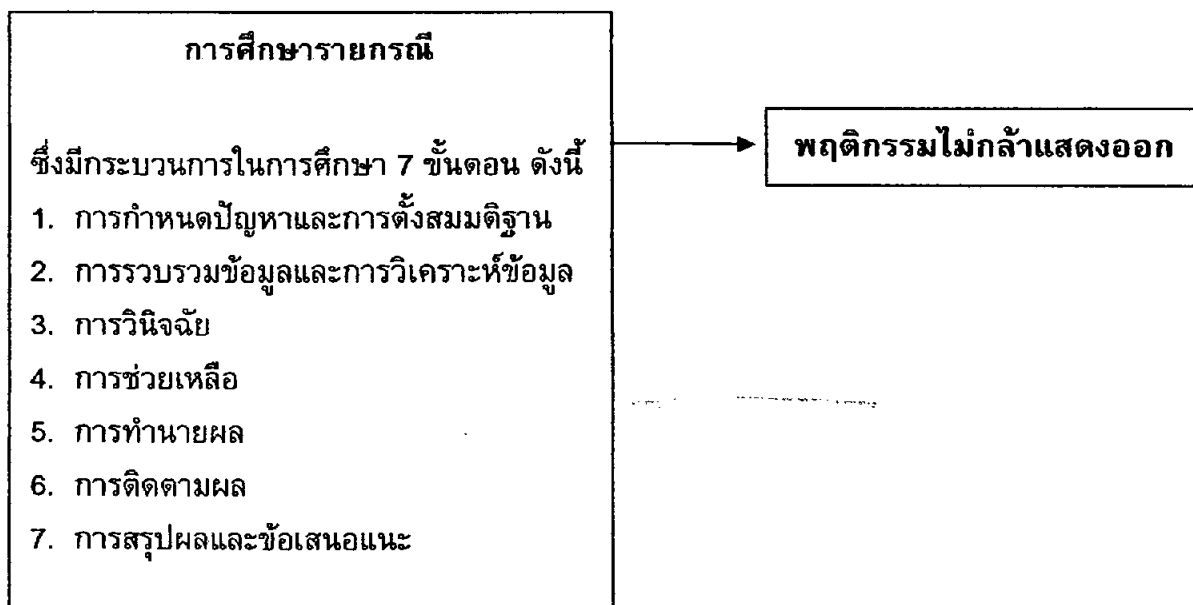
ข้อตกลงเบื้องต้น

นักเรียนที่มีพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออกทั้ง 5 คน รวมทั้งบุคคลที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ผู้วิจัยได้ใช้นามสมมติ ทั้งนี้เพื่อเป็นการรักษาความลับ

กรอบแนวคิด

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษารายกรณี
  - 1.1 ความหมายของการศึกษารายกรณี
  - 1.2 จุดมุ่งหมายของการศึกษารายกรณี
  - 1.3 ประโยชน์ของการศึกษารายกรณี
  - 1.4 กระบวนการศึกษารายกรณี
  - 1.5 วิธีการที่ใช้ในการศึกษารายกรณี
  - 1.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษารายกรณี
2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออก
  - 2.1 ความหมายของพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออก
  - 2.2 ลักษณะของพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออก
  - 2.3 สาเหตุของพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออก
3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกล้าแสดงออก
  - 3.1 ความหมายของพฤติกรรมกล้าแสดงออก
  - 3.2 ความบกพร่องด้านพฤติกรรมกล้าแสดงออก
  - 3.3 ลักษณะของพฤติกรรมกล้าแสดงออก
  - 3.4 ชนิดของพฤติกรรมกล้าแสดงออก
  - 3.5 องค์ประกอบของพฤติกรรมกล้าแสดงออก
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออกและพฤติกรรมกล้าแสดงออก
  - 4.1 งานวิจัยในประเทศ
  - 4.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษารายกรณี

- 1.1 ความหมายของการศึกษารายกรณี
- 1.2 จุดมุ่งหมายของการศึกษารายกรณี
- 1.3 ประโยชน์ของการศึกษารายกรณี
- 1.4 กระบวนการศึกษารายกรณี
- 1.5 วิธีการที่ใช้ในการศึกษารายกรณี
- 1.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษารายกรณี

1.1 ความหมายของการศึกษารายกรณี

การศึกษารายกรณี หมายถึง การศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับบุคคลอย่างลึกซึ้งและวิเคราะห์ถึงสาเหตุที่ทำให้บุคคลมีพฤติกรรมเช่นนั้น หรือมีพฤติกรรมแปลกไป ว่ามีสาเหตุมาจากอะไร รวมทั้งแปลความหมายของพฤติกรรมนั้นๆ ว่ามีความสัมพันธ์กับปัญหาและการปรับตัวของบุคคลอย่างไร (พนม ลีมากรีย์. 2530 : 17) ซึ่งสอดคล้องกับกมลรัตน์ หล้าสูงษ์ (2527 : 3) ได้กล่าวไว้ว่า การศึกษาบุคคลเป็นรายกรณี คือ การศึกษารายละเอียดต่างๆ ที่สำคัญของหน่วยใดหน่วยหนึ่งในสังคม เช่น บุคคล กลุ่ม ชุมชน สถาบัน ฯลฯ โดยเฉพาะในปัจจุบันมักเน้นการศึกษารายละเอียดของแต่ละบุคคล การศึกษารายละเอียดของแต่ละบุคคลนี้จะต้องศึกษาต่อเนื่องกันไปในระยะเวลาหนึ่ง แล้วนำรายละเอียดที่ได้มาวิเคราะห์ตีความเพื่อให้เข้าใจถึงสาเหตุของพฤติกรรม ซึ่งอาจจะเป็นพฤติกรรมที่เป็นปัญหา หรือไม่เป็นปัญหาก็ได้ ได้แก่ พัฒนาการด้านต่างๆ ความสามารถพิเศษด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายๆ ด้าน ถ้าในรายที่เป็นปัญหาจะใช้แนวทางในการที่จะช่วยเหลือแก้ไข แต่ถ้าในรายที่ไม่เป็นปัญหาจะได้ใช้เป็นแนวทางในการป้องกัน ส่งเสริม หรือนำไปเป็นแบบอย่างแก่บุคคลอื่นต่อไปในปัจจุบันและอนาคต

สุภาพวรรณ โคตรจรัส (2528 : 1) กล่าวว่า การศึกษารายกรณี เป็นวิธีการศึกษาและวิเคราะห์สิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยละเอียด อาจจะเป็นการศึกษาบุคคลใดบุคคลหนึ่ง กลุ่มบุคคล กลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ชุมชนใดชุมชนหนึ่ง หรือสถาบันใดสถาบันหนึ่ง การศึกษารายกรณีมิได้หมายความว่าเฉพาะการรวบรวมข้อมูลประวัติของบุคคลที่ถูกทำการศึกษาเท่านั้น แต่ยังต้องรวมถึงการนำข้อมูลเหล่านี้มาวิเคราะห์ จัดหมวดหมู่ และหาความสัมพันธ์ เพื่อนำไปสู่การวินิจฉัย การให้ข้อเสนอแนะ เพื่อดำเนินการติดตามผลตามลำดับ

ดังนั้นจึงกล่าวสรุปได้ว่า การศึกษารายกรณี หมายถึง การศึกษารายละเอียดต่างๆ ของบุคคลอย่างต่อเนื่อง แล้วนำรายละเอียดมาวิเคราะห์ตีความโดยมีจุดมุ่งหมาย เพื่อหาทางช่วยเหลือ ป้องกัน ส่งเสริม ให้บุคคลสามารถปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้นทุกด้านทั้งด้านอารมณ์ สังคม เจตคติ

1.2 จุดมุ่งหมายของการศึกษารายกรณี

กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์ (2527 : 8 – 9) ได้สรุปจุดมุ่งหมายของการศึกษารายกรณีว่ามีจุดมุ่งหมายหลัก 2 ประการ คือ

1. เพื่อใช้ในการแนะแนวและการให้คำปรึกษา ซึ่งแบ่งออกเป็นจุดมุ่งหมายย่อยๆ ได้ดังนี้
    - 1.1 เพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการวินิจฉัย และการรักษาในรายที่มีปัญหาต่างๆ เช่น ปัญหาการปรับตัว ปัญหาการเรียน ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ
    - 1.2 เพื่อให้ผู้ศึกษาเข้าใจบุคคลได้อย่างละเอียด ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการให้คำปรึกษา
    - 1.3 เพื่อให้บุคคลที่รับการศึกษาได้รู้จักวิเคราะห์ตนเองจนเกิดความเข้าใจตนเองได้อย่างถูกต้องตรงตามความเป็นจริง
    - 1.4 เพื่อให้อบรมครูประจำการให้เข้าใจวิธีการศึกษารายกรณีได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งจะช่วยให้งานแนะแนวมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
  2. เพื่อใช้ในกรณีอื่นๆ ได้แก่
    - 2.1 เพื่อใช้ในการวินิจฉัยโดยศึกษาสาเหตุในอดีตและปัจจุบัน เพื่อทำนายพฤติกรรมที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งอาจเป็นพฤติกรรมที่เป็นปัญหา หรือไม่เป็นปัญหาก็ได้
    - 2.2 เพื่อการติดตามผลของการใช้เทคนิค หรือวิธีการต่างๆ อันเป็นแนวทางที่จะปรับปรุงแก้ไขในโอกาสต่างๆ
    - 2.3 เพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการศึกษาบุคคลทั่วๆ ไปที่ผู้ศึกษาสนใจ เช่น ความสามารถพิเศษ บุคลิกภาพที่ดี เป็นต้น
- นอกจากนี้ พนม ลัมอารีย์ (2530 : 18) ได้กล่าวถึง จุดมุ่งหมายที่สำคัญของการศึกษารายกรณีดังต่อไปนี้
1. เพื่อสืบค้นหาสาเหตุที่ทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมผิดปกติ ซึ่งทางโรงเรียนจะได้ให้ความช่วยเหลือและแก้ไขได้อย่างถูกต้อง
  2. เพื่อสืบค้นกระบวน (Pattern) ของพัฒนาการของนักเรียน ทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา จิตใจ และสังคม ซึ่งทางโรงเรียนจะได้ให้การส่งเสริมพัฒนาได้อย่างเหมาะสม
  3. เพื่อช่วยให้นักเรียนได้เกิดความเข้าใจในตนเอง ยอมรับความจริงเกี่ยวกับตนเอง สามารถพัฒนาตนเอง สามารถวางแผนชีวิต สามารถตัดสินใจเลือกแนวทางศึกษาต่อ และเลือกอาชีพ และสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและมีประสิทธิภาพ
  4. เพื่อช่วยให้ผู้ปกครองเข้าใจเด็กของตนได้ดีขึ้น และให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนในการแก้ไขปัญหาของบุตรหลานของตน

5. เพื่อช่วยให้คณะครูได้เข้าใจนักเรียนอย่างละเอียดลึกซึ้งถูกต้อง และนำผลของการศึกษารายกรณีไปใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอน การจัดกิจกรรม และการให้บริการต่างๆ แก่นักเรียนได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน

1.3 ประโยชน์ของการศึกษารายกรณี

การศึกษารายกรณีเป็นกลวิธีที่มีประโยชน์ต่อผู้นำมาใช้ และบุคคลที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างมาก ซึ่งมีทั้งประโยชน์ทางตรงและทางอ้อม กมลรัตน์ หล้าสูงษ์ (2527 : 9 – 10) ได้แบ่งประโยชน์ของการศึกษารายกรณีออกเป็น 2 ทางดังนี้

1. ประโยชน์ทางตรง อันเป็นประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับผู้รับการศึกษา นั่นก็คือทำให้ผู้ศึกษาได้เข้าใจถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลมากขึ้น เข้าใจสาเหตุของปัญหาได้กว้างขวาง ขณะเดียวกันก็ทำให้เป็นคนที่ยึดใช้เหตุผลในการพิจารณาสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้น

2. ประโยชน์ทางอ้อม เป็นประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับผู้รับการศึกษา นั่นก็คือ ทำให้ผู้รับการศึกษาได้รับความช่วยเหลืออย่างถูกต้อง ทันท่วงที และในขณะเดียวกันผู้รับการศึกษาก็เข้าใจตนเองมากขึ้น รู้จักป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นกับตนเอง และสามารถพัฒนาตนเองได้ในที่สุด

นอกจากนั้น อารีย์ ดัณฑ์เจริญรัตน์ (2526 : 2 – 3) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการศึกษารายกรณีว่ามีประโยชน์ 2 ประการ คือ

ประโยชน์เบื้องต้นของการศึกษารายกรณี คือ ครู ผู้ปกครอง ครูแนะแนว ได้รู้จักและเข้าใจตัวนักเรียน และตัวนักเรียนเองก็มีโอกาสได้สำรวจตนเองและเข้าใจตนเองมากขึ้น

ประโยชน์ต่อครู หรือครูแนะแนว ในการนำข้อมูลต่างๆ ที่ทำการศึกษาไปใช้ในด้านต่างๆ เช่น

2.1 การจัดการเรียนการสอน

2.1.1 ครูสามารถเลือกวิธีการสอน วิธีการสร้างแรงจูงใจ ให้เหมาะสมกับนักเรียนแต่ละคนได้สะดวกและเหมาะสม ซึ่งส่งผลให้นักเรียนมีผลการเรียนดีขึ้น

2.1.2 ครูสามารถมอบหมายงานให้นักเรียนได้อย่างเหมาะสมกับความสามารถ ความถนัดและความสนใจของนักเรียนแต่ละคน ซึ่งส่งผลให้นักเรียนมีโอกาสประสบความสำเร็จในการทำงาน มีความภาคภูมิใจ และเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น

2.1.3 ครูสามารถเลือกเรื่องสนทนากับนักเรียนแต่ละคนได้อย่างเหมาะสม ซึ่งส่งผลให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อครู มีความคุ้นเคย ไว้วางใจ อบอุ่นใจ และมั่นใจ ในการพบปะหรือการศึกษาเล่าเรียนกับครู

2.1.4 ครูสามารถจัดแบ่งกลุ่มให้นักเรียนทำกิจกรรมที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนได้เหมาะสมกับสภาพของงาน ซึ่งส่งผลให้ทั้งนักเรียนและครูได้เห็นความสำเร็จจากผลงานที่นักเรียนได้กระทำร่วมกัน

2.1.5 ครูสามารถควบคุมบรรยากาศในขณะสอนให้เป็นไปด้วยความราบรื่นและเอื้อต่อการเรียนการสอน เช่น การเลือกผู้นำของชั้น เพื่อช่วยดูแลการทำกิจกรรมภายในชั้นเรียน ครูเข้าใจให้ความเห็นใจ และใกล้ชิดกับนักเรียนบางคนที่ต้องการความรัก ความอบอุ่น หรือการยอมรับมากเป็นพิเศษ

2.1.6 ครูมีโอกาสดูช่วยเหลือนักเรียนที่เรียนอ่อน โดยการอธิบายเพิ่มเติม เมื่อพบว่านักเรียนยังไม่เข้าใจ หรืออาจจัดชั้นพิเศษสำหรับนักเรียนคนอื่นๆ หรือจัดสอนซ่อมเสริมพิเศษให้

2.1.7 โรงเรียนสามารถวางโครงการในการจัดแผนการเรียน จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรในโรงเรียนให้สอดคล้องกับความสนใจ และความต้องการของนักเรียนตามสภาพของโรงเรียนได้สะดวกขึ้น

2.2 การแนะแนว

2.2.1 ผู้แนะแนวสามารถวางโครงการในการจัดกิจกรรมทางการแนะแนวให้สอดคล้องกับปัญหาและความสนใจหรือความต้องการของนักเรียนได้สะดวกขึ้น

2.2.2 นักเรียนมีโอกาสดูพิจารณาและตัดสินใจเลือกวิชาเรียน เลือกเรียนต่อ ตลอดจนเลือกอาชีพให้เหมาะสมกับตนเอง

2.2.3 นักเรียนมีโอกาสดูปรับปรุงลักษณะต่างๆ เช่น บุคลิกภาพ ลักษณะนิสัยและวิธีการเรียนให้ดีขึ้น

2.2.4 ผู้แนะแนวสามารถช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ของนักเรียน เช่น การปรับตัวเข้ากับเพื่อนไม่ได้ การใช้เวลาว่างไม่เป็น สุขภาพไม่ดี เกิดความเครียด ขาดแคลนทุนทรัพย์ ไม่ทราบเทคนิคการเรียนที่ดี ฯลฯ เป็นต้น

2.2.5 ผู้แนะแนวใช้ข้อมูลในการวินิจฉัยปัญหาของนักเรียนเพื่อช่วยในการให้คำปรึกษา

2.2.6 ครูและผู้ปกครองสามารถร่วมมือกันในการให้ความช่วยเหลือนักเรียนทั้งในรูปของการส่งเสริม พัฒนา ป้องกัน และแก้ไขลักษณะบางประการในตัวนักเรียนได้อย่างเหมาะสม

ซึ่งสอดคล้องกับ พนม ลัมอารีย์ (2530 : 19) ได้สรุปประโยชน์ของการศึกษารายกรณีไว้ คือ

1. ประโยชน์ต่อครู หรือผู้แนะแนวที่เป็นผู้ศึกษาโดยตรง มีดังนี้

1.1 ช่วยให้ครูหรือผู้แนะแนวได้รายละเอียดเกี่ยวกับตัวนักเรียนอย่างกว้างขวาง ทำให้รู้จักและเข้าใจธรรมชาติของมนุษย์อย่างแท้จริง ช่วยให้ครูหรือผู้แนะแนวมีความเข้าใจและ

ยอมรับในเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคลดีขึ้น มีจิตใจเป็นกลาง ไม่มีอคติต่อบุคคลที่มาเกี่ยวข้อง

1.2 ช่วยให้ผู้หรือผู้แนะแนวเข้าใจถึงสาเหตุ และเงื่อนไขต่างๆ ที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมที่เป็นปัญหา ทำให้มองเห็นช่องทางที่จะให้ความช่วยเหลือแก้ไขปัญหให้กับนักเรียนได้อย่างเหมาะสม ทันเวลาและเหตุการณ์

1.3 ช่วยให้ผู้หรือผู้แนะแนวมีความรู้และมีทักษะในการใช้เครื่องมือและกลวิธีต่างๆ ในการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียน และยังช่วยให้เป็นคนมีเหตุผล รู้จักเก็บข้อมูลอย่างมีระเบียบ รู้จักแก้ปัญหาโดยใช้ข้อมูลที่ได้รวบรวมไว้มาประกอบการพิจารณาดัดสินใจ

2. ประโยชน์ต่อนักเรียนที่เป็นผู้ได้รับการศึกษา ดังนี้

2.1 ช่วยให้นักเรียนได้เกิดความเข้าใจตนเอง ยอมรับความจริงเกี่ยวกับตนเอง มีการปรับปรุงตนเอง หรือแก้ไขปัญหของตน เพื่อช่วยให้มีสภาพชีวิตที่ดีขึ้นกว่าเดิม

2.2 ช่วยให้นักเรียนมีกำลังใจและความเต็มใจที่จะดำเนินชีวิตต่อไป อย่างมีความหวังและอย่างเข้มแข็ง

3. ประโยชน์ต่อคณะครูและโรงเรียน ดังนี้

3.1 ช่วยให้คณะครูรู้จักและเข้าใจนักเรียนของตนดีขึ้น ยินดีให้ความร่วมมือในการช่วยเหลือแก้ไขปัญหให้กับนักเรียน

3.2 ให้โรงเรียนได้ทราบข้อเท็จจริงต่างๆ เกี่ยวกับปัญหาและความต้องการของนักเรียน ทำให้สามารถนำข้อเท็จจริงเหล่านั้นมาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมและการให้บริการด้านต่างๆ แก่นักเรียนได้อย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพ

4. ประโยชน์ต่อผู้ปกครองของนักเรียนที่ได้รับการศึกษา

4.1 ช่วยให้ผู้ปกครองเข้าใจเด็กของตนดีขึ้น ทำให้สามารถปฏิบัติตนต่อบุตรหลานได้อย่างเหมาะสม

4.2 ช่วยให้ผู้ปกครองเกิดความสบายใจ เพราะได้ตระหนักว่า โรงเรียนมีความตั้งใจและจริงใจในการป้องกัน ช่วยเหลือ แก้ไขและส่งเสริมพัฒนานักเรียน

จากแนวคิดข้างต้นพอสรุปได้ว่า การศึกษารายกรณีมีประโยชน์มากกับบุคคลหลายฝ่าย คือ ผู้ศึกษา ผู้ถูกศึกษา และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง อันได้แก่ บุคคลภายในครอบครัว เพื่อนสถาบันการศึกษา รวมไปถึงผู้ที่สนใจการศึกษารายกรณี และผลของการศึกษานอกจากจะเป็นแนวทางในการพิจารณาช่วยเหลือผู้ถูกศึกษาแล้ว ยังสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมได้อีกในเรื่องของแนวทางการป้องกันการเกิดปัญหาต่างๆ ต่อไปได้

1.4 กระบวนการในการศึกษารายกรณี

การศึกษารายกรณี เป็นวิธีการศึกษาบุคคลอย่างละเอียดทุกด้าน อย่างต่อเนื่องกันเป็นเวลานาน โดยใช้เทคนิคการแนะแนวหลายๆ อย่าง ในการเก็บรวบรวมข้อมูลของบุคคล โดยมีขั้นตอนในการศึกษาอย่างเป็นระบบ เพื่อพยายามทำให้เป็นวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ควรแก่การเชื่อถือได้ (กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์. 2527 : 23)

ธีรวุฒิ ประทุมนพรัตน์ (2520 : 16 – 17) ได้กล่าวว่า ในการศึกษารายกรณีจะต้องมีการชี้แจงให้ทราบว่า เพราะเหตุใดจึงเลือกเด็กคนใดคนหนึ่ง แล้วจึงเริ่มต้นทำการศึกษารายกรณีดังนี้ คือ

1. รวบรวมข้อมูลหลายๆ ด้าน เกี่ยวกับตัวเด็กในสถานการณ์ต่างๆ
2. นำข้อมูลที่รวบรวมไว้มามีวิเคราะห์ โดยการเชิญบุคคลที่เกี่ยวข้องกับตัวเด็กมาประชุมปรึกษาหารือกัน
3. วินิจฉัยปัญหาโดยนำผลของการวิเคราะห์มาทำการพิจารณา เพื่อวินิจฉัยว่าน่าจะมีอะไรเป็นเหตุของปัญหานั้น
4. สังเคราะห์ข้อมูล โดยศึกษาข้อเท็จจริงเพิ่มเติม แล้วนำมาประกอบกับข้อเท็จจริงที่มีอยู่แล้ว เพื่อให้เข้าใจปัญหาและสาเหตุได้ดียิ่งขึ้น
5. แก้ไขปัญหา โดยวิธีการต่างๆ ในการแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นให้หมดไป
6. ติดตามผล เพื่อจะทราบผลของการศึกษารายกรณีว่า มีผลดีหรือมีข้อบกพร่องอย่างไร เพื่อจะได้นำมาปรับปรุงแก้ไขในครั้งต่อไป

พนม ลัมอารีย์ (2530 : 20 – 21) มีแนวคิดว่าการศึกษารายกรณีอาจจำแนกเป็นขั้นตอนการดำเนินงานได้ 6 ขั้นตอนด้วยกันคือ

ขั้นที่ 1 ขั้นรวบรวมข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับบุคคล (Collecting of the necessary data) ซึ่งจะช่วยให้รู้จักนักเรียนที่ถูกศึกษา ตลอดจนช่วยให้ทราบภาวะความเป็นไปในปัจจุบันของนักเรียนผู้นั้นอีกด้วย

ขั้นที่ 2 ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล (Analysis) เป็นการนำข้อมูลที่ได้รวบรวมเอาไว้มามีวิเคราะห์หาข้อเท็จจริงต่างๆ และจำแนกออกเป็นด้านๆ เพื่อสะดวกในการตีความข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลนั้น

ขั้นที่ 3 ขั้นตรวจวินิจฉัยปัญหา (Diagnosis) ขั้นนี้เป็นการนำเอาผลการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นที่ 2 มาเป็นพื้นฐานประกอบการพิจารณา เพื่อวินิจฉัยว่าอะไรน่าจะเป็นสาเหตุของปัญหาการลงความเห็นเกี่ยวกับปัญหานี้ อาจเป็นการชั่วคราว ไม่ใช่ข้อยุติ แต่ก็พื้นฐานของการสังเคราะห์ข้อเท็จจริงในขั้นต่อไป

ขั้นที่ 4 ขั้นสังเคราะห์ข้อมูลหรือขั้นรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติม (Synthesis) กล่าวคือเมื่อตรวจวินิจฉัยว่าอะไรน่าจะเป็นปัญหา แล้วก็ควรจะได้ศึกษาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับปัญหานั้นเพิ่มเติมด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ การทดลอง และกลวิธีอื่นๆ เป็นต้น

แล้วนำข้อเท็จจริงที่ได้มาสังเคราะห์เข้าด้วยกันกับข้อเท็จจริงที่มีอยู่แล้ว ทำให้มองเห็นความสัมพันธ์ของข้อมูลแต่ละด้าน เกิดเป็นภาพรวมทางบุคลิกภาพของบุคคลผู้นั้น ช่วยให้ผู้ศึกษาสามารถเข้าใจลักษณะของปัญหาและสาเหตุของปัญหาอย่างถ่องแท้

ขั้นที่ 5 ขั้นให้ความช่วยเหลือ (Treatment) เมื่อผู้ศึกษารายกรณีแน่ใจว่าการตรวจวินิจฉัยปัญหาของตนถูกต้องแล้ว ก็จะคิดหามาตรการต่างๆ เพื่อนำมาช่วยเหลือแนะแนวทางนักเรียนในการแก้ไขปัญหานั้น แล้วดำเนินการให้ความช่วยเหลืออย่างจริงจัง ให้สามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสมและถูกต้อง

ขั้นที่ 6 ขั้นติดตามผล (Follow - up) เมื่อผู้ทำการศึกษารายกรณีได้ให้ความช่วยเหลือ หรือให้การแนะแนวกับนักเรียนที่ถูกทำการศึกษาไปแล้ว สิ่งที่เขาได้ไม่ได้นั้น การศึกษารายกรณี คือ การติดตามผล เพราะจะทำให้ทราบว่าการศึกษากรณีประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงไร มีข้อบกพร่องที่ควรแก้ไขปรับปรุงอย่างไรบ้าง และจะต้องให้ความช่วยเหลือเพิ่มเติมอีกหรือไม่ เพื่อผู้ทำการศึกษาจะดำเนินการต่อไปอย่างเหมาะสม

จากเอกสารดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า ในกระบวนการศึกษารายกรณีของแต่ละท่าน มีแนวคิดที่ใกล้เคียงกันมาก ซึ่งส่วนใหญ่มีความเห็นว่า การทำการศึกษารายกรณีนั้น จำเป็นต้องทราบเพราะเหตุใดจึงเลือกศึกษาผู้ถูกศึกษารายนั้น ฉะนั้นจึงต้องมีการกำหนดจุดมุ่งหมายของการศึกษาให้ชัดเจน ในการศึกษารายกรณีนี้ผู้ศึกษาจะใช้รูปแบบของกระบวนการศึกษารายกรณีของ กมลรัตน์ หล้าสูงษ์ (2527 : 22 - 23) ซึ่งแบ่งกระบวนการในการศึกษารายกรณีออกเป็น 7 ขั้นตอน ดังนี้

- ขั้นที่ 1 การกำหนดปัญหาและการตั้งสมมติฐาน
- ขั้นที่ 2 การรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล
- ขั้นที่ 3 การวินิจฉัย
- ขั้นที่ 4 การช่วยเหลือ การป้องกัน และการส่งเสริม
- ขั้นที่ 5 การทำนาย
- ขั้นที่ 6 การติดตามผล
- ขั้นที่ 7 การสรุปผลและข้อเสนอแนะ

กระบวนการศึกษารายกรณี 7 ขั้นตอนดังกล่าว มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 การกำหนดปัญหาและตั้งสมมติฐาน

การกำหนดปัญหา หมายถึง การที่ผู้ศึกษารายกรณีตั้งจุดมุ่งหมาย หรือกำหนดว่าจะศึกษาสิ่งใดในบุคคลหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นปัญหาหรือมิใช่ปัญหา แต่เป็นความสนใจ ความสามารถ พิเศษ หรืออื่นๆ (กมลรัตน์ หล้าสูงษ์. 2527 : 23)

ในการตั้งสมมติฐานนั้น ควรตั้งไว้หลายๆ สมมติฐาน เพื่อเป็นการป้องกันข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นได้ในกรณีที่พบว่าข้อเท็จจริงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ นอกจากนั้น

พฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งที่คนเราแสดงออกมาอาจจะไม่ได้เกิดจากสาเหตุเดียวกัน และในทำนองเดียวกันพฤติกรรมที่แตกต่างกันก็อาจเกิดจากสาเหตุเดียวกันก็ได้ ฉะนั้นจึงควรตั้งสมมติฐานไว้หลายๆ สมมติฐาน

ขั้นที่ 2 การรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

การรวบรวมข้อมูล คือ การหาข้อมูลหรือข้อเท็จจริง หลังจากที่มีการกำหนดปัญหาและตั้งสมมติฐานแล้ว โดยใช้เครื่องมือในการแนะแนว เก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้ที่เราศึกษา โดยรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่างๆ เช่น การสัมภาษณ์ การทดสอบทางจิตวิทยา แผนผังสังคมมิติ เป็นต้น

การวิเคราะห์ข้อมูล คือ การตีความ หรือแปลความหมายข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลในแต่ละวิธีหรือเทคนิค เพื่อที่จะอธิบายเหตุผลและผลของพฤติกรรมที่เกิดขึ้น ซึ่งอาจทำได้โดยวิธีการประชุมปรึกษา ด้วยการเชิญบุคคลที่เกี่ยวข้องกับผู้ที่เราศึกษามาร่วมกันพิจารณาศึกษาข้อเท็จจริงที่ได้จากการรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูลที่ดีนั้น ควรจะต้องใช้หลายๆ เทคนิค แต่ละเทคนิคควรใช้หลายๆ ครั้ง เพื่อให้เข้าใจถึงพฤติกรรมของบุคคลอย่างละเอียด และตรงกับข้อเท็จจริงมากที่สุด เทคนิคต่างๆ ที่นิยมใช้มี 9 เทคนิค ดังนี้ (กมลรัตน์ หล้าสูงษ์. 2527 : 29)

1. การสังเกต (Observation)
2. การบันทึกการสังเกต (Observation Record)
3. การสัมภาษณ์ (Interview)
4. การเยี่ยมบ้าน (Home – Visit)
5. อัตชีวประวัติ (Autobiography)
6. บันทึกประจำวัน (Diary)
7. สังคมมิติ (Sociometry)
8. แบบสอบถาม (Questionnaire)
9. การทดสอบ (Testing)
10. ระเบียบสะสม (Cumulative Record)

เทคนิคต่างๆ ทั้ง 10 เทคนิค มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การสังเกต (Observation)

การสังเกต เป็นวิธีการหรือเทคนิคอย่างหนึ่งที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผู้ถูกศึกษาในการศึกษารายกรณี เป็นวิธีการที่ใช้กันมากวิธีหนึ่ง บางครั้งอาจใช้ร่วมกับการสัมภาษณ์เป็นวิธีการที่ไม่ต้องลงทุนมาก สามารถปฏิบัติได้ทุกวัน ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตจะช่วยให้ผู้สังเกตสามารถเข้าใจเกี่ยวกับการแสดงพฤติกรรมในแต่ละสถานการณ์ได้ดีขึ้น

1.1 ความหมายของการสังเกต

ธีรภูมิ ประทุมพรรัตน์ (2520 : 32) ได้กล่าวไว้ว่า การสังเกต หมายถึง วิธีการหรือเทคนิคอย่างหนึ่งที่บุคคลหนึ่งเรียกว่า ผู้สังเกต ทำการดูหรือสังเกตโดยตั้งใจล่วงหน้า บุคคลอีกคนหนึ่งเรียกว่า ผู้ถูกสังเกต

ราตรี พัฒนรังสรรค์ (2522 : 21) ได้ให้ความหมายของการสังเกตไว้ว่าเป็นวิธีรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กวิธีหนึ่ง เพื่อนำมาศึกษาพิจารณาพฤติกรรมของเด็กทำให้รู้จักและเข้าใจเด็กแต่ละคนดีขึ้น การสังเกตนั้นเป็นสิ่งที่ทำไม่ยาก แต่สำคัญที่ผู้สังเกตจะต้องเข้าใจวิธีการสังเกตที่แน่นอน จึงจะได้ผลตรงตามจุดมุ่งหมาย

กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์ (2527 : 30) ยังได้กล่าวว่า การสังเกต คือ การพิจารณาสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือหลายๆ สิ่งอย่างมีจุดมุ่งหมาย โดยการใช้วิธีรวบรวมข้อมูลส่วนหนึ่ง หรือทั้ง 5 ส่วน (หู ตา จมูก ลิ้น ผิวหนัง) โดยเฉพาะ ตา หู ในการพิจารณาสิ่งนั้นๆ

จากความหมายของการสังเกตข้างต้นนี้ พอสรุปได้ว่า การสังเกต หมายถึง วิธีการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตัวบุคคลอย่างหนึ่ง เป็นการพิจารณาสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือหลายๆ สิ่งอย่างมีจุดมุ่งหมาย โดยการใช้วิธีรวบรวมข้อมูลที่สำคัญ คือ ตา และหู ในการรวบรวมข้อมูล

1.2 จุดมุ่งหมายของการศึกษา

ราตรี พัฒนรังสรรค์ (2522 : 21) กล่าวว่า จุดมุ่งหมายของการสังเกตมีดังนี้คือ

1. เพื่อรวบรวมรายละเอียดต่างๆ เกี่ยวกับตัวเด็ก และจดบันทึกไว้ในระเบียบสะสม
  2. เพื่อหาสาเหตุของพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของเด็ก เช่น ปัญหาการเรียน และการปรับตัวของเด็ก ฯลฯ
  3. เพื่อให้ผู้สังเกตได้รู้จักและเข้าใจเด็กอย่างถูกต้องทุกด้าน
  4. เพื่อทราบความสามารถพิเศษและความถนัดตามธรรมชาติ เพื่อส่งเสริมเด็กแต่ละคนอย่างถูกต้อง
  5. ใช้ในการติดตามผลนักเรียนที่ได้รับการช่วยเหลือจากบริการแนะแนวไปแล้วว่ามีพฤติกรรมเป็นอย่างไร ดีขึ้นหรือไม่ เพียงใด เพื่อนำไปพิจารณาว่าควรจะทำอย่างไรต่อไป
- นอกจากนี้ กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์ (2527 : 32) ได้เสนอจุดมุ่งหมายของการสังเกตในการแนะแนว ดังต่อไปนี้
1. เพื่อให้ได้ข้อมูลหรือข้อเท็จจริงด้วยตนเอง
  2. เพื่อให้เข้าใจพฤติกรรมที่แสดงออกของผู้ถูกสังเกต
  3. เพื่อค้นหาสาเหตุบางประการของปัญหา

4. เพื่อให้ผู้สังเกตเป็นผู้มีความรอบคอบและไวต่อการมีปฏิกิริยาโต้ตอบจากสิ่งแวดล้อม จนเป็นผู้ที่ปรับตัวได้ดี และรวดเร็วในแต่ละสถานการณ์

1.3 ชนิดของการสังเกต

การแบ่งชนิดของการสังเกต อาศัยเกณฑ์ต่างๆ 4 เกณฑ์ ดังต่อไปนี้

1. ใช้วิธีการในการสังเกตเป็นเกณฑ์ แบ่งการสังเกตเป็น 2 ชนิด คือ

1.1 การสังเกตทางตรง (Direct Observation) เป็นวิธีการที่ผู้สังเกตเป็นผู้ไปสังเกตพฤติกรรมผู้ถูกสังเกตด้วยตนเอง

1.2 การสังเกตทางอ้อม (Indirect Observation) เป็นวิธีการที่ผู้สังเกตให้บุคคลอื่นไปสังเกตพฤติกรรมผู้ถูกสังเกต ผู้สังเกตจะทราบพฤติกรรมของผู้ถูกสังเกตได้จากคำบอกเล่าของบุคคลที่ไปสังเกตแทน

2. ใช้ผู้สังเกตเป็นเกณฑ์ แบ่งการสังเกตออกเป็น 2 ชนิด คือ

2.1 การสังเกตโดยการเข้าร่วม (Participant Observation) เป็นวิธีการที่ผู้สังเกตจะต้องเข้าไปอยู่ในสถานการณ์นั้นในฐานะของสมาชิกคนหนึ่งของกลุ่ม

2.2 การสังเกตโดยไม่เข้าร่วม (Non - Participant Observation) เป็นวิธีการที่ผู้สังเกตไม่ได้เข้าไปอยู่ในสถานการณ์นั้น แต่อยู่ภายนอกเพื่อคอยสังเกตอย่างเดียว ไม่มีบทบาทในกลุ่มนั้น

3. ใช้ผู้สังเกตเป็นเกณฑ์ แบ่งการสังเกตออกเป็น 2 ชนิด คือ

3.1 การศึกษารายกรณีแบบเป็นพิธีการ (Formal Observation) เป็นวิธีการสังเกตที่ผู้ถูกสังเกตรู้ว่าถูกสังเกต เนื่องจากมีการนัดหมายกันล่วงหน้าก่อนการสังเกต

3.2 การศึกษารายกรณีแบบไม่เป็นพิธีการ (Informal Observation) เป็นวิธีการสังเกตที่ผู้ถูกสังเกตไม่รู้ตัวว่าถูกสังเกต เนื่องจากไม่ได้มีการนัดหมายกันล่วงหน้า

4. ใช้ลักษณะบันทึกการสังเกตเป็นเกณฑ์ แบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ

4.1 การศึกษารายกรณีในระดับที่เห็นโดยตรง (Manifest Level Observation) เป็นวิธีการสังเกตที่ผู้สังเกตเข้าไปอยู่ในสถานการณ์ แล้วบันทึกเหตุการณ์ตามความเป็นจริงตามที่เกิดขึ้น เช่น มีผู้เข้าประชุม 10 คน มีคนคัดค้าน 7 คน เห็นด้วย 3 คน เป็นต้น

4.2 การศึกษารายกรณีในระดับที่เป็นพฤติกรรมแฝง (Latent Level Observation) เป็นวิธีการสังเกตที่ผู้สังเกตต้องลงความเห็นหรือตีความจากสิ่งที่สังเกตเห็นออกมาด้วย เช่น บรรยากาศในที่ประชุมตึงเครียดมาก เป็นต้น

1.4 หลักการสังเกต

พนม ลิ้มอารีย์ (2530 : 55 – 57) ได้สรุปหลักการสังเกตที่ดีไว้ดังนี้

1. กำหนดสิ่งที่จะสังเกตให้ชัดเจนก่อนจะเริ่มการศึกษารายกรณี
2. การสังเกตพฤติกรรม ผู้สังเกตจะต้องสังเกตพฤติกรรมควบคู่ไปกับสถานการณ์หรือสิ่งแวดล้อมด้วยเสมอ
3. ควรทำการสังเกตเด็กเพียงคนเดียวในการสังเกตครั้งหนึ่งๆ เพื่อศึกษาพฤติกรรมได้อย่างละเอียดถี่ถ้วน
4. การสังเกตในขณะที่ทำกิจกรรมปกติ เช่น ในห้องเรียน ห้องประชุม สนามเล่น เป็นต้น เพื่อทำนายพฤติกรรมในอนาคตได้ดีที่สุด
5. ทำการสังเกตเป็นระยะเวลายาวนาน ผู้สังเกตจำเป็นต้องใช้เวลาสังเกตเป็นระยะเวลาหลายๆ วัน เพราะมนุษย์ทุกคนย่อมมีอารมณ์แตกต่างกันไปในแต่ละวัน อาจเป็นเวลา 3 เดือน หรือ 1 ภาคเรียน
6. ควรทำการสังเกตในสถานการณ์วิกฤตซึ่งผิดแผกไปจากสถานการณ์ปกติบ้าง เพราะจะทำให้ทราบบุคลิกภาพที่แท้จริงบางประการของเด็กได้
7. การสังเกตเพื่อให้ได้มาซึ่งพฤติกรรมที่แท้จริง ควรมีผู้สังเกตหลายๆ คน เป็นการช่วยป้องกันข้อบกพร่องซึ่งอาจเกิดจากความไม่เที่ยงธรรม หรือการมีอคติของผู้สังเกต และยังช่วยให้สามารถทำการสังเกตพฤติกรรมได้กว้างขวาง
8. ควรสังเกตพฤติกรรมด้านใดด้านหนึ่งแต่เพียงด้านเดียวในการสังเกตครั้งหนึ่งๆ
9. ผู้สังเกตต้องพยายามฝึกฝนตนเอง อย่าให้เกิดความลำเอียง พยายามทำให้เที่ยงตรงที่สุดขณะสังเกต อย่างนำเอารูปร่างหน้าตา หรือคุณลักษณะประจำตัวของเด็ก หรือสิ่งอื่นๆ มามีอิทธิพลต่อการสังเกตได้
10. การสังเกตจะมีคุณค่า เมื่อมีการบันทึกการสังเกตไว้อย่างถูกต้องเพื่อเป็นหลักฐานนำไปคัดค้นหาสาเหตุแห่งพฤติกรรมที่เกิดขึ้น และคิดหาทางช่วยเหลือต่อไป
11. การสังเกตที่ดีจะต้องตรวจสอบผลที่ได้ด้วยเครื่องมือวัดที่แน่นอนอื่นๆ ประกอบด้วย เพื่อให้เป็นที่เชื่อมั่นได้มากยิ่งขึ้น
12. ควรสังเกตในสถานการณ์ต่างๆ กัน เช่น ขณะอยู่ในห้องเรียน ในโรงอาหาร ในชุมชน และในบ้าน นอกจากนี้ควรสังเกตขณะทำงาน ขณะเล่นกับเพื่อนรุ่นราวคราวเดียวกัน เพื่อช่วยให้ผู้สังเกตได้มองเห็นกระบวนการพฤติกรรมที่แท้จริง และแบบแผนพัฒนาการที่สำคัญของผู้ถูกสังเกต
13. ผู้สังเกตต้องระลึกไว้เสมอว่า การสังเกตเพียงครั้งเดียวไม่เพียงพอที่จะเข้าใจเด็ก จำเป็นต้องสังเกตหลายๆ ครั้ง แล้วนำข้อมูลต่างๆ มาประมวลกันเข้า จึงจะช่วยให้เข้าใจได้ถูกต้องแม่นยำ

1.5 ลักษณะของพฤติกรรมที่ควรสังเกต

กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์ (2527 : 41 – 42) ได้กล่าวถึงลักษณะของพฤติกรรมที่ควรสังเกตดังนี้

1. พฤติกรรมที่ทุกคนหรือคนส่วนใหญ่สนใจ หรือดึงดูดความสนใจเป็นพฤติกรรมทั้งด้านบวกและด้านลบ เช่น เรียนเก่ง มีพฤติกรรมก้าวร้าว เป็นต้น
2. พฤติกรรมที่แสดงถึงความบกพร่องทางด้านร่างกายหรือจิตใจ เช่น เดินเขย่งเท้า แยกตัวอยู่คนเดียว
3. พฤติกรรมที่เกิดขึ้นซ้ำซาก หรือบ่อยครั้งเกินความจำเป็น ซึ่งอาจจะเกิดจากปัญหาทางจิตใจ เช่น การล้างมือบ่อยครั้งเกินปกติ การกระพริบตาบ่อยครั้ง เป็นต้น

1.6 ประโยชน์ในการสังเกต

การสังเกตมีประโยชน์ดังต่อไปนี้

1. หารายละเอียดเพิ่มเติมจากข้อมูลที่ได้รับจากวิธีการอื่นๆ
2. ให้ข้อเท็จจริงบางประการซึ่งไม่สามารถได้มาด้วยวิธีการอื่นๆ
3. ช่วยให้เห็นพฤติกรรมที่แท้จริงของบุคคล โดยเฉพาะการสังเกตในขณะที่ผู้ถูกสังเกตไม่รู้ตัว
4. ช่วยให้เข้าใจบุคคลได้ดีขึ้น และช่วยเหลือได้ทันที โดยไม่ต้องเสียเวลาและงบประมาณมาก

2. การบันทึกการสังเกต (Observation Record)

การบันทึกการสังเกตจะกระทำเมื่อมีการสังเกตแล้ว โดยใช้หลักเกณฑ์ในการบันทึกดังนี้

- 2.1 บันทึกพฤติกรรมที่เห็นได้ชัดเจน โดยเรียงตามลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนหลัง
- 2.2 ใช้ภาษาที่ง่ายต่อการเข้าใจและสื่อความหมาย เพื่อผู้อื่นจะได้อ่านเข้าใจง่ายและเข้าใจตรงกัน
- 2.3 ควรบันทึกพฤติกรรมของผู้ถูกสังเกต แยกออกจากการแสดงความคิดเห็นของผู้สังเกต และในการบันทึกพฤติกรรมของผู้ถูกสังเกตในแต่ละครั้งไม่ควรใช้วิธีการสรุปรวมพฤติกรรมที่ได้จากการสังเกตหลายๆ ครั้งเข้าด้วยกัน
- 2.4 ควรบันทึกทันทีหลังการสังเกตเสร็จสิ้นลง หรืออาจบันทึกในขณะที่สังเกต หากมีการสังเกตในระยะเวลาสั้น และมีผู้สังเกตหลายคน โดยการแบ่งเวลาในการสังเกตและบันทึก

3. การสัมภาษณ์ (Interview)

การสัมภาษณ์เป็นกลวิธีหนึ่งที่ใช้ได้ผลดีในการเก็บข้อมูลเป็นรายบุคคล เพราะในการสัมภาษณ์นั้น ผู้ศึกษามีโอกาสได้สังเกตปฏิกิริยา การแสดงออกทางอารมณ์ของผู้ถูกสัมภาษณ์ที่มีต่อคำถามต่างๆ ด้วย ทำให้เข้าใจพฤติกรรมได้ดียิ่งขึ้น (จำเริญร ช่างโชติ. 2518 : 104) การสัมภาษณ์เป็นการสนทนาหรือพูดคุยกันระหว่างบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป โดยมีจุดมุ่งหมาย (กมลรัตน์ หล้าสูงษ์. 2527 : 93) รายละเอียดในการสนทนามักจะเป็นเรื่องส่วนตัวของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ซึ่งควรเก็บไว้เป็นความลับ ดังนั้นการสนทนามักจึงจำเป็นต้องอาศัยทักษะ และสัมพันธภาพระหว่างบุคคลเป็นอย่างมาก (อารี ดัชนีเจริญรัตน์. 2526 : 96)

3.1 ความหมายของการสัมภาษณ์

การสัมภาษณ์ หมายถึง การสนทนา หรือการพูดคุยกันระหว่างบุคคลสองคน และการพูดคุยกันนั้นจะต้องมีจุดมุ่งหมายเฉพาะเรื่อง

3.2 ชนิดของการสัมภาษณ์

การสัมภาษณ์ที่นิยมใช้ในวงการแนะแนวและจิตวิทยา มี 2 ชนิด (กมลรัตน์ หล้าสูงษ์. 2527 : 94 – 96) ดังนี้

1. การสัมภาษณ์เพื่อค้นหาหรือทราบข้อเท็จจริง (Fact Finding Interview) เป็นการสัมภาษณ์ที่ผู้สัมภาษณ์สนทนาหรือซักถามข้อเท็จจริงต่างๆ เกี่ยวกับผู้ถูกสัมภาษณ์ในด้านความคิดเห็น ความรู้สึก ความสนใจ เจตคติ และค่านิยมของผู้ถูกสัมภาษณ์เกี่ยวกับตนเอง และสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้เพื่อเป็นการหาข้อเท็จจริง หรือข้อมูลเพิ่มเติมจากที่มีอยู่แล้ว รวมทั้งเป็นการตรวจสอบว่าข้อมูลที่มีอยู่ตรงกับข้อเท็จจริงหรือไม่

2. การสัมภาษณ์เพื่อให้คำปรึกษา (Counseling Interview) เป็นการสัมภาษณ์ที่ผู้รับการสัมภาษณ์สนทนาหรือซักถามผู้ถูกสัมภาษณ์ เพื่อให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เข้าใจและมองเห็นสภาพปัญหาของตนเองได้ชัดเจน สามารถพิจารณาแก้ไขหรือตัดสินใจปัญหาของเขาได้หลังจากการให้การสัมภาษณ์ นอกจากนั้นการสัมภาษณ์ชนิดนี้จะช่วยสร้างความคุ้นเคยระหว่างผู้สัมภาษณ์และผู้ถูกสัมภาษณ์

3.3 กระบวนการสัมภาษณ์

กระบวนการสัมภาษณ์ มี 3 กระบวนการ ดังนี้

1. ก่อนการสัมภาษณ์
2. ขณะสัมภาษณ์
3. การยุติการสัมภาษณ์

1. ก่อนการสัมภาษณ์

กระบวนการขั้นนี้ มีองค์ประกอบ 4 ประการ ดังนี้คือ

1.1 การเตรียมบุคคล เป็นการเตรียมทั้งผู้สัมภาษณ์และผู้ถูกสัมภาษณ์ให้พร้อมทั้ง 2 ฝ่าย จะต้องมีการกำหนดวัน เวลา และสถานที่ในการสัมภาษณ์ และอาจต้องบอก จุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

1.2 การเตรียมจุดมุ่งหมายและหัวข้อในการสัมภาษณ์ อาจมีการบันทึกหัวข้อก่อน การสัมภาษณ์และมีการจดบันทึกในขณะที่สัมภาษณ์ด้วย แต่ถ้าเป็นการสัมภาษณ์ที่ไม่บอก จุดมุ่งหมายที่แท้จริงก็ไม่ควรบันทึกหัวข้อที่จะสัมภาษณ์

1.3 การเตรียมสถานที่ ซึ่งจะต้องมีลักษณะสะดวกสบาย ควรเป็นที่มิดชิดมีความ เป็นเอกเทศ ปราศจากสิ่งรบกวน ซึ่งจะช่วยให้ข้อเท็จจริงมากขึ้น

2. ขณะสัมภาษณ์

กมลรัตน์ หล้าสูงษ์ (2527 : 100) กล่าวว่า ไม่ว่าจะเป็นการสัมภาษณ์ชนิดใด ต้องใช้เทคนิคทั่วไปในการสัมภาษณ์ 4 ประการ ดังนี้

1. การสังเกต โดยใช้วิธีรวบรวมสัมผัสทั้ง 5
2. การฟัง ซึ่งเป็นเทคนิคที่ดีที่สุดในการแนะแนวและการให้คำปรึกษา
3. การใช้คำถาม ผู้สัมภาษณ์อาจต้องถามผู้ถูกสัมภาษณ์ในสิ่งที่ยังไม่กระจ่าง โดยใช้คำถามที่มีลักษณะเป็นมิตร ผู้ถูกสัมภาษณ์ฟังแล้วเข้าใจว่า ผู้สัมภาษณ์มีความตั้งใจที่จะ ช่วยเหลืออย่างแท้จริง
4. การพูด การพูดที่ดีจะต้องแสดงการยอมรับเจตคติและความรู้สึกของผู้ถูก สัมภาษณ์ใช้ภาษาและถ้อยคำที่เหมาะสม โดยให้การสัมภาษณ์นั้นเป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่ กำหนดไว้ด้วย

นอกจากนี้ ยังมีเทคนิคเฉพาะที่ผู้สัมภาษณ์ควรได้รับการฝึกฝนเป็นอย่างดี เพื่อ ช่วยให้การสัมภาษณ์มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เทคนิคเฉพาะดังกล่าวมีดังนี้คือ

1. การสร้างสายสัมพันธ์ (Rapport)
2. การแสดงความเห็นใจ (Sympathy)
3. การแสดงอารมณ์ร่วม (Empathy)
4. การทำให้เกิดความมั่นใจ (Assurance)
5. การแสดงความเห็นด้วย (Approval)
6. การทำให้เกิดความกระจ่าง (Clarification)
7. การสะท้อนความรู้สึก (Reflection of feeling)
8. การใช้ความเงียบ (Using silence)

3. การยุติการสัมภาษณ์

การยุติการสัมภาษณ์เป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งผู้สัมภาษณ์ควรยุติการสัมภาษณ์ที่ให้ผลในทางบวกทำให้ผู้ถูกสัมภาษณ์จากไปด้วยความพึงพอใจ และอยากกลับมาให้สัมภาษณ์อีก ดังนั้น การยุติการสัมภาษณ์ควรพยายามให้เป็นธรรมชาติมากที่สุด เพื่อเป็นผลดีต่อการสัมภาษณ์ในครั้งต่อไป จึงควรปฏิบัติดังนี้

1. การให้ผู้ถูกสัมภาษณ์มีความเข้าใจเป็นอย่างดีว่า สิ่งที่เขาพูดไปแล้วจะเป็นผลดีต่อเขา และมั่นใจว่าจะได้รับการเก็บรักษาไว้เป็นความลับ
  2. ผู้สัมภาษณ์อาจตั้งคำถามให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้นำไปคิดก่อนยุติการสัมภาษณ์ จะเป็นประโยชน์มากเพื่อจะได้เป็นเรื่องราวที่ต่อเนื่องกันในการสัมภาษณ์ครั้งต่อไป
  3. ผู้สัมภาษณ์ให้ผู้ถูกสัมภาษณ์สรุปสิ่งที่เขาคิดหรือรู้สึกในขณะสัมภาษณ์ เพื่อช่วยให้เขาเข้าใจสภาพปัญหายิ่งขึ้น และอาจต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับความเข้าใจผิดบางอย่างโดยผู้สัมภาษณ์
  4. ผู้สัมภาษณ์จะต้องใช้คำพูดและท่าทางที่นิ่มนวล มีความจริงใจต่อผู้ถูกสัมภาษณ์ แสดงให้เห็นว่าต้องการสัมภาษณ์ในครั้งต่อไปอีก
  5. มีการนัด วัน เวลา สถานที่ ในการสัมภาษณ์ครั้งต่อไป
- เมื่อยุติการสัมภาษณ์แล้ว ผู้สัมภาษณ์ต้องรีบบันทึกผลการสัมภาษณ์ลงในแบบฟอร์มบันทึกการสัมภาษณ์ทันที ทั้งนี้เพื่อป้องกันข้อมูลที่ผิดพลาด

4. การเยี่ยมบ้าน (Home Visit)

การเยี่ยมบ้านเป็นกลวิธีอย่างหนึ่ง เพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นรายบุคคล และร่วมมือกับบิดามารดา หรือผู้ปกครองในการช่วยเหลือผู้รับการศึกษา ข้อมูลที่ควรได้จากการไปเยี่ยมบ้าน เช่น สภาพทั่วไปของบ้าน สภาพแวดล้อมของบ้าน ลักษณะท่าทีของผู้ปกครอง ความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัว ตลอดจนเจตคติของผู้ปกครองที่มีต่อครู โรงเรียน และผู้รับการศึกษา เป็นต้น โดยทั่วไปแล้วผู้ไปเยี่ยมบ้านคือ ครูแนะแนว หรือครูประจำชั้น ซึ่งเป็นตัวแทนของสถาบันการศึกษา

4.1 วัตถุประสงค์ของการเยี่ยมบ้าน

การเยี่ยมบ้านมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อต้องการตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับทางบ้าน
2. เพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างบ้านกับสถาบัน
3. เพื่อหาข้อมูลบางประการที่ไม่สามารถได้มาด้วยวิธีการอื่นๆ

4.2 ข้อปฏิบัติในการเยี่ยมบ้าน

การเยี่ยมบ้านมีขั้นตอนในการปฏิบัติดังนี้ (กมลรัตน์ หล้าสูงษ์. 2527 : 122 – 127)

1. ขั้นเตรียมการก่อนเยี่ยมบ้าน ปฏิบัติดังนี้

1.1 กำหนดจุดมุ่งหมายในการเยี่ยมบ้าน

1.2 นัดหมายวัน เวลาที่จะไปเยี่ยมบ้านกับผู้ปกครอง

2. ขณะเยี่ยมบ้าน ปฏิบัติดังนี้

2.1 แสดงสัมมาคารวะต่อเจ้าของบ้านและแสดงความเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี

2.2 ใช้การสังเกตและจดจำสิ่งที่ได้พบเห็น

2.3 ระยะเวลาของการสนทนา ควรหาวิธีสนับสุนนให้ผู้รับการศึกษา ร่วมสนทนาด้วย เพื่อสังเกตสัมพันธภาพระหว่างผู้รับการศึกษากับผู้ปกครอง

2.4 พยายามกระตุ้นให้ผู้ปกครองแสดงทัศนคติต่อสิ่งต่างๆ โดยเฉพาะผู้รับการศึกษาและสถาบันให้มากที่สุด

2.5 กล่าวถึงผู้รับการศึกษาในด้านดีที่เป็นจริง

2.6 ไม่ควรทำตัวเป็นพิธีรีตอง

2.7 ใช้เวลาในการเยี่ยมบ้านประมาณ 30 – 60 นาที หรือสังเกตจาก กิริยาอาการของเจ้าของบ้าน

3. หลังการเยี่ยมบ้าน มีการจดบันทึกข้อมูลต่างๆ ทันทีเมื่อกลับจากเยี่ยมบ้าน โดยใช้แบบฟอร์มในการบันทึกการเยี่ยมบ้าน

5. อัตชีวประวัติ (Autobiography)

การเขียนอัตชีวประวัติเป็นการให้บุคคลเขียนเล่าประวัติตนเองที่ตนเองมอง โดยมุ่งเข้าถึงความรู้สึกนึกคิดของเด็กที่มีต่อสิ่งต่างๆ เป็นสำคัญ (อารี ดันท์เจริญรัตน์. 2526 : 79) นอกจากนี้ กมลรัตน์ หล้าสูงษ์ (2527 : 138) ยังกล่าวว่า อัตชีวประวัติ คือ การที่บุคคลได้เขียนบรรยายประวัติความเป็นมาของตนเองตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ตลอดจนความหวังในอนาคต ส่วน พนม ลัมอารีย์ (2530 : 111) ได้เสนอว่า อัตชีวประวัติเป็นเครื่องมือชนิดหนึ่งในการเก็บข้อมูลเป็นรายบุคคล วิธีการจัดทำก็คือ การทำให้บุคคลเขียนประวัติความเป็นมาและเรื่องราวเกี่ยวกับตนเอง อัตชีวประวัติไม่เพียงแต่จะช่วยให้ครูและผู้แนะแนวทราบพฤติกรรมของนักเรียนเท่านั้น แต่ยังช่วยให้ทราบถึงความรู้สึกนึกคิด เจตคติ ความรู้ ประสบการณ์ ความปรารถนา อุดมคติ ฯลฯ ของนักเรียนอีกด้วย

จากคำกล่าวข้างต้นนี้ พอจะสรุปได้ว่า อัตชีวประวัติเป็นเสมือนเครื่องมือชนิดหนึ่งในการรวบรวมข้อมูลรายบุคคล ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้เขียนได้บรรยายเรื่องราวของเขาอย่างเสรี ตั้งแต่อดีต ปัจจุบัน และอนาคต เป็นการช่วยให้ผู้ศึกษาได้ทราบถึงลักษณะของบุคคลนั้นได้

5.1 วัดคุณภาพการเขียนอัตชีวประวัติ

การเขียนอัตชีวประวัติ มีวัตถุประสงค์ดังนี้คือ

1. เพื่อให้บุคคลได้ระบายความรู้สึกที่มีต่อตนเองและสิ่งแวดล้อม
2. เพื่อให้ผู้อื่นเข้าใจบุคคลที่เขียนอัตชีวประวัติได้ดีขึ้น
3. เพื่อทราบข้อเท็จจริงเพิ่มขึ้นจากการรวบรวมข้อมูลโดยวิธีอื่นๆ

5.2 รูปแบบของอัตชีวประวัติ

การเขียนอัตชีวประวัติ มี 2 รูปแบบ

1. แบบไม่กำหนดโครงสร้างหรือหัวข้อ (Unstructured Autobiography)
2. แบบกำหนดโครงสร้างหรือหัวข้อ (Structured Autobiography)

6. บันทึกประจำวัน (Diary report)

การเขียนบันทึกประจำวันหรืออนุทินส่วนตัว คือ การที่บุคคลเขียนเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับกิจกรรมและเหตุการณ์ต่างๆ ที่ตนได้ประสบในแต่ละวัน ตลอดจนความรู้สึกนึกคิดของตนเกี่ยวกับกิจกรรมและเหตุการณ์เหล่านั้น (พนม ลิ้มอารีย์, 2530 : 120) ในการบันทึกอาจมีแบบฟอร์มหรือไม่ก็ได้ แต่จะมีหัวข้อต่อไปนี้

1. ชื่อ อายุ เพศ ของผู้บันทึก
2. วัน เดือน ปี ที่บันทึก
3. กิจกรรมที่ทำในวันนั้น โดยต้องทำต่อเนื่องอย่างน้อย 1 สัปดาห์ จะทำให้ทราบลักษณะนิสัยของผู้บันทึกได้

7. สังคมมิติ (Sociometry)

สังคมมิติเป็นวิธีการอย่างหนึ่งที่ครูหรือผู้แนะแนว ใช้ศึกษานักเรียนของตนเพื่อทราบความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนที่เรียนอยู่ในห้องเดียวกัน ว่ามีความสัมพันธ์กันเป็นอย่างไร เป็นการศึกษาบรรยากาศทางสังคมและอารมณ์ภายในห้องเรียน โดยเกี่ยวข้องกับความรู้สึกของนักเรียนในด้านพึงพอใจ รังเกียจ และเฉยๆ ซึ่งนักเรียนแต่ละคนแสดงต่อนักเรียนคนอื่นๆ

7.1 จุดมุ่งหมายของการทำสังคมมิติ

การทำสังคมมิติมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญอยู่ 5 ประการ คือ

1. เพื่อทราบว่านักเรียนภายในห้องเดียวกันมีความสัมพันธ์กันอย่างไร แยกกันเป็นกลุ่มย่อยๆ ก็กลุ่ม
2. เพื่อทราบว่าในกลุ่มย่อยแต่ละกลุ่มมีใครบ้าง และลักษณะของกลุ่มเป็นอย่างไร
3. เพื่อทราบว่านักเรียนคนใดที่เพื่อนชอบและนิยมยกย่องมากที่สุด และเพราะเหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น
4. เพื่อทราบว่านักเรียนคนใดที่ไม่เข้าสังคมหรือถูกทอดทิ้ง
5. เพื่อทราบว่านักเรียนคนใดที่เพื่อนไม่ชอบ

7.2 หลักการทำสังคมมิติ

การทำสังคมมิติ มีหลักในการทำดังนี้

1. สมาชิกในกลุ่มควรจะรู้จักและคุ้นเคยกันเป็นอย่างดี
2. ก่อนทำสังคมมิติ ผู้ทำควรมีความสัมพันธ์อันดี และคุ้นเคยกับสมาชิกในกลุ่มพอสมควร
3. แจกจำนวนและรายชื่อสมาชิกให้ทุกคนในกลุ่มทราบ
4. การทำสังคมมิติแต่ละครั้ง ควรสมมติสถานการณ์เพียงสถานการณ์เดียว
5. ไม่ควรบอกล่วงหน้า เพราะจะทำให้ข้อมูลไม่เป็นธรรมชาติ
6. การทำสังคมมิติในแต่ละสถานการณ์ ควรให้สมาชิกเลือกมากกว่า 1 อันดับ แต่ไม่ควรเกิน 3 อันดับ

7. การแปลความหมายของสังคมมิติในแต่ละสถานการณ์จะแตกต่างกัน

8. ควรใช้วิธีอื่นควบคู่ไปด้วย เช่น กลวิธีไครเอย์ ฯลฯ

7.3 คำศัพท์ที่ใช้ในการทำสังคมมิติ

กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์ (2527 : 188 – 189) ได้อธิบายคำศัพท์ต่างๆ ที่นิยมใช้ในการทำสังคมมิติดังนี้

1. Sociometric Question หรือ Sociometric Criterion คือ คำถามหรือสถานการณ์ผู้ทำสังคมมิติกำหนดขึ้นมาเพื่อให้สมาชิกในกลุ่มเลือกบุคคลบางคนในกลุ่ม

2. Sociogram คือ แผนผังสังคมมิติซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างบุคคลในกลุ่ม

3. Sociometric Clique หรือ Subgroup คือ กลุ่มย่อยๆ ในกลุ่มใหญ่ ซึ่งอาจมีหลายกลุ่ม กลุ่มย่อยที่เล็กที่สุด อาจมีสมาชิกเพียง 2 คนก็ได้

4. Mutual Choice คือ การที่บุคคล 2 คน ต่างเลือกซึ่งกันและกัน อาจเป็นอันดับเดียวกัน หรือคนละอันดับก็ได้

5. Star หรือ Leader คือ บุคคลที่ได้รับเลือกจากสมาชิกในกลุ่มมากที่สุด

6. Reject คือ บุคคลที่ไม่ได้รับเลือกจากกลุ่มเลย เพราะเป็นที่รังเกียจของสมาชิกในกลุ่ม แต่บุคคลนั้นยังเลือกสมาชิกอื่นๆ ในกลุ่ม

7. Isolate คือ บุคคลที่แยกตัวออกจากกลุ่มอยู่โดดเดี่ยว โดยไม่ได้รับเลือกจากสมาชิกในกลุ่ม และบุคคลนั้นก็ไม่เลือกสมาชิกในกลุ่มด้วย

8. Nucleate คือ บุคคลที่ได้รับเลือกจากกลุ่มเพียงเล็กน้อย และบุคคลนั้นมักอยู่ห่างไกลจากสมาชิกคนอื่นๆ ในกลุ่ม

9. Sociometric Cleavage คือ การขาดการเลือกซึ่งกันและกันระหว่างบุคคลสองคนหรือมากกว่าสองคนขึ้นไปของกลุ่มย่อย

10. Sociometric Structure คือ โครงสร้างทางสังคมมิติที่แสดงแบบแผนของการเลือกกระหว่างสมาชิกของกลุ่มโดยเน้นถึงความสัมพันธ์ทางสังคมที่เกี่ยวข้องกันของแต่ละคน

11. Sociometric test คือ วิธีการทดสอบเพื่อวัดโครงสร้างทางสังคมมิติ

12. Sociometric Score คือ จำนวนครั้งหรือคะแนนที่แต่ละบุคคลได้รับเลือกจากสมาชิกในกลุ่ม

13. Sociometric Status คือ สถานภาพของบุคคลในกลุ่ม เช่น Star , Rejected , Isolate , Nucleate ฯลฯ

7.4 ลำดับขั้นของการทำสังคมมิติ มี 4 ขั้นดังนี้

ขั้นที่ 1 การกำหนดสถานการณ์

ขั้นที่ 2 การทำตารางแสดงผลการเลือก

ขั้นที่ 3 การสร้างแผนผังสังคมมิติ

ขั้นที่ 4 การตีความหมายจากแผนผังสังคมมิติ

8. แบบสอบถาม (Questionnaires)

แบบสอบถามเป็นเครื่องมือที่สร้างขึ้นเพื่อประสงค์ให้ผู้ถูกถามได้ตอบตามลำพังโดยกรอกข้อความลงไป อาจเป็นข้อความสั้นๆ หรือยาวก็ได้ ช่วยให้ผู้ถามได้ทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องนั้นๆ อย่างกว้างขวาง เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการ เจตคติ ความรู้สึกและความคิดเห็นของบุคคล รวมทั้งข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องราวส่วนตัว สภาพครอบครัว ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ความสนใจ การใช้เวลาว่าง สุขภาพ นิสัยในการเรียนการทำงาน ตลอดจนโครงการศึกษาและอาชีพในอนาคตของนักเรียน

8.1 ชนิดของแบบสอบถาม

แบบสอบถามที่ใช้ในการแนะแนวนั้น สามารถจำแนกออกเป็น 3 ชนิด คือ

1. แบบสอบถามแบบกรอกข้อมูลส่วนบุคคล แบบสอบถามชนิดนี้จัดทำขึ้นเพื่อให้ นักเรียนที่ถูกถามได้กรอกข้อความลงไป เรื่องที่ถามเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับข้อเท็จจริงส่วนตัว ภูมิหลัง และโครงการในอนาคต แบบสอบถามนี้นำมาใช้เพื่อยืนยัน หรือตรวจสอบข้อมูลต่างๆ ของนักเรียนที่ได้รวบรวมมาก่อน

2. แบบสอบถามแบบการประเมินผล จัดทำขึ้นเพื่อให้ นักเรียนได้บอกถึงปฏิกิริยาของตนที่มีต่อการเรียนการสอน กิจกรรม และบริการต่างๆ ของโรงเรียน

3. แบบสอบถามแบบการติดตามผล จะนำมาใช้เพื่อทราบความเป็นไปของนักเรียนเก่า และเพื่อประเมินค่าประสิทธิผลของโครงการต่างๆ ในโรงเรียน เพื่อโรงเรียนจะได้นำข้อมูลที่ได้มานั้นเป็นแนวทางสำหรับเตรียมนักเรียนเพื่อชีวิตภายนอกโรงเรียน

8.2 การสร้างแบบสอบถาม

ในการสร้างแบบสอบถามเพื่อใช้ในการแนะแนว ควรปฏิบัติดังนี้

1. ตั้งจุดมุ่งหมายให้ชัดเจนว่า ต้องการทราบเรื่องราวของนักเรียนในด้านใดบ้าง
2. สร้างคำถามเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงตรงตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ และคำถามแต่ละข้อจะต้องมีความหมายเป็นนัยเดียว โดยการถามเพียงสิ่งเดียว

3. แยกคำถามออกเป็นหมวดหมู่ จัดให้มีความต่อเนื่องของเรื่อง และเรียงลำดับความสำคัญ

4. ภาษาที่ใช้ในแบบสอบถามควรจะได้มีความกะทัดรัด เข้าใจง่ายเหมาะสมกับระดับชั้นและวัยของผู้ตอบ

5. แบบสอบถามทุกฉบับควรมีคำสั่งชี้แจงให้ชัดเจน เพื่อเป็นการขอความร่วมมือนักเรียนในการตอบแบบสอบถาม โดยขอให้กรอกข้อความให้ถูกต้องตรงกับความเป็นจริง

6. ผู้ใช้แบบสอบถามจะต้องแจ้งให้นักเรียนทราบว่าข้อมูลต่างๆ ที่ได้จากแบบสอบถามจะเก็บเป็นความลับ และข้อมูลที่ได้จะนำไปใช้เพื่อประโยชน์ของนักเรียนเท่านั้น

7. คำถามที่ไม่จำเป็นควรจะต้องตัดทิ้งให้หมด และการหลีกเลี่ยงคำถามที่แนะนำคำตอบให้ เพราะนักเรียนส่วนมากชอบที่จะให้คำตอบที่ถูกแนะนำว่าเป็นคำตอบที่ “ ถูกต้อง ” เพราะจะทำให้ไม่เข้าใจนักเรียนได้อย่างถูกต้อง ทั้งยังทำให้ข้อมูลที่ได้อาจมีความเชื่อถือได้ และไม่เป็นประโยชน์อย่างแท้จริง

8. แบบสอบถามที่จัดทำเรียบร้อยแล้ว ควรจะได้นำไปให้นักเรียนทดสอบตอบดูก่อน แล้วนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ตรวจสอบและแก้ไขให้เหมาะสมจึงค่อยนำไปใช้กับนักเรียนกลุ่มที่ต้องการถามจริงๆ

9. การกำหนดขอบข่ายความสั้นยาวของแบบสอบถามให้เหมาะสม เพื่อให้ได้คำตอบที่ถูกต้องสมบูรณ์ แบบสอบถามที่ดีควรมีลักษณะสั้นๆ เทาที่จะทำได้ ถ้ามีสิ่งที่ต้องการทราบหลายเรื่องก็สร้างแบบสอบถามแยกเป็นตอนๆ เป็นเรื่องๆ ไป

10. แบบสอบถามที่ต้องการให้แสดงความคิดเห็นหรือเจตคติออกมา ไม่ควรให้นักเรียนเขียนชื่อ เพราะอาจทำให้ไม่กล้าตอบตามความเป็นจริงเกรงว่าจะมีผลสะท้อนในภายหลัง แต่แบบสอบถามที่ใช้เพื่อรวบรวมข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวนักเรียน จำเป็นจะต้องให้นักเรียนบอกชื่อของตนในแบบสอบถามด้วย

8.3 ประโยชน์ของแบบสอบถาม

แบบสอบถามถ้าสร้างและใช้อย่างเหมาะสมแล้ว จะได้รับประโยชน์ดังต่อไปนี้

1. แบบสอบถามช่วยให้ได้ทราบเรื่องราวต่างๆ ของนักเรียนเป็นจำนวนมากในระยะเวลาอันสั้น

2. แบบสอบถามช่วยให้ทราบเรื่องราวของนักเรียนหลายๆ ด้าน พร้อมๆ กัน และเป็นข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน

3. แบบสอบถามช่วยให้ได้ข้อมูลต่างๆ เพิ่มเติมจากข้อมูลเดิมที่ได้รับรวมเอาไว้ก่อนแล้ว

4. แบบสอบถามช่วยให้ทราบถึงปัญหาและความต้องการของนักเรียนทำให้ครูและ ผู้แนะแนวสามารถให้ความช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

8.4 การใช้แบบสอบถาม

เพื่อช่วยให้การใช้แบบสอบถามได้ผลอย่างเต็มที่ ครูหรือผู้แนะแนวควรปฏิบัติ ดังนี้

1. จะต้องพยายามกระตุ้นและจูงใจให้นักเรียนกรอกแบบสอบถามด้วยความจริงใจ ไม่ปกปิด ซึ่งจะช่วยให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการแนะแนวอย่างแท้จริง

2. ควรจะให้ความมั่นใจกับนักเรียนว่าข้อเท็จจริงต่างๆ จะเก็บรักษาไว้เป็นความลับ ไม่เปิดเผยให้ผู้ที่ไม่เกี่ยวข้องได้ทราบ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากนักเรียนเสียก่อน

3. ควรจะได้อธิบายให้นักเรียนได้ทราบถึงวัตถุประสงค์ของการให้นักเรียนกรอกแบบสอบถาม ตลอดจนวิธีการตอบอย่างละเอียด เพื่อช่วยให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการตอบแบบสอบถามและให้ความร่วมมืออย่างยิ่ง

9. การทดสอบ (Testing)

การใช้แบบทดสอบเป็นการรวบรวมข้อมูลที่มีระบบ และเป็นวิธีการที่ควบคุมสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างรัดกุม มีกฎเกณฑ์แน่นอน ผลที่ได้จากแบบทดสอบนั้นมีความหมายชัดเจน ในการแนะแนวนำแบบทดสอบมาใช้ในการนี้ที่ต้องการทราบข้อมูลที่เด่นชัด ซึ่งเฉพาะเจาะจงอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น การใช้แบบทดสอบ เมื่อต้องการจะทราบถึงความถนัด ความสนใจ ความสามารถ ผลสัมฤทธิ์ในการเรียน หรือบุคลิกภาพ และปัญหาที่เด็กกำลังมีอยู่ เป็นต้น

9.1 ความหมายของการทดสอบ

การทดสอบ หมายถึง การนำชุดของคำถามที่สร้างขึ้นที่เรียกว่า แบบทดสอบนำไปไว้หรือกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมตอบสนองออกมา และพฤติกรรมนั้นสามารถวัดได้หรือสังเกตได้ ดังนั้นในการเก็บข้อมูลเป็นรายบุคคลโดยวิธีการทดสอบนั้น สิ่งที่เขาได้เสียมิได้ก็คือ “ แบบทดสอบ ” ซึ่งสร้างขึ้นตรงกับวัตถุประสงค์ของการเก็บข้อมูลเป็นรายบุคคลในแต่ละครั้ง

9.2 จุดมุ่งหมายของการใช้แบบทดสอบ

จุดมุ่งหมายสำคัญของการนำวิธีทดสอบมาใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นรายบุคคล มี 5 ประการ คือ

1. เพื่อพยายามรวบรวมข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับตัวนักเรียน ซึ่งจะช่วยให้ครูและผู้แนะแนวได้รู้จักและเข้าใจนักเรียนของตนได้ดียิ่งขึ้น
2. เพื่อให้ครูและผู้แนะแนวจะได้นำผลจากการทดสอบไปใช้ในการวินิจฉัยนักเรียน

3. เพื่อให้นักเรียนได้เกิดความเข้าใจอย่างถูกต้อง

4. เพื่อช่วยให้ผู้ปกครองของนักเรียนได้มีความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับขีดความสามารถและความเข้าใจของบุตรหลานของตน

5. เพื่อทางโรงเรียนจะได้นำผลการทดสอบที่ได้ไปใช้ในการจำแนกตัวนักเรียน โดยเฉพาะในด้านบริการจัดวางตัวบุคคล

9.3 ประโยชน์ของการใช้แบบทดสอบในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นรายบุคคล

1. การทดสอบช่วยให้ครูและผู้แนะแนววินิจฉัยนักเรียนได้ถูกต้องแม่นยำและเป็นที่เชื่อถือได้มากกว่าการไม่ใช้การทดสอบเสียเลย
2. การทดสอบที่ดีจะช่วยให้ครูและผู้แนะแนวสามารถจัดแบ่งกลุ่มนักเรียนหรือจัดวางตัวนักเรียนได้อย่างถูกต้องเหมาะสม
3. ข้อมูลที่ได้จากการทดสอบมีความหมายชัดเจนกว่าข้อมูลที่ได้จากการใช้เครื่องมือที่ไม่ใช้การทดสอบ
4. การเก็บข้อมูลโดยใช้กลวิธีการทดสอบช่วยให้ครูและผู้แนะแนวได้ข้อมูลในเวลาอันรวดเร็วและสะดวก

9.4 แบบทดสอบที่นำมาใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นรายบุคคลในการวัดบุคลิกภาพ (Personality Test) ได้แก่

1. Draw A Person Test (D – A – P)
2. Bender Gestalt Test
3. Kinetic House Tree Person (K – H – T – P)
4. Sentence Completion Test (S.C.T)

1. แบบทดสอบบุคลิกภาพวาดภาพคน (Draw A Person Test) เรียกว่า DAP เป็นเครื่องมือทางจิตวิทยาชนิดหนึ่งที่ใช้เทคนิคการแสดงออก (Expressive Technique) เพื่อให้นักเรียนแสดงออกเกี่ยวกับตนเองโดยอิสระ โดยเปิดเผยอารมณ์ที่สับสนออกมา เพื่อการผ่อนคลายอารมณ์ แบบทดสอบวาดภาพคนนี้สร้างขึ้นโดย มาโชเวอร์ (Machover)

2. แบบทดสอบเบนเดอร์ เกสตัลท์ (Bender Gestalt Test) มีชื่อเต็มว่า Bender Visual Motor Gestalt Test เป็นแบบทดสอบบุคลิกภาพชนิดหนึ่ง ที่ดูลักษณะบุคลิกภาพ

ของนักเรียนหรือดูความผิดปกติต่างๆ ของนักเรียน ที่มีผลต่อพฤติกรรม เช่น การวาดภาพ วงกลม สีเหลี่ยม เพื่อดูความสัมพันธ์ที่มีค่าต่อเพศหญิงและเพศชาย

3. แบบทดสอบบุคลิกภาพวาดภาพบ้าน คน ต้นไม้ (Kinetic House Tree Person) เรียกว่า K.H.T.P เป็นแบบทดสอบบุคลิกภาพชนิดหนึ่ง ซึ่งไม่สามารถบอกบุคลิกภาพทั้งหมดของคนได้ต้องนำข้อมูลอื่นๆ มาพิจารณาประกอบด้วย แต่พอได้ลงมือวาดภาพ คนเรามักจะนึกถึงตัวเอง ซึ่งจะสะท้อนลงมาในรูปที่วาดนั่นเองทำให้เห็นทัศนคติและเข้าใจถึงความขัดแย้งที่อยู่ใจ หรือความคิดภายในที่เป็นโลกส่วนตัวของผู้วาดได้บางส่วน

4. แบบทดสอบบุคลิกภาพเติมประโยคให้สมบูรณ์ (Sentence Completion Test) เรียกว่า S.C.T เป็นเครื่องมือทางจิตวิทยาชนิดหนึ่งที่ต้องการให้นักเรียนเติมข้อความให้สมบูรณ์ ซึ่งเป็นการใช้เทคนิคทำให้สมบูรณ์ (Completion Technique)

9.5 ข้อควรคำนึงในการใช้แบบทดสอบ

แบบทดสอบจะมีคุณค่าเท่าใดนั้น ขึ้นอยู่กับผู้ใช้แบบทดสอบ ผู้ใช้ควรมีความรู้ความเข้าใจวิธีการต่างๆ อย่างดีพอ เพื่อจะได้ผลดี ข้อมูลมีประสิทธิภาพ จึงมีข้อเสนอแนะในการใช้แบบทดสอบดังนี้

1. ผู้ใช้แบบทดสอบควรเป็นผู้ที่มีความชำนาญ เชี่ยวชาญในแบบทดสอบนั้นๆ เคยได้รับการเรียนรู้ หรืออบรมมาดีพอ

2. ไม่ควรใช้แบบทดสอบมาเป็นเครื่องยืนยันความสามารถหรือเก่งกล้าอย่างใดอย่างหนึ่ง ให้ระลึกเสมอว่าต้องการได้ข้อมูลที่ได้จากแบบทดสอบไปเพื่อช่วยเหลือบุคคลไม่ใช่การพิสูจน์

3. ใช้แบบทดสอบเมื่อกรณีที่จำเป็น เป็นต้นว่า ไม่สามารถหาข้อมูลได้จากวิธีอื่นๆ และไม่ใช้พร่ำเพรื่อ

4. ก่อนใช้แบบทดสอบควรแน่ใจเสียก่อนว่าบุคคลที่จะถูกทดสอบนั้น เหมาะกับแบบทดสอบนั้นๆ

5. ไม่จำเป็นต้องนำผลที่แปลได้จากแบบทดสอบมารายงานให้ผู้ถูกทดสอบทราบโดยละเอียด เพราะบางอย่างควรทราบแต่ส่วนรวมเท่านั้น หรือไม่จำเป็นต้องแจ้ง

10. ระเบียบสะสม (Cumulative Record)

ระเบียบสะสมเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการแนะแนวอีกชนิดหนึ่ง ที่มีประโยชน์และมีความสำคัญต่อการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กเป็นรายบุคคล ถ้าครูและผู้แนะแนวได้มีการจัดทำระเบียบสะสมอย่างมีประสิทธิภาพ จะช่วยให้สามารถรู้จักเด็กแต่ละคนในเวลารวดเร็วเนื่องจากข้อมูลเหล่านี้จะบอกให้ทราบถึงภูมิหลังและพัฒนาการด้านต่างๆ

10.1 ความหมายของระเบียบสะสม

ระเบียบสะสม หมายถึง ระเบียบหรือเอกสารที่จัดบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนในด้านต่างๆ อย่างมีระเบียบและเป็นระบบตลอดเวลาที่นักเรียนศึกษาเล่าเรียนอยู่ในโรงเรียน เป็นเอกสารที่จะช่วยให้ครูและผู้แนะแนวได้รู้จักและเข้าใจนักเรียนของตนได้ดีขึ้นและรวดเร็วขึ้น

10.2 ชนิดของระเบียบสะสม

ระเบียบสะสมที่มีใช้อยู่ในปัจจุบันสามารถจำแนกประเภทได้ 2 ลักษณะ คือ

1. จำแนกตามลักษณะของการเก็บข้อมูล

2. จำแนกตามลักษณะของแบบฟอร์มของระเบียบ

1. ประเภทของระเบียบสะสมจำแนกตามลักษณะของการเก็บข้อมูลได้ 2 ประเภท คือ

1.1 แบบที่โรงเรียนเป็นผู้เก็บข้อมูลเอง แบบนี้โรงเรียนหรือครูเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียน โดยทางโรงเรียนอาจได้ข้อมูลจากตัวเด็กบอกเอง หรือจากบุคคลอื่น เช่น บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือครูสังเกตเอง วิธีนี้อาจได้ข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ การใช้แบบสอบถาม การสังเกต การเขียนอัตชีวประวัติ การทำสังคมมิติ และอื่นๆ

1.2 แบบที่นักเรียนเป็นผู้เก็บข้อมูลเอง แบบนี้จัดทำขึ้นเพื่อช่วยให้นักเรียนรู้จักตัวเองดีขึ้น ข้อมูลต่างๆ นักเรียนจะเป็นผู้กรอกเอง แต่เก็บรักษาไว้ในโรงเรียน ส่วนใหญ่เป็นแบบมีคำถามแล้วเว้นช่องว่างให้นักเรียนตอบ

2. ประเภทของระเบียบสะสมจำแนกตามลักษณะของแบบฟอร์มของระเบียบได้ 3 แบบ คือ

2.1 แบบเป็นช่องหรือเป็นแฟ้ม ระเบียบสะสมแบบนี้จะแยกข้อมูลแต่ละด้านไว้ในระเบียบแต่ละแผ่น แล้วจึงนำมารวมใส่ไว้ในช่องหรือแฟ้ม เช่น เกี่ยวกับประวัติส่วนตัวระเบียบเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย เป็นต้น

2.2 แบบแผ่นเดี่ยวหรือแบบพับได้ จะมีข้อมูลต่างๆ บันทึกลงในระเบียบแผ่นเดียวกันหมด และพับให้กะทัดรัด เพื่อสะดวกในการเก็บ

2.3 แบบรวมหรือแบบเย็บเล่ม ระเบียบแบบนี้เป็นการจำแบบที่ 1 กับแบบที่ 2 มารวมกันและจัดทำเป็นเล่ม เพื่อช่วยให้ระเบียบสะสมไม่มีขนาดใหญ่จนเกินไป และสามารถจัดเก็บข้อมูลต่างๆ ได้อย่างละเอียดและกว้างขวาง เนื่องจากมีจำนวนหน้าที่จะจัดบันทึกมาก

10.3 รายละเอียดในระเบียบสะสม ประกอบด้วยข้อมูลต่อไปนี้

1. ข้อมูลส่วนตัว เช่น ชื่อ สกุล เพศ วันเดือนปีเกิด เชื้อชาติ สัญชาติ สถานที่เกิด สถานที่อยู่ปัจจุบัน ศาสนา

2. ข้อมูลเกี่ยวกับครอบครัวและชุมชนที่เด็กอยู่ ประกอบด้วยข้อเท็จจริงต่อไปนี้ ชื่อบิดามารดาหรือผู้ปกครอง อาชีพบิดามารดาหรือผู้ปกครอง บิดามารดายังมีชีวิตอยู่ หรือถึงแก่กรรม สถานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวและสภาพสิ่งแวดล้อมทางบ้าน จำนวนพี่น้อง ชื่ออายุ การศึกษา

3. ข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย เช่น ประวัติการเจ็บป่วย และการประสบอุบัติเหตุร้ายแรง การเจริญเติบโตของร่างกายทางด้านความสูง น้ำหนักเปรียบเทียบอายุ บันทึกการตรวจสุขภาพ เกี่ยวกับตา หู คอ จมูก ปาก ดับ ปอด หัวใจ และอื่นๆ ความบกพร่องของร่างกาย และการสร้างภูมิคุ้มกัน

4. ข้อมูลเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา เช่น คะแนนผลการเรียนตลอดปี และชื่อวิชาที่เรียน รายงานพิเศษเกี่ยวกับความล้มเหลวในการเรียน เกียรติคุณที่ได้รับในการเรียน

5. ข้อมูลที่ได้จากการทดสอบและแบบทดสอบมาตรฐาน ได้แก่ คะแนนทดสอบเกี่ยวกับเชาวน์ปัญญาโดยทั่วไป คะแนนทดสอบเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ในการเรียน คะแนนทดสอบความถนัด ฯลฯ

6. ข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนเวลาเรียน เช่น จำนวนวันมาเรียน และวันลาป่วยขาดในแต่ละปี

7. ข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการทางบุคลิกภาพ ซึ่งได้จากการทำมาตราส่วนประมาณค่าซึ่งบอกให้ทราบถึงคุณลักษณะของนักเรียนในด้านต่างๆ เช่น ความรับผิดชอบ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความมีระเบียบ ฯลฯ

8. ข้อมูลเบ็ดเตล็ดอื่นๆ เช่น การทำงานในระหว่างศึกษา โครงการเกี่ยวกับการศึกษาและอาชีพ บันทึกของผู้ให้คำปรึกษา การเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตร ฯลฯ

10.4 การรวบรวมและบันทึกข้อมูลลงในระเบียบสะสม จะต้องรวบรวมจากหลายๆ แหล่ง ดังนี้

1. จากตัวผู้เรียนเอง เช่น จากการสัมภาษณ์หรือผู้เรียนเขียนอัตชีวประวัติ เขียนบันทึกประจำวัน เขียนรายงานเกี่ยวกับตัวเอง การให้ตอบแบบสอบถาม และจากการสังเกตของผู้สอน เป็นต้น

2. จากบิดามารดา หรือผู้ปกครอง เช่น จากการไปเยี่ยมบ้าน การสัมภาษณ์ การใช้แบบสอบถาม หรือจากการเชิญมาประชุมร่วมกัน เป็นต้น

3. จากเพื่อน เช่น จากการให้ตอบแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ การใช้สังคมมิติ ฯลฯ

4. จากครู ซึ่งอาจจะเป็นครูประจำชั้น ครูพิเศษต่างๆ ไป ที่รู้จักหรือเกี่ยวกับตัวนักเรียนโดยขอความร่วมมือในการสังเกต การทำระเบียบพฤติกรรม พฤติกรรม และการทำการศึกษารายกรณี

5. จากครูแนะแนว ซึ่งจะได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้เทคนิคต่างๆ เช่น การให้คำปรึกษา การใช้แบบสอบถาม หรือการสัมภาษณ์

6. จากคนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องหรือพฤติกรรมของผู้เรียนที่ต้องการจะเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น เช่น จากแพทย์ นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ หรือแม้แต่ทันตแพทย์ และพยาบาล

10.5 ประโยชน์ของระเบียบวินัย

1. ช่วยให้เด็กรู้จักและเข้าใจตนเองอย่างถูกต้อง ทั้งในด้านการเรียน ความสามารถ ความสนใจ บุคลิกภาพ ซึ่งจะช่วยให้เด็กยอมรับและคิดปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้น
2. เป็นการให้ข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนแต่ละคน ซึ่งจะช่วยให้ครู ผู้แนะแนวและผู้บริหารโรงเรียน รู้จักนักเรียนแต่ละคนได้รวดเร็วขึ้น ทำให้ครูยอมรับสภาพความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวเด็ก และร่วมมือกันในการแก้ปัญหาให้กับนักเรียน
3. ช่วยให้บิดามารดาหรือผู้ปกครองรู้จักและเข้าใจเด็กของตนดีขึ้น สามารถให้การสนับสนุน หรือส่งเสริมให้เด็กเลือกเรียนหรือเลือกแนวทางประกอบอาชีพได้อย่างเหมาะสม และช่วยบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง ยอมรับขีดจำกัดความสามารถเด็กของตนอีกด้วย
4. เป็นการประเมินผลนักเรียนในด้านต่างๆ ทำให้โรงเรียนทราบว่า นักเรียนคนใดมีความสามารถพิเศษด้านใด ซึ่งควรได้รับการส่งเสริม นักเรียนคนใดมีปัญหาซึ่งต้องการความช่วยเหลือจากทางโรงเรียน นอกจากนี้ยังช่วยให้โรงเรียนสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และบริการต่างๆ ได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน
5. เป็นการทำความเข้าใจพัฒนาการของนักเรียนโดยตลอด ตั้งแต่นักเรียนเข้ามาอยู่โรงเรียน จนกระทั่งออกจากโรงเรียน และช่วยให้ผู้บริหารโรงเรียนสามารถเขียนคำรับรองให้กับนักเรียนผู้นั้นได้ง่ายขึ้นอีกด้วย

ขั้นที่ 3 การวินิจฉัย

การวินิจฉัยเป็นการนำเอาผลการวิเคราะห์ หรือตีความข้อมูลที่รวบรวมได้จากหลายๆ วิธีการมาเป็นพื้นฐานประกอบการพิจารณาเพื่อวินิจฉัยว่า อะไรน่าจะเป็นสาเหตุของปัญหา โดยนำเอาหลักเกณฑ์ในทฤษฎีทางจิตวิทยามาพิจารณาดัดลั่น กำหนดปัญหา แต่ในบางครั้ง การวินิจฉัยปัญหาอาจเป็นเพียงการสอนแนวความคิดเบื้องต้นที่เป็นประโยชน์ต่อความช่วยเหลือเท่านั้น

นันทิกา แยมสรวล (2529 : 34 – 35) กล่าวว่า กระบวนการการวินิจฉัยปัญหาจะดำเนินการเป็น 2 ระยะ ดังนี้

1. ขั้นกำหนดปัญหา โดยยึดหลักการตอบคำถามว่าปัญหาคืออะไร ปัญหานั้นเกิดขึ้นเมื่อใด ระยะการเกิดปัญหานั้นเพียงใด มีเหตุการณ์สำคัญอะไรเกิดขึ้นในขณะนั้น ปัญหาเกิดขึ้นที่ใดมีใครเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น นอกจากสถานที่นั้นแล้วเกิดปัญหาในสถานที่อื่นอีกหรือไม่ ปัญหาเกิดขึ้นได้อย่างไร
2. การค้นหาสาเหตุของปัญหา เมื่อกำหนดปัญหาแล้ว ให้นำข้อมูลที่อ้างอิงถึงอดีตและปัจจุบันมาพิจารณาหาความสัมพันธ์ของข้อมูลในด้านต่างๆ เพื่อดูว่าสาเหตุของปัญหาคืออะไร

ปัญหาที่เกิดขึ้นมีลักษณะอย่างไร หรือปัญหาที่เกิดขึ้นเนื่องจากอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมประเภทใดในการวินิจฉัยปัญหานั้นจะเขียนสรุปพฤติกรรม สาเหตุของปัญหา และควรเสนอแนวความคิดเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือไว้ด้วย

ขั้นที่ 4 การช่วยเหลือ การป้องกัน และการส่งเสริม

การช่วยเหลือ คือ การแก้ปัญหาด้วยวิธีการต่างๆ ตามความเหมาะสมวิธีการเหล่านั้นมีดังต่อไปนี้

1. การให้คำปรึกษา (Counseling) หมายถึง กระบวนการที่จะช่วยให้บุคคลผู้ประสบปัญหาและมีความต้องการต่างๆ ให้สามารถแก้ไขข้อปัญหาได้ ช่วยให้ผู้รับคำปรึกษารู้จักตนเอง ยอมรับตนเอง และรับรู้โลกถูกต้องยิ่งขึ้น จนสามารถนำไปสู่การเลือก และการตัดสินใจอย่างฉลาด และนำไปสู่การพัฒนาตนเองอย่างเต็มที่ (จำเนียร ช่วงโชติ. 2518 : 133)

2. การส่งต่อให้ผู้มีประสบการณ์หรือส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญโดยเฉพาะ เช่น หน่วยงานที่รับผิดชอบเฉพาะปัญหา จิตแพทย์ นักจิตวิทยา เป็นต้น ในรายที่มีปัญหาซับซ้อนหรือรุนแรง

การป้องกัน เป็นการให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับปัญหา ซึ่งการป้องกันอาจทำได้ในรายที่ยังไม่เกิดปัญหาหรือเกิดปัญหาแล้ว แต่ป้องกันไม่ให้อาการนั้นกลับมาเกิดขึ้นอีก

การส่งเสริม เป็นวิธีการที่จะทำให้บุคคลมีพัฒนาการ สามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้โดยไม่มีข้อขัดแย้ง ซึ่งอาจจะทำได้โดยการทำกิจกรรมต่างๆ เช่น การเล่นกีฬา การพูดคุยนันทนาการ การไปทัศนศึกษา เป็นต้น ใช้ได้กับบุคคลที่มีสุขภาพดีอยู่แล้วให้มีสุขภาพดียิ่งขึ้น และยังสามารถใช้กับบุคคลที่สุขภาพไม่ดีให้คืนสู่สภาพปกติเร็วขึ้น

ขั้นที่ 5 การทำนายผล

การทำนายผล เป็นการคาดการณ์ล่วงหน้าว่า ผู้รับการศึกษาจะมีสถานภาพเป็นอย่างไรในอนาคต ดังที่ นันทิกา แย้มสรวล (2529 : 36) ได้กล่าวว่า การทำนายผลจะต้องกระทำโดยยึดหลักความแตกต่างระหว่างบุคคล 3 ประการ ดังนี้คือ

1. บุคคลแต่ละคนย่อมมีลักษณะเฉพาะเป็นของตนเอง ซึ่งไม่เหมือนกับผู้อื่น
2. บุคคลแต่ละคนย่อมพัฒนาการไปตามลักษณะเฉพาะของตนเองอย่างต่อเนื่องกันไป
3. บุคคลแต่ละคนย่อมมีกระบวนการเปลี่ยนแปลงเป็นของตนเอง ซึ่งดำเนินไปตามลักษณะประสบการณ์ที่เคยประสบมา และตามแผนการที่วางไว้สำหรับอนาคตของตน

นอกจากนั้นควรจะคำนึงถึงสภาพแวดล้อมที่สร้างเงื่อนไข และข้อจำกัดในชีวิตของผู้ประสบปัญหาด้วย ฉะนั้นผู้ที่สามารถทำนายผลได้ถูกต้องแม่นยำ จะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ ตลอดจนมีประสบการณ์อย่างพอเพียง ซึ่งสอดคล้องกับ กมลรัตน์ หล้าสูงรัง (2527 : 370) ได้เสนอแนวคิดว่า หากผู้ทำการศึกษารายกรณีไม่มีความเชี่ยวชาญพอ

กระบวนการในขณะนี้อาจไม่ต้องมี เนื่องจากหากผลการทำนายผิดพลาดก็อาจจะเกิดผลเสียทั้งผู้ทำนายและผู้ถูกทำนายได้

ขั้นที่ 6 การติดตามผล

ขั้นการติดตามผลนี้เป็นเรื่องจำเป็นที่ต้องกระทำในการศึกษารายกรณี เป็นการกระทำหลังจากการให้ความช่วยเหลือไปแล้ว ควรติดตามผลเพื่อประเมินการช่วยเหลือว่าได้ผลอย่างไร และเพื่อสำรวจว่ามีปัญหาใหม่เกิดขึ้นอีกหรือไม่ ถ้าพบว่ามีปัญหาใหม่เกิดขึ้นก็จะได้ช่วยเหลือได้ทันที่ นอกจากนี้ยังเป็นการติดตามผลเพื่อประเมินประสิทธิภาพของการให้ความช่วยเหลือว่าประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายเพียงใด เพื่อจะได้นำผลการประเมินมาปรับปรุงกระบวนการช่วยเหลือให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วิธีการติดตามผล

การติดตามผลสามารถทำได้หลายวิธี ดังนี้

1. การนัดสัมภาษณ์กับผู้รับการศึกษา
2. การสังเกตความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในตัวผู้รับการศึกษา
3. การสัมภาษณ์ติดตามผลจากผู้ปกครองหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง หรือครูอาจารย์ในโรงเรียน
4. ติดต่อซักถามข่าวคราวด้วยการส่งจดหมาย หรือแบบสอบถาม
5. ให้ผู้อื่นไปเยี่ยมเยียนแทน โดยบอกจุดมุ่งหมายให้ผู้ไปเยี่ยมทราบ

ระยะเวลาในการติดตามผล

กมลรัตน์ หล้าสงษ์ (2527 : 371) ได้เสนอแนะหลักในการพิจารณาระยะเวลาในการติดตามผล ดังนี้

1. รายที่มีปัญหาซับซ้อนให้ติดตามผลในช่วงระยะเวลาที่สั้น
2. การติดตามผลระยะแรกควรติดตามในระยะเวลาที่สั้น เช่น ติดตามทุก 2 สัปดาห์ เมื่อดีขึ้นในระยะที่สองจึงติดตามทุกเดือน เมื่อดีขึ้นเรื่อยๆ ในระยะที่สามก็ติดตามทุก 2 เดือน จนแน่ใจว่าอาการดีขึ้นจนหายเป็นปกติ จึงปล่อยช่วงเวลาให้ห่างออกไปโดยไม่ต้องกำหนดให้สม่ำเสมอ หรือตายตัวเช่นครั้งแรกๆ

การติดตามผลมักติดตามในรายที่มีปัญหา และการติดตามผลไม่จำเป็นจะต้องทำในรายที่ทำการศึกษารายกรณีสิ้นสุดลงแล้ว แต่การติดตามผลจะทำได้ในขณะที่ทำการศึกษารายกรณีทุกระยะ โดยเฉพาะในแต่ละครั้งที่พบผู้รับการศึกษา หรือแต่ละครั้งที่ให้การช่วยเหลือ ป้องกันและส่งเสริมเพื่อประเมินผลว่า สิ่งที่ทำไปนั้นถูกต้อง ให้ผลดีหรือไม่ ถ้าไม่ได้ผลดีแสดงว่าไม่ถูกต้อง จะต้องมีการแก้ไขปรับปรุง เปลี่ยนแปลงแก้ไขต่อไป และการติดตามผลทุกครั้งควรเขียนสรุปผลการติดตามข้อมูลที่ได้จากการติดตามผลจะเป็นประโยชน์ต่อการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ประสบปัญหาในโอกาสต่อไป และเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจศึกษาผู้ประสบปัญหาคนต่อไปด้วย

ขั้นที่ 7 การสรุปผลและข้อเสนอแนะ

การสรุปผลและการให้ข้อเสนอแนะ สามารถทำได้ทั้งในขณะที่ทำการศึกษารายกรณี และหลังจากทำการศึกษารายกรณีแล้ว โดยทั่วไปมักจะทำควบคู่กันไป เพื่อประสิทธิภาพของการศึกษารายกรณี และก่อนยุติการศึกษารายกรณีเป็นครั้งสุดท้าย ควรสรุปผลของการศึกษาไว้ทั้งหมด และให้ข้อเสนอแนะไว้สำหรับผู้ที่จะมาศึกษาบุคคลรายนี้ หรือผู้ที่สนใจต่อไป

กมลรัตน์ หล้าสูงษ์ (2527 : 372) กล่าวว่า การให้ข้อเสนอแนะที่ดี ควรให้ไว้หลายๆ ทาง อย่างน้อยควรเสนอไว้ 3 ทาง ดังนี้คือ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้รับการศึกษารายกรณี
2. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องกับผู้รับการศึกษารายกรณี
3. ข้อเสนอแนะสำหรับบุคคลที่สนใจ หรือบุคคลที่จะศึกษาในลักษณะเช่นเดียวกันต่อไป

1.5 วิธีการที่ใช้ในการศึกษารายกรณี

การศึกษารายกรณีให้บรรลุจุดมุ่งหมายและเกิดประโยชน์ทั้งผู้ศึกษาและผู้ถูกศึกษานั้น จะต้องใช้วิธีควบคู่กันไป 2 วิธีดังนี้

1. การศึกษาประวัติรายกรณี (Case History)
2. การประชุมปรึกษารายกรณี (Case Conference)

1. การศึกษาประวัติรายกรณี (Case History)

กมลรัตน์ หล้าสูงษ์ (2527 : 597) ได้ให้ความหมายของการศึกษาประวัติรายกรณีไว้ว่า การศึกษาประวัติรายกรณีเป็นการจดบันทึกหรือรายงานผลจากการใช้วิธีการศึกษาโดยหัวข้อของการจดบันทึกการศึกษาประวัติรายกรณีมีลักษณะคล้ายคลึง หรือเช่นเดียวกันกับการศึกษารายกรณี เช่น กล่าวถึงลักษณะของผู้รับการศึกษ สาเหตุที่ศึกษา วิธีการรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ การวินิจฉัย การช่วยเหลือ การสรุปผลและข้อเสนอแนะ ตลอดจนการติดตามผล ซึ่งรายละเอียดดังกล่าวได้กล่าวไว้ในกระบวนการศึกษารายกรณี

วัตถุประสงค์ที่สำคัญของการเก็บรวบรวมรายละเอียดก็คือ เพื่อศึกษาทำความเข้าใจ และเข้าใจเด็กแต่ละคน และเพื่อนำความรู้ความเข้าใจนั้นมาใช้เป็นพื้นฐานสำหรับการพิจารณาช่วยเหลือ หรือแนะแนวให้เด็กแต่ละคนสามารถแก้ปัญหา ปรับตัวให้ดีและเหมาะสมต่อไป โดยศึกษาภูมิหลังสิ่งแวดล้อม ความเกี่ยวข้องกับระหว่างบุคคล และสาเหตุอื่นๆ ที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาต่างๆ และการปรับตัวของผู้รับการศึกษ (จำเนียร ช่วงโชติ. 2518 : 196)

2. การประชุมศึกษารายกรณี (Case Conference)

2.1 ความหมายของการประชุมปรึกษารายกรณี

จำเนียร ชวงโชติ (2518 : 196) ได้กล่าวถึงการประชุมปรึกษารายกรณีไว้ว่า เป็นการนำเอาบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่ทำการศึกษารายกรณีนั้นมาประชุมร่วมกัน เพื่อปรึกษาหารือเกี่ยวกับการพิจารณาศึกษาข้อเท็จจริงของข้อมูลที่รวบรวมได้ เป็นการพิจารณาตีความหมายและสังเคราะห์ข้อมูลต่างๆ เข้าด้วยกัน และหาทางช่วยเหลือแนะแนวเด็กเป็นรายๆ ไป

ธีรวุฒิ ประทุมนพรัตน์ (2525 : 216) กล่าวว่า การประชุมปรึกษารายกรณี คือ การประชุมพิจารณาหาสาเหตุของพฤติกรรม โดยอาศัยประวัติที่สืบได้เป็นเกณฑ์ ผู้เข้าประชุมประกอบด้วยครู พยาบาล ครูแนะแนว และบุคคลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องในการช่วยเหลือนักเรียน

นอกจากนั้น กมลรัตน์ หล้าสงวษ์ (2527 : 599) ได้ให้ความหมายการประชุมปรึกษารายกรณีว่า คือ การประชุมกันของบุคคลหลายฝ่าย เพื่อระดมความคิดและร่วมแสดงความคิดเห็น โดยยอมรับความคิดเห็นของสมาชิกส่วนใหญ่ในที่ประชุม ที่ให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาหรือป้องกัน ส่งเสริม บุคคลที่รับการศึกษา นั้นๆ

จากความคิดเห็นดังกล่าวพอสรุปได้ว่า การประชุมปรึกษารายกรณี หมายถึง การประชุมร่วมกันระหว่างบุคคลที่เกี่ยวข้องกับผู้ถูกศึกษา เพื่อปรึกษาหารือร่วมกันพิจารณาข้อเท็จจริงจากข้อมูลต่างๆ ที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์และวินิจฉัยหาสาเหตุของพฤติกรรม ตลอดจนหาทางช่วยเหลือ ส่งเสริม ป้องกัน หรือแก้ไขพฤติกรรมต่างๆ ให้แก่บุคคล

2.2 ประโยชน์ของการประชุมปรึกษารายกรณี

การประชุมศึกษารายกรณี มีประโยชน์ดังนี้

เป็นประโยชน์โดยตรงกับบุคคลที่ถูกศึกษารายกรณี . ซึ่งจะได้รับการช่วยเหลือให้มีการปรับตนเอง และแก้ไขปัญหของตนให้ดียิ่งขึ้น

เป็นประโยชน์ต่อผู้มีส่วนร่วมในการประชุมโดยเฉพาะครูจะได้เห็นคุณประโยชน์ของการศึกษารายกรณี

ช่วยให้บุคคลได้รับการพิจารณาปัญหาตามข้อเท็จจริง และเป็นการลดความโน้มเอียง หรือการมองบุคคลในแง่ร้ายต่างๆ โดยไม่ได้มีการพิจารณาอย่างแท้จริง เช่น ครูมองนักเรียนคนหนึ่งว่าเป็นเด็กชอบโกหก ลักขโมย เป็นต้น

2.3 รูปแบบของการประชุมปรึกษารายกรณี

กมลรัตน์ หล้าสูงษ์ (2527 : 600 – 603) ได้เสนอรูปแบบการประชุมปรึกษารายกรณี มี 3 รูปแบบดังนี้

2.3.1 การประชุมเฉพาะผู้เชี่ยวชาญในปัญหาหรือกรณีนั้นๆ และผู้ใกล้ชิดตลอดจนผู้เกี่ยวข้อง เช่น จิตแพทย์ นักจิตวิทยา ครูแนะแนว ครูประจำชั้น ครูประจำวิชา บิดา มารดา หรือผู้ปกครอง เป็นต้น

2.3.2 การประชุมกลุ่มใหญ่ จะประกอบด้วยบุคคลหลายฝ่าย ดังนี้
 ผู้เชี่ยวชาญ เช่น จิตแพทย์ นักจิตวิทยา ครูแนะแนว
 ผู้ใกล้ชิด เช่น บิดามารดา ผู้ปกครอง
 ผู้เกี่ยวข้อง เช่น ครูประจำชั้น ครูประจำวิชา
 ผู้สนใจซึ่งอาจจะเป็นผู้เชี่ยวชาญหรือไม่เชี่ยวชาญก็ได้ เช่น นิสิต นักศึกษา นักเรียน เป็นต้น

2.3.3 การประชุมกลุ่มเล็กจะประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ ครูแนะแนว และผู้ใกล้ชิดที่เกี่ยวข้องกับปัญหาหรือกรณีนั้นๆ โดยตรง เช่น บิดา มารดา ผู้ปกครอง และผู้รับการศึกษา

จากรูปแบบของการประชุมปรึกษารายกรณีดังกล่าว รูปแบบที่ 2 เป็นที่นิยมใช้มากที่สุดและจะต้องเน้นการรักษาความลับมากที่สุด นอกจากนั้นในการประชุมปรึกษารายกรณีทุกรูปแบบจะต้องมีประธานในการประชุม ซึ่งอาจเป็นผู้เชี่ยวชาญหรือผู้อาวุโส และจะต้องมีผู้ศึกษารายกรณีเป็นผู้รายงานผลจากการศึกษา ตลอดจนชี้แจงเหตุผลหรือจุดมุ่งหมายของการประชุมให้ที่ประชุมทราบ ส่วนเวลาที่ใช้ในการประชุมมักใช้เวลาประมาณ 1 ชั่วโมง โดยใช้ช่วงเวลาที่สมาชิกทุกคนพร้อมหรือส่วนใหญ่พร้อม ทั้งนี้เพื่อประสิทธิภาพในการประชุม (กมลรัตน์ หล้าสูงษ์. 2527 : 603 - 604)

2.4 กระบวนการในการจัดประชุมปรึกษารายกรณี

กระบวนการในการจัดประชุมปรึกษารายกรณี มี 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นเตรียมการ

ขั้นดำเนินการประชุม

ขั้นยุติการประชุม

1. ขั้นเตรียมการ

ในการเตรียมการ มีการปฏิบัติดังนี้

1.1 เตรียมบุคคล โดยการออกจดหมายเชิญประชุมไปยังประธานและสมาชิก โดยระบุวัน เวลา สถานที่ และจุดมุ่งหมายในการประชุม

1.2 เตรียมสถานที่ เป็นการจองสถานที่ล่วงหน้าให้มีขนาดพอเหมาะกับสมาชิก รวมทั้งระบบแสง เสียง ที่จำเป็นต้องใช้ในการประชุม

1.3 เตรียมข้อมูล อาจเตรียมเฉพาะผู้ศึกษารายกรณี สำหรับรายงานในที่ประชุม หรืออาจมีบันทึกย่อแจกแก่สมาชิกที่เข้าร่วมประชุม ซึ่งแล้วแต่กรณี

2. ขั้นตอนการประชุม

ในขั้นตอนการประชุม มีการปฏิบัติดังนี้

2.1 ประธานกล่าวเปิดประชุมและแนะนำผู้ทำการศึกษารายกรณี พร้อมทั้งอนุญาตให้ผู้ศึกษารายกรณียานงานผลการศึกษาก่อสมาชิกในชุมชน

2.2 ผู้ทำการศึกษารายกรณียานงานข้อมูลต่างๆ ที่ศึกษาไปแล้วแก่ที่ประชุม

2.3 ประธานเปิดโอกาสให้สมาชิกซักถามข้อมูลหรือข้อสงสัยจากผู้ศึกษา

2.4 สมาชิกทุกคนร่วมแสดงความคิดเห็น

2.5 ประธานสรุปข้อพึงปฏิบัติตามความเห็นของสมาชิกส่วนใหญ่ในที่ประชุมโดยมีเลขานุการเป็นผู้จดบันทึกการประชุม และให้ผู้ศึกษานำไปใช้เป็นแนวทางปฏิบัติต่อผู้รับการศึกษา

3. ขั้นตอนยุติการประชุม

การยุติการประชุม กระทำเมื่อประธานสรุปถึงข้อปฏิบัติตามความเห็นของสมาชิกส่วนใหญ่ในที่ประชุมแล้ว ประธานจะกล่าวขอบคุณสมาชิก และปิดการประชุม

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษารายกรณีโดยมีวิธีการประชุมปรึกษารายกรณีควบคู่ด้วย เพื่อทำให้เกิดความเข้าใจและช่วยเหลือผู้ถูกศึกษารายกรณีได้ถูกต้อง และเหมาะสมยิ่งขึ้น

1.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษารายกรณี

สาธิตา กาญจนะ (2518 : 87 – 92) ได้ศึกษาเด็กเป็นรายกรณีของนักเรียน 6 คน โดยผ่านการบำบัดด้วยหนังสือเพื่อให้เด็กมีการยอมรับตนเอง ลดความวิตกกังวล และมีความเอื้อเฟื้อ ซึ่งเป็นกลุ่มปัญหา 3 กลุ่ม โดยแบ่งเด็กออกเป็นกลุ่มปัญหาละ 2 คน แล้วนำมาศึกษาเฉพาะคนเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมและความคิดเห็น หลังจากการบำบัดด้วยหนังสือโดยใช้การทดสอบด้วยแบบสอบถาม ผลปรากฏว่า เด็กมีการยอมรับตัวเองมากขึ้นเด็กมีความวิตกกังวลน้อยลง และเด็กมีความเอื้อเฟื้อมากขึ้น เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ทั้ง 3 กลุ่มปัญหา

มัทชนัน บุรณเขตต์ (2532 : 80 – 85) ได้ศึกษาลักษณะภูมิหลังและสภาวะทางจิตใจของผู้หญิงที่ถูกข่มขืนอย่างละเอียด โดยศึกษาเป็นรายกรณี จำนวน 10 ราย กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้หญิงหรือเด็กที่ถูกข่มขืน ได้รับความช่วยเหลือ และติดต่อกับโครงการบ้านถนนอมรรักกลุ่ม

เพื่อนหญิง ผลการวิจัยพบว่าเหตุการณ์เข้มข้นที่เกิดขึ้นมีผลกระทบต่อกรณีศึกษาทั้งทางด้านร่างกาย ด้านจิตใจ และด้านสังคม ส่วนใหญ่ถูกเข้มข้นโดยคนคุ้นเคยในครอบครัว สถานที่เกิดเหตุมักเกิดขึ้นภายในบ้านของตนเอง จำนวนผู้หญิงที่ถูกเข้มข้นทั้งหมด 10 ราย มาจากครอบครัวที่อบอุ่น จำนวน 1 ราย และมาจากสภาพครอบครัวที่ไม่อบอุ่นจำนวน 9 ราย สภาวะทางจิตใจพบว่าผู้หญิงที่ถูกเข้มข้นส่วนใหญ่มีวุฒิภาวะด้านการแสดงออกไม่เป็นไปตามวัย กลไกทางจิตที่พบบ่อยได้แก่ การเก็บกด การถดถอย การปฏิเสธ และการกล่าวโทษตัวเอง ส่วนการแสดงออกทางอารมณ์นั้น ส่วนใหญ่เก็บกดแต่มีแนวโน้มจะระเบิดออกมาได้ถ้ามีความเครียดสูง นอกจากนี้ยังมีความรู้สึกเป็นปมด้อยในชีวิตและยังฝังใจกับเหตุการณ์ที่ถูกเข้มข้น

วัชรภรณ์ อภิวัชรางกูล (2535 : 166 – 170) ได้ศึกษารายกรณีของนักศึกษาพยาบาล จำนวน 3 คน ที่มีแนวโน้มจะทำอัตวินิบาตกรรม ผลจากการศึกษาพบว่าสาเหตุของการกระทำอัตวินิบาตกรรม ประกอบด้วยสาเหตุใหญ่ๆ 2 สาเหตุ คือ สาเหตุด้านบุคคล และสาเหตุด้านสิ่งแวดล้อม สาเหตุด้านบุคคล ได้แก่ สาเหตุด้านร่างกาย และจิตใจ ปัญหาที่พบคือ ความผิดปกติทางด้านบุคลิกภาพ มีพัฒนาการทางบุคลิกภาพไม่ดี ไม่สามารถพัฒนาตนเองได้จึงเกิดความรู้สึกไม่ปลอดภัย ความภาคภูมิใจในตนเองลดลง ความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นไม่ดี ส่วนสาเหตุด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ลักษณะการเลี้ยงดูบุตรที่ไม่ถูกต้อง ทำให้เด็กขาดความเป็นตัวของตัวเอง ไม่มั่นใจในตนเองมีความรู้สึกขาดความรัก เห็นคุณค่าในตนเองต่ำ และสาเหตุด้านสิ่งแวดล้อมในข้อหนึ่ง ได้แก่ สภาพครอบครัวแตกแยก ในครอบครัวแตกแยกบิดามารดาจะมีความขัดแย้ง ไม่เข้าใจซึ่งกันและกัน ทำให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งต้องรับภาระในการเลี้ยงดูบุตร ความเครียดและความหงุดหงิดจากบิดามารดาจะถ่ายทอดไปสู่บุตรเด็กจะรู้สึกมีปมด้อย ขาดความมั่นคง หวาดหวั่น ปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมรอบๆ ตัวได้ยาก

ประจิม เมืองแก้ว (2536 : 132 – 141) ได้ศึกษารายกรณีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ จำนวน 4 คน ผลการศึกษาพบว่า สาเหตุที่ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ คือ สาเหตุจากตัวนักเรียน สาเหตุจากภูมิหลังทางครอบครัว และสาเหตุจากปัญหาการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน สาเหตุจากตัวนักเรียนที่พบ ได้แก่ บุคลิกภาพไม่เหมาะสม ขาดแรงจูงใจในการเรียน การมีนิสัยในการเรียนไม่ถูกต้อง การมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการศึกษา ปัญหาสุขภาพร่างกายไม่แข็งแรง และปัญหาพื้นฐานทางการศึกษาดำ สาเหตุทางภูมิหลังครอบครัว ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูไม่ถูกต้องฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวอยู่ในระดับต่ำ ระดับการศึกษาของบิดามารดาอยู่ในระดับต่ำ ปัญหาความสัมพันธ์ทางบ้านไม่ดี และปัญหาสิ่งแวดล้อมทางบ้านไม่ดี ส่วนสาเหตุจากปัญหาการจัดการเรียนการสอนไม่เหมาะสม การมีจำนวนอาจารย์ผู้สอนไม่สอดคล้องกับจำนวนนักเรียน ทำให้การจัดการเรียนการสอนไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

อังสนา เปตะนันท์ (2536 : 91) ได้ศึกษารายกรณีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาที่มีพฤติกรรมสุดดมสารระเหย กรุงเทพมหานคร จำนวน 3 คน ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมสุดดมสารระเหยของนักเรียน มีสาเหตุจากลักษณะส่วนตัวของเด็กที่มีการพัฒนาบุคลิกภาพไม่เหมาะสม มาจากสภาพครอบครัวแตกแยก บิดามารดามีการทะเลาะกันบ่อย ขาดความอบอุ่นจากครอบครัว การอบรมเลี้ยงดูไม่เหมาะสม ที่อยู่อาศัยในแหล่งชุมชนแออัด ซึ่งมีการระบาดของยาเสพติด

รุ่งทิพย์ ยอดประคู้ (2537 : 106 – 107) ได้ศึกษารายกรณีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีพฤติกรรมก่อวินในชั้นเรียน โรงเรียนนาหลวง กรุงเทพมหานคร จำนวน 5 คน ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมก่อวินในชั้นเรียนมีสาเหตุมาจากตัวเด็ก โดยปัญหาที่พบคือ เด็กขาดความรักความอบอุ่นจากบิดามารดา ทำให้เกิดความรู้สึกไม่มั่นคง ส่วนสาเหตุจากสิ่งแวดล้อม ปัญหาที่พบคือ สภาพครอบครัว การอบรมสั่งสอน บรรยายากศของครอบครัว การประพฤติปฏิบัติของบิดามารดา และสมาชิกในครอบครัว ล้วนมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมก่อวินในชั้นเรียน และอีกสาเหตุหนึ่ง คือ การเลือกคบเพื่อน

ธวัชวรรณ พิมพ์งาม (2538 : 137 – 143) ได้ศึกษารายกรณีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีปัญหาการปรับตัว จำนวน 4 คน ผลการศึกษาพบว่าปัญหาการปรับตัวของนักเรียนมีสาเหตุมาจากลักษณะส่วนตัวของเด็ก คือ เด็กเกิดความไม่สบายใจ และมีความเครียดเนื่องมาจากการไม่สามารถตอบสนองความต้องการพื้นฐานของตนเองได้ อีกสาเหตุหนึ่ง คือ สิ่งแวดล้อมทางบ้าน ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูที่ไม่เหมาะสม

นิธิภา สุวนิช (2538 : 80 – 51) ได้ศึกษารายกรณีของวัยรุ่นที่ติดยาเสพติดคลินิกยาเสพติด 8 ศูนย์บริการสาธารณสุข กรุงเทพมหานคร จำนวน 3 คน ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมเสพยาเฮโรอีนของวัยรุ่น มีสาเหตุมาจากลักษณะส่วนตัวของวัยรุ่นที่พัฒนาบุคลิกภาพไม่เหมาะสม มาจากสภาพครอบครัวแตกแยก และสถานที่อยู่อาศัยอยู่ในแหล่งชุมชนแออัดที่มีการระบาดของยาเสพติด

ดวงกมล วงษ์ศรีหัส (2541 : 163 – 164) ได้ศึกษารายกรณีของนักเรียนที่มีปัญหาการปรับตัวในครอบครัวระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ปีการศึกษา 2540 จำนวน 5 คน ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาการปรับตัวในครอบครัวของนักเรียนมีสาเหตุมาจาก นักเรียนมีบุคลิกภาพไม่เหมาะสม การอบรมเลี้ยงดูที่ไม่ถูกต้อง ความสัมพันธ์ในครอบครัวไม่ดี ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวอยู่ในระดับต่ำ ระดับการศึกษาของบิดามารดาอยู่ในระดับต่ำ และปัญหาสิ่งแวดล้อมที่อยู่อาศัยไม่ดี นอกจากนั้นผลการศึกษาพบว่า การศึกษารายกรณีทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมปรับตัวในครอบครัวเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น มีทัศนคติที่ดีต่อครอบครัว รักและภูมิใจในครอบครัว สามารถสร้างสัมพันธ์ภาพกับสมาชิกในครอบครัว และสามารถเผชิญกับปัญหาได้อย่างเหมาะสม

สุรพล สุขสายชล (2541 : 94 – 95) ได้ศึกษารายกรณีของนักเรียนที่มีพฤติกรรมลักขโมย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2538 จำนวน 3 คน ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมลักขโมยมีสาเหตุมาจากลักษณะส่วนตัวของนักเรียน ได้แก่ ปัญหาทางด้านอารมณ์ และปัญหาด้านบุคลิกภาพ ส่วนด้านสิ่งแวดล้อมของนักเรียน ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูที่ไม่เหมาะสมและสภาพชุมชนที่แออัด

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออก

2.1 ความหมายของพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออก

2.2 ลักษณะของพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออก

2.3 สาเหตุของพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออก

2.1 ความหมายของพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออก

โกลด์ฟรีด และดาวิชัน (Goldfried and Davision. 1976 : 237) ได้ให้ความหมายพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออกว่าเป็นพฤติกรรมไม่เหมาะสม หมายถึง การที่บุคคลมีพฤติกรรมที่จะไม่ยืนหยัดในสิทธิของตนเอง

ซอลเตอร์ และโวลเป (พรรณราย ทวีพยประกา. 2524 : 14 ; อ้างอิงจาก Salter. 1947 : 4 – 5 and Wolpe. 1969 : 81) เชื่อว่าบุคคลไม่กล้าแสดงออกเพราะมีความกลัวหรือความวิตกกังวล เนื่องจากเขาคิดว่าเมื่อเขาแสดงออกไปแล้ว คนอื่นจะไม่ชอบเขา รวมไปถึงการไม่กล้าแสดงออกซึ่งการชมเชยและการยกย่องคนอื่นด้วย

เฟนสเตอร์ไฮม์ และแบร์ (Fensterheim and Baer. 1975) กล่าวว่า คนที่ไม่กล้าแสดงออกเป็นคนที่ไม่สามารถรักษาสหิทธิของตนเองไว้ได้ เป็นคนที่ปราศจากเสรีภาพทางอารมณ์ จะมีความรู้สึกอึดอัด หวาดหวั่น และในที่สุดเนื่องจากความต้องการเสรีภาพอย่างมาก บุคคลนั้นอาจแสดงพฤติกรรมออกมาในทางที่รุนแรง

รังสรรค์ เฟิงนุ (2523 : 5) ให้ความหมายของพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออกว่า เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกมาซึ่งบ่งถึงความวิตกกังวลที่ไม่สามารถทำสิ่งต่อไปนี้

1. การแสดงความรู้สึกทางบวกต่อผู้อื่น
2. การคิดริเริ่มติดต่อในสังคม
3. การกล้าแสดงออกในเหตุการณ์ที่ควรได้รับสิทธิ
4. การยอมรับคำวิพากษ์วิจารณ์
5. การแสดงความคิดเห็นส่วนตัวในการวิพากษ์วิจารณ์
6. การปฏิเสธที่จะทำตามคำขอร้องของผู้อื่น
7. การแสดงความโกรธหรือความไม่พอใจ

สมโภชน์ สุขวัฒนา (ลักษณะ ธรรมไพโรจน์. 2524 : 5 ; อ้างอิงจาก สมโภชน์ สุขวัฒนา. 2520 : 535) กล่าวว่า ลักษณะไม่กล้าแสดงออกเป็นลักษณะหนึ่งของบุคลิกภาพแบบเก็บตัวที่แสดงออกแบบขี้อาย แยกตัว มีความอ่อนไหวทางอารมณ์มาก มักหลีกเลี่ยงการมีสัมพันธภาพกับผู้อื่น ไม่ชอบการแข่งขันกับผู้อื่น มีลักษณะของการชอบเพ้อฝัน เลื่อนลอย เก็บความรู้สึก ไม่กล้าแสดงออกชัดเจน เมื่อมีปัญหายุ่งใจมักแยกตัวเองจากเหตุการณ์สิ่งแวดล้อม มีความโน้มเอียงที่จะอยู่ในโลกของความฝัน

ลักษณะ ธรรมไพโรจน์ (2524 : 3) ให้ความหมายของพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออกว่าเป็นพฤติกรรมที่บุคคลมีความยากลำบากในการแสดงออก ซึ่งความรู้สึกนึกคิด อารมณ์ และความคิดเห็นต่างๆ ของตน โดยเฉพาะความรู้สึกนึกคิด อารมณ์ และความคิดเห็นที่ไม่สบอารมณ์หรือความคิดเห็นที่ขัดแย้งต่อบุคคลอื่น

2.2 ลักษณะของพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออก

อัลเบอร์ตี และเอมมอนส์ (Alberti and Emmons. 1978 : 15) ได้แบ่งพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. ความไม่กล้าแสดงออกโดยทั่วไป (Generalize Non - assertiveness) หมายถึง ความไม่กล้าแสดงออกเนื่องจากการที่บุคคลนั้นมีความอาย และขลาดกลัวอยู่เป็นนิสัยประจำตัว หรือเป็นคนมีลักษณะสงบเสถียร บุคคลประเภทนี้จะไม่สามารถรักษาสติของ ตนเองหรือกล้าแสดงออกตามความรู้สึกที่แท้จริงของตนเองได้ในเกือบทุกสถานที่ ไม่กล้าปฏิเสธ มีความรู้สึกในคุณค่าของตัวเองต่ำ

2. ไม่กล้าแสดงออกตามสถานการณ์ (Situational Non - assertiveness) เป็นลักษณะที่บุคคลมีพฤติกรรมเหมาะสมอยู่แล้ว แต่มีสถานการณ์เฉพาะอย่างมาทำให้เกิดความวิตกกังวลทำให้ไม่กล้าแสดงออก ถ้าได้รับการฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกแล้ว จะทำให้เขามีชีวิตที่เป็นสุขมากขึ้น

เฟนสเตอร์ไฮม์ และแบร์ (Fensterheim and Baer. 1975 : 37 - 39) ได้จำแนก ลักษณะผู้ไม่กล้าแสดงออกหรือผู้มีปัญหาในการแสดงออกดังนี้

1. ขี้อาย ขลาดกลัว ยอมตนให้ขึ้นกับคนอื่น ไม่กล้าพูดแสดงความคิดเห็นเป็นคนเฉื่อยชาในทุกสถานการณ์ และเมื่อมีผู้ทำให้ตนเดือดร้อนก็มักจะเป็นผู้แสดงความเสียใจหรือขอโทษเสียเอง

2. มีปัญหาในการติดต่อกับคนอื่น โดยขาดคุณลักษณะของความเปิดเผย ตรงไปตรงมา ซื่อสัตย์ และเหมาะสมกับบุคคล เวลา และสถานที่

3. กล้าแสดงออกครั้งๆ กลางๆ คือ กล้าแสดงออกในสิ่งหนึ่งแต่ไม่กล้าแสดงออกในอีกสิ่งหนึ่ง ไม่มีความสม่ำเสมอในการกล้าแสดงออก

4. มีพฤติกรรมบกพร่อง เช่น ไม่กล้าสบตาคนอื่นในขณะสนทนากัน พูดน้อย ไม่กล้ายื่นข้อเสนอ หรือเริ่มต้นสนทนา

5. ถูกสกัดกั้นด้วยเหตุผลเฉพาะบางอย่างที่ตนรู้ว่า ตนควรทำอะไร และมีความสามารถในการทำสิ่งนั้นด้วย แต่เนื่องจากมีความกลัวบางอย่างมายับยั้งไม่ทำให้ทำสิ่งนั้น เช่น กลัวถูกกลั่นไช้ กลัวความโกรธ กลัวถูกวิพากษ์วิจารณ์ เป็นต้น

6. เป็นบุคคลซึ่งมีนิสัยที่ไม่สามารถแก้ปัญหาของตัวเอง คือ รู้ว่าตนเองไม่ชอบสิ่งใด แต่ก็ไม่สามารถแก้ไขเปลี่ยนแปลงที่ตนไม่ปรารถนาได้

แกรมบริลล์ และริชชี (Grambrill and Richey. 1975 : 350 – 361) แบ่งพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออกเป็น 3 ลักษณะ โดยเรียงลำดับความมากน้อยของระดับความวิตกกังวล และความบ่อยครั้งของพฤติกรรมที่แสดงออกมามีดังนี้

1. ความไม่กล้าแสดงออก (Unassertive) เป็นลักษณะที่เมื่อต้องมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในสถานการณ์ต่างๆ แล้วไม่สามารถที่จะแสดงพฤติกรรมออกมาตามความคิด ความรู้สึก และตามสิทธิอันพึงมีของตน และเมื่อใดที่มีโอกาสแสดงออกก็มักจะเกิดความรู้สึกวิตกกังวลหรือความไม่สบายใจควบคู่มาด้วย

2. เมื่อแสดงออกแล้ววิตกกังวล (Anxious – Performer) เป็นลักษณะเมื่อต้องมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในสถานการณ์ต่างๆ แล้วมีความสามารถที่จะแสดงพฤติกรรมออกมาตามความคิด ความรู้สึก และตามสิทธิอันพึงมีพึงได้ของตน แต่เมื่อแสดงออกไปแล้วกลับเกิดความวิตกกังวล หรือความไม่สบายใจขึ้นมา

3. ไม่สนใจ (Doesn't Care) เป็นลักษณะที่เมื่อต้องมีความสัมพันธ์กับคนอื่นในสภาพการณ์ต่างๆ แล้วไม่สามารถที่จะแสดงพฤติกรรมออกมาตามความคิด ความรู้สึก และตามสิทธิอันพึงมีพึงได้ทั้งๆ ที่เมื่อแสดงออกไปจะไม่มี ความวิตกกังวลก็ตาม

จากแนวความคิดเกี่ยวกับลักษณะของพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออก ซอลเตอร์ (Keumboltz and Thoresen. 1969 : 126 citing Salter. 1946. p. 6 – 10) ราธัส และเนวิด (Rathus and Navid. 1978 : 79 – 82) พอจะสรุปได้ดังนี้ ลักษณะของบุคคลไม่กล้าแสดงออก เป็นผู้มีบุคลิกภาพแบบยับยั้งชั่งใจ (Inhibitory Personality) ลักษณะของความกังวลหลักเกี่ยวกับการมีสัมพันธภาพกับบุคคลอื่นๆ ฉะนั้น มีปัญหาในการกระทำการต่างๆ เช่น การริเริ่มสนทนา การคืนสินค้าที่ไม่ต้องการ การสรรเสริญยกย่องคนอื่นอย่างจริงจัง การขอร้องคนอื่นให้ทำบางสิ่งเพื่อตน ทนคำวิพากษ์วิจารณ์ไม่ได้ ไม่กล้าปฏิเสธ ยอมให้คนอื่นมีอำนาจเหนือ เมื่อมีคนชมเชยมักประหม่าอาย มีความกลัวในการทำสิ่งใหม่ๆ พวกนี้มักต้องทำงานหนักกว่าคนอื่นๆ แต่ได้ผลตอบแทนไม่คุ้มค่า เพราะไม่กล้าร้องขอและไม่มีความสุขในชีวิตของตนเอง

นอกจากนี้ คอเรีย (Corey. 1977 : 129 – 131) ได้กล่าวถึง ลักษณะของบุคคลที่ควรได้รับการฝึกให้มีพฤติกรรมกล้าแสดงออกดังนี้

1. ไม่สามารถแสดงความโกรธ ความไม่พอใจของตนเอง
2. คนที่สุภาพเกินไป และยอมให้คนอื่นเอาเปรียบเสมอ
3. คนที่ไม่กล้าปฏิเสธคนอื่น
4. คนที่ไม่กล้าแสดงความรักความชื่นชมคนอื่น ไม่กล้าแม้แต่จะแสดงความรู้สึกทางบวกกับคนอื่น
5. คนที่รู้สึกว่าคุณเองไม่มีสิทธิ์จะมีความคิด ความรู้สึกเป็นของตนเอง

2.3 สาเหตุของพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออก

นักจิตวิทยาและนักพฤติกรรมบำบัด เชื่อกันว่าบุคคลจะมีบุคลิกภาพกล้าแสดงออกหรือไม่ ส่วนใหญ่เกิดจากการเรียนรู้ เป็นรูปแบบของพฤติกรรมตอบสนองที่ถูกวางเงื่อนไข และเป็นประสบการณ์ที่สะสมมาจากอดีต (Smith. 1975 : 22 – 23) ซึ่งอธิบายโดยทฤษฎีการเรียนรู้โดยการวางเงื่อนไขของพลาฟลอฟ (Pavlov) ซึ่งแสดงให้เห็นว่า พฤติกรรมของคนเกิดขึ้นเพราะมีสิ่งเร้ามาเร้า และการค้นพบนี้ใช้อธิบายพฤติกรรมกล้าแสดงออก หรือไม่กล้าแสดงออก ได้ค่อนข้างชัดเจน คือ เรื่องแรงกระตุ้น (Excitation) และการระงับ (Inhibition)

การกระตุ้น เป็นกระบวนการของสมองที่ทำให้เกิดกิจกรรมต่างๆ แข็งแกร่งขึ้น และยังทำให้เกิดมีพฤติกรรมตอบสนองเงื่อนไขใหม่ๆ ด้วย

การระงับ เป็นขบวนการลด หรือระงับกิจกรรมและการเรียนรู้ใหม่ๆ

เมื่อพัฒนาหลัก 2 ประการนี้ตามลำดับ หากแรงกระตุ้นมีอำนาจมากกว่าบุคคลก็จะแสดงพฤติกรรมที่เป็นตัวของตัวเองเป็นอิสระ เพื่อใช้ช่วยในการฝึกบุคคลให้มีพฤติกรรมกล้าแสดงออก แต่ถ้ามีแรงระงับมากกว่าจะทำให้ไม่เป็นตัวของตัวเอง ทำในสิ่งที่ไม่ตรงกับความต้องการที่แท้จริงของตนเอง แรงระงับหากมีมากเกินไปจะเป็นสาเหตุให้เกิดความทุกข์เนื่องจากไม่ได้แสดงออกตามที่ต้องการ

ราธัส และเนวิด (Rathus and Nevid. 1978 : 82 – 83) กล่าวถึงการวางเงื่อนไขการสะกดกันความไม่กล้าแสดงออกของคนที่มีความกลัวของวัตสัน (Watson) ในการทดลองการวางเงื่อนไขให้เกิดความกลัว ในปี 1909 ซึ่งทดลองกับเด็กอายุ 11 เดือน ชื่อ อัลเบิร์ต (Albert) โดยปกติอัลเบิร์ตชอบเล่นหนูขาว ไม่กลัว ในการทดลองวัตสันจะทำให้เกิดเสียงดังๆ ทุกครั้งที่อัลเบิร์ตเห็นหนูขาว เมื่อทำซ้ำหลายๆ ครั้ง ในที่สุดอัลเบิร์ตจะกลัวหนูขาว และสิ่งอื่นๆ ที่มีลักษณะคล้ายหนูขาว ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ความกลัวและความวิตกกังวลของเด็กเป็นผลจากการเรียนรู้จากการถูกลงโทษในอดีตเป็นการวางเงื่อนไข และราธัสได้กล่าวเสริมว่า แม้จะไม่สามารถระลึกถึงเหตุการณ์ที่ผ่านมานั้นได้ แต่ผลของมันยังคงอยู่ และก่อให้เกิดพฤติกรรมในลักษณะยับยั้งลงได้

เฟนสเตอร์ไฮม์ และแบร์ (Fensterheim and Baer. 1975 : 20 , 176) กล่าวว่า บุคคลที่มีอิทธิพลต่อชีวิตของเด็ก เช่น พ่อ แม่ ครู ญาติ พี่น้อง และบุคคลใกล้ชิดอื่นๆ เป็นตัวการทำให้เด็กเติบโตขึ้นเป็นคนไม่กล้าแสดงออก โดยการห้ามทำ ห้ามพูด ตามสิทธิที่เขา มีอยู่ รวมทั้งการลงโทษด้วย ทำให้เด็กโยงความสัมพันธ์ระหว่างความเจ็บปวด และการกล้าแสดงออก เกิดความคิดว่า การเป็นคนดี คือ การเจียม และไม่กล้าแสดงตัว ส่วนการแสดงความต้องการที่แท้จริงของตนเองเป็นสิ่งชั่วร้าย เป็นความก้าวร้าว นอกจากนี้ยังเน้นว่าการที่บุคคลไม่สามารถเป็นตัวของตัวเองได้เนื่องจากสาเหตุดังนี้

1. ไม่เคยเรียนรู้ทักษะในการเปลี่ยนแปลงตนเอง
2. เป็นคนเฉื่อยชา
3. จิตใจไม่เข้มแข็ง

แฟลนเดอร์ส (Flanders. 1976 : 212) กล่าวว่า สาเหตุของพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออกคือ

1. ไม่เคยเรียนรู้ว่าเมื่ออยู่ในสังคมต้องมีสัมพันธภาพกับคนอื่นต้องปฏิบัติตัวอย่างไรจึงจะเหมาะสม

2. เกิดจากความวิตกกังวล

สมโภชน์ สุขวัฒนา (ลักษณะ ธรรมไพโรจน์. 2524 : 5 ; อ้างอิงจาก สมโภชน์ สุขวัฒนา. 2520 : 535) กล่าวว่า บุคคลไม่กล้าแสดงออกเพราะ

1. กรรมพันธุ์ และเนื้อแท้ของบุคคลนั้น
2. ประสบการณ์ที่ได้รับมาในระหว่างมีการพัฒนาทางจิตใจตั้งแต่วัยเด็ก

3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกล้าแสดงออก

- 3.1 ความหมายของพฤติกรรมกล้าแสดงออก
- 3.2 ความบกพร่องด้านพฤติกรรมกล้าแสดงออก
- 3.3 ลักษณะของพฤติกรรมกล้าแสดงออก
- 3.4 ชนิดของพฤติกรรมกล้าแสดงออก
- 3.5 องค์ประกอบของพฤติกรรมกล้าแสดงออก

3.1 ความหมายของพฤติกรรมกล้าแสดงออก

จากการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับพฤติกรรมกล้าแสดงออกนั้น ได้มีผู้ให้คำจำกัดความและความหมายของคำว่า “ พฤติกรรมกล้าแสดงออก (Assertive Behavior) ” ดังนี้คือ

ซูบิชอป (Sue Bishop. 1995 : 5) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมกล้าแสดงออกว่าเป็นการแสดงความรู้สึกออกมาเป็นคำพูดด้วยความมั่นใจ ซึ่งเป็นไปในลักษณะทางบวกซึ่งเป็นตัวตนที่แท้จริงของผู้พูด และเป็นการแสดงถึงความต้องการ การแสดงความคิดเห็น ซึ่ง

การกล้าแสดงออกเป็นทักษะทางบุคลิกภาพของคน การกล้าแสดงออกเป็นประสิทธิภาพในการสื่อสาร การเลือกใช้คำพูดในแต่ละสถานการณ์ รวมถึงระดับเสียง ความดังของเสียง การแสดงท่าทางและข่าวสารที่จะส่งถึงบุคคลอื่น

อัลเบอร์ตี และเอมมอนส์ (Alberti and Emmons. 1978 : 2) ให้ความหมายของพฤติกรรมกล้าแสดงออกว่า เป็นพฤติกรรมที่บุคคลได้กระทำในสิ่งที่เขาสนใจ การเรียกร้องด้วยความรู้สึกที่แท้จริง โดยปราศจากความวิตกกังวล หรือเป็นการกระทำตามสิทธิของเขา โดยไม่ได้ละเมิดสิทธิของผู้อื่น

ราธัส และเนวิด (Rathus and Nevid. 1978 : 81) ให้คำจำกัดความของพฤติกรรมกล้าแสดงออกว่า เป็นพฤติกรรมที่บุคคลไม่ยอมให้คนอื่นเอาเปรียบ สามารถพูดหรือกระทำในสิ่งที่ตนเห็นว่าถูกต้องได้ แต่ถ้าผลออกมาว่าการกระทำนั้นผิดก็สามารถยอมรับได้ และเมื่อถูกเอาเปรียบก็สามารถจะปรับสถานการณ์นั้นให้ถูกต้องได้โดยไม่รู้สึกละอาย สามารถปฏิเสธคำขอหรือที่ไม่มีเหตุผลเพียงพอได้

โวลเป (Wolpe. 1973 : 81) ให้ความหมายของพฤติกรรมกล้าแสดงออกว่า เป็นการแสดงออกถึงความรู้สึกต่างๆ ออกมาได้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งทางด้านภาษาและน้ำเสียง

บราวน์ (Gwy Wilson Brown. 1994 : 4 - 5) ได้ให้ความหมายว่า การกล้าแสดงออกเป็นการพูดที่มาจากความซื่อสัตย์ สุจริต ความจริงใจ และเป็นการพูดที่แสดงถึงการเคารพในสิทธิที่เท่าเทียมกันที่มีต่อตนเองและผู้อื่น และเป็นการควบคุมอารมณ์และความรู้สึก เป็นการพูดที่แสดงถึงการยืนหยัดในความถูกต้อง

ลินดา และอาดัมส์ (Linda and Adams. 1982 : 3 - 4) ได้ให้ความหมายของการกล้าแสดงออกว่า เป็นการใช้ประโยคที่เหมาะสมซึ่งแสดงออกถึงการเป็นตัวของตัวเอง การพูดอย่างตรงไปตรงมา ซึ่งประกอบด้วยความซื่อสัตย์ การเปิดใจที่จะรับฟัง และการพูดเพื่อให้ได้มาซึ่งสิทธิอันชอบธรรม

มารินด์ (Marion. 1990 : 26 - 27) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมกล้าแสดงออกว่า เป็นการยืนหยัดอยู่บนความถูกต้องซึ่งปราศจากการทำลายและการเห็นแก่ตัว เป็นการแสดงความรู้สึก ความคิดออกมาเป็นคำพูด ซึ่งจะทำให้ผู้พูดเกิดความมั่นใจและความเป็นอิสระซึ่งนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

สุริย์ จันทรมล (2540 : 61) ได้ให้ความหมายของคำว่า พฤติกรรมกล้าแสดงออกว่า เป็นการอ้างสิทธิ การใช้สิทธิ สิทธิพึงได้รับ สิทธิพึงแสดงออก การปกป้องสิทธิของตนเอง การรักษามลประโยชน์ตัวเอง การโต้แย้งด้วยเหตุผลและข้อเท็จจริงโดยไม่ใช้อารมณ์ การยืนหยัดปกป้องสิทธิตัวเองโดยไม่กังวล การกล้าแสดงออกถึงความต้องการของตัวเองโดยไม่เสียความสัมพันธ์ ไม่ก้าวท้าวสิทธิของผู้อื่น ไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อนไม่แสดงความโกรธแค้นต่อผู้อื่น แต่จะเป็นการพูดสื่อสารกันด้วยเหตุผลข้อเท็จจริง ไม่ใช้กลไกป้องกันตัวเอง

สุปรียา ดันสกุล (2537 : 57) ได้ให้ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับการกล้าแสดงออกไว้ดังนี้

1. เป็นทักษะการแสดงออกทั้งพฤติกรรม และความรู้สึกทางบวกและทางลบเพื่อลดความวิตกกังวล
2. เป็นทักษะความสามารถของบุคคลในการติดต่อสื่อสารกับคนอื่นในสังคม
3. เป็นการแสดงออกถึงสิทธิที่บุคคลมีอยู่ แต่ไม่ล่วงเกินสิทธิของคนอื่น
4. การแสดงออกเหล่านี้แสดงถึงประสิทธิภาพในการแก้ปัญหาทางสังคม
5. การแสดงออกเหล่านี้ขึ้นอยู่กับการยอมรับของสังคมด้วย
6. การแสดงออกที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ซึ่งนำไปสู่การเสี่ยงต่อการสูญเสียการได้รับการเสริมแรงและอาจจะได้รับการลงโทษจากความหมายของพฤติกรรมกล้าแสดงออกดังกล่าว สรุปได้ว่า พฤติกรรมกล้าแสดงออกเป็นพฤติกรรมที่บุคคลสามารถพูดหรือกระทำตามความรู้สึกนึกคิดได้อย่างเหมาะสม ทั้งภาษาถ้อยคำ ภาษาท่าทางที่เป็นที่ยอมรับของสังคม โดยไม่ก้าวท้าวสิทธิของผู้อื่น ซึ่งเมื่อกระทำหรือแสดงออกไปแล้วไม่มีความวิตกกังวลหรือความยากลำบากใจ

คลากส์ (Clark. 1978 : 11) ได้ให้ความหมายพฤติกรรมกล้าแสดงออกว่า เมื่อบุคคลต้องการสื่อสารเพื่อพิทักษ์สิทธิตัวเองในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยกล้าที่จะพูดถึงความคิด ความรู้สึก ความปรารถนา การเตรียมตัวก่อนพูดจะต้องมีความรับผิดชอบในการสื่อสารทั้งหมด โดยตั้งเป้าหมายของการพูดและพฤติกรรมการแสดงออกให้ชัดเจนจะต้องรับรู้ว่าจะพูดกับใคร พูดที่ไหน พูดอย่างไร

สรุปได้ว่าพฤติกรรมกล้าแสดงออก หมายถึง การแสดงความรู้สึกออกมาเป็นคำพูดเพื่อพิทักษ์สิทธิของตนเอง โดยกล้าที่จะพูดถึงความต้องการและความคิดเห็นที่แท้จริงของตนเอง โดยปราศจากความกังวลใจเป็นการพูดที่มาจากความซื่อสัตย์ ความจริงใจ

3.2 ความบกพร่องด้านพฤติกรรมการแสดงออก

ผู้ที่มีความบกพร่องเกี่ยวกับพฤติกรรมการแสดงออก มักเกิดปัญหาการดำเนินชีวิตในสังคมทั้งที่บ้าน โรงเรียน และที่ทำงาน และเป็นส่วนหนึ่งของปัญหาความบกพร่องด้านทักษะทางสังคม พบได้แม้แต่คนธรรมดาจนกระทั่งถึงคนไข้โรคจิตเวชต่างๆ เนื่องจากการไม่แสดงออกพฤติกรรมการแสดงออก ทำให้บุคคลนั้นเกิดความวิตกกังวลจากการที่ไม่ได้แสดงพฤติกรรมนั้นออกมา และเมื่อบุคคลนั้นมีปัญหามากขึ้นก็อาจเลือกวิธีหลีกเลี่ยงเหตุการณ์ต่างๆ เกิดความวิตกกังวลสูง ทำให้เป็นโรคจิต โรคประสาท หรืออาการทางจิตกำเริบ (สมบัติดาปัญญา. 2538 : 119)

สุปรียา ดันสกุล (2537 : 60) กล่าวว่า บุคคลที่ไม่กล้าแสดงออกมีสาเหตุมาจาก

1. เข้าใจผิดว่าพฤติกรรมกล้าแสดงออก คือ ความก้าวร้าว โดยเฉพาะในสังคมเกือบทุกสังคมจะมองว่า พฤติกรรมกล้าแสดงออก มักเป็นลักษณะที่น่าพึงปรารถนาในผู้ชายมากกว่าผู้หญิง ผู้หญิงจะถูกเรียกว่าก้าวร้าวทั้งๆ ที่แสดงออกแบบเดียวกับผู้ชายแสดง
2. คิดว่าไม่กล้าแสดงออกเป็นการแสดงความสุภาพ และถ้าปฏิเสธคือความไม่สุภาพ
3. คิดว่าตนเองไม่ควรมีสิทธิ์ที่จะแสดงความรู้สึกออกมาได้
4. กลัวผลกระทบทางลบ (Negative Consequence) เช่น กลัวคนอื่นไม่รัก ไม่ยอมรับ และกลัวคนอื่นว่าเห็นแก่ตัว

สำหรับ ละเอียด ชูประยูร (2521 : 75) ได้อธิบายถึงบุคคลที่มีความบกพร่องด้านทักษะการกล้าแสดงออกว่ามี 3 ประเภท ด้วยกันคือ

1. ผู้ไม่กล้าแสดงออก (Unassertive Person)
  - 1.1 พวกปัญญาต่ำหรือช้าในการเรียนรู้
  - 1.2 พวกที่มีบุคลิกแบบ Schizoids
  - 1.3 พวกที่ขี้อายมากเกินไป
2. พวกที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวเกินไป
  - 2.1 พวกที่มีการพูดที่แสดงอารมณ์รุนแรง ลงไม้ลงมือ ทำให้เสียการควบคุมความรู้สึกของตนเอง
  - 2.2 พวกที่หงุดหงิด โกรธในเรื่องเล็กน้อย ชอบระเบิดอารมณ์
  - 2.3 พวกที่ผลุนผลันขาดการยับยั้ง ชอบทุบตีคนอื่น
3. ผู้ที่มีความกลัวหรือความวิตกกังวลมากเกินไปจนไม่ยับยั้งพฤติกรรมกล้าแสดงออก
  - 3.1 พวกที่กลัวจะสูญเสียการควบคุมความรู้สึกของตนเอง ทำให้ไม่ยับยั้งการแสดงออก
  - 3.2 พวกที่กลัวผลที่ตามมาของพฤติกรรมที่กล้าแสดงออก ไม่ว่าจะเป็นเหตุผลหรือไม่มีเหตุผลก็ตาม
  - 3.3 กลัวคนที่เราแสดงพฤติกรรมกล้าแสดงออกด้วยว่าอาจจะทำให้เราเกิดอันตราย ถ้าเขาเป็นคนที่มียารมณ์รุนแรงและก้าวร้าว

ละเอียด ชูประยูร (2538 : 90) กล่าวว่า ปัญหาการไม่กล้าแสดงออกไม่ได้เกิดจากบุคลิกภาพเพียงอย่างเดียว แต่มักเกิดจากสถานการณ์เฉพาะที่ปัญหาเกิดขึ้น ดังนั้น บุคคลที่ไม่กล้าแสดงออกมักเกิดจากเหตุผลอย่างน้อย 1 ใน 3 ประการ คือ

1. ความบกพร่องในทักษะอย่างแท้จริง คือ ไม่ทราบวิธีแสดงพฤติกรรมการกล้าแสดงออกว่าทำอย่างไร
2. ไม่สามารถแยกแยะสถานการณ์ได้ คือ ไม่รู้สถานการณ์ไหนที่ควรแสดงออกอย่างเหมาะสม

3. ความกลัวผลที่ตามมาของพฤติกรรมกล้าแสดงออก ซึ่งอาจมีเหตุผลหรือไม่มีเหตุผลก็ได้

จากข้อความดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า บุคคลที่มีความบกพร่องด้านพฤติกรรมการแสดงออกนั้น อาจมีปัญหาด้านบุคลิกภาพ ประสบการณ์ในการเรียนรู้ที่ผ่านมา ความวิตกกังวล ความกลัว ซึ่งจะเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินชีวิตของบุคคล

3.3 ลักษณะของพฤติกรรมกล้าแสดงออก

ลักษณะพฤติกรรมแสดงออกที่พบโดยทั่วๆ ไปในชีวิตประจำวันแบ่งออกเป็น 3 แบบดังนี้

1. พฤติกรรมไม่กล้าแสดงออกไม่กล้าพูด (Passive Behavior หรือ Nonassertiveness Behavior) บุคคลซึ่งมีลักษณะไม่กล้าแสดงออก ไม่กล้าพูดถึงความรู้สึก ความคิดเห็น ความเชื่อ ความต้องการของตนเอง อย่างตรงไปตรงมา เนื่องจากเหตุผลหลายประการ เช่น มีความกังวล มีความกลัว ไม่มีความเชื่อมั่นในตัวเอง ไม่เคยปฏิบัติ ไม่มีทักษะหรืออาจถูกอิทธิพลบางอย่างกดดัน ไม่กล้าแสดงความรู้ความคิดเห็นอาจมองตัวเองในแง่ลบ ไม่เชื่อถือตัวเอง (Loss of Self Esteem)

2. พฤติกรรมการกล้าแสดงออกกล้าพูด (Assertiveness Behavior) บุคคลที่มีลักษณะการแสดงออกทางท่าทาง ใช้คำพูดลักษณะตรงไปตรงมาเป็นการแสดงออก การพูดแบบปกติธรรมดาในการให้ข้อมูล ข้อเท็จจริง ความคิดเห็น ความรู้สึก ความเชื่อ ความต้องการ ความคาดหวัง ในทางที่ไม่ล่วงล้ำสิทธิผู้อื่น ไม่ก้าวล้ำสิทธิผู้อื่นไม่โจมตีผู้อื่น ยืนหยัดเป็นตัวของตัวเอง การปกป้องสิทธิตัวเอง

3. พฤติกรรมแสดงออกแบบก้าวร้าว (Aggressive Behavior) บุคคลที่มีลักษณะการแสดงออกอย่างก้าวร้าว เป็นการแสดงออกในการเรียกร้องสิทธิตัวเอง โดยไม่สนใจว่าการพูดการแสดงออกของตนเองจะไปกระทบกระเทือนความรู้สึกหรือไม่ก้าวล้ำสิทธิของผู้อื่นหรือไม่ หรือการแสดงพฤติกรรมที่บีบบังคับผู้อื่นอย่างไม่มีเหตุผลใช้อำนาจข่มขู่ซึ่งแสดงออกทั้งการใช้คำพูด น้ำเสียง ท่าทาง สายตา ในลักษณะจะเอาชนะผู้อื่น เป็นการแสดงเพื่อตอบสนองความต้องการของตัวเอง โดยไม่คำนึงถึงความรู้สึกผู้อื่น ทำให้บุคคลอื่นต่อต้าน อับอาย โกรธ ไม่พอใจ นำไปสู่การสูญเสียการทำลายสัมพันธภาพกับผู้อื่น

อัลเบอร์ตีและเอมมอนส์ (วัฒนา พันธุ์เมฆา. 2528 : 17 – 18 ; อ้างอิงจาก Alberti and Emmons. 1978) ได้รวบรวมลักษณะสำคัญของพฤติกรรมกล้าแสดงออก ดังนี้

1. เป็นการแสดงตนออกมาให้ปรากฏ
2. เป็นการแสดงออกอย่างตั้งใจ
3. เป็นการแสดงออกอย่างตรงไปตรงมา

4. มีลักษณะเป็นการส่งเสริมตนเอง
5. ไม่มีลักษณะที่เป็นการทำร้ายความรู้สึกของคนอื่น
6. บางครั้งต้องใช้คำพูดในการสื่อสาร เช่น พูดแสดงความรู้สึก แสดงความคิดเห็น ขอร้อง เป็นต้น
7. บางครั้งไม่ต้องใช้คำพูดในการสื่อสาร เช่น การใช้สายตา น้ำเสียง ท่าทาง การวางตัว เป็นต้น
8. มีความเหมาะสมแก่บุคคล และสถานการณ์มากกว่าที่จะเป็นลักษณะสากล
9. มีลักษณะรับผิดชอบต่อสังคม
10. เป็นลักษณะผสมผสานกันของทักษะที่ได้เรียนรู้มา ไม่ใช่ลักษณะที่ติดตัวมาแต่กำเนิด

เฟนสเตอร์ไฮม์ และแบร์ (Fensterheim and Baer. 1975 : 20) ได้จำแนกลักษณะของลักษณะของผู้ที่กล้าแสดงออกว่ามีลักษณะสำคัญ 4 ประการ คือ

1. เป็นผู้มีอิสระในการเปิดเผยตนเองทั้งคำพูดและการกระทำ ซึ่งบ่งถึงความรู้สึกนึกคิด และความต้องการของตนเอง
2. เป็นผู้ที่มีความสามารถติดต่อกับคนทุกระดับ อย่างเปิดเผยตรงไปตรงมา ซื่อสัตย์ และเหมาะสม
3. เป็นผู้ที่กระทำการต่างๆ ให้เป็นไปตามความต้องการของตนเอง และแสวงหาโอกาสให้ตนเองไม่เฉื่อยชา รอให้โชคช่วย
4. เป็นบุคคลซึ่งกระทำในสิ่งที่ตนเชื่อว่าดี และถูกต้องแต่ก็ยอมรับข้อผิดพลาด และขีดจำกัดของตนเอง

เชลตัน (Shelton. 1977 : 465) ได้กล่าวว่าพฤติกรรมกล้าแสดงออกมีดังนี้

1. บุคคลสามารถแสดงอารมณ์ต่างๆ ทั้งความพอใจและไม่พอใจได้อย่างเปิดเผย ตรงไปตรงมา และด้วยความจริงใจ
2. บุคคลสามารถที่จะแสดง รักษาสិทธิของตนเองโดยปราศจากการละเมิดสิทธิของผู้อื่น
3. บุคคลมีความรู้สึกมั่นใจในการที่จะยืนขึ้นต่อสู้เพื่อสิทธิของตนเอง โดยปราศจากความวิตกกังวล
4. บุคคลมีอิสระในการเลือกที่จะแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม

ไอสเลอร์ และมิลเลอร์ (Eisler and Miller. 1973 : 295 – 299) กล่าวถึงลักษณะของ ผู้มีพฤติกรรมกล้าแสดงออกไว้ดังนี้

1. ความเร็วของการตอบสนอง นั่นคือ ยิ่งตอบสนองเร็วเท่าใด แสดงว่ามีความกล้าแสดงออกมากเท่านั้น
2. ความดังของเสียง คือ เสียงดังแสดงให้เห็นถึงความกล้าแสดงออก

3. การยอมตามผู้อื่น การไม่ยอมตามผู้อื่นมากแสดงว่ามีความกล้าแสดงออกมาก

4. การขอร้องให้ผู้อื่นเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ยิ่งขอร้องให้ผู้อื่นเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ทำให้ตนไม่พอใจมากเท่าไร ยิ่งแสดงว่ามีความกล้าแสดงออกมากขึ้นเท่านั้น

จากโบสกี (Jakubowski. 1976 : 23) กล่าวว่า พฤติกรรมการแสดงออกจะเกี่ยวข้องกับสิทธิส่วนบุคคล และได้ระบุสิทธิในการแสดงพฤติกรรมแสดงออกของบุคคลไว้ 11 ประการ ดังนี้

1. สิทธิที่จะเป็นตัวของตัวเอง ตัดสินคุณค่าด้วยตนเอง
2. สิทธิที่จะได้รับการยอมรับนับถือจากคนอื่นในคุณค่าของความเป็นคน
3. สิทธิที่จะพูดว่าไม่ และไม่รู้สึกละอาย แต่ไม่ใช้การเห็นแก่ตัว
4. สิทธิที่จะแสดงความรู้สึก ประสบการณ์ของตนเองดีกว่าจะเก็บกดไว้จนรู้สึกวิตกกังวล

5. สิทธิที่จะคิดก่อนทำ
6. สิทธิที่จะเปลี่ยนใจได้
7. สิทธิถามถึงสิ่งที่ตัวเองต้องการ
8. สิทธิทำอะไรไม่จำเป็นต้องสมบูรณ์ตลอดเวลา
9. สิทธิถามหาข้อมูลเพิ่มเติม เมื่อไม่เข้าใจเมื่อได้ข้อมูลไม่เพียงพอ
10. สิทธิทำผิดได้
11. สิทธิรู้สึกดีและชื่นชมตัวเอง

ละเอียด ชูประยูร (2538 : 76 – 77) ได้รวบรวมลักษณะของพฤติกรรมกล้าแสดงออกว่ามีลักษณะของพฤติกรรมดังต่อไปนี้

1. การเริ่มการติดต่อ
2. การปฏิเสธคำขอร้องที่ไร้เหตุผล
3. การแสดงออกของการไม่เห็นด้วย ความไม่พอใจ หรือการวิพากษ์วิจารณ์
4. การพูดในกลุ่ม การแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ
5. การรับฟังการวิพากษ์วิจารณ์
6. การให้และการรับผลป้อนกลับ

นอกจากนี้จากการรวบรวมความคิดของ บาวเออร์ และบาวเออร์ (Bower and Bower. 1976 : 4 – 5) ราธัส (Rathus. 1973 : 57 – 65) และซอลเตอร์ (วงพัทธ์ร์ ภูพันธ์ศรี. 2523 : 21 – 23) สามารถสรุปได้ว่า บุคคลผู้มีพฤติกรรมกล้าแสดงออกจะสามารถแสดงพฤติกรรมต่างๆ ต่อไปนี้ได้คือ

1. การพูดตามความรู้สึกที่แท้จริง สามารถแสดงออกถึงความรู้สึกชอบและความสนใจได้มากกว่าที่จะพูดออกมาอย่างกลางๆ เช่น พูดว่า “ ฉันชอบแกงขามนี้ ” หรือ

“ฉันชอบเสื้อตัวนี้ของคุณจัง” แทนที่จะพูดเป็นกลางๆ ว่า “แกงขามนี้อร่อยดี” และสามารถที่จะใช้คำว่า “ฉันรู้สึก” หรือ “ฉันคิดว่า” ได้ในเวลาอันเหมาะสม เช่น ในกรณีที่ผู้หญิงทำงานเหนื่อยทั้งวัน เมื่อมีใครถามว่า “วันนี้คุณรู้สึกอย่างไรบ้าง” ก็สามารถจะตอบได้ว่า “ฉันรู้สึกเหนื่อย” แทนที่จะตอบว่า “ฉันไม่เป็นอะไรหรอกค่ะสบายดี”

2. การพูดเกี่ยวกับตนเอง ถ้ามักกะในใจด้านหนึ่งโดยเฉพาะ หรือได้ทำสิ่งใดที่คิดว่ามีค่าและน่าสนใจก็สามารถที่จะเล่าให้เพื่อนๆ ฟังได้ จะไม่ผูกขาดการสนทนาหรือพูดโอ้อวด แต่สามารถที่จะเล่าความสำเร็จได้เมื่อถึงเวลาอันเหมาะสม

3. การพูดทักทาย สามารถแสดงความเป็นมิตรกับบุคคลที่ต้องการจะรู้จักให้มากขึ้น ยิ้มแย้มแจ่มใสและแสดงความยินดีที่ได้พบเขา สามารถจะพูดว่า “สวัสดีค่ะ ดีใจที่ได้พบคุณอีก” มากกว่าที่จะกล่าวคำว่า “สวัสดี” หรือเพียงแค่พยักหน้าเฉยๆ หรือว่าทำท่าเอียงอายหรือปล่อยให้ความยืนอยู่คนเดียว

4. การยอมรับคำยกย่องชมเชย สามารถยอมรับคำยกย่องชมเชยได้อย่างจริงใจ มีมารยาทมากกว่าที่จะแสดงความไม่เห็นด้วย เช่น เมื่อมีคนชมว่า “เสื้อตัวนี้ของคุณสวยจัง” ก็สามารถที่จะตอบว่า “ขอบคุณค่ะ ฉันก็ชอบมันเหมือนกัน” แทนที่จะพูดว่า “อ้วยตาย เสื้อเก่าตัวนี้หรือคะสวย มันเก่าจะขาดอยู่แล้วค่ะ” ควรถือว่าการยอมรับคำชมเชยเป็นการให้รางวัลผู้กล่าวชมเชยแทนที่จะเป็นการลงโทษเขา

5. การแสดงสีหน้าอย่างเหมาะสม การแสดงออกทางสีหน้าและน้ำเสียงที่พูดออกมาควรจะแสดงความหมายตรงกับความรู้สึกที่แท้จริง เช่น เมื่อไปงานแต่งงานขึ้นไปกล่าวคำอวยพรว่า “ดิฉันรู้สึกดีใจที่...” แต่หน้าตาเฉยหรือบึ้ง แสดงว่าการแสดงออกทางสีหน้าและน้ำเสียงไม่พอเหมาะกัน และเมื่อสนทนากับผู้อื่นก็สามารถที่จะมองสบตาคู่สนทนาได้อย่างตรงไปตรงมา

6. การแสดงความไม่เห็นด้วยอย่างนุ่มนวล เมื่อไม่เห็นด้วยกับผู้อื่นก็ไม่ทำเสแสร้งว่าเห็นด้วยกับบุคคลนั้น เพื่อที่จะรักษาความสงบ สามารถที่จะแสดงความไม่เห็นด้วยได้อย่างนุ่มนวล อาจจะโดยการมองไปทางอื่นหรือเดินออกไปเสีย หรือทำหน้าบึ้งหรือเลิกคิ้วหรือสั่นศีรษะหรือเปลี่ยนเรื่องสนทนาใหม่

7. การขอให้แสดงความกระจ่าง ถ้ามีบางคนให้คำแนะนำ คำสั่งสอน หรืออธิบายไม่ชัดเจน สามารถที่จะขอร้องให้เขาอธิบายให้ฟังใหม่อีกครั้งหนึ่งเพื่อให้ชัดเจนยิ่งขึ้น แทนที่จะออกไปด้วยการไม่พูดและรู้สึกสับสนไม่เข้าใจ สามารถที่จะพูดว่า “ดิฉันยังไม่ค่อยเข้าใจคำอธิบายของคุณดีนัก คุณจะกรุณาอธิบายให้ฟังใหม่อีกครั้งได้ไหมค่ะ”

8. การถามเหตุผลว่าทำไม เมื่อมีผู้ใดมาขอร้องให้ทำในสิ่งที่คุณเห็นว่าไม่มีเหตุผลหรือไม่น่าสนใจ ก็สามารถที่จะถามว่า “ทำไมคุณต้องการให้ดิฉันทำสิ่งนั้นล่ะคะ” ด้วยน้ำเสียงสุภาพ และไม่ทำหน้าบึ้งตั้งแต่ก็ไม่จำเป็นต้องยิ้ม

9. การแสดงความไม่เห็นด้วยในขณะนั้น เมื่อมีความเห็นไม่ตรงหรือไม่เห็นด้วยกับผู้อื่นโดยที่ตนเองมีความแน่ใจในสิ่งที่ไม่เห็นด้วยนั้น ก็สามารถที่จะแสดงความไม่เห็นด้วยได้ โดยอาจจะพูดว่า “ ดิฉันมีความเห็นที่แตกต่างออกไป ดิฉันมีความเห็นว่า ... ” หรือ “ ดิฉันคิดว่าความเห็นของคุณยังไม่ได้พิจารณาประเด็นต่างๆ ดังนี้ค่ะ ... ”

10. การพูดเพื่อรักษาสติของตนเอง จะไม่ปล่อยให้ใครมาเอาไรต์เอาเปรียบ เมื่อรู้สึกว่กำลังถูกเอาเปรียบ สามารถที่จะปฏิเสธได้โดยที่ไม่รู้สึกผิด สามารถที่จะแสดงสิทธิและขอร้องให้ผู้อื่นแสดงต่อตนเองด้วยความยุติธรรม เช่น สามารถจะพูดได้ว่า “ ดิฉันมาเข้าคิวก่อน ” หรือ “ ขอโทษค่ะตอนนี้ดิฉันมีนัดกับคนอื่น ” หรือ “ กรุณาหรีวียทุลงหนอยได้ไหมคะ ”

11. การแสดงการยินกราน เมื่อมีเรื่องข้องใจในเรื่องที่มีเหตุผลสมควรสามารถที่จะดำเนินการร้องทุกข์ได้จนกว่าจะได้รับความพอใจแม้จะมีผู้ใดขัดขวาง ก็จะไม่เลิกล้มความตั้งใจ

12. หลีกเลียงในการที่จะต้องแสดงเหตุผลในทุกๆ ความเห็น ในการอภิปราย ถ้ามีใครโต้แย้งตลอดเวลา และคอยถามคำถามว่า “ ทำไม ทำไม ทำไม ” ก็สามารถที่จะยุติคำถามเหล่านั้นได้โดยการปฏิเสธที่จะพูดต่อไป หรืออาจจะตอบอย่างเรียบๆ ว่า “ ดิฉันมีความรู้สึกเช่นนี้ค่ะ ดิฉันไม่จำเป็นต้องแสดงเหตุผลในทุกๆ สิ่งที่ดีฉันพูดออกไป ถ้าคุณคิดว่าการแสดงเหตุผลมีความสำคัญต่อคุณมาก คุณอาจจะลองหาเหตุผลดูก็ได้ว่า ทำไมคุณจึงไม่เห็นด้วยกับดิฉันไปเสียทั้งหมด ”

13. การใช้การประสานสายตา ในขณะที่สนทนากัน สามารถที่จะมองตาผู้ฟังได้ ซึ่งการประสานสายตานี้ับว่ามีความสำคัญมาก เพราะจะช่วยสะท้อนความรู้สึกจริงใจของผู้พูดได้ และขณะเดียวกันทำให้ผู้พูดได้รู้ว่า ผู้ฟังมีความสนใจในเรื่องที่กำลังสนทนากันอยู่ไม่น้อยเพียงใด หรือผู้ฟังมีความรู้สึกอย่างไรบ้าง

จากลักษณะของผู้มีพฤติกรรมกล้าแสดงออก และความสามารถต่างๆ ที่กล่าวมาแล้ว การจะฝึกหรือปรับพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออกให้กล้าแสดงออกนั้น เฟนสเตอร์ไฮม์ และแบร์ (Fensterheim and Baer. 1975 : 174 – 175) ได้เสนอข้อคิดว่า คนเราสามารถควบคุมและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเองได้ โดยการจัดสถานการณ์ต่างๆ ให้เกิดพฤติกรรมที่ต้องการและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมมีส่วนช่วยให้คนกล้าแสดงออกอย่างแท้จริง การเอาชนะและควบคุมจิตใจตนเองได้ เป็นลักษณะของความกล้าแสดงออก ดังแผนผังนี้

พฤติกรรมที่พึงประสงค์ → ความพึงพอใจ → เพิ่มความภาคภูมิใจ
(Desired Behavior) (Satisfaction) (Increased Self – esteem)

โวลเป้ (รังสรรค์ เพ็งหุน. 2523 : 14 ; อ้างอิงจาก Wolpe. 1960 : 83 – 88) ได้ค้นพบหลักการช่วยให้คนกล้าแสดงออก โดยปราศจากความวิตกกังวล คือ “ หลักของการระับซึ่งกันและกัน ” (The Reciprocal Inhibition Principle) โดยมีหลักการว่า “ ถ้าทำให้

การตอบสนองซึ่งสามารถรับความวิตกกังวลที่เกิดจากสิ่งเร้าในปัจจุบันเกิดขึ้นได้ การตอบสนองเช่นนั้นจะทำให้ข้อต่อระหว่างสิ่งเร้าและความวิตกกังวลอ่อนแรงลง “ และการให้คำชมเชยนับว่าเป็นแรงจูงใจให้ผู้มีปัญหาเพิ่มความเข้มของการตอบสนองมากขึ้น การแสดงพฤติกรรมในระยะแรกอาจมีความยากลำบาก แต่จะใช้เวลาไม่นานในการฝึกฝนซึ่งในที่สุดผู้มีปัญหาจะเพิ่มความกล้าแสดงออกมากขึ้นในสถานการณ์จริง

เฮนเซน (Hensen. 1976 : 238) มีความเห็นสอดคล้องกับโวลเป้เกี่ยวกับแรงจูงใจหรือการให้รางวัลทางสังคมว่า การให้คำชมเชยจะช่วยเพิ่มความเข้มของการตอบสนองและลดความวิตกกังวล ซึ่งเป็นนิสัยที่เรียนรู้จากสถานการณ์เดิม

3.4 ชนิดของพฤติกรรมกล้าแสดงออก

หลุย จาปาเตส (2533 : 134 – 136) ได้จำแนกพฤติกรรมกล้าแสดงออกเป็น 4 ชนิด ดังนี้คือ

1. การแสดงออกในเหตุการณ์ทั่วไป (Basic Assertion) เป็นการแสดงออกโดยตรงถึงความเชื่อ ความรู้สึก ความคิดเห็นตามสิทธิ โดยไม่เกี่ยวข้องกับทักษะทางสังคมอื่นๆ การแสดงออกเช่นนี้ได้แก่ การเชื่อเชิญ การชักชวน การโฆษณา การตอบปฏิเสธ การแสดงเห็นใจ การขอความช่วยเหลือ การมอบน้อม เป็นต้น

2. การแสดงออกถึงความเห็นใจ (Empathic Assertion) เป็นการแสดงออกโดยการเอาใจเขามาใส่ใจเรา เพื่อเป็นการถ่ายทอดความรู้สึก ความต้องการที่มีอยู่ให้คู่สนทนาทราบ ซึ่งการแสดงออกนี้สัมพันธ์กับการแสดงออกของคู่สนทนามากกว่าการแสดงออกแบบธรรมดา ซึ่งจะประกอบด้วยการยอมรับสถานการณ์ หรือความรู้สึกของคู่สนทนาตามที่เขายกหรือเล่าให้ฟัง การยอมรับในสิทธิของตนเองและผู้อื่นซึ่งจำเป็นต้องคำนึงเสมอ

3. การแสดงออกที่ค่อนข้างรุนแรงมากขึ้น (Escalationg Assertion) เป็นการแสดงออกที่แสดงถึงความเข้มแข็งหรือค่อนข้างรุนแรงมากขึ้นๆ กว่าปกติไปเรื่อยๆ อาจจะมีอารมณ์หรือเนื้อหาออกไปทางลบบ้าง เป้าหมายก็เพื่อตอบสนองบุคคลที่บุกรุกสิทธิมากเกินไป ระดับของการแสดงออกจะค่อยเพิ่มความรุนแรงขึ้นกว่าธรรมดา แข็งกร้าวขึ้น แต่มิใช่ว่าเป็นความก้าวร้าว การแสดงออกแบบนี้มีเป้าหมายที่จะเรียกร้องสิทธิหรือต้องการปฏิเสธอย่างตรงไปตรงมา

4. การแสดงออกแบบเผชิญหน้ากับความป็นจริง (Confrontive Assertive) ใช้เพื่อวัตถุประสงค์ในการหยุดการกระทำของผู้อื่น โดยการปรึกษากันหรืออธิบายการกระทำ

3.5 องค์ประกอบของพฤติกรรมกล้ำแสดงออก

อัลเบอร์ตี และเอ็มมอนส์ (Alberti and Emmons. 1978 : 31 – 32) กล่าวว่า ในการฝึกพฤติกรรมกล้ำแสดงออกนั้น ผู้เข้าฝึกต้องได้รับการฝึกเป็นพิเศษในเรื่องต่อไปนี้

1. การประสานสายตา (Eye Contact) เมื่อสนทนากับผู้ใด ผู้พูดสามารถที่จะมองประสานสายตากับผู้ฟังได้อย่างเหมาะสม ซึ่งจะช่วยให้ผู้ฟังทราบถึงความรู้สึกจริงใจเกี่ยวกับสิ่งที่กำลังพูดอยู่

2. การวางตัว (Body Posture) เรื่องราวที่พูดจะมีน้ำหนักมากขึ้นถ้าหากเว้นระยะห่างจากตัวผู้ฟัง หรือยืน การโน้มตัวเข้าหาผู้ฟัง หรือการวางตัวให้ตรงเป็นไปอย่างเหมาะสม

3. การแสดงออกทางสีหน้า (Facial Expression) ผู้ที่สามารถแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมได้ดี จะต้องสามารถแสดงสีหน้าได้ตรงกับเรื่องราวที่กำลังพูด เช่น จะแสดงให้เห็นว่าตนเองกำลังโกรธ แต่สีหน้าที่แสดงออกกลายเป็นยิ้มแย้มหรือหัวเราะ นับว่าการแสดงออกทางสีหน้าไม่สอดคล้องกับเรื่องที่กำลังพูด

4. การแสดงท่าทาง (Gestures) เรื่องราวที่จะพูดจะมีความหนักแน่นมากขึ้น ถ้าหากการแสดงท่าทางที่เหมาะสม การแสดงท่าทางกระตือรือร้นมากเกินไปจะทำให้ผู้ฟังเกิดความรำคาญได้

5. น้ำเสียง การสะท้อน และระดับเสียง (Voice Tone, Inflection, Volume) การพูดเสียงเรียบๆ กระซิบเบาๆ จะเป็นการยากที่จะชักจูงให้ผู้อื่นเชื่ออย่างจริงจัง ในทำนองเดียวกันเสียงตะโกนก็จะเป็นอุปสรรคในการสื่อสารกับผู้อื่น ดังนั้นการใช้ระดับเสียงสูงๆ ต่ำๆ ที่เหมาะสมในการสนทนาจะเป็นการชักจูงให้ผู้อื่นเชื่อได้โดยไม่ต้องใช้การขู่บังคับ

6. โอกาสในการพูด (Timing) การแสดงออกได้โดยทันทีเหมือนกับว่าเป็นไปตามธรรมชาตินับว่าเป็นเป้าหมายอันสำคัญสำหรับผู้ที่ต้องการแสดงออก แต่บางครั้งการลังเลจะสกัดโอกาสที่เหมาะสมด้วย

7. เนื้อหาที่จะพูด (Content) บุคคลมักจะมีกำลังใจอยู่นาน เพราะไม่รู้ว่าจะพูดอะไร ซึ่งนับว่าจะต้องมีการฝึกการพูดในบางสิ่งบางอย่างเพื่อที่จะให้ผู้ฟังได้รู้ถึงความรู้สึกที่แท้จริงของผู้พูดในขณะนั้นได้

สรุปได้ว่าการฝึกพฤติกรรมกล้ำแสดงออกนี้ จึงเป็นการฝึกทักษะทั้งทางด้านภาษาท่าทาง (Non – Verbal) และภาษาถ้อยคำ (Verbal) พื้นฐานที่สำคัญของการมีพฤติกรรมกล้ำแสดงออกจะอยู่ที่ความสามารถที่จะแสดงความรู้สึกออกทางด้านท่าทาง ซึ่งได้แก่ การแสดงความรู้สึกได้ทางสายตา ทางใบหน้า ทางกริยา และน้ำเสียง (วัลลภ ปิยะมโนธรรม. 2528 : 130)

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออก และพฤติกรรมกล้าแสดงออก

4.1 งานวิจัยในประเทศ

4.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

4.1 งานวิจัยในประเทศ

ละอียด ชูประยูร และคณะ (2521 : 7 – 19) ได้ศึกษาพฤติกรรมกล้าแสดงออกในผู้ร่วมทีมจิตเวช โดยนำแบบสำรวจการกล้าแสดงออก (The Assertive Inventory) ของ อิลลิน ดี. แกรมบริล และเชอร์ล เอ ริชชี มาให้เพื่อหาว่าคนไทยนั้นมีปัญหาความไม่กล้าแสดงออกมากน้อยเพียงใด สภาพสังคมวัฒนธรรมเกี่ยวข้องด้วยหรือไม่ และความแตกต่างในเรื่องเพศ น่าจะมีผลต่อพฤติกรรมกล้าแสดงออก กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย จิตแพทย์ นักจิตวิทยา และนักสังคมสงเคราะห์ ผลการศึกษาพบว่า จิตแพทย์หญิงมีความเป็นไปได้อย่าง พฤติกรรมสูงกว่าจิตแพทย์ชาย แต่ต่ำกว่าในระดับของความไม่สบายใจ นักจิตวิทยาชายมีระดับความเป็นไปได้อย่างของพฤติกรรมมากกว่าหญิง แต่มีระดับความไม่สบายใจต่ำกว่า และผลโดยรวม พบว่า จิตแพทย์มีระดับความไม่สบายใจต่ำกว่ากลุ่มอื่นๆ มีความเป็นไปได้อย่างของพฤติกรรมใกล้เคียงกับกลุ่มนักจิตวิทยา ส่วนนักสังคมสงเคราะห์มีระดับความไม่สบายใจสูงกว่ากลุ่มอื่น แต่มีความเป็นไปได้อย่างของพฤติกรรมต่ำกว่า คือไม่ค่อยทำพฤติกรรมนั้น

มณฑนา เฟิงหนู (2522 : 88 – 92) ศึกษาพฤติกรรมกล้าแสดงออกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในเขตการศึกษา 5 พบว่า พฤติกรรมกล้าแสดงออกของนักเรียนที่ได้รับการเลี้ยงดูของพ่อแม่แบบประชาธิปไตย แบบอัตตาธิปไตย และแบบปล่อยปละละเลย ไม่แตกต่างกัน นักเรียนที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเมืองมีพฤติกรรมกล้าแสดงออกมากกว่านักเรียนที่อยู่ในชนบท นักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสูง และฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ มีพฤติกรรมการแสดงออกไม่แตกต่างกัน นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ มีพฤติกรรมกล้าแสดงออกไม่แตกต่างกัน นักเรียนชายมีพฤติกรรมกล้าแสดงออกมากกว่านักเรียนหญิง

สุจิตรา พรหมนุชาธิป (2522 : 55 – 58) ได้ศึกษาพฤติกรรมกล้าแสดงออกในกลุ่มนักศึกษาวิทยาลัยครูในกรุงเทพมหานครและในต่างจังหวัด พบว่า พฤติกรรมกล้าแสดงออกของนักศึกษาวิทยาลัยครูในกรุงเทพมหานครสูงกว่านักศึกษาในวิทยาลัยครูในต่างจังหวัด คือมีความเป็นไปได้อย่างของพฤติกรรมกล้าแสดงออกสูงกว่า และเมื่อแสดงออกไปแล้ว มีความไม่สบายใจต่ำกว่านักศึกษาวิทยาลัยครูในต่างจังหวัด นักศึกษาชายและนักศึกษาหญิง มีพฤติกรรมกล้าแสดงออกไม่แตกต่างกัน และยังพบว่านักศึกษาวิทยาลัยครูร้อยละ 25 มีพฤติกรรมกล้าแสดงออก ร้อยละ 75 ไม่กล้าแสดงออก

สุกัญญา กุลอึ้ง (2523 : 44 – 50) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมที่เหมาะสมในการแสดงออก และการอบรมเลี้ยงดูตามการรายงานของตนเอง กับนักศึกษาวิทยาลัยครูที่กำลังศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูงปีที่ 1 พบว่า นักศึกษาที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย และแบบทอดทิ้ง มีพฤติกรรมที่เหมาะสมในการแสดงออกมากกว่านักศึกษาที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบคุ้มครองมากเกินไป นักศึกษาชายและนักศึกษาหญิงมีพฤติกรรมที่เหมาะสมในการแสดงออกไม่แตกต่างกัน นักศึกษาที่เป็นบุตรคนโต คนกลาง และคนสุดท้อง มีพฤติกรรมที่เหมาะสมในการแสดงออกไม่แตกต่างกัน

วงพัทตร์ ภูพันธ์ศรี (2523 : 118) ได้ศึกษาผลของการศึกษาพฤติกรรมที่เหมาะสมในการแสดงออกที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและบุคลิกภาพของนักศึกษาหญิง กับกลุ่มนักศึกษาหญิง อายุ 18 – 22 ปี ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาหญิงที่ได้รับการฝึกพฤติกรรมที่เหมาะสมในการแสดงออก มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางด้านการแสดงออกที่เหมาะสมและเปลี่ยนได้มากกว่านักศึกษาหญิงที่ไม่ได้รับการฝึก และนักศึกษาหญิงที่ได้รับการฝึกพฤติกรรมที่เหมาะสมในการแสดงออกมีบุคลิกภาพแสดงตัวมากขึ้น

รังสรรค์ เพ็งหนู (2523 : 85) ได้ศึกษาการฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกของนักเรียนหญิงวัยรุ่น โดยวิธีจัดโครงการให้คำปรึกษาแบบพฤติกรรมบำบัดกับกลุ่มตัวอย่างนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 อายุระหว่าง 15 – 18 ปี แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 16 คน และกลุ่มควบคุม 16 คน ใช้เวลาดำเนินการฝึก 10 ครั้ง ครั้งละ 2 ชั่วโมง เมื่อเสร็จสิ้นการฝึกแล้ว 4 สัปดาห์ จะทดสอบนักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม และทดสอบครั้งที่ 2 หลังการฝึกแล้ว 10 สัปดาห์ ผลการให้คำปรึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกตามโครงการให้คำปรึกษาเชิงพฤติกรรม มีพฤติกรรมกล้าแสดงออกสูงกว่าก่อนได้รับการฝึก และสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการฝึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ลักขณา ธรรมไพโรจน์ (2524 : 85) ศึกษาการปรับพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออกด้วยวิธีกลุ่มสัมพันธ์กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และ 5 พบว่า นักเรียนในกลุ่มทดลองมีพฤติกรรมกล้าแสดงออกสูงขึ้น หลังจากใช้วิธีการกลุ่มสัมพันธ์

ถนอมศรี อินทรนนท์ (2530 : 127) ได้ทำการศึกษาสุขภาพจิตและพฤติกรรมกล้าแสดงออกของวัยรุ่นตอนต้น วัยรุ่นตอนกลาง ทั้งชายและหญิงที่อาศัยอยู่ในวัดสระแก้ว ในสถานสงเคราะห์ พบว่า วัยรุ่นที่อาศัยอยู่ในครอบครัวจะมีสุขภาพจิตดีกว่าวัยรุ่นที่อาศัยอยู่ในสถานสงเคราะห์วัดสระแก้ว และวัยรุ่นที่อาศัยอยู่ในวัดสระแก้วมีพฤติกรรมกล้าแสดงออกมากกว่าวัยรุ่นที่อาศัยในครอบครัว วัยรุ่นที่อาศัยอยู่ในวัดสระแก้ว เนื่องจากกำพร้า ถูกทอดทิ้ง และยากจนขาดแคลน มีสุขภาพจิตและพฤติกรรมกล้าแสดงออกไม่แตกต่างกับวัยรุ่นตอนต้น วัยรุ่นหญิงมีสุขภาพจิตดีกว่าวัยรุ่นชาย วัยรุ่นชายมีพฤติกรรมกล้าแสดงออกมากกว่าวัยรุ่นหญิง สุขภาพจิตมีความสัมพันธ์ทางลบกับพฤติกรรมกล้าแสดงออก

พรสุตา ดิษยวรรณะ (2533 : 183) ได้ทำการศึกษารูปแบบของพฤติกรรมการแสดงออกของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา โดยทำการเปรียบเทียบพฤติกรรมการแสดงออก 4 ลักษณะ คือ พฤติกรรมกล้าแสดงออก พฤติกรรมไม่กล้าแสดงออก พฤติกรรมก้าวร้าวโดยตรง พฤติกรรมก้าวร้าวทางอ้อม โดยใช้กลุ่มตัวอย่างรวมและจำแนกตามระดับของตัวแปร ดังนี้คือ การอบรมเลี้ยงดู ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพศ และระดับชั้น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 1,200 คน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนมัธยมศึกษาที่มีพฤติกรรมการแสดงออกลักษณะกล้าแสดงออกสูงสุด รองลงมาคือ พฤติกรรมไม่กล้าแสดงออก พฤติกรรมก้าวร้าวทางอ้อม และพฤติกรรมก้าวร้าวทางตรงตามลำดับ พฤติกรรมการแสดงออกมีปฏิสัมพันธ์กับการอบรมเลี้ยงดู ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพศ หรือระดับชั้นแตกต่างกัน มีแนวโน้มจะมีรูปแบบของพฤติกรรมแสดงออกที่แตกต่างกัน

อารีย์ ลีลา (2534 : 181 – 182) ได้ทำการศึกษาผลของการฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกที่มีต่อการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนน้ำรอบ อำเภอสามโก้ จังหวัดอุทัยธานี กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนที่มีคะแนนการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 จำนวน 16 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 8 คน กลุ่มทดลองได้รับการฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกและกลุ่มควบคุมได้รับการสอนแบบปกติ พบว่านักเรียนกลุ่มทดลองมีการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนดีกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ชญัญ ไกรบุตร (2534 : 404) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านความสามารถในการเขียนคำและพฤติกรรมกล้าแสดงออกในชั้นเรียน ของนักเรียนไทยกะโหล่งชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษากับวิธีสอนปกติ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนไทยกะโหล่งชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เครื่องมือที่ใช้คือเรื่องที่ใช้ในการทดลองแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา แผนการสอนแบบปกติ แบบทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่านความสามารถในการเขียนคำ และแบบสังเกตพฤติกรรมกล้าแสดงออกในชั้นเรียน พบว่าความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนไทยกะโหล่งที่ได้รับการสอนโดยวิธีสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษาสูงกว่านักเรียนไทยกะโหล่งที่ได้รับการสอนแบบปกติ ความสามารถในการเขียนคำของนักเรียนไทยกะโหล่งที่ได้รับการสอนโดยวิธีแบบมุ่งประสบการณ์ภาษาสูงกว่านักเรียนไทยกะโหล่งที่ได้รับการสอนแบบปกติ พฤติกรรมกล้าแสดงออกในชั้นเรียนของนักเรียนไทยกะโหล่งที่ได้รับการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษาสูงกว่านักเรียนไทยกะโหล่งที่ได้รับการสอนโดยวิธีสอนแบบปกติ

พรทิพย์ ทรัพย์สิน (2534 : 181) ได้ทำการศึกษา ผลของการฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกที่เหมาะสม เพื่อลดพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนมัธยมศึกษาด่านสำโรง จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 16 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 8 คน กลุ่มทดลองโดยใช้โปรแกรมการฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกที่เหมาะสม

และกลุ่มควบคุมสอนแบบปกติพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีพฤติกรรมก้าวร้าวลดลงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

กาแลสซี กาแลสซี และลิทซ์ (Galassi , Galassi and Litz. 1974 : 390 – 393) ได้ศึกษาการฝึกการกล้าแสดงออกด้วยกลุ่มโดยการให้การสะท้อนให้เห็นด้วยเทปบันทึกภาพ มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาถึงประสิทธิภาพการฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกของนักศึกษามหาวิทยาลัย ใช้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาที่ไม่กล้าแสดงออก จำนวน 32 คน เป็นนักศึกษาหญิงและนักศึกษาชายอย่างละ 16 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม กลุ่มควบคุม 2 กลุ่ม กลุ่มทดลองได้รับการฝึก 8 ครั้ง ประกอบด้วยแบบอย่างจากเทปบันทึกภาพ (Videotape Modeling) การฝึกทดลองพฤติกรรม การสะท้อนความคิดเห็นกลับจากเทปบันทึกภาพ กลุ่มและผู้ฝึก การให้การบ้าน การเดี่ยวเชิฐของผู้ฝึก และการให้กำลังใจจากกลุ่ม การฝึกของนักศึกษาทุกคนจะได้รับการบันทึกเทปไว้ทุกครั้ง เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ มาตรฐานวัดการแสดงออกด้วยตัวเองระดับมหาวิทยาลัย มาตรฐานวัดความแปรปรวนเฉพาะด้าน ผลของการฝึกดูจากจำนวนครั้งของการประสานสายตาระยะการมอง และจำนวนเวลา ระหว่างข้อมูลที่ให้และการตอบสนองของบุคคลนั้นมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ระหว่างนักศึกษากลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม แต่ไม่มีนัยสำคัญในจำนวนเวลาระหว่างข้อมูลที่ให้กับการตอบสนองของบุคคลนั้น

ฮอลแลนด์สวอร์ธ และวอลล์ (Hollandswworth and Wall. 1977 : 154 – 164) มีความเชื่อว่าเพศหญิงน่าจะมีพละการกล้าแสดงออกน้อยกว่าเพศชาย จึงได้ศึกษาพฤติกรรมกล้าแสดงออก โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 702 คน เป็นชาย 294 คน และหญิง 408 คน และแบ่งเป็น 4 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 ประกอบไปด้วยผู้ใหญ่ที่เรียนภาคค่ำในสถาบันเทคโนโลยี และมหาวิทยาลัยท้องถิ่น เป็นชาย 25 คน หญิง 57 คน กลุ่มที่ 2 เป็นนักศึกษาที่เรียนเต็มเวลาในมหาวิทยาลัยแห่งรัฐ เป็นชาย 77 คน และหญิง 83 คน กลุ่มที่ 3 ประกอบไปด้วยนักศึกษาในวิทยาลัยชุมชนที่มีอายุต่ำกว่า 30 ปี เป็นชาย 141 คน และหญิง 214 คน กลุ่มที่ 4 ประกอบไปด้วยนักศึกษาในวิทยาลัยเดียวกันกับกลุ่มที่ 3 เป็นชาย 51 คน และหญิง 54 คน มีอายุในช่วง 50 – 60 ปี ข้อมูลได้จากการใช้เครื่องมือแบบแสดงตนเองของผู้ใหญ่ (Adult Self Expression Scale) ซึ่งเป็นแบบให้รายงานตนเองและใช้ได้กับคนทุกวัย ผลที่ได้จากการศึกษา มีความคล้ายคลึงกับของ อิลลิน ดี. แกรมบิล และเซอร์ริล เอ. ริชชี ที่ว่าผู้ชายจะมีพฤติกรรมกล้าแสดงออกที่แตกต่างจากผู้หญิง แต่ในกรณีนี้ผู้ชายจะมีพฤติกรรมกล้าแสดงออกมากกว่าหญิงในเรื่องเกี่ยวกับนายจ้าง บิดา มารดา และความพร้อมในการเริ่มมีความสัมพันธ์ทางสังคมกับเพศตรงข้าม ส่วนเพศหญิงจะมีพฤติกรรมกล้าแสดงออกมากกว่าชายในเรื่อง การแสดงความรักใคร่ ชมเชย และการแสดงความโกรธที่มีต่อบิดามารดา

โบโรเวย์ (Borovay. 1977 : 1883 A – 1884 A) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเก็บกด ความเชื่อเรื่องอำนาจควบคุมและพฤติกรรมกล้าแสดงออกของศึกษาชั้นปีที่ 1 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาหญิงชั้นปีที่ 1 ของมหาวิทยาลัยมอริส ที่เรียนวิชาพฤติกรรมศาสตร์ จำนวน 43 คน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบทดสอบบุคลิกภาพ เอ็ม เอ็ม พี อ ด้านอารมณ์เศร้า (MMPI Depressive Scale) การควบคุมภายใน การควบคุมภายนอก (Internal – External Scale) และแบบสอบถามวัดพฤติกรรมกล้าแสดงออก 2 ฉบับ คือ แบบสำรวจวัดความขัดแย้งทางจิตใจ (Conflict Resolution Inventory) และแบบทดสอบประเมินพฤติกรรมโดยใช้การแสดงบทบาทสมมุติ (Behavioral Role Playing Assessment Test) ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาหญิงที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจควบคุมภายนอก และมีพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออกมีระดับความเก็บกดสูงกว่านักศึกษาที่มีความเชื่อในอำนาจควบคุมภายใน และมีพฤติกรรมกล้าแสดงออก

เพ็นซ์ (Pentz. 1980 : 76 – 83) ได้ศึกษาการฝึกการกล้าแสดงออกกับเด็กวัยรุ่นที่ไม่กล้าแสดงออกและเด็กวัยรุ่นที่ก้าวร้าว โดยใช้กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการคัดเลือกมาเป็นเด็กวัยรุ่นที่มีพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออกและก้าวร้าวต่อครู จำนวน 90 คน เป็นผู้ชาย 43 คน ผู้หญิง 47 คน ในจำนวนนี้มีลักษณะพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออก 49 คน และมีพฤติกรรมก้าวร้าว 41 คน กลุ่มตัวอย่างได้รับการฝึกแบบการฝึกการเรียนรู้แบบมีโครงสร้าง โดยเปรียบเทียบกับกลุ่มสอน (Instruction Condition) และกลุ่มที่ไม่ได้รับการแก้ไขด้วยวิธีใดๆเลย จากการรายงานตนเอง (Self – report) และการวัดพฤติกรรมกล้าแสดงออกแบบวิโว (Vivo Measure of Assertive Behavior) ผลปรากฏว่า เด็กวัยรุ่นที่มีพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออกและเด็กวัยรุ่นที่ก้าวร้าวมีพฤติกรรมกล้าแสดงออกมากขึ้น แต่ยังมีลักษณะของการตอบสนองการไม่กล้าแสดงออกและที่ก้าวร้าวเหลืออยู่

เทลเลอร์ และอีลิคคอตต์ (Taylor and Ellicott. 1988 : 109 – 117) ได้ทำการศึกษาถึงการรับรู้ ความเข้าใจ และพฤติกรรมการกล้าแสดงออกของเด็กนักเรียน อายุ 9 – 12 ปี ที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ พบว่า พฤติกรรมการแสดงออกทางบวกของครูมีนัยสำคัญต่อความสามารถในการคิดและการรับรู้ของนักเรียน และยังสามารถทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมกล้าแสดงออกมากขึ้น และความรู้ความสามารถของตนเองเป็นสิ่งสำคัญพื้นฐานในการรับรู้ทางสังคม

โพลฟี (Pfof. 1992 : 262 – 268) ได้ทำการศึกษาอิทธิพลของการฝึกการกล้าแสดงออกต่อการกล้าแสดงออก 3 รูปแบบ ของผู้ติดสุรา การกล้าแสดงออก 3 รูปแบบ ได้แก่ 1. พฤติกรรมกล้าแสดงออกในสถานการณ์ลบ 2. ความไม่สบายใจต่อสถานการณ์ทางลบ ที่ทำให้ต้องใช้พฤติกรรมกล้าแสดงออก และ 3. การคาดหวังพฤติกรรมการกล้าแสดงออกในสภาวะที่มีสติเปรียบเทียบกับความมึนเมา กลุ่มตัวอย่างเป็นชาย จำนวน 38 คน ที่ติดสุราและเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล หลังจากได้รับโปรแกรมการฝึกการกล้าแสดงออก พบว่า การฝึก

ไม่ได้ช่วยลดความไม่สบายใจต่อสถานการณ์ทางลบ หรือทำให้กล้าแสดงออกในสภาวะต่างๆ และมีการติดตามผลเมื่อ 6 เดือนผ่านไปก็ไม่พบความแตกต่าง

ดีแลนเน่ (Delaney. 1997 : 809) ได้ทำการศึกษาโดยใช้อาชีพบำบัดในการเสริมสร้างบุคลิกภาพ ทักษะการยอมรับในอาชีพ และกลยุทธ์แห่งความสำเร็จในอาชีพ โดยการฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออก โดยในการฝึกและการเข้าร่วมโปรแกรมการฝึกจะไม่มีกำหนดจำนวนครั้งหรือช่วงระยะเวลา จากการศึกษพบว่า ระดับการกล้าแสดงออกของผู้เข้าร่วมโปรแกรมในช่วงการเข้าร่วมโปรแกรมจะอยู่ในระดับปกติ แต่เมื่อเข้าร่วมในที่สาธารณะจะสามารถแสดงออกได้อย่างเหมาะสมซึ่งระดับการกล้าแสดงออกจะมีนัยสำคัญกับเพศ ขอบเขตของการฝึกเมื่อเข้าร่วมโปรแกรม สภาพแวดล้อม ระดับการศึกษา ประสบการณ์ อายุ

เมย์ (May. 1997 : 205) ได้ทำการศึกษานักเรียนในระดับเกรด 5 จำนวน 8 ห้องเรียนโดยใช้โปรแกรมการฝึกการกล้าแสดงออก โดยให้นักเรียนเข้าร่วมโปรแกรมสัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 2 ชั่วโมง และให้นักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรม รายงานตนเองเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจพฤติกรรมกล้าแสดงออก การรายงานตนเองเกี่ยวกับความก้าวร้าวและพฤติกรรมกล้าแสดงออก ความวิตกกังวล การควบคุมตนเอง จากการศึกษพบว่า นักเรียนมีความก้าวร้าวและความวิตกกังวลลดลง มีความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมกล้าแสดงออกและมีพฤติกรรมกล้าแสดงออกเพิ่มขึ้น

มูรอสกีร์ มิทเดอร์ฮอฟ และรู (Murawski, Miederhoff and Rule. 180 – 189) ได้ทำการศึกษาถึงความสัมพันธ์ของลำดับการเกิด ทักษะการติดต่อสื่อสารและพฤติกรรมกล้าแสดงออก ของนักศึกษาเภสัชศาสตร์ จำนวน 105 คน พบว่า นักศึกษาที่มีลำดับการเกิดเป็นลูกคนที่ 2 จะมีทักษะการติดต่อสื่อสารและพฤติกรรมกล้าแสดงออกอยู่ในระดับต่ำกว่านักศึกษาที่มีลำดับการเกิดอื่นๆ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

แหล่งข้อมูลและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนราชบพิธ สังกัดกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2545 ที่มีพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออกจำนวน 17 คน เป็นนักเรียนชาย 8 คน และนักเรียนหญิง 9 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนราชบพิธ สังกัดกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2545 ที่มีพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออก จำนวน 5 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีวิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างดังนี้

1. ผู้วิจัยให้ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สืบหาปัญหาของนักเรียนและส่งข้อมูลมาฝ่ายแนะแนว พบว่าปัญหาส่วนใหญ่ที่มักพบและสร้างความวิตกกังวลให้กับนักเรียน คือ ปัญหาด้านสัมพันธภาพกับเพื่อน เนื่องจากนักเรียนบางกลุ่มมีพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออก ซึ่งมีนักเรียนจำนวน 17 คน เป็นนักเรียนชาย 8 คน และนักเรียนหญิง 9 คน

2. ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์จากอาจารย์ประจำวิชาที่สอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนราชบพิธ สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 7 คน ช่วยประเมินนักเรียนที่มีพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออก เพื่อคัดเลือกนักเรียนที่มีพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออกที่อยู่ในระดับสูงจากนักเรียนทั้ง 17 คน ในข้อ 1. จากการประเมินพบว่า มีนักเรียนชาย 3 คน นักเรียนหญิง 2 คน ที่มีพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออกมากที่สุด

3. ผู้วิจัยได้ไปสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในข้อ 2. เพิ่มเติม ปรากฏผลตรงกับผลการประเมินของอาจารย์ประจำวิชาทั้ง 7 คน ที่สอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนราชบพิธ สังกัดกรุงเทพมหานคร

4. ผู้วิจัยคัดเลือกนักเรียนด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยใช้ข้อจำกัดดังนี้

- 4.1 ไม่กล้าแสดงความคิดเห็นส่วนตัวในการวิพากษ์วิจารณ์
- 4.2 ไม่กล้าปฏิเสธที่จะทำตามคำขอร้องของผู้อื่น
- 4.3 ไม่กล้าแสดงความรู้สึกในทางบวกกับคนอื่น
- 4.4 ไม่กล้าแสดงออกในกิจกรรมหน้าชั้นเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่

1. เทคนิควิธีต่างๆ ที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลจากผู้รับการศึกษารายกรณี ได้แก่
  - 1.1 การสังเกตและบันทึกการสังเกต
  - 1.2 การสัมภาษณ์และบันทึกการสัมภาษณ์
  - 1.3 การเยี่ยมบ้าน
  - 1.4 อัดชีวประวัติ
  - 1.5 บันทึกประจำวัน
  - 1.6 สังคมมิติ
  - 1.7 แบบสอบถาม
  - 1.8 แบบทดสอบ
  - 1.9 ระเบียบวาระสนทนา

วิธีการศึกษารายกรณี

มีวิธีการศึกษา 7 ขั้นตอน ดังนี้

1. การกำหนดปัญหาและการตั้งสมมติฐาน
2. การรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล
3. การวินิจฉัย
4. การช่วยเหลือ ป้องกัน และส่งเสริม
5. การทำนายผล
6. การติดตามผล
7. การสรุปและข้อเสนอแนะ

1. การกำหนดปัญหาและการตั้งสมมติฐาน

การกำหนดปัญหาในการวิจัยครั้งนี้พฤติกรรมที่เป็นปัญหา คือ การที่มีพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออกและมีความมุ่งหมายที่จะศึกษาสาเหตุของพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออกว่าเกิดจากอะไรบ้าง แล้วจะทำการช่วยเหลือให้นักเรียนสามารถแก้ไขปัญหาพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออก อีกทั้งสามารถแสดงพฤติกรรมได้อย่างเหมาะสม มีบุคลิกภาพและสัมพันธภาพที่ดี ตลอดจนสามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

★ สมมติฐานในการศึกษารายกรณีครั้งนี้ คือ พฤติกรรมไม่กล้าแสดงออก เกิดจากสาเหตุดังต่อไปนี้

1. เกิดจากตัวแปรด้านส่วนตัว ได้แก่
  - 1.1 บุคลิกภาพ

2. เกิดจากตัวแปรด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่

2.1 ด้านครอบครัว ได้แก่

2.1.1 การอบรมเลี้ยงดู

2.2 ด้านโรงเรียน ได้แก่

2.2.1 บรรยากาศในชั้นเรียน

2.2.2 สัมพันธภาพกับครูผู้สอน

2.2.3 สัมพันธภาพกับเพื่อนในชั้นเรียน

2.3 ด้านสังคม ได้แก่

2.3.1 สัมพันธภาพกับเพื่อนบ้าน , ญาติ

2. การรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองทั้ง 5 ราย ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2545 ถึง วันที่ 31 มีนาคม 2546

2.1 เทคนิคที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้ 8 เทคนิค ดังนี้

2.1.1 การสังเกตและการบันทึกการสังเกต เพื่อเก็บข้อมูลไว้ประกอบการพิจารณาและวินิจฉัย อีกทั้งเข้าใจพฤติกรรมเพื่อดำเนินการช่วยเหลือต่อไป โดยสังเกตนักเรียนในสถานการณ์ต่างๆ เช่น สถานการณ์ในการเรียน สถานการณ์ในการทำงาน สถานการณ์ในการทำกิจกรรม และสถานการณ์ที่อยู่ที่บ้าน ในแต่ละสถานการณ์หลังการสังเกต ผู้วิจัยบันทึกการสังเกตโดยใช้ระเบียบพฤติกรรม

2.1.2 การสัมภาษณ์ - เพื่อหาข้อมูลจากนักเรียนและบุคคลที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน ใช้การสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ (Formal Interview) กับบุคคลต่อไปนี้ คือ

1. นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
2. อาจารย์ประจำชั้น
3. อาจารย์ประจำวิชาต่างๆ
4. เพื่อนสนิทที่เรียนในโรงเรียนเดียวกัน และเพื่อนที่อยู่ในละแวกบ้านเดียวกัน
5. ผู้ปกครอง

ผู้วิจัยใช้เทคนิคการสัมภาษณ์เพื่อหาข้อมูลในหัวข้อต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. ความรู้สึกนึกคิดที่มีต่อตนเอง
2. ความคิดเห็นที่มีต่อครอบครัวและสมาชิกในครอบครัว
3. ความคิดเห็นที่มีต่อโรงเรียนและครู
4. ความสัมพันธ์กับเพื่อน
5. ความคิดเห็นที่มีต่อสังคมที่อยู่อาศัย

2.1.3 การเยี่ยมบ้าน เพื่อสังเกตความเป็นอยู่ทางบ้านและรวบรวมข้อเท็จจริงเกี่ยวกับทางบ้านของนักเรียนซึ่งเป็นผู้รับการศึกษา และยังเป็นการร่วมมือกับบิดามารดาหรือผู้ปกครองในการช่วยเหลือนักเรียนโดยปฏิบัติดังนี้

2.1.3.1 กำหนดจุดมุ่งหมายในการไปเยี่ยมบ้าน

2.1.3.2 นัดหมายวัน เวลา ที่จะไปเยี่ยมบ้านกับผู้ปกครองของนักเรียน

2.1.3.3 ไปเยี่ยมบ้านพร้อมทั้งสังเกต และสัมภาษณ์ผู้ปกครอง ตลอดจนบุคคลภายในบ้าน เช่น บิดา มารดา พี่หรือน้องของนักเรียน เพื่อหาข้อมูลเรื่องความสัมพันธ์ในครอบครัว ทักษะคิดของผู้ปกครองที่มีต่อโรงเรียน เพื่อนร่วมชั้นเรียนของนักเรียน และทักษะคิดของผู้ปกครองที่มีต่อนักเรียน ความเป็นอยู่และค่านิยมของผู้ปกครองในด้านต่างๆ

2.1.3.4 บันทึกการเยี่ยมบ้าน ในการไปเยี่ยมบ้านครั้งนี้ผู้ศึกษาใช้เวลาไปเยี่ยมบ้านคนละ 1 ครั้ง ใช้เวลาในการเยี่ยมบ้านประมาณ 30 นาที

2.1.4 การเขียนอัตชีวประวัติ ให้นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเขียน หลังจากผู้วิจัยได้สร้างความคุ้นเคยกับนักเรียนแล้ว โดยให้เขียนอัตชีวประวัติโดยไม่กำหนดหัวข้อ แต่ให้แนวทางว่าให้เขียนเล่าเรื่องของตนเองและครอบครัว ตั้งแต่จำความได้ในอดีตจนถึงปัจจุบัน และให้บอกความคาดหวังในอนาคตของนักเรียนด้วย เพื่อให้ทราบถึงทัศนคติที่นักเรียนมีต่อตนเอง ต่อครอบครัว ต่อโรงเรียน ต่อเพื่อน และต่อการศึกษา

เมื่อทราบอัตชีวประวัติของนักเรียนแล้ว จึงนำมาวิเคราะห์โดยใช้แนวทางของโพร์ชลิคซ์ (กมลรัตน์ หล้าสูงษ์. 2527 : 148 ; อ้างอิงจาก Froehlich. 1959) โดยพิจารณาถึงสิ่งต่อไปนี้คือ

1. การพิจารณาเกี่ยวกับสิ่งที่ขาดหายไป หรือการเว้นข้อความบางอย่าง (Omission) เป็นการวิเคราะห์สิ่งที่ผู้เขียนละเว้นไม่กล่าวถึงว่าอาจจะมียุติพิสดาร เช่น บุคคลที่เล่าประวัติโดยละเอียดแต่ไม่กล่าวถึงบิดาเลย ซึ่งเป็นไปไม่ได้ว่าเขาจะไม่มีบิดา แสดงว่าเขาไม่มีความรู้สึกไม่ปกติกับบิดา เป็นต้น

2. ความยาวของอัตชีวประวัติ (Length) เป็นการวิเคราะห์ความยาวของประวัติที่ผู้เขียนได้เขียนไว้ ซึ่งแสดงถึงความสัมพันธ์ของผู้เขียนกับผู้ให้เขียน แรงจูงใจของผู้เขียนที่อยากจะเขียน และการเห็นประโยชน์ที่ได้จากการเขียน ความสบายใจและความพร้อมที่จะระบายความในใจ

3. ศัพท์ที่ใช้ (Vocabulary) เป็นการวิเคราะห์คำศัพท์ที่ใช้เขียนซึ่งแสดงถึงลักษณะต่างๆ ของผู้เขียน เช่น ระดับการศึกษาและอารมณ์ของผู้เขียน

4. ระดับความลึกของความรู้สึก (Level or Depth of Expression) เป็นการวิเคราะห์ถึงเนื้อเรื่องที่เขียนว่ามีรายละเอียดมากน้อยเพียงไร ซึ่งแสดงถึงความรู้สึกที่ซ่อน

เร้นอยู่ภายในจิตใจของผู้เขียน เช่น เรื่องบางเรื่องแบบผิวเผิน และบางเรื่องเขียนอย่างละเอียดทุกแง่มุม เป็นต้น

5. การจัดลำดับความคิด (Organization) เป็นการวิเคราะห์การเล่าเรื่องราวเป็นขั้นตอน ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และความคาดหวังในอนาคต ซึ่งจะแสดงถึงการจัดลำดับความคิด ระดับการศึกษา และความสามารถในการจำของผู้เขียน

6. การกลบเกลื่อน (Gloss) เป็นการวิเคราะห์ถึงความพยายามปกปิดบางสิ่งบางอย่างในเรื่องราวของตนเอง โดยเขามักจะใช้กลไกทางจิตวิทยาในการป้องกันตนเอง เช่น การชดเชย การทดแทน การหาเหตุผลเข้าข้างตัวเอง เป็นต้น

7. การแต่งเรื่องขึ้นเอง (Fabrication) เป็นการวิเคราะห์ถึงการที่ผู้เขียนได้ผูกเรื่องราวขึ้นมาเองโดยปราศจากข้อมูลความจริง เพื่อล่อหลอกให้ผู้อ่านเข้าใจไขว้เขว หรือเข้าใจผิดไปจากข้อเท็จจริง

8. ลักษณะของการเขียนเรื่อง (Appearance) เป็นการวิเคราะห์ถึงลักษณะของกระดาษที่เขียน ลายมือ และรูปแบบของการเขียน ความสะอาด ความเป็นระเบียบ ซึ่งแสดงความตั้งใจในการเขียน และลักษณะนิสัยของผู้เขียน

9. ความผันแปรของปฏิภาน (Tonal Variations) เป็นการวิเคราะห์ถึงการเล่าเรื่องราวพร้อมกับแสดงอารมณ์เมื่อเล่าเรื่องนั้นๆ โดยแตกต่างกันไปตามเรื่องที่เล่า เช่น ดีใจจะเล่าอย่างสนุกสนาน และเขียนไว้อย่างรวดเร็ว แต่ถ้าผิดหวังเสียใจ อาจจะเล่าด้วยความโกรธแค้น และอาจเขียนไว้อย่างเล็กน้อย

ผู้วิจัยใช้เทคนิคในการเขียนอัตชีวประวัติเพื่อหาข้อมูลในเรื่องความรู้สึกที่มีต่อตนเอง และสิ่งแวดล้อมในเรื่อง ครอบครัว โรงเรียน เพื่อน และสังคมที่นักเรียนอาศัยอยู่ ตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งจะทำให้ทราบถึงกระบวนการของการเกิดพฤติกรรมของผู้รับการศึกษา

2.1.5 การเขียนบันทึกประจำวัน เป็นการให้ผู้รับการศึกษายืนยันบันทึกเรื่องราวเกี่ยวกับตนเอง เป็นการเปิดเผยความรู้สึกส่วนตัวที่มีต่อเหตุการณ์ และสภาพแวดล้อมรอบตัว โดยการชี้แจงวัตถุประสงค์ให้ผู้รับการศึกษาทราบก่อนการเขียนบันทึกประจำวัน โดยให้เขียนวัน เดือน ปีที่บันทึกและกิจกรรมที่ทำในวันนั้นและให้เขียนอย่างต่อเนื่องกันเป็นเวลา 1 สัปดาห์

หลังจากนั้น จึงนำข้อมูลที่ได้จากการบันทึกประจำวันมาวิเคราะห์ ตีความหมายเพื่อหาข้อมูลในเรื่องของการดำเนินชีวิตประจำวัน ความคิดเห็นที่มีต่อเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น ความขัดแย้งและความสุขในการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้รับการศึกษา ซึ่งการเขียนบันทึกประจำวันนี้ ทำให้ทราบนิสัยส่วนตัวของนักเรียน

2.1.6 ใช้สัมคมมิติเพื่อหาความสัมพันธ์ของสมาชิกภายในกลุ่ม และศึกษาโครงสร้างทางสังคมของกลุ่มว่ามีธรรมชาติที่แท้จริงอย่างไร โดยผู้วิจัยแจ้งวัตถุประสงค์ในการทำสัมคมมิติให้ครูประจำชั้นทราบ และผู้วิจัยขอเวลาในการทำสัมคมมิติเองในชั้นเรียน มีการกำหนดสถานการณ์ขึ้นตามความมุ่งหมายในการสำรวจของผู้วิจัย คือ ต้องการสำรวจว่านักเรียนที่ถูกศึกษานั้นมีความสัมพันธ์ทางด้านสังคมในการคบเพื่อนอย่างไร โดยทำตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

2.1.6.1 ขั้นตอนการทำสัมคมมิติ มีดังนี้

1. แจกกระดาษที่มีขนาด 3×5 นิ้ว แล้วให้นักเรียนเขียนชื่อ นามสกุล ของตนไว้ในหัวกระดาษหรือนามบัตร พร้อมทั้งเขียนวันที่ และห้องเรียนกำกับไว้ด้วย

2. กำหนดสถานการณ์ คือ ในวันเปิดเทอมใหม่ นักเรียนจะเลือกใครนั่งข้างๆตนเอง โดยให้เลือกเพื่อนห้องเดียวกัน ให้เลือกได้ 2 คน ตามลำดับความชอบมากที่สุดเป็นอันดับ 1 และชอบน้อยกว่าเป็นอันดับ 2 และสถานการณ์ที่ทำงานกลุ่มให้เลือกเพื่อนเข้ากลุ่มได้ 2 คน ตามลำดับความชอบมากที่สุดเป็นอันดับ 1 และชอบน้อยกว่าเป็นอันดับ 2 เช่นกัน

3. ให้นักเรียนเขียนชื่อเพื่อนลงในกระดาษที่แจกให้ โดยเรียงลำดับเลือกใครคนแรกเป็นอันดับ 1 และใครรองลงมาเป็นอันดับ 2

เมื่อได้ข้อมูลแล้วนำมาจัดกระทำข้อมูล สร้างตารางสัมคมมิติขึ้น เขียนชื่อนักเรียนในช่องผู้เลือกและผู้ได้รับเลือก กรอกระแนลงในตารางพร้อมกับสรุปผลของคะแนนที่กรอกลงในตารางนั้น นำผลสรุปของคะแนนที่กรอกลงในตารางนั้นมาสร้างแผนผังสังคมมิติโดยดำเนินการดังนี้

1. กำหนดสัญลักษณ์ต่างๆ ได้แก่

นักเรียนชาย	○
นักเรียนหญิง	□
เลือกเป็นอันดับ 1	→
เลือกเป็นอันดับ 2	---→
เลือกซึ่งกันและกันอันดับ 1	↔
เลือกซึ่งกันและกันอันดับ 2	---↔
เลือกซึ่งกันและกันต่างอันดับ	↔---

2. สร้างแผนผังสังคมมิติโดยใช้หลักทางสถิติดังนี้คือ (กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์. 2527 : 194 – 195)

2.1 กำหนดวงกลม 4 วง ที่มีขนาดต่างกัน สามารถซ้อนกันทั้ง 4 วง โดยใช้หลักของ ควอไทล์ (Quatitle) ซึ่งแบ่งข้อมูลออกเป็น 4 ส่วน

2.2 เรียงลำดับคะแนน (X)

2.3 หาความถี่ของคะแนน (f)

2.4 หาความถี่สะสมของคะแนน (cf)

2.5 หาดำแหน่งของควอไทล์ที่ 1 , 2 และ 3

2.6 เขียนแผนผังตามค่าควอไทล์ที่คำนวณดังนี้

2.6.1 วงกลมในสุด คือ คนที่ได้คะแนนมากกว่าควอไทล์ที่ 3 ขึ้นไป

2.6.2 วงกลมถัดออกมาติดวงกลมใน คือ คนที่ได้คะแนนอยู่ระหว่างควอไทล์ที่ 2 และ 3

2.6.3 วงกลมถัดออกมา ติดวงกลมนอก คือ คนที่ได้คะแนนอยู่ระหว่างควอไทล์ 1 และ 2

2.6.4 วงกลมนอกสุด คือ คนที่ได้คะแนนต่ำกว่าคะแนนควอไทล์ที่ 1

3. ดีความหมายของแผนผังสังคมมิติที่ได้เกี่ยวกับลักษณะของกลุ่ม และบทบาทสมาชิกของกลุ่ม ขณะเดียวกันก็พิจารณาฐานะทางสังคมของนักเรียนที่ถูกศึกษา เพื่อตีความหมายความสัมพันธ์ของนักเรียนที่ถูกศึกษากับเพื่อนในกลุ่ม

นอกจากนั้นผู้วิจัยได้ใช้กลวิธี “ ใครเอ่ย ” (Guess Who or Who's Technique) โดยใช้แบบสอบถาม “ ใครเอ่ย ” ควบคู่ไปกับการทำสังคมมิติ

2.1.7 ใช้แบบสอบถามและแบบสำรวจ เพื่อทราบถึงรายละเอียดบางประการที่เป็นประโยชน์ในการวินิจฉัยปัญหา และช่วยเหลือกลุ่มตัวอย่าง แบบสอบถามและแบบสำรวจที่ใช้มีดังนี้

2.1.7.1 แบบสอบถามใครเอ่ย

2.1.7.2 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล

2.1.7.3 แบบสอบถามฉันคือใคร

2.1.7.4 แบบสอบถามนี่คือชีวิตของฉัน

2.1.7.5 แบบสำรวจความรู้สึกนึกคิดที่มีต่อตนเอง

2.1.7.6 แบบสำรวจบุคลิกภาพของฉัน

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเพื่อหาข้อมูลในเรื่องต่างๆ เพื่อจุดมุ่งหมายดังต่อไปนี้

1. เพื่อทราบข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

2. เพื่อทราบความรู้สึกนึกคิดที่มีต่อตนเองของกลุ่มตัวอย่าง

2.1.8 ใช้แบบทดสอบเพื่อนำผลการทดสอบมาช่วยวินิจฉัยปัญหา เพื่อเป็นประโยชน์ในการให้ความช่วยเหลือด้านต่างๆ แก่กลุ่มตัวอย่าง แบบทดสอบที่ใช้ คือ แบบทดสอบบุคลิกภาพ ดังต่อไปนี้

2.1.8.1 Draw A Person Test (D – A – P)

2.1.8.2 Bender Gestalt Test

2.1.8.3 Kinetic House Tree Person (K – H – T – P)

2.1.8.4 Sentence Completion Test (S.C.T)

1. แบบทดสอบบุคลิกภาพวาดภาพคน (Draw A Person Test) เรียกว่า DAP เป็นเครื่องมือทางจิตวิทยาชนิดหนึ่งที่ใช้เทคนิคการแสดงออก (Expressive Technique) เพื่อให้นักเรียนแสดงออกเกี่ยวกับตนเองโดยอิสระ โดยเปิดเผยอารมณ์ที่สับสนออกมา เพื่อการผ่อนคลายอารมณ์ แบบทดสอบวาดภาพคนนี้สร้างขึ้นโดย มาโชเวอร์ (Machover) มีวิธีการใช้ดังนี้

ลักษณะของแบบทดสอบและวิธีทดสอบ เป็นกระดาษขาวขนาด 8 ½ นิ้ว x 11 นิ้ว พร้อมทั้งดินสอ และนักเรียนได้รับคำชี้แจงจากผู้วิจัย “ ให้วาดภาพคนหนึ่งภาพ ห้ามวาดการ์ตูน ” เมื่อวาดภาพเสร็จแล้วก็ให้คำชี้แจงโดยให้วาดภาพอีกหนึ่งภาพในกระดาษแผ่นใหม่ ซึ่งเป็นภาพเพศตรงข้ามกับภาพแรก ในขณะที่นักเรียนทำการวาดภาพอยู่นั้น ผู้ศึกษาได้ทำการจดบันทึกพฤติกรรมของนักเรียน และสังเกตดูการวาดภาพตามลำดับก่อนหลัง ตลอดจนรายละเอียดของภาพที่วาดทั้งสองภาพ

การแปลความหมาย การตรวจให้คะแนนแบบทดสอบวาดภาพคนเป็นคุณภาพในเชิงบรรยายบุคลิกภาพหลายด้าน ซึ่งได้จากการวิเคราะห์ลักษณะของภาพที่วาดองค์ประกอบที่ต้องคำนึงในที่นี้คือ ขนาดรูปร่างของภาพผู้หญิงและผู้ชายที่วาด ตำแหน่งที่วางในกระดาษ คุณภาพเกี่ยวกับเส้น ลำดับการวาดภาพส่วนต่างๆ ส่วนใดก่อนหลัง การตั้งท่า ด้านหน้าหรือด้านหลังของภาพ มีการแปลความหมายเป็นพิเศษเกี่ยวกับส่วนต่างๆ ของร่างกายที่ขาดหายไป ผิดสัดส่วนของจำนวน และการแจกแจงรายละเอียด รอยลบขีดฆ่า การสมมาตรของภาพที่วาด และลักษณะแบบอื่นๆ และยังมีรายละเอียดเกี่ยวกับส่วนต่างๆ ของร่างกาย เช่น ศีรษะ ลักษณะหน้าตา ผม คอ ไหล่ หน้าอก ลำตัว สะโพก มือ และเท้า

2. แบบทดสอบเบนเดอร์ เกสตัลท์ (Bender Gestalt Test) มีชื่อเต็มว่า Bender Visual Motor Gestalt Test เป็นแบบทดสอบบุคลิกภาพชนิดหนึ่ง ที่ดูลักษณะบุคลิกภาพของนักเรียนหรือดูความผิดปกติต่างๆ ของนักเรียน ที่มีผลต่อพฤติกรรม เช่น การวาดภาพ วงกลม สีเหลี่ยม เพื่อดูความสัมพันธ์ที่มีค่าต่อเพศหญิงและเพศชาย

ลักษณะและวิธีทดสอบ มีแผ่นภาพต้นแบบให้นักเรียนดู แล้วให้วาดภาพตามตัวอย่างที่ให้ดูทีละภาพ มีทั้งหมด 9 ภาพ คือ ภาพ A , ภาพ 1 – 8 เรียงตามลำดับ

การแปลความหมาย การตรวจให้คะแนนเป็นแบบคุณภาพเชิงบรรยายบุคลิกภาพ

3. แบบทดสอบบุคลิกภาพวาดภาพบ้าน คน ต้นไม้ (Kinetic House Tree Person) เรียกว่า K.H.T.P เป็นแบบทดสอบบุคลิกภาพชนิดหนึ่ง ซึ่งไม่สามารถบอกบุคลิกภาพทั้งหมดของคนได้ต้องนำข้อมูลอื่นๆ มาพิจารณาประกอบด้วย แต่พอได้ลงมือวาดภาพ คนเรามักจะนึกถึงตัวเอง ซึ่งจะสะท้อนลงมาในรูปที่วาดนั่นเองทำให้เห็นทัศนคติและเข้าใจถึงความขัดแย้งที่อยู่ในใจ หรือความคิดภายในที่เป็นโลกส่วนตัวของผู้วาดได้บางส่วน

ลักษณะและวิธีทดสอบ วางกระดาษ $8 \frac{1}{2}$ นิ้ว x 11 นิ้ว ตามแนวนอนพร้อมดินสอยางลบ ให้นักเรียน พร้อมกับพูดว่าให้นักเรียนวาดรูปบ้าน 1 หลัง ดันไม้ 1 ดัน คน 1 คน ให้ดูการแปลผล ใช้พิจารณาส่วนประกอบทั้งหมด ดูความสัมพันธ์ของ บ้าน ดันไม้ คน และส่วนอื่นๆ ที่มีลักษณะสำคัญ ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นทัศนคติและความรู้สึกที่มีต่อบุคคลสำคัญในชีวิตหรือความรู้สึกโดยตรงต่อตนเองอันเป็นการแสดงออกภายนอกของความรู้สึก และการรับรู้ของตัวนักเรียนเอง

4. แบบทดสอบบุคลิกภาพเติมประโยคให้สมบูรณ์ (Sentence Completion Test) เรียกย่อว่า S.C.T เป็นเครื่องมือทางจิตวิทยาชนิดหนึ่งที่ต้องการให้นักเรียนเติมข้อความให้สมบูรณ์ ซึ่งเป็นการใช้เทคนิคทำให้สมบูรณ์ (Completion Technique)

ลักษณะแบบทดสอบและวิธีทดสอบ แบบทดสอบนี้ประกอบด้วยคำถาม 64 ข้อ เป็นคำถามปลายเปิด หรือมีส่วนสำคัญของประโยคที่สร้างขึ้นเพื่อกระตุ้นให้เกิดการตอบสนอง เพื่อทราบถึงสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพซึ่งกำลังศึกษาค้นหาอยู่ นักเรียนจะต้องเขียนให้จบประโยค

การแปลความหมาย แบบทดสอบทั้ง 64 ข้อนี้ ช่วยให้ทราบความรู้สึกนึกคิดของนักเรียนที่มีต่อตนเองและบุคคลอื่น ตัวอย่างเช่น ประโยคที่ว่า ฉันรู้สึกว่าคนพ่อของฉัน ..... ทำให้ทราบว่านักเรียนมีความรู้สึกอย่างไรกับพ่อ รู้ถึงความสัมพันธ์กับครอบครัว เป็นต้น

2.1.9 ระเบียนสะสม (Cumulative Record) ใช้ระเบียนสะสมเพื่อหาข้อมูลของผู้รับการศึกษาซึ่งโรงเรียนได้รวบรวมไว้แล้ว โดยเก็บข้อมูลของนักเรียนเกี่ยวกับประวัติส่วนตัว ประวัติครอบครัว ประวัติสุขภาพ ประวัติทางการศึกษา และรายงานพัฒนาการ ฯลฯ ซึ่งจะทำให้ผู้ศึกษาได้นำข้อมูลมาวินิจฉัยหาสาเหตุของปัญหา และเพื่อใช้เป็นแนวทางในการช่วยเหลือ ร่วมกับข้อมูลที่ได้จากแหล่งอื่นๆ

2.2 การจัดกระทำข้อมูล

เมื่อรวบรวมข้อมูลที่ได้จากหลายแหล่งข้อมูล และเก็บรวบรวมเป็นรายบุคคลเพื่อปรับข้อมูลที่รวบรวมมาได้ ให้เหมาะกับกระบวนการแปลความหมาย โดยการแยกข้อมูลออกเป็นด้านๆ เพื่อความสะดวกในการวิเคราะห์และแปลความหมายข้อมูล

3. การวินิจฉัย

การวินิจฉัยสรุปสาเหตุที่ทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออก ซึ่งได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นที่ 2 และใช้ทฤษฎีทางจิตวิทยาช่วยในการวินิจฉัยสาเหตุให้ถูกต้อง

4. การช่วยเหลือ ป้องกัน และการส่งเสริม

ทำการช่วยเหลือนักเรียนโดยการให้คำปรึกษา และการปรับพฤติกรรมแก่นักเรียนที่รับการศึกษากลับ 5 คน รวมถึงการให้คำแนะนำกับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับผู้รับการศึกษา

5. การทำนายผล

เพื่อบอกให้ทราบว่าปัญหานี้สามารถแก้ไขได้หรือไม่ โดยอาศัยความสัมพันธ์ของข้อมูลที่เป็นผลมาจากการวิเคราะห์และวินิจฉัย เพื่อคาดการณ์ล่วงหน้าว่าปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหารุนแรงจนแก้ไขไม่ได้ หรือยังสามารถแก้ไขได้มากน้อยเพียงใด

6. การติดตามผล

ทำการติดตามผลในขณะที่ทำการศึกษารายกรณีทุกระยะ คือ ติดตามผลทุกครั้งที่ได้พบกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาหรือแต่ละครั้งที่ให้การช่วยเหลือ ป้องกันหรือส่งเสริม เพื่อประเมินผลว่าสิ่งที่ทำไปนั้นถูกต้องหรือไม่ และควรมีการปรับปรุงอย่างไร

7. การสรุปผลและข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยปฏิบัติดังนี้

7.1 สรุปผลทุกครั้งหลังทำการศึกษากลับแต่ละครั้ง ทำให้ทราบว่าทำอะไรไปแล้วบ้าง และให้ข้อเสนอแนะว่ามีการวางแผนทำอะไรในครั้งต่อไป

7.2 สรุปก่อนปิดทำการศึกษา โดยสรุปผลของการทำการศึกษาไว้ทั้งหมด และให้ข้อเสนอแนะไว้สำหรับผู้ที่จะศึกษานักเรียนทั้ง 5 คนต่อไป โดยเสนอแนะไว้ 3 กลุ่ม คือ

7.2.1 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้รับการศึกษาเป็นรายกรณี

7.2.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องกับผู้รับการศึกษาเป็นรายกรณี

7.2.3 ข้อเสนอแนะสำหรับบุคคลที่จะศึกษาต่อไป

การประชุมปรึกษารายกรณี (Case Conference)

เป็นการประชุมเพื่อปรึกษาร่วมกันหลังทำการศึกษารายกรณีแล้ว โดยมีจุดประสงค์ของการประชุมปรึกษารายกรณี ดังนี้

1. เพื่อพิจารณาปัญหาตามข้อเท็จจริง จากบุคคลหลายๆ ฝ่ายในที่ประชุม
2. เพื่อลดความโน้มเอียง หรือ การมองนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในแง่ร้าย และจะทำให้ได้รับข้อเสนอแนะในการช่วยเหลือ และแก้ปัญหาจากบุคคลหลายๆ ฝ่ายในที่ประชุม

หลักการประชุมปรึกษารายกรณี มีดังนี้

1. การประชุมปรึกษารายกรณีใช้การประชุมกลุ่มเล็กซึ่งประกอบด้วยบุคคลต่อไปนี้ คือ ผู้บริหารโรงเรียน อาจารย์แนะแนว อาจารย์ประจำชั้น อาจารย์ผู้สอนรายวิชาคณิตศาสตร์ วิชาภาษาไทย และผู้ปกครองนักเรียน โดยมีผู้บริหารโรงเรียนเป็นประธานในการประชุมปรึกษารายกรณี

2. การประชุมปรึกษารายกรณีจะทำการประชุมประมาณ 1 ชั่วโมง

3. ในการประชุมแต่ละครั้งมีขั้นตอนการประชุม 3 ขั้นตอน ดังนี้

3.1 ขั้นเตรียมการ

3.2 ขั้นดำเนินการประชุม

3.3 ขั้นยุติการประชุม

ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.1 ขั้นเตรียมการ

ในขั้นเตรียมการ มีการปฏิบัติดังนี้

3.1.1 การเตรียมบุคคล โดยการออกจดหมายเชิญไปยังประธาน และสมาชิกโดยระบุวัน เวลา สถานที่ และจุดมุ่งหมายในการประชุม

3.1.2 เตรียมสถานที่เป็นการจัดสถานที่ล่วงหน้า ให้มีขนาดพอเหมาะกับสมาชิก รวมทั้งระบบแสง เสียง ที่จำเป็นต้องใช้ในการประชุม

3.1.3 เตรียมข้อมูล อาจเตรียมเฉพาะผู้ศึกษารายกรณี สำหรับรายงานในที่ประชุม หรืออาจมีบันทึกย่อแจกสมาชิกที่เข้าร่วมประชุม ซึ่งแล้วแต่กรณี

3.2 ขั้นดำเนินการประชุม

ในการดำเนินการประชุม มีการปฏิบัติดังนี้

3.2.1 ประธานกล่าวเปิดการประชุม และแนะนำผู้ศึกษารายกรณี พร้อมทั้งอนุญาตให้ผู้ศึกษารายกรณีรายงานผลการศึกษาแก่สมาชิกในที่ประชุม

3.2.2 ผู้ทำการศึกษารายกรณีรายงานข้อมูลต่างๆ ที่ศึกษาไปแล้วแก่ที่ประชุม

3.2.3 ประธานเปิดโอกาสให้สมาชิกซักถามข้อมูลหรือข้อสงสัยจากผู้ศึกษา

3.2.4 สมาชิกทุกคนร่วมแสดงความคิดเห็น

3.2.5 ประธานสรุปข้อพึงปฏิบัติ ตามความเห็นของสมาชิกส่วนใหญ่ในที่ประชุม โดยมีเลขานุการเป็นผู้จดบันทึกการประชุม และปิดการประชุม

3.3 ขั้นตอนการประชุม

การประชุมศึกษารายกรณี กระทำเมื่อประธานสรุปข้อพึงปฏิบัติตามความเห็นของสมาชิกส่วนใหญ่ในที่ประชุมแล้ว ประธานจะกล่าวขอบคุณสมาชิกและปิดการประชุม

ข้อควรระวังในการประชุมศึกษารายกรณี

การประชุมศึกษารายกรณี ผู้เข้าร่วมประชุมมีข้อควรระวังดังนี้

1. จะต้องให้ข้อมูลตามข้อเท็จจริงโดยปราศจากอคติ
2. ไม่นำคำกล่าวที่ไม่มีพยานหลักฐานมาแสดงได้จริงมากกล่าวในที่ประชุม
3. ในการศึกษากรณีทุกครั้งจะต้องมีการประชุมศึกษารายกรณี รายละเอียดอย่างน้อย

1 ครั้ง

การวิเคราะห์ข้อมูล

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) ในลักษณะของการวิจัยเชิงความสัมพันธ์ (Interrelationship Studies) ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยตนเองอย่างละเอียดทุกขั้นตอน โดยใช้เครื่องมือต่างๆ ดังรายละเอียดที่กล่าวไว้ในหัวข้อเรื่องเทคนิคที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล จึงเป็นการนำข้อมูลมาสรุปหาข้อเท็จจริง ดังนั้น การรายงานผลการวิจัยจึงเขียนสรุปเป็นรายบุคคล และโดยภาพรวมทั้ง 5 ราย ตั้งแต่ลักษณะของปัญหา ประวัติด้านต่างๆ โดยย่อ การวินิจฉัย การช่วยเหลือ ตลอดจนการติดตามผลและข้อเสนอแนะ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการศึกษารายกรณีนักเรียนที่มีพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออกในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 5 คน โดยใช้ขั้นตอนการศึกษา 7 ขั้นตอน และใช้เทคนิคในการรวบรวมข้อมูล 8 เทคนิค ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2545 ถึงวันที่ 31 มีนาคม 2546 รวม 182 วัน สามารถสรุปและวิเคราะห์โดยภาพรวมได้ดังนี้

ศึกษารายกรณีที่ 1 เด็กชาย ก

แนะนำบุคคลที่ทำการศึกษาเป็นรายกรณี

ชื่อ - สกุล	เด็กชาย ก
วัน เดือน ปี เกิด	20 สิงหาคม 2534
บิดา - มารดา	อยู่ร่วมกัน
การศึกษา	กำลังศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
ที่อยู่ปัจจุบัน	เลขที่ 7 ซอยเจริญนคร 66 ถนนเจริญนคร แขวงบวรคดี เขตธนบุรี จังหวัดกรุงเทพฯ

สาเหตุที่ศึกษา

เด็กชาย ก มีพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออกในห้องเรียน ไม่กล้าซักถามข้อสงสัยต่างๆ กับอาจารย์ที่สอน และไม่กล้าออกมารายงานหน้าชั้นเรียน จะพยายามหลีกเลี่ยง และรู้สึกประหม่าเมื่อตอบคำถามในชั้นเรียน

ลักษณะของปัญหาที่สำคัญ

เด็กชาย ก มีพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออกในห้องเรียน ไม่กล้าซักถามข้อสงสัยต่างๆ กับอาจารย์ที่สอน และไม่กล้าออกมารายงานหน้าชั้นเรียน จะพยายามหลบเลี่ยง และรู้สึกประหม่าตกใจ เมื่อถูกเรียกให้ตอบคำถามในชั้นเรียน

ระยะเวลาที่ศึกษา 1 ตุลาคม 2545 ถึงวันที่ 31 มีนาคม 2546 รวม 182 วัน

บุคคลที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

1. เด็กชาย ก ผู้รับการศึกษา
2. มารดาผู้รับการศึกษา
3. อาจารย์ประจำวิชาคณิตศาสตร์
4. อาจารย์ประจำชั้น
5. เพื่อนร่วมชั้นเรียน

สถานที่ใช้ประกอบการศึกษา

1. โรงเรียนของผู้รับการศึกษา
2. บ้านของผู้รับการศึกษา

ข้อมูลทั่วไปของบุคคลที่ทำการศึกษา

ชื่อ - สกุล	เด็กชาย ก
วัน เดือน ปี เกิด	20 สิงหาคม 2534
อายุ	11 ปี 1 เดือน
เชื้อชาติ - สัญชาติ	ไทย
ศาสนา	พุทธ
สถานภาพ	นักเรียน
ภูมิลำเนาเดิม	กรุงเทพฯ
สถานที่เกิด	โรงพยาบาลเจริญกรุง
ที่อยู่ปัจจุบัน	17 ซอยเจริญนคร ถนนเจริญนคร แขวงบวรบุรี เขตธนบุรี จังหวัดกรุงเทพฯ

ประวัติครอบครัว

บิดา	อายุ 45 ปี	อาชีพ รับราชการ	รายได้เฉลี่ย 8,000 บาท / เดือน
มารดา	อายุ 40 ปี	อาชีพ ค้าขาย	รายได้เฉลี่ย 10,000 บาท / เดือน

จำนวนพี่น้อง 2 คน ดังนี้

1. เพศหญิง อายุ 13 ปี 11 เดือน การศึกษามัธยมศึกษาปีที่ 2
โรงเรียนเบญจมราชาลัย
2. เด็กชาย ก อายุ 11 ปี 1 เดือน การศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ความสัมพันธ์กับบิดามารดาและพี่สาว ความสัมพันธ์ในครอบครัวสนิทสนมกันดี พูดคุยกันทุกเรื่อง แต่มักไม่มีเวลาอยู่กันพร้อมหน้าพร้อมตา เนื่องจากบิดามารดาประกอบอาชีพ พี่สาวเรียนพิเศษทุกเย็นและวันเสาร์อาทิตย์ การใช้ชีวิตประจำวันแตกต่างกันแม้จะอยู่บ้านเดียวกัน

การศึกษา มีผลการเรียนในลำดับที่ 36 จากจำนวน 42 คน

ประวัติสุขภาพ เด็กชาย ก คิดว่าตนเองมีสุขภาพดี เคยป่วยเป็นไข้หวัดใหญ่ และประสบอุบัติเหตุรถจักรยานล้มได้รับบาดเจ็บที่หัวเข่า ตรวจสุขภาพปีละ 1 ครั้ง

ประวัติทางสังคม เป็นคนเงียบขรึม มีเพื่อนน้อย มีเพื่อนที่สนิทเพียง 1 คน

การใช้เวลาว่าง หรืองานอดิเรก สะสมแสตมป์ เลี้ยงปลา

ความใฝ่ฝันในอนาคต อยากเป็นนักเขียนหนังสือ

เจตคติที่มีต่อตนเอง   คิดว่าตนเองเป็นคนอารมณ์ดี นิสัยร่าเริง แต่มักกลัว
ต่อการทำผิด

เจตคติที่มีต่อครอบครัว   มีความสามัคคีกันดี สนิทสนมกัน

กิจวัตรประจำวัน   เรียนหนังสือ เลี้ยงปลา

สภาพความเป็นอยู่   อยู่บ้านเช่า ถนนเจริญนคร กับครอบครัว รวม 4 คน
อากาศถ่ายเทไม่สะดวก เสียงดัง เนื่องจากข้างบ้านเป็นร้านซ่อมเหล็ก

ลักษณะทั่วไป   เด็กชาย ก เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 อายุ
11 ปี 1 เดือน ผิวสีขาว รูปร่างเล็ก ค่อนข้างผอม ผมสั้นทรงนักเรียน ผมสีดำ ใบหน้ารูปไข่
ผิวน้ำเก๋เลี้ยง มีไฟใต้ตาด้านขวา แต่งกายเรียบร้อยตามระเบียบของโรงเรียน เสื้อผ้านักเรียน
สะอาด เสื้อนักเรียนค่อนข้างหลวมตัวใหญ่ กางเกงค่อนข้างหลวมตัวใหญ่ แต่มีเข็มขัดยึด
ไม่ให้หลุด พุดน้อย ไม่ค่อยยิ้มและหัวเราะ ลักษณะการเดินมักจะก้มหน้าและไม่สบตาใคร
พูดเสียงค่อย สุขภาพโดยรวมแข็งแรง

จากการรวบรวมโดยใช้เทคนิค 8 เทคนิค สามารถสรุปและวิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้

1. การสังเกตและบันทึกการสังเกต

การสังเกต ผู้ศึกษาสังเกตเด็กชาย ก ทั้งในและนอกชั้นเรียน ได้แก่ คาบเรียนกิจกรรม
แนะแนว คาบเรียนในวิชาต่างๆ และระหว่างเวลาพักกลางวัน รวม 4 ครั้ง ครั้งละประมาณ
30 นาที พบว่าเด็กชาย ก เป็นคนเงียบขรึม ในช่วงคาบเรียนมักไม่สนใจใคร ไม่กล้าสบตา
ครูผู้สอนในขณะที่ครูเรียกถาม ประหม่าเมื่อออกไปยืนหน้าชั้นเรียน มีสมาธิในการทำงาน มี
ความมุ่งมั่นในการเรียนโดยการทำแบบฝึกหัดอย่างตั้งใจ ตอนกลางวันมักจะไปห้องสมุดอ่าน
หนังสือเพียงคนเดียว หนังสือที่อ่านเป็นหนังสือประเภทนิทาน

สัมพันธ์ภาพกับเพื่อนในห้องนั้นไม่ค่อยดี มีเพื่อนสนิท 1 คน ซึ่งเวลาไปไหนก็จะไปกับ
คนนี้ หรือไม่ก็เดินคนเดียว เด็กชาย ก ไม่ค่อยมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน

2. การสัมภาษณ์

ผู้ศึกษาสัมภาษณ์ผู้รับการศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 การสัมภาษณ์เด็กชาย ก ทราบว่า เด็กชาย ก อาศัยอยู่กับบิดา มารดา และ
พี่สาว บิดารับราชการ มารดาค้าขาย ขายก๋วยเตี๋ยวอยู่ตลาดหลังบ้าน บิดามารดามีรายได้
ค่อนข้างดี บิดามีรายได้เดือนละ 8,000 บาท มารดามีรายได้เดือนละ 10,000 บาท เด็กชาย ก
มีพี่สาว 1 คน กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ความสัมพันธ์กับบิดามารดาและพี่สาวสนิท
สนมกันดี สุขภาพแข็งแรงดี เคยป่วยรุนแรงเป็นไข้หวัดใหญ่ เมื่ออายุ 8 ปี และเคยประสบ
อุบัติเหตุจากการขี่รถจักรยานล้ม ได้รับบาดเจ็บที่หัวเข่า ไม่มีโรคประจำตัว ชอบดูเพื่อนเล่น

ฟุตบอล ชอบเล่นดนตรี คือ ซอด้วง ขณะนี้ไปฝึกซ้อมซอด้วงทุกวันเสาร์ – อาทิตย์ ที่ชมรมดนตรีไทยของโรงเรียน ไม่ชอบเรียนคณิตศาสตร์ อนาคตอยากเป็นนักเขียน

2.2 การสัมภาษณ์อาจารย์ประจำชั้น อาจารย์ประจำวิชาคณิตศาสตร์ และหัวหน้าสายชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 แสดงความคิดเห็นว่า ท่าทีของเด็กชาย ก ด้านพฤติกรรมกล้าแสดงออกมีน้อยครั้ง ไม่เด่นชัดนัก รู้สึกประหม่าเมื่อออกมารายงานหน้าชั้น และถูกซักถามมีความสนใจในการเรียนมาก หลีกเลี่ยงการรายงานหน้าชั้นอยู่เสมอ

2.3 การสัมภาษณ์มารดา แสดงความคิดเห็นว่า เด็กชาย ก เป็นคนที่ไม่ค่อยพูด มีเพื่อนสนิท 1 คน ถ้าเพื่อนสนิทคนนี้โทรศัพท์มาหาที่บ้านก็จะรีบวิ่งไปรับอย่างรวดเร็ว

2.4 การสัมภาษณ์เพื่อนสนิท แสดงความคิดเห็นว่า เด็กชาย ก เป็นคนขี้นม พูดน้อย มีน้ำใจช่วยเหลือเพื่อนอย่างจริงใจ

3. การเยี่ยมบ้าน

ผู้ศึกษาไปเยี่ยมบ้านนักเรียน 1 ครั้ง ใช้เวลา 30 นาที ได้สังเกตและสัมภาษณ์คนในครอบครัวของผู้รับการศึกษา มีรายละเอียดดังนี้

จากการเยี่ยมบ้านเด็กชาย ก เมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2546 เวลา 9.30 – 10.15 น. พบว่า สถานที่พักเป็นห้องแถว 2 ชั้น ซึ่งบิดาของเด็กชาย ก ได้เช่าอยู่ ตั้งอยู่ในซอยเจริญนคร 66 เขตธนบุรี ลักษณะบ้านลึกประมาณ 16 เมตร กว้าง 7 เมตร หน้าบ้านมีรถวิ่งตลอดเวลา มีแผงขายของและรถเบ็นตลอดซอย ภายในบ้านชั้นล่างมีโทรทัศน์ ตู้เย็น พัดลม วิทยุ บริเวณที่รับแขกกับที่รับประทานอาหารคือที่เดียวกัน บริเวณระเบียงชั้น 2 จะมีราวตากผ้า และมีผ้าอยู่เต็ม ชั้น 2 ของบ้านจะเป็นห้องนอน แบ่งออกเป็น 3 ห้องติดกัน คือ ห้องของบิดา - มารดา , ห้องพี่สาว และห้องนอนของเด็กชาย ก ข้างบ้านของเด็กชาย ก เป็นร้านเชื่อมเหล็ก เชื่อมโลหะ จึงทำให้เสียงดังเป็นระยะอยู่ตลอดเวลา อากาศหน้าบ้านจึงถ่ายเทไม่ค่อยสะดวก เนื่องจากมีฝุ่นละอองมาก ขณะที่ผู้ศึกษาไปถึงที่พักบิดาของผู้รับการศึกษาไม่อยู่ไปเข้าเวรที่ทำงาน มารดาของผู้รับการศึกษาขายกล้วยเดี่ยวใกล้บริเวณตลาดหลังบ้าน ซึ่งเป็นรถเข็นและตั้งโต๊ะเก้าอี้เรียงรายอยู่กับพ่อค้าแม่ค้าคนอื่นๆ บรรยากาศพลุกพล่านเสียงดังจอแจตลอดเวลา จากการพบกับมารดาของเด็กชาย ก ทราบว่า เด็กชาย ก มีนิสัยขี้นม ไม่ค่อยพูด พอเวลาถามก็จะพูดคำตอบคำ แต่พอมาระยะหลังเด็กชาย ก ได้เล่าถึงกิจกรรมที่ตนได้ทำที่โรงเรียนให้ฟัง เด็กชาย ก เคยบอกมารดาว่าอนาคตอยากเป็นนักเขียน และเขาไม่ชอบเรียนคณิตศาสตร์ เพราะไม่เข้าใจ คะแนนไม่ดี คุณครูดุ และเด็กชาย ก จะกะยั่นกะยอมให้ชื่อซอด้วงอยู่ตลอดเวลา วันหยุดเสาร์อาทิตย์เด็กชาย ก มาช่วยทำงานค้าขายกับมารดาไม่เคยขาด เพราะจะได้ค่าขนมจากแม่ไปเก็บ

จากการเยี่ยมบ้านครั้งนี้ทราบว่า สิ่งแวดล้อมบริเวณบ้านที่เด็กชาย ก อาศัยอยู่นั้นมีทั้งมลพิษทางเสียง และฝุ่นละอองมาก ซึ่งอาจเป็นส่วนหนึ่งทำให้เด็กชาย ก ไม่มีสมาธิในการอ่านหนังสือ

4. อัตชีวประวัติ

อัตชีวประวัติของเด็กชาย ก ทำให้ทราบว่า ชีวิตในวัยเด็กของเด็กชาย ก มีความสุข ความอบอุ่นพอสมควร ได้รับการเอาใจใส่จากพ่อแม่จากการเขียนถึงการได้ไปเที่ยวกับครอบครัว ชีวิตในปัจจุบันมีความสุขไม่ต้องรับผิดชอบ แต่วิตกกังวลเกี่ยวกับความสามารถในตัวเอง ในอนาคตอยากเป็นนักเขียน เนื่องจากชอบอ่านหนังสือ และชอบเขียนเรื่อง อยากเป็นนักดนตรีไทยประเภทซอด้วง แสดงให้เห็นถึงสัมพันธภาพที่ดีของเด็กชาย ก กับครอบครัว จะเห็นได้ว่า เด็กชาย ก เป็นคนที่มีจุดมุ่งหมายในชีวิต และมีความเป็นเด็ก เนื่องจากเป็นลูกคนเล็ก

5. บันทึกประจำวัน

บันทึกประจำวันของเด็กชาย ก เริ่มตั้งแต่วันที่ 16 ธันวาคม 2545 ถึงวันอาทิตย์ ที่ 22 ธันวาคม 2545 ทำให้ทราบว่า เด็กชาย ก มีกิจวัตรประจำวันที่คล้ายคลึงกัน คือ เด็กชาย ก ตื่นนอนเวลาประมาณ 05.30 น. ช่วยแม่จัดของขายหลังจากนั้นทำภารกิจส่วนตัว ไปโรงเรียนโดยรถประจำทาง หลังจากเลิกเรียนกลับมาช่วยแม่ขายของแล้วจึงเข้านอนวันหยุดเสาร์และอาทิตย์ จะช่วยแม่จัดของแล้วไปซ้อมดนตรีไทย (ซอด้วง) กลับมาช่วยแม่ขายของแล้วเข้านอน

จากบันทึกประจำวัน พบว่า เด็กชาย ก ตั้งใจเรียน แต่ผลการเรียนออกมาไม่ดีเท่าที่ควร เพราะเด็กชาย ก ต้องมีการะหน้าที่ช่วยมารดาจัดเตรียมข้าวของก่อนเปิดร้านขาย และบางครั้งจะช่วยมารดาค้าขายและล้างจานด้วย ซึ่งส่งผลให้เด็กชาย ก ทำการบ้านไม่เสร็จ จึงกลัวครูมาก

6. สังคมมิติ

การทำสังคมมิติ โดยใช้คำถามว่าเมื่อโรงเรียนพานักเรียนไปทัศนศึกษาที่จังหวัดเชียงใหม่ นักเรียนจะเลือกเพื่อนคนไหนนั่งข้างนักเรียน ให้เลือก 2 คน จากการไปทัศนศึกษาที่จังหวัดเชียงใหม่ของเด็กชาย ก พบว่า เด็กชาย ก อยู่ในลักษณะเลือกซึ่งกันและกัน (Mutual Choice) คือ เด็กชาย ก ได้รับเลือกจากเพื่อน 1 คน และเลือกเพื่อน 2 คน

จากกลวิธีไครเอย์ พบว่าเด็กชาย ก ได้รับการประเมินเรียงลำดับความถี่จากมากไปหาน้อย คือ เป็นผู้ที่ไม่กล้าแสดงออก กลัวครู พุดน้อย

7. แบบสอบถามและแบบสำรวจ

7.1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล พบว่า เด็กชาย ก อาศัยอยู่กับบิดามารดาและพี่สาว 1 คน เด็กชาย ก เป็นบุตรคนที่ 2 รวมสมาชิกในครอบครัว 4 คน บิดารับราชการในสำนักงานเขตธนบุรี มารดามีอาชีพค้าขายก๋วยเตี๋ยวอยู่ที่ตลาด ซึ่งอยู่หลังบ้าน เด็กชาย ก เคยป่วยรุนแรงเป็นหวัด 1 ครั้ง และเคยประสบอุบัติเหตุรถจักรยานล้มได้รับบาดเจ็บที่หัวเข่าเมื่อปี 2544 ไม่มีโรคประจำตัว สุขภาพโดยรวมแข็งแรงสมบูรณ์ ไม่มีความวิตกกังวลเกี่ยวกับสุขภาพของตนเอง ตรวจสุขภาพประจำปี 1 ครั้ง ทุกปี ครั้งสุดท้ายตรวจสุขภาพเมื่อวันที่ 7 กรกฎาคม พ.ศ. 2544 มีเพื่อนสนิทเพียงไม่กี่คน เพราะตนเป็นคนพุดน้อย ไม่กล้าตัดสินใจ ไม่ชอบเล่นกีฬา แต่ชอบดูฟุตบอล เล่นดนตรีประเภทซอด้วงได้

7.2 แบบสอบถามฉันคือใคร พบว่า เด็กชาย ก มีงานบ้านที่ต้องทำประจำคือ พับเสื้อผ้า และเลี้ยงสุนัข สิ่งที่เป็นเพื่อนๆ ชอบและเป็นจุดเด่นในตัวของเด็กชาย ก คือ เป็นคนอารมณ์ดี ใจเย็น สิ่งที่ไม่ดีที่เด็กชาย ก มองตนเองคือ การที่ตนเองไม่มีความเชื่อมั่น อยากทำตัวเหมือนหัวหน้าที่ห้อง เพราะหัวหน้าห้องเป็นคนที่เพื่อนและครูรัก สิ่งที่ยับอายที่สุดในชีวิตคือ การถูกเรียกให้ตอบคำถามแล้วตอบไม่ได้ สิ่งที่ดีที่สุดในโรงเรียนคือ ห้องดนตรีไทย เมื่ออยู่ที่โรงเรียนชอบทำงานเดี่ยว ไม่ชอบทำงานกลุ่ม งานอดิเรกคือการสะสมหนังสือการ์ตูน เวลาว่างชอบเล่นซอด้วง

7.3 แบบสอบถามนี่คือชีวิตของฉัน พบว่า เด็กชาย ก และบุคคลในครอบครัวชอบเล่นหัวหยอกล้อกัน เด็กชาย ก ชอบคุยกับพ่อ เด็กชาย ก กับเพื่อนสนิทจะเล่นซอด้วงและจะคุยเรื่องต่างๆ กับเพื่อนสนิทที่ชื่อ ศักดิ์ชัย มากที่สุด เมื่อกลับบ้านจะไม่มีเพื่อนเล่น เด็กชาย ก มีสัตว์เลี้ยงคือ สุนัข เพราะว่าลุงซื้อมาให้เลี้ยง ตั้งชื่อว่า “ไอ้กิ๊ก “ เด็กชาย ก ชอบเลี้ยงสัตว์ตัวนี้มาก เงินใช้จ่ายส่วนตัวที่ได้รับมามากเก็บรวบรวมเอาไว้ซื้อของใช้ส่วนตัว ซื้อขนม และเครื่องเขียน งานอดิเรกคือ เลี้ยงสุนัข สิ่งที่เป็นเจ้าของและชอบมากที่สุดคือ โน้ตเพลงไทย , หนังสือเพื่อนรัก และการ์ตูนชื่อเปปเปอร์ มีหนังสือที่บ้านและชอบเรื่องราวเกี่ยวกับการผจญภัย ถ้ามีโอกาสอยากไปเที่ยวจังหวัดราชบุรี เนื่องจากเป็นบ้านของคุณยาย ความใฝ่ฝันอยากเล่นซอด้วงโซวี่ในงานมหรรมดนตรีไทย และอยากเล่นเครื่องดนตรีประเภทอื่นๆ ได้ อยากพบนักร้องชื่อ น้องพลับ เด็กชาย ก จะสนุกมากที่สุดเมื่อมีเพื่อนมาเล่นด้วย และไม่สนุกเมื่อไม่มีใครสนใจ เด็กชาย ก ทราบว่า พ่อแม่อยากให้ตนเรียนหนังสือเก่งๆ

7.4 แบบสำรวจความรู้สึกนึกคิดของตนเอง พบว่า เด็กชาย ก มีความรู้สึกนึกคิดที่ดีต่อตนเองคือ เป็นคนสนุกสนานร่าเริง มีจุดมุ่งหมายของชีวิตคือ การเป็นนักเขียน มีความคาดหวังและพยายามที่จะเป็นนักเขียนให้ได้ มีความรู้สึกกลัว มีความรู้สึกกังวลใจกับการสอบ ชอบความยุติธรรม ไม่ชอบคนโกหก ปิดบัง หลอกลวง ชอบคนพูดตรงไปตรงมา เมื่อถึงเวลาที่ต้องตัดสินใจจะมีความรู้สึกไม่แน่ใจกับชีวิต จะโกรธมากเมื่อถูกว่าไปถึงพ่อแม่ รู้สึกไม่

สบายใจและเป็นทุกข์ที่สุดเมื่อสอบไม่ผ่าน คนอื่นมักจะมองว่าเป็นคนขี้นม หยิ่ง มีความภาคภูมิใจเมื่อได้ช่วยเหลือกิจกรรมของโรงเรียนเท่าที่จะช่วยได้

7.5 แบบสำรวจบุคลิกภาพ ทราบว่า เด็กชาย ก ชอบกระทำในสิ่งที่ตนเองถนัด ไม่พอใจเมื่อถูกควบคุมบังคับหรือชักใช้ ชอบพูดเรื่องตนเองให้ผู้อื่นฟัง ไม่ทำในสิ่งที่ตนไม่ชอบหรือไม่เห็นด้วย มักใช้เวลาที่ควรทำการบ้านมาดูทีวีหรือคุยโทรศัพท์กับเพื่อน เด็กชาย ก ทราบว่าตนเป็นคนเงียบขี้นม ไม่กล้าแสดงออก

8. แบบทดสอบบุคลิกภาพ สามารถวิเคราะห์ผลได้ดังนี้

8.1 แบบทดสอบเบนเดอร์เกสตัลท์ (Bender Gestalt Test) พบว่า เด็กชาย ก วาดระยะห่างของการวางรูปไม่สม่ำเสมอ มีปัญหาเกี่ยวกับสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ลักษณะการวาดเส้นบางและไม่ต่อเนื่อง ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ถดถอย เก็บตัว มีการวางรูปไปบริเวณด้านบนของกระดาษเยื้องไปด้านซ้าย แสดงถึงเพื่อฝันและไม่กล้าแสดงออก

8.2 แบบทดสอบวาดภาพคน (Draw A Person Test) พบว่า การวาดภาพเพศชาย เพศหญิง วาดลักษณะทรงผมและใบหน้าใกล้เคียงกัน ไม่มั่นคงในภาพพจน์ของตัวเอง ขาดความสามารถในการแยกแยะความแตกต่าง วาดนิ้วมือกางออกแสดงถึงความหวาดระแวง ถดถอย วาดกระดูกเมื่อดใหญ่และมีจำนวนหลายเม็ด แสดงว่าติดแม่ วาดรูปขนาดเล็กและลงเส้นเบา มีความไม่เชื่อมั่นในตนเอง อารมณ์อ่อนไหว จากลักษณะภาพโดยรวมต้องการพึ่งพาผู้อื่น มีแนวโน้มย้ำคิดย้ำทำ

8.3 แบบทดสอบวาดบ้าน ต้นไม้ คน (Kinetic House - Tree - Person Test) พบว่าวาดภาพเล็ก ภาพค่อนข้างไปในส่วนบนกระดาษทั้งด้านซ้ายและขวา ลงเส้นเบา ค่อยๆ วาด แสดงถึงไม่มีความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่กล้าแสดงออก มีความขัดแย้งใจและวิตกกังวล ไม่กล้าเผชิญความจริง ลังเล ถดถอย ไม่มั่นคง จากลักษณะของภาพที่ลอยอยู่ส่วนบนของกระดาษ แสดงถึง มีความสุขและพึงพอใจเมื่ออยู่ในความคิดฝัน

8.4 แบบทดสอบการเติมประโยคให้สมบูรณ์ (Sentence Completion Test) พบว่า เด็กชาย ก มีความกลัว ไม่กล้าแสดงออก มีเพื่อนน้อย

★ การวินิจฉัย

จากการรวบรวมข้อมูลดังกล่าววินิจฉัยได้ว่า เด็กชาย ก มีพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออก จากสาเหตุดังนี้

1. สาเหตุจากตัวเด็กชาย ก มีดังนี้

ด้านบุคลิกภาพ

จากการสังเกต สัมภาษณ์ อดีตชีวประวัติ แบบสำรวจ แบบสอบถาม แบบทดสอบทั้งหมด มีผลสอดคล้องกันว่า เด็กชาย ก เป็นคนมีบุคลิกภาพไม่กล้าแสดงออก ขาดความ

เชื่อมั่นในตนเอง ไม่มั่นคง หวาดระแวง มีความเครียด ขัดแย้งทางอารมณ์ ต้องการพึ่งพา มีปัญหาเกี่ยวกับ สัมพันธภาพระหว่างบุคคล ซึ่งบุคลิกดังกล่าวเกิดจากสาเหตุทางสังคมประกิต (Socialization) มีผลสืบเนื่องมาจากการอบรมเลี้ยงดูในครอบครัว การถูกหล่อหลอมจากสังคม การมีสัมพันธภาพระหว่างบุคคลอื่นๆ ในสังคม

2. สาเหตุจากสิ่งแวดล้อม มีดังนี้

2.1 ด้านครอบครัว

จากการสังเกต สัมภาษณ์ แบบสอบถาม อัตชีวประวัติ ทำให้สรุปได้ว่า ครอบครัวของเด็กชาย ก เป็นครอบครัวที่ทุกคนต่างมีหน้าที่ของตนที่จะต้องทำ ไม่มีเวลาให้แกกัน และเด็กชาย ก เป็นลูกชายคนเล็ก เป็นความหวังของครอบครัว ไม่มีสิทธิออกเสียงในเรื่องต่างๆ พ่อแม่จะเลือกและตัดสินใจให้ พี่สาวจะเป็นผู้นำตลอด ทำให้เด็กชาย ก ไม่ต้องคิดไม่ได้ตัดสินใจ สัมพันธภาพในครอบครัวของเด็กชาย ก จึงไม่ค่อยได้ปรึกษาร่วมกันจึงดูเหมือนห่างเหิน

2.2 ด้านโรงเรียน

จากการสังเกต สัมภาษณ์ แบบสอบถาม อัตชีวประวัติ ทำให้สรุปได้ว่า เด็กชาย ก ไม่ชอบเรียนคณิตศาสตร์ เพราะไม่เข้าใจ คะแนนไม่ดี คุณครูที่สอนวิชาคณิตศาสตร์ค่อนข้างดุ เวลาถูกครูเรียกถามมักจะตกใจ เพราะกลัวครูทำโทษ เนื่องจากตอบไม่ได้ สัมพันธภาพกับเพื่อนในห้องเรียนนั้นไม่ค่อยดี มีเพื่อนสนิทเพียง 1 คน บางครั้งมักเดินคนเดียว แสดงให้เห็นว่าสัมพันธภาพกับเพื่อนในชั้นเรียนไม่ค่อยดีเท่าที่ควร

2.3 ด้านสังคม

จากการสังเกต การสัมภาษณ์ สรุปได้ว่า สังคมรอบตัวเป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่ง ที่หล่อหลอมพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออกของเด็กชาย ก ให้มีมากขึ้น ได้แก่ กลุ่มเพื่อนในห้อง มองว่าเด็กชาย ก เป็นคนพูดน้อย ไม่กล้าทำในสิ่งต่างๆ จึงไม่อยากคบด้วย เพราะมองว่าน่าเบื่อ ชวนไปทำกิจกรรมอะไรเด็กชาย ก ก็ไม่ไป

การช่วยเหลือ ป้องกัน และส่งเสริม

ผู้ศึกษาได้ช่วยเหลือดังนี้

1. การช่วยเหลือโดยตรง ให้คำปรึกษากับเด็กชาย ก ในเรื่องการกล้าแสดงออก ได้แก่ การพูดหน้าชั้น การลดความประหม่า การตั้งสติมีสมาธิเตรียมตัวให้พร้อมก่อนพูด ตลอดจนการสร้างเชื่อมั่นให้กับตนเอง การมองจุดดี จุดเด่น ความถนัด ของตน และพยายามพัฒนาตนเองให้สุขุมไม่วิตกกังวลจนเกินไป ด้านการเรียน พยายามทำการบ้านส่งอาจารย์สม่ำเสมอ ทบทวนบทเรียนในวิชาที่ตนไม่ถนัด เมื่ออาจารย์เรียกตอบถ้าตอบไม่ได้ก็ไม่ต้องตกใจ ให้ไปศึกษาค้นคว้าเรื่องนั้นใหม่ ในการนี้ผู้ศึกษามีความเพียรกันเอง เพื่อให้เกิดความคุ้นเคยและไว้วางใจ ทำให้เด็กชาย ก รู้สึกว่ามีคนรับฟังจึงกล้าพูด และเปิดเผยมากขึ้น นอกจากนี้ได้ใช้เทคนิคการปรับพฤติกรรมโดยการฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกในช่วงโมงกิจกรรม

แนะแนวในเรื่อง “ความมั่นใจในตนเอง” โดยให้เด็กชาย ก. มีทัศนคติที่ดีต่อตนเอง รู้จักตนเอง และผู้อื่น มีความมั่นใจในตนเองมากขึ้น อีกทั้งเพื่อนในห้องมองเห็นจุดเด่นของเด็กชาย ก. ทำให้เด็กชาย ก. มั่นใจในตนเอง กล้าแสดงออก ไม่วิตกกังวลในความสามารถของตนเอง มีความภาคภูมิใจในตนเอง และยอมรับตนเอง

2. การให้ความช่วยเหลือทางอ้อม ปฏิบัติดังนี้

ประชุมปรึกษาหารือกรณี (Case Conference) 1 ครั้ง ในวันที่ 3 มีนาคม 2546 เวลา 10.00 – 11.00 น. ซึ่งประกอบด้วยอาจารย์แนะแนว อาจารย์ประจำชั้น อาจารย์หัวหน้าระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 อาจารย์ประจำวิชาคณิตศาสตร์ เพื่อขอความช่วยเหลือในการเอาใจใส่ และเข้าใจถึงพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออก ช่วยกันแก้ไขและให้กำลังใจ เพื่อเป็นการส่งเสริมให้เด็กชาย ก. นำความคิดและมุมมองของตนที่มีอยู่มาใช้โดยร่วมกิจกรรม ซึ่งได้รับข้อมูลเพิ่มเติมและคำแนะนำจากผู้เข้าร่วมประชุมดังนี้

เด็กชาย ก. เป็นคนมีสติปัญญาดี แต่ไม่มีความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่กล้าแสดงออก กลัวว่าจะผิด จึงไม่ร่วมกิจกรรมใดๆ ชอบเก็บตัว กลัวผู้อื่นไม่ยอมรับ ทางโรงเรียนจึงได้ส่งเสริมให้เด็กชาย ก. ได้กล้าแสดงออกโดยมอบหมายให้เด็กชาย ก. เป็นหัวหน้าวงดนตรีไทย และได้จัดแสดงดนตรีไทยในงานปัจฉิมนิเทศนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และให้เป็นคนคอยเชิคนักเรียนที่ไม่ส่งงาน ทำให้เด็กชาย ก. มีพฤติกรรมดีขึ้นรู้สึกว่าคุณสามารถทำได้ และเป็นที่ยอมรับของเพื่อนๆ ซึ่งในที่ประชุมมีความเห็นสอดคล้องกันว่า แนวทางที่ทางโรงเรียนมอบหมายให้เด็กชาย ก. ปฏิบัตินั้นเป็นแนวทางที่ดี และควรขยายผลออกไปใช้กับนักเรียนคนอื่นๆ ที่สามารถเป็นผู้นำได้ในกิจกรรมอื่นๆ ด้วย

การติดตามผล

หลังจากให้การช่วยเหลือ ผู้ศึกษาได้ติดตามผล ปรากฏผลดังนี้

1. จากการสังเกต สัมภาษณ์ เด็กชาย ก. สรุปได้ว่า เด็กชาย ก. มีพฤติกรรมกล้าแสดงออกมากขึ้น มีความเชื่อมั่นในตนเอง และภาคภูมิใจที่ตนเป็นที่ยอมรับของผู้อื่น กล้าแสดงความคิดเห็นเมื่ออยู่กับเพื่อน และกล้ากล่าวชื่นชมหรือแสดงความรู้สึกในทางบวกกับเพื่อนได้

2. จากการสัมภาษณ์ ผู้ปกครอง สรุปได้ว่า เด็กชาย ก. รู้จักแบ่งเวลาในการทำกิจกรรม ทำตรงเวลาของตนเองในการทำบ้าน และซ้อมดนตรีไทย (ซอด้วง)

3. จากการสัมภาษณ์อาจารย์ประจำชั้น อาจารย์ประจำวิชาคณิตศาสตร์ ทราบว่า เด็กชาย ก. มีความตั้งใจในการเรียนดีขึ้น กล้าแสดงออกในชั้นเรียน มีความเชื่อมั่นมากขึ้น พูดคุยกับครูอาจารย์มากขึ้น เวลาให้ตอบคำถามก็จะตอบโดยไม่ประหม่า เข้าร่วมกิจกรรมหน้าชั้นเรียนบ่อยครั้งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับเด็กชาย ก

เด็กชาย ก ควรเข้าใจตนเอง รู้จักวางแผนชีวิต มีการตั้งเป้าหมายในการทำสิ่งต่างๆ มีความพยายามมุ่งมั่น อดทน กล้าเผชิญความจริงและยอมรับความจริงที่เกิดขึ้น ตลอดจนพัฒนาความสามารถของตนเองอยู่เสมอ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้เกี่ยวข้อง มีดังนี้

2.1 บิดา มารดา หรือผู้ปกครอง ควรให้ความรัก ความอบอุ่น ดูแลเอาใจใส่ ให้ความสนใจ ใส่ใจและรับฟังปัญหาของบุตร ตลอดจนยอมรับในความคิดเห็นและเปิดโอกาสให้เขามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ในฐานะเป็นสมาชิกคนหนึ่งของครอบครัว

2.2 ครูอาจารย์ผู้เกี่ยวข้อง ควรให้ความสนใจ ติดตามเอาใจใส่ ให้คำแนะนำในการจัดแบ่งเวลาในการทำกิจกรรมทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน อีกทั้งให้กำลังใจในเรื่องการเรียน เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความสามารถของตนออกมา ถ้านักเรียนคนใดที่เรียนอ่อนก็ให้ตั้งคำถามง่าย ๆ เขาจะรู้สึกว่าเขาได้มีส่วนร่วมในการตอบคำถาม และไม่ควรลงโทษนักเรียนอย่างรุนแรงถ้านักเรียนตอบไม่ได้ เพราะจะทำให้เขากลับและรู้สึกผิดตลอดไป

ศึกษารายกรณีที่ 2 เด็กชาย ข

แนะนำบุคคลที่ทำการศึกษารายกรณี

ชื่อ - สกุล เด็กชาย ข
วัน เดือน ปี เกิด 7 พฤศจิกายน 2534
บิด - มารดา อยู่ร่วมกัน
การศึกษา กำลังศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
ที่อยู่ปัจจุบัน เลขที่ 80 ซอยศาลเจ้าพ่อเสือ ถนนตะนาว แขวงเสาชิงช้า
เขตพระนคร จังหวัดกรุงเทพฯ

สาเหตุที่ศึกษา

ผู้ศึกษามีความสนใจเกี่ยวกับพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออกของนักเรียน โดยตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาการไม่กล้าแสดงออก เพราะการไม่กล้าแสดงออกมีผลเสียต่อสุขภาพจิตและบุคลิกภาพของบุคคลอย่างมาก นอกจากนี้ยังมีผลกระทบต่อสัมพันธภาพทางสังคม อันเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาทางสังคมโดยส่วนรวมได้ การพัฒนาสังคมให้เจริญก้าวหน้าควรเน้นความสำคัญของการพัฒนาบุคลิกภาพของเยาวชนให้เป็นคนกล้าคิด กล้าแสดงออกให้มากขึ้น เพราะเป็นลักษณะของบุคคลที่มีความสำคัญลักษณะหนึ่งในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมปัจจุบัน

ลักษณะของปัญหาที่สำคัญ

เด็กชาย ข แสดงพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออกโดยการเก็บตัว กลัวเพื่อน และกลัวผู้อื่น ไม่รัก ไม่กล้าปฏิเสธ ยอมเพื่อน แต่พอทำให้เพื่อนไม่ได้รู้สึกเสียใจไม่กล้ามาโรงเรียน

ระยะเวลาที่ศึกษา 1 ตุลาคม 2545 ถึงวันที่ 31 มีนาคม 2546 รวม 182 วัน

บุคคลที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

1. เด็กชาย ข ผู้รับการศึกษ
2. ป้าผู้รับการศึกษ
3. พี่สาวซึ่งเป็นลูกป้าของผู้รับการศึกษ
4. อาจารย์ประจำวิชาภาษาไทย
5. อาจารย์ประจำชั้น
6. เพื่อนร่วมชั้นเรียน

สถานที่ใช้ประกอบการศึกษา

1. โรงเรียนของผู้รับการศึกษ
2. บ้านของผู้รับการศึกษ

ข้อมูลทั่วไปของบุคคลที่ทำการศึกษา

ชื่อ - สกุล	เด็กชาย ข
วัน เดือน ปี เกิด	7 พฤศจิกายน 2534
อายุ	10 ปี 11 เดือน
เชื้อชาติ - สัญชาติ	ไทย
ศาสนา	พุทธ
สถานภาพ	นักเรียน
ภูมิลำเนาเดิม	กรุงเทพฯ
สถานที่เกิด	โรงพยาบาลกลาง
ที่อยู่ปัจจุบัน	เลขที่ 80 ซอยศาลเจ้าพ่อเสือ ถนนตะนาว แขวงเสาชิงช้า เขตพระนคร จังหวัดกรุงเทพฯ

ประวัติครอบครัว

บิดา	อายุ 40 ปี	อาชีพค้าขาย	รายได้เฉลี่ย 10,000 บาท / เดือน
มารดา	อายุ 40 ปี	อาชีพค้าขาย	รายได้เฉลี่ย 10,000 บาท / เดือน

จำนวนพี่น้อง 2 คน ดังนี้

1. เพศชาย อายุ 12 ปี การศึกษามัธยมศึกษาปีที่ 1
โรงเรียนวัดบวรนิเวศ

2. เด็กชาย ข อายุ 10 ปี 11 เดือน การศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ความสัมพันธ์กับบิดามารดาและพี่ชาย ความสัมพันธ์ในครอบครัวห่างเหินมาก เนื่องจากเด็กชาย ข ถูกแยกมาเลี้ยงโดยป้าตั้งแต่เล็ก ๆ เมื่ออายุประมาณ 8 ปี เด็กชาย ข จึงได้มีโอกาสกลับไปอยู่ที่บ้านของบิดามารดาที่แท้จริงบ้างในวันเสาร์และอาทิตย์ จนถึงปัจจุบัน เด็กชาย ข จะมีความสนิทสนมกับพี่ชายเนื่องจากอยู่ในวัยไล่เลี่ยกัน

การศึกษา มีผลการเรียนต่ำ ได้เกรด 2.09

ประวัติสุขภาพ เด็กชาย ข คิดว่าตนเองมีสุขภาพดี เคยป่วยอาหารเป็นพิษ เมื่ออายุ 7 ปี ไม่เคยประสบอุบัติเหตุ ไม่เคยตรวจสุขภาพ

ประวัติทางสังคม เป็นคนไม่สูงส่งกับใคร ชอบเดินคนเดียว ชอบกลับบ้านเย็น และชอบเล่นกับรุ่นน้องมากกว่าเพื่อนวัยเดียวกัน มีเพื่อนสนิทในโรงเรียนคนเดียว ไม่มีเพื่อนสนิทในละแวกบ้าน

การใช้เวลาว่าง หรืองานอดิเรก ชี้อักรยานเล่น

ความใฝ่ฝันในอนาคต อยากเป็นนักจิตกร

เจตคติที่มีต่อตนเอง เป็นคนเรียบง่าย ประหยัด

เจตคติที่มีต่อครอบครัว เด็กชาย ข รู้สึกว่าตัวเองถูกทอดทิ้ง ไม่มีความสำคัญ มีพี่ชาย 1 คน อยู่กับพ่อแม่ที่แท้จริง ส่วนเด็กชาย ข บิดามารดาไม่มีเงินเลี้ยงดองเด็ก จึงต้องมาอยู่กับป้า

กิจวัตรประจำวัน   เรียนหนังสือ ซีจรรย์าน ดุทีวี
สภาพความเป็นอยู่   อยู่ห้องแถว 2 ชั้น ในซอยศาลเจ้าพ่อเสือ ถนนตะนาว
อยู่กับป้าและลุง รวม 3 คน อากาศถ่ายเทพอสมควร ไม่แออัด

ลักษณะทั่วไป   เด็กชาย ข เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 อายุ 10 ปี 11 เดือน ผิวสีขาวเหลือง รูปร่างท้วม ผมสั้นทรงนักเรียนตามระเบียบของโรงเรียน ใบหน้ากลม ผิวหน้าเกลี้ยงเนียน แต่งกายสะอาด สีสหน้านิ่งเฉย ลักษณะการเดินค่อนข้างช้า ไม่ค่อยยิ้มหรือหัวเราะ ชอบขมวดคิ้ว สุขภาพโดยทั่วไปแข็งแรง

จากการรวบรวมโดยใช้เทคนิค 8 เทคนิค สามารถสรุปและวิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้

1. การสังเกตและการบันทึกการสังเกต

การสังเกต ผู้ศึกษาสังเกตเด็กชาย ข ทั้งในและนอกชั้นเรียน ได้แก่ คาบเรียน กิจกรรมแนะแนว คาบเรียนกิจกรรมอิสระ และระหว่างเวลาพักกลางวัน รวม 4 ครั้ง ครั้งละประมาณ 30 นาที พบว่า เด็กชาย ข เป็นคนนิ่งเฉย ในช่วงคาบเรียนชอบเหม่อลอยหันออกไปนอกหน้าต่าง ซึ่งเด็กชาย ข นั่งอยู่ริมหน้าต่าง และอาจารย์ให้จับกลุ่มทำงานก็จะเรียกร้องความสนใจจากเพื่อนให้ตนเองมีความสำคัญ เช่น หยิบของเล่นขึ้นมา , ให้เพื่อนยืมกล่องสี เป็นต้น ระหว่างเวลาพักกลางวันไม่วิ่งเล่นกับเพื่อน แต่จะนั่งดูอยู่ตรงม้านั่ง และซื้อน้ำให้เพื่อนดื่ม เด็กชาย ข มักเดินไปไหนมาไหนคนเดียว ทานข้าวคนเดียวเป็นส่วนใหญ่

สัมพันธ์ภาพกับเพื่อนในห้องไม่ดี เพื่อนในชั้นเรียนจะมองว่า เด็กชาย ข เรียนหนังสือไม่เก่ง ไม่มีความรับผิดชอบ หยุดเรียนบ่อย รับประทานแล้วไม่ทำตามทีพูด ดังนั้นเด็กชาย ข จึงไม่ค่อยมีเพื่อน

2. การสัมภาษณ์

ผู้ศึกษาสัมภาษณ์ผู้รับการศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 การสัมภาษณ์เด็กชาย ข ทราบว่า เด็กชาย ข เป็นลูกคนสุดท้อง มีพี่ชาย 1 คน ซึ่งพี่ชายอยู่กับพ่อแม่ที่บ้านอีกหลังหนึ่ง ส่วนเด็กชาย ข อาศัยอยู่กับป้าตั้งแต่เด็ก ซึ่งเด็กชาย ข เรียกว่าแม่ ปัจจุบันอาศัยอยู่ที่ห้องแถว ใกล้กับศาลเจ้าพ่อเสือ ถนนตะนาว เขตพระนคร เด็กชาย ข สุขภาพแข็งแรง ชอบเล่นหมากรุกและซีจรรย์าน ไม่ชอบเลี้ยงสัตว์ ได้เงินสำหรับใช้จ่ายสัปดาห์ละ 150 บาท ไม่ชอบเรียนวิชาสังคม ภาษาไทย เพราะน่าเบื่อ ง่วงนอน ไม่ชอบท่องจำ ชอบเรียนศิลปะ อนาคตอยากเป็นจิตรกร

2.2 การสัมภาษณ์อาจารย์ประจำชั้น อาจารย์ประจำวิชาภาษาไทย อาจารย์หัวหน้าสายชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 แสดงความคิดเห็นว่า เด็กชาย ข ขาดเรียนบ่อย ไม่ค่อยส่งการบ้าน เหมอลอย และซักถามก็จะไม่กล้าพูด ก้มหน้า ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น เรียกให้ออกมาทำกิจกรรมหน้าชั้นเรียนก็มักพูดว่าปวดหัว

2.3 การสัมภาษณ์ป้าและลุง แสดงความคิดเห็นว่า เด็กชาย ข เป็นคนไม่ค่อยพูด ชอบขี่จักรยานออกนอกบ้านไปที่สวนสาธารณะ ไม่เคยเล่าเรื่องที่โรงเรียนให้ฟังเลย ไม่เคยเห็นเด็กชาย ข ทำการบ้าน แต่ชอบนั่งวาดรูป พอถามว่าทำการบ้านหรือยัง เด็กชาย ข จะตอบว่าทำเสร็จที่โรงเรียนแล้ว ระยะเวลาเมื่อกลับจากโรงเรียนทานข้าวแล้วก็จะออกไปขี่จักรยาน พอกลับมาก็อาบน้ำเข้านอน

2.4 สัมภาษณ์เพื่อน ทราบว่า เด็กชาย ข เป็นคนที่เงียบ ไม่กล้าแสดงออกต่อหน้าครู และไม่กล้าปฏิเสธเพื่อน ชอบซื้อของมาให้เพื่อน และต้องการเข้ากลุ่ม และเพื่อนบางคนชอบสั่งให้เด็กชาย ข ซื้อของเล่นมาให้ ซึ่งบางครั้งเด็กชาย ข รับปากและไม่สามารถนำมาให้ได้ จึงไม่มาโรงเรียน อาจารย์ยังไม่รู้เห็นถึงพฤติกรรมดังกล่าว

3. การเยี่ยมบ้าน

ผู้ศึกษาได้ไปเยี่ยมบ้านนักเรียน 1 ครั้ง ใช้เวลาประมาณ 30 นาที ได้สังเกตและสัมภาษณ์คนในครอบครัวของผู้รับการศึกษา มีรายละเอียดดังนี้

จากการเยี่ยมบ้านเด็กชาย ข เมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2546 เวลา 13.00 – 13.45 น. ทราบว่า บ้านพักของเด็กชาย ข เป็นห้องแถว อยู่ซอยเจ้าพ่อเสือ หน้าซอยจะเป็นศาลเจ้าพ่อเสือ ถนนตะนาว เขตพระนคร ตัวบ้านจะมี 2 ชั้น หน้าบ้านจะมีแม่ค้าขายผลไม้ตั้งอยู่หน้าร้าน ภายในบ้านเข้าไปจะเป็นบริเวณที่รับแขก มีชุดเก้าอี้รับแขก 1 ชุด โทรทัศน์และพัดลม ด้านหลังเป็นห้องครัวและโต๊ะรับประทานอาหาร มีตู้เย็น และห้องน้ำ ชั้น 2 จะเป็นห้องนอน 2 ห้อง คือ ห้องนอนของลูกกับป้า และห้องนอนของเด็กชาย ข และมีห้องพระ 1 ห้อง ระเบียงด้านบนจะติดเหล็กดัด และแขวนพลุต่างไว้รอบระเบียง ขณะผู้ศึกษาไปถึงพบป้าและลุง ทราบว่า ป้ารับเด็กชาย ข มาเลี้ยงเป็นลูกของตัวเองตั้งแต่อายุไม่ถึงขวบ เนื่องจากตนไม่มีลูก และพ่อแม่ของเด็กชาย ข กำลังขาดเงินเรื่องเงิน ซึ่งในตอนแรกตกกับยายเลี้ยงดูระยะหนึ่ง ต่อมาอยู่กับป้ามาตลอด ซึ่งเด็กชาย ข ก็เรียกว่าแม่ เด็กชาย ข มีพี่ชายที่แท้จริง 1 คน แต่อยู่ที่บ้านของพ่อกับแม่ ที่บ้านหลังนี้อยู่ด้วยกันทั้งสิ้น 3 คน คือ ลุง ป้า และเด็กชาย ข เด็กชาย ข เป็นคนเงียบๆ ไม่ค่อยพูดหรือคุยอะไรให้ฟัง ไม่ต้องรับผิดชอบงานบ้านเลยทุกอย่างป้าจะเป็นคนดูแลทั้งหมด ปัจจุบันเด็กชาย ข จะอยู่กับป้าวันจันทร์ถึงวันศุกร์ กลับไปบ้านของพ่อกับแม่วันเสาร์และวันอาทิตย์ พ่อของเด็กชาย ข จะให้เงินใช้จำนวนมากทุกครั้งที่เด็กชาย ข กลับไปบ้าน เด็กชาย ข ชอบบ่นว่าปวดหัวไม่สบายหยุดเรียนบ่อย แต่จะพาไปหาหมอก็บอกว่ากินยาเดี๋ยวก็หาย

จากการไปเยี่ยมบ้านครั้งนี้ทำให้ทราบว่าที่พัทลุงอาศัยอยู่สุขลักษณะเท่าที่ควร แต่ข้าวของเยอะมาก เช่น กล้องกระดาศ , แผ่นยางหุ้มเบาะรถยนต์ , ขวดน้ำเก่าๆ มัดใส่ถุง จัดวางกองไว้บริเวณที่รับแขกจนดูคับแคบจนเกินไป

4. อัตชีวประวัติ

อัตชีวประวัติของเด็กชาย ข ทำให้ทราบว่า ชีวิตในวัยเด็กของเด็กชาย ข ไม่มีความสุขเลย ถูกแยกจากบิดามารดาอยู่กับตา ยาย ตั้งแต่แรกเกิด ต่อมาบิดาเป็นผู้เลี้ยงดูจนถึงปัจจุบัน เด็กชาย ข ไม่พอใจชีวิตของตัวเอง รู้สึกถูกทอดทิ้ง มีความหวาดกลัวและวิตกกังวล อนาคตอยากเป็น นักแข่งจักรยาน อยากอยู่กับพ่อแม่ เพื่อชดเชยสิ่งที่ตนขาดไปในวัยเด็ก จากประโยคที่ว่าไม่อยากมีลูก แสดงให้เห็นถึง ความต้องการความรักความอบอุ่นจากพ่อแม่ที่แท้จริงและกลัวการถูกทอดทิ้ง ทำให้มีพฤติกรรมเรียกร้องความสนใจจากเพื่อน เอาใจเพื่อนโดยการซื้อของให้ ไม่กล้าปฏิเสธเพื่อนเวลาเพื่อนขอร้อง แต่พอตัวเองทำให้ไม่ได้ก็รู้สึกกลัวเพื่อนโกรธ จึงไม่มาโรงเรียน

5. บันทึกประจำวัน

บันทึกประจำวันของเด็กชาย ข เริ่มตั้งแต่วันจันทร์ที่ 16 ธันวาคม 2545 ถึงวันอาทิตย์ที่ 22 ธันวาคม 2545 รวมทั้งหมด 7 วัน ทำให้ทราบว่าเด็กชาย ข มีกิจวัตรประจำวันที่คล้ายคลึงกันคือ วันจันทร์ – วันศุกร์ ตื่นเข้ามาโรงเรียน เลิกเรียนเวลา 15.30 น. กลับบ้านแล้วเปลี่ยนเสื้อผ้าไปซื้อจักรยานที่สวนสาธารณะรมณีนารถ และเล่นเกมคอมพิวเตอร์ กลับถึงบ้าน 18.30 น. บิดาจะเตรียมอาหารเย็นไว้ให้ทาน พอทานเสร็จก็ดูทีวี แล้วจึงอาบน้ำเข้านอน ส่วนวันเสาร์ 3 โมงเย็น เล่นปิงปองกับพี่ชายที่บ้านพ่อแม่ที่ห้วยขวาง อาบน้ำทานข้าว ช่วยทำความสะอาดบ้านกับพี่ชาย เข้านอนตอนเที่ยงคืน วันอาทิตย์ตื่นสาย ช่วยแม่ขายของและจัดของเก็บ 18.00 น. กลับบ้านบิดาที่ซอยเจ้าพ่อเสือ ถนนตะนาว เขตพระนคร

จากบันทึกประจำวัน พบว่า เด็กชาย ข ไม่ต้องรับผิดชอบงานใดๆ ในบ้านของบิดา เวลาส่วนใหญ่จะใช้ในการซื้อจักรยานและเล่นเกมคอมพิวเตอร์ แต่พออยู่บ้านพ่อแม่จะพยายามช่วยเหลืองานบ้าน

6. สังคมมิติ

การทำสังคมมิติ โดยใช้คำถามว่าเมื่อโรงเรียนพานักเรียนไปทัศนศึกษาที่จังหวัดเชียงใหม่ นักเรียนจะเลือกเพื่อนคนไหนนั่งข้างนักเรียน ให้เลือก 2 คน จากสถานการณ์การไปทัศนศึกษาที่จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า เด็กชาย ข อยู่ในลักษณะเลือกซึ่งกันและกัน (Mutual Choice) คือ เด็กชาย ข ได้รับเลือกจากเพื่อน 1 คน และเลือกเพื่อน 2 คน

จากกลวิธีใคร่อย่ พบว่า เด็กชาย ข ได้รับการประเมินเรียงตามลำดับความถี่จากมากไปหาน้อย คือ เป็นผู้ที่ไม่กล้าแสดงออก ขาดเรียนบ่อย ขี้อาย ไม่กล้าปฏิเสธ มีน้ำใจชอบนำของมาให้เพื่อน ไม่มีความเชื่อมั่นในตนเอง

7. แบบสอบถามและแบบสำรวจ

7.1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล พบว่า เด็กชาย ข เป็นบุตรคนสุดท้องของครอบครัว มีพี่ชาย 1 คน รวมสมาชิกในครอบครัว 4 คน บิดามารดาประกอบอาชีพค้าขาย เคยป่วยรุนแรงเนื่องจากอาหารเป็นพิษ ไม่มีโรคประจำตัว สุขภาพโดยทั่วไปแข็งแรง ไม่มีความวิตกกังวลกับสุขภาพ ไม่เคยตรวจสุขภาพ มีเพื่อนสนิท 1 คน ชอบเล่นกีฬาป้องกันและขี่จักรยาน ชอบเกมคอมพิวเตอร์มาก

7.2 แบบสอบถามฉันคือใคร พบว่า เด็กชาย ข ทำงานบ้านคือ รีดผ้า ถูบ้าน สิ่งที่เป็นเพื่อน ๆ ชอบในตัวเด็กชาย ข คือ มีน้ำใจชอบนำของมาให้เพื่อนทาน และคอยช่วยเหลือเมื่อเพื่อนขอร้อง สิ่งที่ดีที่สุดและเลวที่สุดคือ อยากทำตัวเหมือนพี่ชายเพราะว่าดี คนที่เลวที่สุดคือคนชอบด่า งานอดิเรกคือ การขี่จักรยานและเล่นเกมคอมพิวเตอร์

7.3 แบบสอบถามนี่คือชีวิตของฉัน พบว่า เด็กชาย ข มีเพื่อนสนิท 1 คน ชอบเล่นกับพี่ชาย โดยปกติชอบเล่นคนเดียว ไม่ชอบเลี้ยงสัตว์ มีเงินใช้จ่ายสัปดาห์ละ 150 บาท ได้รับเงินจากแม่ ชอบซื้อตุ๊กตา , ลูกบอล งานอดิเรกคือ ขี่รถจักรยานที่สวนสาธารณะรมณีนัยนาถ ชอบให้คนชม และชอบซื้อขนมแบ่งเพื่อน และรักรถจักรยานมากที่สุด อ่านหนังสือการ์ตูนชายหัวเราะ , หนังสือเพื่อเพื่อนรัก และหนังสือเกี่ยวกับการผจญภัย อยากไปเที่ยวภูเขาเกิดเพราะน้ำสะอาดและปลาเยอะ อยากเล่นดนตรีเป็น เช่น ดีดกลอง ชอบไปเที่ยวทะเลและอุทยาน ที่โรงเรียนจะสนุกมากเมื่อครูให้ทำกิจกรรมเป็นกลุ่ม เป็นกิจกรรมอิสระ ถ้าสามารถเปลี่ยนบางสิ่งบางอย่างที่โรงเรียนได้อยากเปลี่ยนที่นั่งใหม่ และเปลี่ยนสนามหญ้า สนุกน้อยที่สุดเมื่ออยู่บ้านป่าเพราะรู้สึกเหงา

7.4 แบบสำรวจความรู้สึกนึกคิดที่มีต่อตนเอง พบว่า เด็กชาย ข มองว่าตนเองเป็นคนพูดน้อย ไม่กล้าปฏิเสธ กลัวผู้อื่น เกรงใจเพื่อน ไม่กล้าแสดงออกต่อหน้าคนเยอะๆ เด็กชาย ข ชอบคนที่จริงจัง ไม่หวังผลตอบแทน พูดเพราะ ไม่ดุด่า และรักเขาจริงๆ มีความสุขเมื่อได้ไปเที่ยวกับเพื่อน และชอบรถจักรยานมากที่สุด มีความภาคภูมิใจในครอบครัวของตนเอง ไม่ชอบคนเห็นแก่ตัว มักกลัวเมื่อทำผิดและประหม่าเมื่อถูกเรียกให้ตอบคำถามหรือพูดหน้าชั้น รู้สึกอยากไปอยู่กับบิดามารดาและพี่ชาย อยากให้เพื่อนรักมากๆ

7.5 แบบสำรวจบุคลิกภาพ ทราบว่า เด็กชาย ข มีความรู้สึกน้อยใจ และเสียใจที่เพื่อนทอดทิ้ง ไม่ยุ่งกับเขา กลัวการถูกเรียกให้ตอบคำถาม หรือรายงานหน้าชั้น เพราะรู้สึกว่าถ้าตอบผิดหรือทำไม่ถูก ทุกคนจะว่าเขา ถูกปากกับลุงบ่นว่า ไม่รู้จักคิด ไม่ตั้งใจเรียน เด็กชาย ข ชอบขี่จักรยานเร็วๆ ไม่ชอบให้ใครมาว่าคนที่ตนรัก รู้สึกอบอุ่นและมีความสุขเมื่อ

อยู่กับพ่อแม่และพี่ชาย จะนั่งเงียบเมื่อถูกเพื่อนวิพากษ์วิจารณ์ มักใช้เวลาที่ทำการบ้านมาดูทีวี หรือซีจีรยาน รู้สึกว่าบางครั้งเด็กชาย ข มีอารมณ์ซึมเศร้า

8. แบบทดสอบบุคลิกภาพ สามารถวิเคราะห์ผลได้ดังนี้

8.1 แบบทดสอบเบนเดอร์เกสตัลท์ (Bender Gestalt Test) พบว่า ขณะวาดภาพเด็กชาย ข เริ่มวาดภาพแรกกลางหน้ากระดาษ ภาพต่อมาวาดสลับบนล่างของภาพแรก ทำเช่นนี้จนครบ 9 ภาพ กระจายไปทั่วหน้ากระดาษ แสดงให้เห็นถึง มีความขัดแย้งในบทบาทของตน มีความเครียด ถดถอย ลังเล มีความเป็นเด็ก ยึดตนเอง ชอบคิดฝัน

8.2 แบบทดสอบวาดภาพคน (Draw A Person Test) พบว่า เด็กชาย ข วาดขนาดของภาพเล็กอยู่ส่วนบนของหน้ากระดาษ มีความรู้สึกด้อย ชีวิตไม่สมบูรณ์ ขาดความมั่นใจในตนเอง ไม่มีความเชื่อมั่น ภาพผู้ชายมีลักษณะเป็นการ์ตูน แสดงถึงมีปัญหาเกี่ยวกับบทบาทของตนเอง ต้องการแสดงบทบาทของพ่อแม่ ถดถอย ลังเล มีความเครียด ดื้อเงียบ ขัดแย้งทางอารมณ์ ไม่กล้าแสดงออก ให้อารมณ์เยียดของภาพน้อยเหมือนไม่มีการใส่เสื้อ มีแนวโน้มอารมณ์เศร้า จากภาพโดยรวมพบว่า มีความเป็นเด็กและมีความสุขและพึงพอใจกับความนึกฝัน

8.3 แบบทดสอบวาดบ้าน ต้นไม้ คน (Kinetic House - Tree - Person Test) พบว่า เด็กชาย ข วาดรูปบ้านและต้นไม้อย่างตั้งใจ แสดงถึงต้องการมีสัมพันธภาพกับครอบครัว ต้องการใกล้ชิดกับบิดามารดา บ้านมีประตูและหน้าต่างต้องการมีสัมพันธภาพกับคนอื่น ต้องการความรักความอบอุ่น ต้นไม้วาดใบเป็น 2 มิติ ซ้อนกัน มีการย่ำคิดย่ำทำ ภาพคนกอดเส้นเบาแสดงอารมณ์อ่อนไหว ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง เน้นผมหนักและดำแสดงถึงความขัดแย้งเกี่ยวกับความคิดฝัน ภาพโดยรวมมีความต้องการบิรารและจุดเด่น มีความขัดแย้งในใจ ลังเล ไม่ยอมรับความจริง แยกตัวจากสังคม มีความรู้สึกไวต่อการติดต่อกับบุคคลอื่น ในอดีตพัฒนาการหยุดชะงัก จึงเกิดความกลัวในอนาคต ยึดมั่นในความคิดของตนเอง มีแนวโน้มสมรรถภาพทางเพศไม่ดี มีความสุขความพอใจในความคิดฝัน

8.4 แบบทดสอบการเติมประโยคให้สมบูรณ์ (Sentence Completion Test) พบว่า เด็กชาย ข มีปัญหาสัมพันธภาพกับบิดามารดาไม่ดี มีปัญหาเรื่องสัมพันธภาพกับผู้อื่น มีความรู้สึกผิดและกลัว มีปัญหาในการวางแผนเป้าหมายในชีวิต ต้องการการตอบสนองในสิ่งที่ขาดแคลน

การวินิจฉัย

จากการรวบรวมข้อมูลดังกล่าววินิจฉัยได้ว่า เด็กชาย ข มีพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออก จากสาเหตุดังนี้

1. สาเหตุจากตัวเด็กชาย ข มีดังนี้

ด้านบุคลิกภาพ

จากการสังเกต การสัมภาษณ์ อดีตชีวประวัติ แบบสำรวจและแบบสอบถามทั้งหมดมีผลสอดคล้องกันว่า เด็กชาย ข เป็นคนที่มีบุคลิกภาพไม่กล้าแสดงออก ขาดความเชื่อมั่น ไม่กล้าปฏิเสธผู้อื่น กลัวและเกรงใจเพื่อน ต้องการความรักจากผู้อื่น ลังเล มีความเครียด ขัดแย้งทางอารมณ์ ยึดตนเอง หนีปัญหา มีความเป็นเด็ก ชอบคิดฝัน แยกตัวจากสังคม ย่ำคิดย้ำทำ ทั้งนี้เนื่องจากไม่มีความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว

2. สาเหตุด้านสิ่งแวดล้อม มีดังนี้

2.1 ด้านครอบครัว

จากการสังเกต สัมภาษณ์ การเยี่ยมบ้าน แบบสอบถาม อดีตชีวประวัติ สามารถสรุปได้ว่า เด็กชาย ข ไม่เคยได้อยู่ร่วมกับครอบครัวที่แท้จริง ไม่เคยได้รับความอบอุ่นจากพ่อแม่ที่แท้จริง ซึ่งในส่วนลึก เด็กชาย ข ต้องการพ่อแม่ตลอดเวลา และเด็กชาย ข ได้รับการเลี้ยงดูแบบตามใจจากป้า แต่ป้าไม่มีเวลาให้กับเด็กชาย ข ซึ่งเด็กชาย ข ต้องการที่ปรึกษา และต้องการคนที่เข้าใจและคอยห่วงใย ทำให้เด็กชาย ข มีบุคลิกภาพ 2 ลักษณะ คือ ความเป็นเด็ก และต้องการความรักจากผู้อื่น

2.2 ด้านโรงเรียน

จากการสังเกต สัมภาษณ์ แบบสอบถาม อดีตชีวประวัติ ทำให้สรุปได้ว่า เด็กชาย ข ชอบเรียนวิชาศิลปะ แต่ไม่ชอบเรียนวิชาภาษาไทย ไม่ค่อยส่งการบ้าน เวลาเรียนมักเหม่อลอย เวลาเรียกให้ออกมาทำกิจกรรมหน้าชั้นเรียนมักพูดว่าปวดหัว เนื่องจากเด็กชาย ข ขาดเรียนบ่อย เรียนไม่ทันเพื่อน จึงทำให้ไม่เข้าใจเนื้อหาที่ผ่านมา และทำให้ขาดความเข้าใจในบทเรียน สัมพันธภาพกับเพื่อนในห้องไม่ดี เพื่อนในชั้นเรียนจะมองว่า เด็กชาย ข เรียนหนังสือไม่เก่ง ไม่มีความรับผิดชอบ หยุดเรียนบ่อย รับปากแล้วไม่ทำตามที่ได้พูด เด็กชาย ข จึงมีเพื่อนน้อย

2.3 ด้านสังคม

จากการสังเกต สัมภาษณ์ การเยี่ยมบ้าน แบบสอบถาม สรุปได้ว่า สภาพแวดล้อมเป็นแบบต่างคนต่างอยู่ บ้านใกล้เคียงไม่รู้จักกัน ต่างคนต่างออกไปทำงาน เด็กชาย ข เมื่อกลับจากโรงเรียนพอถึงบ้านก็ไม่เจอใคร ปากกับลุงก็ยังไม่กลับ จึงรู้สึกเหงา เลยออกไปขี่จักรยานที่สวนสาธารณะริมถนน และเล่นเกมคอมพิวเตอร์ โดยใช้เวลาให้หมดไปวันๆ หรือกลับไปบ้านของพ่อแม่ที่แท้จริงจนถึง 19.00 น. จึงกลับเข้าบ้าน ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่เด็กชาย ข ไม่มีความสุขเลย เกิดความขัดแย้งทางอารมณ์

การช่วยเหลือ ป้องกัน และส่งเสริม

ผู้ศึกษาได้ช่วยเหลือ ดังนี้

1. การช่วยเหลือโดยตรง ให้คำปรึกษาให้คำแนะนำในเรื่องการเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพ การปฏิบัติตนในการอยู่ร่วมกับครอบครัว เพื่อให้เด็กชาย ข ยอมรับสภาพชีวิตของตนได้ตรงตามความเป็นจริง รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา เห็นใจป้า ลุง พ่อ และแม่ ไม่ทำให้ท่านหนักใจ ตั้งใจเรียน มีเป้าหมายในการเรียน มีการตั้งเป้าหมายชีวิตที่ถูกต้อง สามารถพัฒนาตนเองในเรื่องการปรับตัวเข้าหาเพื่อนในทางที่ถูกต้องและเหมาะสม ค้นหาจุดดี จุดเด่นของตนตามความถนัดและความสนใจในเชิงสร้างสรรค์ และนำมาสร้างเป็นปมเด่นให้เพื่อนยอมรับในตัวเรานอกจากนี้ผู้ศึกษาได้รับพฤติกรรมโดยการฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออก ในช่วงโมกกิจกรรมแนะแนวในเรื่อง “ การกล่าวคำปฏิเสธด้วยถ้อยคำที่เหมาะสม ” เพื่อฝึกทักษะเด็กชาย ข ในการแสดงออกทางภาษาถ้อยคำและภาษาท่าทางในการกล่าวคำปฏิเสธด้วยคำที่เหมาะสม

2. การให้ความช่วยเหลือทางอ้อม ปฏิบัติดังนี้

ประชุมปรึกษารายกรณี (Case Conference) 1 ครั้ง ในวันจันทร์ที่ 17 กุมภาพันธ์ 2546 เวลา 10.00 – 11.00 น. ซึ่งผู้เข้าประชุมประกอบด้วย อาจารย์ประจำชั้น อาจารย์แนะแนว อาจารย์หัวหน้าสายชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 อาจารย์ประจำวิชาภาษาไทย เพื่อขอความช่วยเหลือในการเอาใจใส่ ให้กำลังใจ และเข้าใจในพฤติกรรมที่เกิดขึ้น และช่วยกันแก้ไขเพื่อให้เด็กชาย ข มีพฤติกรรมกล้าแสดงออก มีความเชื่อมั่นในตนเอง เห็นคุณค่าในตนเอง สามารถปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนและครอบครัวที่ตนอยู่ได้ ในการประชุมได้รับข้อมูลเพิ่มเติมและข้อเสนอแนะดังนี้

เด็กชาย ข โดยปกติครูส่วนใหญ่จะไม่ทราบ ว่า เด็กชาย ข มีพฤติกรรมเรียกร้องความสนใจจากเพื่อน โดยการขี้อ้อน ของเล่น หรือทำตามสิ่งที่เพื่อนบอก เพราะต้องการการยอมรับจากเพื่อน เนื่องจากตนเองเรียนไม่เก่ง ผลการเรียนตกต่ำ และรู้สึกว่าไม่มีใครรัก จึงต้องการให้เพื่อนยอมรับและเข้าใจตน จึงไม่กล้าปฏิเสธเพื่อนเมื่อเพื่อนขอให้ทำอะไรให้ เพราะกลัวเพื่อนโกรธ ถ้าไม่สามารถทำตามสัญญาที่เพื่อนไว้ได้ เด็กชาย ข ก็จะขาดเรียน ทำให้เรียนไม่รู้เรื่อง และเรียนไม่ทันเพื่อน ในที่ประชุมมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ในกรณีของเด็กชาย ข ทางโรงเรียนต้องให้ความสนใจ เอาใจใส่ คอยดูแล และสร้างความเข้าใจให้กับเด็กชาย ข เพื่อให้เด็กชาย ข สามารถปรับตัวในด้านสัมพันธภาพกับเพื่อนที่ถูกต้องและเหมาะสม ซึ่งจะส่งผลถึงการเรียนต่อไป นอกจากนี้ควรจัดหากิจกรรมที่เหมาะสม ได้แก่ การสร้างภาวะผู้นำให้กับเด็กชาย ข โดยการส่งเสริมให้เป็นหัวหน้ากลุ่มชมรมจิตรกรน้อย เนื่องจากเด็กชาย ข มีความสามารถและความถนัดในการวาดภาพและลงสี ให้เด็กชาย ข ได้มีส่วนร่วมและได้รับการยอมรับจากเพื่อนๆ มากขึ้น ครูอาจจะชมเชยหรือให้กำลังใจในผลงานและสนับสนุนให้เล่นกีฬาที่ถนัด ได้แก่ ปิงปอง

การติดตามผล

1. จากการสังเกต การสัมภาษณ์ การเยี่ยมบ้าน เด็กชาย ข สรุปได้ว่า เด็กชาย ข มีทัศนคติต่อครอบครัวที่เล็งตนเองมาเปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้น ไม่รู้สึกอึดอัดเมื่อต้องกลับเข้าบ้าน เพราะเข้าใจบทบาทหน้าที่ของคนในครอบครัวมากขึ้น

2. จากการสัมภาษณ์ผู้ปกครองของเด็กชาย ข สรุปได้ว่า เด็กชาย ข พุดคุยมากขึ้น ไม่เก็บตัว เมื่อกลับมาถึงบ้านจะช่วยเหลืองานบ้านคือ กวาดบ้าน ถูบ้าน และร่วมกิจกรรมของครอบครัว ได้แก่ นั่งดูโทรทัศน์กับลุง และพุดคุยกับบุคคลในครอบครัว

3. จากการสัมภาษณ์อาจารย์ประจำชั้น และอาจารย์ประจำวิชาภาษาไทย ทราบว่า เด็กชาย ข มีความกระตือรือร้น รับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมายเป็นอย่างดี และมีพฤติกรรมกล้าแสดงออกมากขึ้น มีภาวะความเป็นผู้นำ ยอมรับความจริงมากขึ้น เข้าร่วมกิจกรรมหน้าชั้นเรียน และกล้าปฏิเสธผู้อื่นด้วยถ้อยคำที่เหมาะสม

ข้อเสนอแนะ

ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะพฤติกรรมของเด็กชาย ข

เด็กชาย ข ควรยอมรับความจริงที่เกิดขึ้นกับชีวิต มีความภาคภูมิใจในตนเอง และครอบครัว มีความอดทน และสร้างความเชื่อมั่นให้กับตนเอง กล้าแสดงออกมากขึ้น และแก้ไขข้อบกพร่องของตนเอง รู้จักปฏิเสธในสิ่งที่ตนไม่สามารถทำได้ เข้าร่วมกิจกรรมที่ตนสนใจและถนัด เช่น กิจกรรมจิตรกรน้อย , กิจกรรมกีฬาในร่ม หมากรูก – หมากฮอส , เทเบิลเทนนิส (ปิงปอง) เป็นต้น ยอมรับในความสามารถของตนเอง ก่อนจะสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น ควรสร้างจุดเด่นในตัวเองให้เกิดขึ้นก่อน ตลอดจนไม่หมกมุ่นในอดีต สนใจอนาคตให้มาก และตั้งใจทำปัจจุบันให้ดีที่สุด

2. ข้อเสนอแนะผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กชาย ข

2.1 บิดา มารดา ป้า และลุง ควรตระหนักถึงความสำคัญของการดูแลเอาใจใส่ โดยการแสดงความรักความเข้าใจเป็นที่ปรึกษาเด็กชาย ข อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ซึ่งแนวทางที่ถูกต้องและให้กำลังใจในการตั้งเป้าหมายในชีวิตของเด็กชาย ข

2.2 อาจารย์ประจำชั้น และอาจารย์ที่เกี่ยวข้องกับเด็กชาย ข ควรให้ความสนใจอย่างต่อเนื่อง ซึ่งแนววิธีการเรียนที่ถูกต้อง ให้กำลังใจ สร้างเสริมความภาคภูมิใจในตนเองให้กับเด็กชาย ข ชักถามในสิ่งที่ง่ายเป็นลำดับขั้น ส่งเสริมให้แสดงออกในสิ่งที่เขาสนใจและถนัด ดึงจุดดี , จุดเด่น ของเด็กชาย ข ออกมาเป็นตัวอย่างให้เพื่อนๆ ฟัง จะทำให้เขาเห็นคุณค่าในตนเองมากยิ่งขึ้น

ศึกษารายกรณีที่ 3 เด็กหญิง ค

แนะนำบุคคลที่ทำการศึกษารายกรณี

ชื่อ - สกุล เด็กหญิง ค
 วัน เดือน ปี เกิด 22 กุมภาพันธ์ 2535
 บิดา - มารดา แยกกันอยู่
 การศึกษา กำลังศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
 ที่อยู่ปัจจุบัน บ้านไม้ 2 ชั้น เลขที่ 225 ซอยเทศบาล ถนนราชบพิธ แขวงวัดราชบพิธ เขตพระนคร จังหวัดกรุงเทพฯ

สาเหตุที่ศึกษา

ผู้ศึกษามีความสนใจเกี่ยวกับพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออกของนักเรียน โดยตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาการไม่กล้าแสดงออก เพราะการไม่กล้าแสดงออกมีผลเสียต่อสุขภาพจิตและบุคลิกภาพของบุคคลอย่างมาก นอกจากนี้ยังมีผลกระทบต่อสัมพันธภาพทางสังคม อันเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาทางสังคมโดยรวมได้ การพัฒนาสังคมให้เจริญก้าวหน้าควรเน้นความสำคัญของการพัฒนาบุคลิกภาพของเยาวชนให้เป็นคนกล้าคิด กล้าแสดงออกให้มากขึ้น เพราะเป็นลักษณะของบุคคลที่มีความสำคัญลักษณะหนึ่งในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมปัจจุบัน

ลักษณะของปัญหาที่สำคัญ

เด็กหญิง ค แสดงพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออก โดยการคล้อยตามเพื่อนทุกอย่าง ติดเพื่อน ไม่กล้าแสดงความคิดเห็นของตน เก็บตัว ขาดความเป็นผู้นำ ไม่กล้าขึ้นชมหรือท้าทายใครก่อน และไม่กล้าตักเตือนว่ากล่าวเพื่อน จะทำอะไรก็จะถามผู้อื่นก่อนเสมอ

ระยะเวลาที่ศึกษา 1 ตุลาคม 2545 ถึงวันที่ 31 มีนาคม 2546 รวม 182 วัน

บุคคลที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

1. เด็กหญิง ค ผู้รับการศึกษา
2. พี่ของผู้รับการศึกษา
3. อาจารย์ประจำชั้น
4. อาจารย์ประจำวิชาสังคมศึกษา
5. เพื่อนร่วมชั้นเรียน

สถานที่ใช้ประกอบการศึกษา

1. โรงเรียนของผู้รับการศึกษา
2. บ้านของผู้รับการศึกษา

ข้อมูลทั่วไปของบุคคลที่ทำการศึกษา

ชื่อ - สกุล	เด็กหญิง ค
วัน เดือน ปี เกิด	22 กุมภาพันธ์ 2535
อายุ	10 ปี 8 เดือน
เชื้อชาติ - สัญชาติ	ไทย
ศาสนา	พุทธ
สถานภาพ	นักเรียน
ภูมิลำเนาเดิม	กรุงเทพฯ
สถานที่เกิด	โรงพยาบาลรามารัตน์
ที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านไม้ 2 ชั้น เลขที่ 225 ซอยเทศบาล ถนนราชบพิธ แขวงวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพฯ

ประวัติครอบครัว

บิดา อายุ 37 ปี อาชีพ ไม่ทราบข้อมูลที่ชัดเจน รายได้ ไม่ทราบข้อมูลที่ชัดเจน
 มารดา อายุ 35 ปี อาชีพ รับจ้าง รายได้เฉลี่ย 8,000 บาท / เดือน
 จำนวนพี่น้อง 1 คน คือ เด็กหญิง ค อายุ 10 ปี 8 เดือน การศึกษาชั้นประถมศึกษา

ปีที่ 5

ความสัมพันธ์กับบิดามารดาและพี่น้อง ความสัมพันธ์ในครอบครัวห่างเหิน มารดามักไม่มีเวลาอยู่ด้วยกัน เนื่องจากประกอบอาชีพรับจ้างเป็นแม่บ้าน กลับถึงบ้านประมาณ 2 - 3ทุ่ม เด็กหญิง ค จึงไม่ค่อยได้คุยกับแม่มากนัก พอมีอะไรมักจะปรึกษาเพื่อนตลอด รักเพื่อนมาก

การศึกษา ได้เกรดเฉลี่ย 2.10

ประวัติสุขภาพ เด็กหญิง ค คิดว่าตนเองมีสุขภาพดี และประสบอุบัติเหตุตกบันได ได้รับบาดเจ็บที่ข้อเท้า เมื่ออายุ 9 ปี ไม่เคยตรวจสุขภาพ

ประวัติทางสังคม เป็นคนมีเพื่อนค่อนข้างมาก กลุ่มเพื่อนมีทั้งห้องเดียวกันและต่างห้อง มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในกลุ่มเมื่อคนใดคนหนึ่งต้องการความช่วยเหลือ

การใช้เวลาว่าง หรืองานอดิเรก เป่าขลุ่ย ฟังเพลง ดูทีวี

ความใฝ่ฝันในอนาคต อยากเปิดร้านขายดอกไม้และของที่ระลึกน่ารักๆ

เจตคติที่มีต่อตนเอง มีความรักเพื่อน มีการแบ่งปัน

เจตคติที่มีต่อครอบครัว เกรงครัดเรื่องเวลา ไม่ชอบให้คุยโทรศัพท์กับเพื่อนนานๆ

กิจวัตรประจำวัน เรียนหนังสือ เป่าขลุ่ย ฟังเพลง

สภาพความเป็นอยู่ บ้านไม้ 2 ชั้น อยู่หลังศึกษาภัณฑ์พาณิชย์ สาขาราชบพิธ ภายในบ้านมีดทึบ อากาศถ่ายเทไม่สะดวก หน้าบ้านรถวิ่งเข้าออกไม่ได้ เนื่องจากเป็นซอยเล็กๆ ข้างบ้านของเด็กหญิง ค จะเป็นโรงน้ำแข็ง

ลักษณะทั่วไป เด็กหญิง ค เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 อายุ 10 ปี 8 เดือน ผิวสีขาวเหลือง รูปร่างผอมบาง ผมนี้อบสั้นไว้หน้าม้าทรงนักเรียนถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน ใบหน้ายาว ผิวหน้าเนียนเกลี้ยงเกลา ขนคายาวงอน แต่งกายสะอาดเรียบร้อย ชอบนั่งเก้าอี้ ลักษณะนิสัยไม่ค่อยยิ้มหรือหัวเราะ จะพูดกับเพื่อนในกลุ่มเท่านั้น ชอบหิวถึงใส่เครื่องเขียนสีแดงลวดลายรูปมารุโกะอยู่ตลอดเวลา

จากการรวบรวมโดยใช้เทคนิค 8 เทคนิค สามารถสรุปและวิเคราะห์ได้ดังนี้

1. การสังเกตและการบันทึกการสังเกต

การสังเกต ผู้ศึกษาสังเกตเด็กหญิง ค ทั้งในและนอกชั้นเรียน ได้แก่ คาบกิจกรรมแนะแนว คาบกิจกรรมอิสระและระหว่างเวลาพักกลางวัน รวม 4 ครั้ง ครั้งละประมาณ 30 นาที พบว่า เด็กหญิง ค เป็นคนเงียบขรึม ใบหน้าเคร่งเครียด ชอบขมวดคิ้ว ในคาบเรียนกิจกรรมแนะแนว เด็กหญิง ค นั่งหลังห้องใกล้มุมหน้าต่างคุยกับเพื่อน บางทีก็เหม่อลอย คาบกิจกรรมอิสระ เดินมาเข้าชั้นเรียนตรงตามเวลา แต่ทำงานตามที่ครูมอบหมายช้าเอื่อยๆ พูดคุยตลอดเวลาการทำงาน ช่วงพักกลางวันไม่เล่นกระโดดยางหรือวิ่งไล่จับกับเพื่อน ส่วนใหญ่จะหายตัวไป บางครั้งจะมานั่งจับกลุ่มกับเพื่อนๆ ได้ต้นไม้หน้าร้านสหกรณ์ของโรงเรียน

2. การสัมภาษณ์

ผู้ศึกษาสัมภาษณ์ผู้รับการศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 การสัมภาษณ์เด็กหญิง ค ทราบว่า เด็กหญิง ค เป็นลูกคนเดียว อาศัยอยู่กับแม่และป้า ส่วนพ่อแยกทางกับแม่ตั้งแต่เด็กหญิง ค อายุ 1 ขวบ ได้รับเงินค่าอาหารจากแม่และป้า วันละ 50 บาท ชอบเลี้ยงแมว เคยประสบอุบัติเหตุตกบันไดได้รับบาดเจ็บที่ข้อเท้า เมื่ออายุ 9 ปี ชอบเป่าขลุ่ย ไม่ชอบเล่นกีฬา ไม่ชอบเรียนคณิตศาสตร์และภาษาอังกฤษ ชอบวิชาภาษาไทย ชอบอ่านหนังสือการ์ตูนและนิทาน อนาคตอยากเปิดร้านขายดอกไม้และของที่ระลึกน่ารักๆ

2.2 การสัมภาษณ์อาจารย์ประจำชั้น อาจารย์แนะแนว อาจารย์หัวหน้าระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 แสดงความคิดเห็นว่า เด็กหญิง ค มีพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออก คล้อยตามเพื่อน ดินเพื่อน ไม่กล้าแสดงความคิดเห็นของตน เก็บตัว ขาดความเป็นผู้นำ ไม่กล้าตักเตือนว่ากล่าวเพื่อน จะทำอะไรก็จะถามผู้อื่นก่อนเสมอ

2.3 การสัมภาษณ์ป้า ทราบว่า เด็กหญิง ค ชอบคุยโทรศัพท์กับเพื่อนนานๆ เด็กหญิง ค กลัวแม่ เพราะแม่จะลงโทษเด็กหญิง ค ด้วยการตี เด็กหญิง ค เคยหนีไปอยู่กับบ้านเพื่อนเป็นเวลา 1 วัน

2.4 การสัมภาษณ์เพื่อน ทราบว่า เด็กหญิง ค เป็นคนรักเพื่อนฝูง ชอบช่วยเหลือไปไหนไปกัน มีน้ำใจ คอยแบ่งปันไม่ทิ้งเพื่อน เป็นคนเจิบขริบ แต่จะชอบเล่าเรื่องของตนให้เพื่อนฟัง

3. การเยี่ยมบ้าน

ผู้ศึกษาไปเยี่ยมบ้านนักเรียน 1 ครั้ง ใช้เวลาประมาณ 30 นาที ได้สังเกตและสัมภาษณ์คนในครอบครัวของผู้รับการศึกษา มีรายละเอียดดังนี้

จากการเยี่ยมบ้านเด็กหญิง ค เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2546 เวลา 14.00 – 14.45 น. ทราบว่า สถานที่พักเข้าไปในซอยส่วนบุคคล ซึ่งเป็นซอยเล็กๆ อยู่ด้านหลังของตึกแถว 4 ชั้น ย่านวัดสุทัศน์ ข้างบ้านเป็นโรงน้ำแข็ง เสียงบดน้ำแข็งดังมาก บ้านเด็กหญิง ค เป็นบ้านไม้ 2 ชั้น ชั้นล่างกันห้องด้วยอิฐบล็อก ด้านหลังติดกับกำแพงคอนกรีต มีพัดลมเก่าๆ ตั้งที่พื้นบริเวณบ้าน 2 – 3 ตัว ภายในบ้านมีข้าวของเยอะมาก ทำให้บ้านดูแคบและแออัด บริเวณบ้านถูกบดบังแสงแดดเนื่องจากมีตึกรอบด้าน ขณะผู้ศึกษาไปถึงพบป้าของเด็กหญิง ค อยู่บ้านเพียงผู้เดียว จากการสัมภาษณ์ป้าของเด็กหญิง ค ทราบว่า พ่อของเด็กหญิง ค แยกทางกับแม่ไปแต่งงานใหม่ ตั้งแต่เด็กหญิง ค อายุประมาณ 1 ขวบ จากนั้นแม่ของเด็กหญิง ค ประกอบอาชีพรับจ้างซักรีดหาเลี้ยงเด็กหญิง ค และมาอยู่บ้านป้าที่อยู่ปัจจุบันนี้ รวม 7 ปีแล้ว แม่ของเด็กหญิง ค จะเป็นคนที่ลงโทษลูกโดยการตี เด็กหญิง ค จะกลัวแม่และเชื่อฟังแม่คนเดียวเท่านั้น เด็กหญิง ค จะช่วยเหลืองานในบ้านบ้าง แต่ส่วนใหญ่ป้าจะเป็นคนทำงานบ้าน เด็กหญิง ค ชอบคุยโทรศัพท์กับเพื่อน และถ้าเป็นวันหยุดเสาร์อาทิตย์จะออกไปอยู่บ้านเพื่อนในละแวกใกล้ๆ เย็นๆ จึงจะกลับเข้าบ้าน

จากการเยี่ยมบ้านครั้งนี้ทราบว่า ที่พักอาศัยไม่ถูกสุขลักษณะ เนื่องจากข้าวของรกและเยอะมาก นอกจากนี้สภาพแวดล้อมไม่ค่อยดีเท่าที่ควรบริเวณบ้านนั้นเสียงดัง เพราะอยู่ติดกับโรงน้ำแข็ง และแสงแดดส่องไม่ถึง เนื่องจากตึกบังทุกด้าน

4. อัตชีวประวัติ

อัตชีวประวัติของเด็กหญิง ค ทำให้ทราบว่า ชีวิตในวัยเด็กของเด็กหญิง ค ไม่มีความสุข มีความต้องการคนที่เข้าใจ และต้องการพักผ่อนเวลา ถูกเลี้ยงดูในลักษณะค่อนข้างเข้มงวดจากแม่ ชีวิตปัจจุบันชอบความเป็นส่วนตัว ไม่อยากให้ใครมาบังคับ ชอบความเป็นอิสระ ต้องการการยอมรับในกลุ่มเพื่อน อนาคตอยากเปิดร้านขายดอกไม้หรือของที่ระลึกน่ารักๆ โดยประดิษฐ์ขึ้นเอง แสดงให้เห็นถึงการที่เด็กหญิง ค ต้องการทำในสิ่งที่ตนชอบและถนัด โดย

อยากจะแสดงความสามารถของตนเองให้ผู้อื่นยอมรับ และชื่นชมในตัวเอง ไม่ต้องการอยู่ในกรอบหรือถูกควบคุมอย่างเข้มงวด เพราะกลัวการถูกลงโทษ ซึ่งมีผลให้เด็กหญิง ค มีความขัดแย้งใจ ไม่กล้าแสดงออกเท่าที่ควร จะทำอะไรก็ต้องคอยปรึกษาคนอื่นอยู่เสมอว่าถูกต้องเหมาะสมหรือไม่

5. บันทึกประจำวัน

บันทึกประจำวันของเด็กหญิง ค เริ่มตั้งแต่วันจันทร์ที่ 16 ธันวาคม 2545 ถึงวันอังคารที่ 22 ธันวาคม 2545 รวมทั้งหมด 7 วัน ทำให้ทราบว่า เด็กหญิง ค มีกิจวัตรประจำวันที่คล้ายคลึงกัน คือ วันจันทร์ – วันศุกร์ ตื่นเข้ามาโรงเรียน หลังเลิกเรียนนัดกับเพื่อนสนิท นั่งคุยกันจนเย็นจึงกลับบ้าน วันเสาร์นัดกับเพื่อนไปช้อปปิ้งที่โรงเรียน เด็กหญิง ค อยู่ชมรมดนตรีไทยเล่นเครื่องดนตรีประเภทขลุ่ย ตอนเย็นกลับบ้านจะแวะกินข้าวกับเพื่อน วันอาทิตย์นอนตื่นสาย และช่วยแม่ทำงานบ้าน

จากบันทึกประจำวัน พบว่า เด็กหญิง ค ต้องรับผิดชอบงานบ้านบ้าง แต่เวลาส่วนใหญ่ใช้หมดไปกับกิจกรรมร่วมกับเพื่อนในกลุ่ม

6. สังคมมิติ

การทำสังคมมิติ โดยใช้คำถามว่าเมื่อโรงเรียนพานักเรียนไปทัศนศึกษาที่จังหวัดเชียงใหม่ นักเรียนจะเลือกเพื่อนคนไหนนั่งข้างนักเรียน ให้เลือก 2 คน จากสถานการณ์การไปทัศนศึกษาที่จังหวัดเชียงใหม่ของเด็กหญิง ค พบว่า เด็กหญิง ค อยู่ในลักษณะไม่ได้รับเลือกจากกลุ่มเลย (Rejectee) แต่เด็กหญิง ค ยังเลือกบุคคลอื่นในกลุ่ม

จากกลวิธีใคร่อย พบว่า เด็กหญิง ค ได้รับการประเมินเรียงลำดับความถี่จากมากไปหาน้อยคือ เป็นผู้ที่ไม่กล้าแสดงออก เป็นผู้ที่ขี้อาย เป็นผู้ที่ใจน้อย เป็นผู้ที่ชอบช่วยเหลือเพื่อน และขี้อ้างวลขาดความเชื่อมั่นในตนเอง

7. แบบสอบถามและแบบสำรวจ

7.1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล พบว่า เด็กหญิง ค เป็นบุตรคนเดียว บิดามารดาแยกกันอยู่ มารดามีอาชีพรับจ้าง เด็กหญิง ค สุขภาพดี ไม่เคยป่วยหนัก เคยประสบอุบัติเหตุตกบันไดได้รับบาดเจ็บที่ข้อเท้า เมื่ออายุ 9 ปี ปวดท้องเป็นบางครั้ง รู้สึกเบื่ออาหาร บางครั้ง ไม่วิตกกังวลกับสุขภาพ ไม่เคยตรวจสุขภาพ มีเพื่อนสนิท 1 คน ไปไหนมาไหนด้วยกันเสมอ ชอบเป่าขลุ่ย ไม่ชอบเล่นกีฬา ชอบเพลงวิมานดิน งานอดิเรก ฟังเพลง ดูโทรทัศน์ อ่านหนังสือ

7.2 แบบสอบถามฉันคือใคร พบว่า เด็กหญิง ค ช่วยแม่ทำกับข้าว สิ่งที่เพื่อนๆ ชอบในตัวเด็กหญิง ค คือ ความรักเพื่อน การแบ่งปัน สิ่งที่ดีที่สุด คือ การทำให้ดีที่สุด สิ่งที่ดีที่สุด คือ สิ่งที่ได้ทำผิด สิ่งที่น่าภูมิใจ คือ การช่วยเหลือคนอื่น คนที่ชอบที่สุด คือ เพื่อนชื่อ อภิสิทธิ์ เพราะมีความรักเพื่อนและสามัคคีในกลุ่ม สามารถเป็นที่ปรึกษาได้ทุกเรื่อง สิ่งที่ดีที่สุดในโรงเรียน คือ อาจารย์ เพื่อน การเรียนหนังสือ ที่โรงเรียนชอบทำงานกลุ่ม งานอดิเรก คือ ทำการบ้าน เวลาว่างชอบฟังเพลง

7.3 แบบสอบถามนี่คือชีวิตของฉัน พบว่า เด็กหญิง ค มีเพื่อนสนิท 3 คน มีสัตว์เลี้ยง คือ แมว ได้รับเงินจากแม่ งานอดิเรก คือ ฟังเพลง เป่าขลุ่ย สิ่งที่ชอบมากที่สุด คือ วิทยุ ชอบอ่านหนังสือเพื่อเพื่อนรัก หนังสือการ์ตูนมหาสนุก และหนังสือนิทาน อยากไปเที่ยวทะเล เพราะน้ำใส อากาศสดชื่น สิ่งที่ทำนอกโรงเรียน คือ ฟังวิทยุ ดูทีวี ชอบประดิษฐ์ของที่ระลึก อยากเล่นระนาดเอกเป็น อยากไปเที่ยวหรือทัศนศึกษากับเพื่อน ชอบเป่าขลุ่ยที่โรงเรียนสนุกมากที่สุด เมื่อได้เข้ากลุ่มร่วมกิจกรรมกับเพื่อน

7.4 แบบสำรวจความรู้สึกนึกคิดที่มีต่อตนเอง พบว่า เด็กหญิง ค รู้สึกว่าชีวิตตนเองมีความสุข จริงจัง และจริงจังต่อเพื่อน

7.5 แบบสำรวจบุคลิกภาพ ทราบว่า เด็กหญิง ค มักไม่สนใจทำตามคำสั่งของมารดา ชอบคุยโทรศัพท์กับเพื่อนเป็นเวลานานๆ รู้สึกพึงพอใจเมื่อได้ทำอะไรแล้วประสบความสำเร็จมีคนชม รู้สึกกลัวและขาดความเชื่อมั่นไม่กล้าแสดงออก เพราะประหม่าและตื่นเต้น กลัวว่าจะผิด กลัวว่าคนอื่นจะไม่ยอมรับ กลัวการถูกลงโทษ มักหลีกเลี่ยงการรายงานหน้าชั้นหรือทำงานเดี่ยว ชอบทำงานเป็นคู่หรือทำงานกลุ่ม เพราะต้องการที่ปรึกษา

8. แบบทดสอบบุคลิกภาพ สามารถวิเคราะห์ผลได้ดังนี้

8.1 แบบทดสอบเบนเดอร์เกสตัลท์ (Bender Gestalt Test) พบว่า เด็กหญิง ค วาดภาพทั้งหมดเกาะกลุ่มกันและขีดไปด้านซ้ายของกระดาษ ภาพแต่ละภาพมีลายเส้นที่บางและฝน บางภาพวาดผิดแบบที่ได้ให้ไว้ ภาพโดยรวมวิเคราะห์ได้ว่า เด็กหญิง ค มีปัญหาการปรับตัว ขาดความมั่นใจ ย้ำคิดย้ำทำ เก็บกด ถดถอย ต้องการพึ่งพาผู้อื่น อารมณ์ไม่มั่นคง ไม่กล้าแสดงออก เก็บตัว

8.2 แบบทดสอบวาดภาพคน (Draw A Person Test) พบว่า เด็กหญิง ค มีความขัดแย้งทางอารมณ์และย้ำคิดย้ำทำ เก็บตัว หมกมุ่นอยู่กับตัวเอง วิตกกังวล ไม่มีความเชื่อมั่น ขาดความมั่นคง วาดภาพชาย หญิง คล้ายกัน ขาดการแยกแยะความแตกต่าง วาดใบหน้าใหญ่แสดงการติดยึดอยู่กับตัวเอง และกังวลเกี่ยวกับตัวเอง วาดเส้นเบากระช้ำ แสดงถึง ขาดความเชื่อมั่น ย้ำคิดย้ำทำ ระบายดำเน้นหนักที่เส้นผม แสดงว่า เก็บกด ถดถอย ต้องการพึ่งพาผู้อื่น วาดภาพผู้ชาย และผู้หญิงเอามือล้วงกระเป๋า แสดงการขาดความเชื่อมั่น

ในตนเอง ไม่เปิดเผย และวาดมือผู้ชายจับเสา และมือผู้หญิงถือตุ๊กตา แสดงว่า ต้องการที่พึ่งพิง ไม่เป็นตัวของตัวเอง

8.3 แบบทดสอบวาดบ้าน ต้นไม้ คน (Kinetic House - Tree - Person Test) พบว่า เด็กหญิง ค วาดภาพเล็กเส้นบางไม่มีน้ำหนัก อยู่ด้านบนของกระดาษ แสดงให้เห็นถึงขาดความเชื่อมั่นในตนเอง มีภาวะหยุดชะงักในอดีต และแนวโน้มการย้ำคิดย้ำทำในอนาคต หวาดระแวง ลังเล ไม่มั่นคง มีความนึกฝัน ต้องการการยอมรับจากครอบครัว ภาพบ้านมีประตู หน้าต่าง และลงเส้นหนักต้องการการต่อสู้ และการเข้าสังคม วาดภาพขีดด้านขวา แสดงว่า ไม่กล้าเผชิญความจริง มีความวิตกกังวลและต้องการควบคุมเอาไว้ ชอบทำตามอารมณ์ของตนเอง

8.4 แบบทดสอบการเติมประโยคให้สมบูรณ์ (Sentence Completion Test) พบว่า เด็กหญิง ค มีปัญหาด้านการไม่กล้าแสดงออก ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ด้านความกลัว ความรู้สึกผิด

การวินิจฉัย

จากการรวบรวมข้อมูลดังกล่าววินิจฉัยได้ว่า เด็กหญิง ค มีพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออก จากสาเหตุดังนี้

1. สาเหตุจากตัวเด็กหญิง ค

ด้านบุคลิกภาพ

จากการสังเกต สัมภาษณ์ สัมภาษณ์ แบบสอบถาม และแบบทดสอบทั้งหมด มีผลสอดคล้องกันว่า เด็กหญิง ค เป็นคนที่มีบุคลิกภาพไม่กล้าแสดงออก ขาดความมั่นใจ วิตกกังวลกับสิ่งที่ยังไม่เกิดขึ้น ต้องการการพึ่งพาผู้อื่น เก็บตัว ขาดความเป็นผู้นำ มีแนวโน้มย้ำคิดย้ำทำในอนาคต มีความนึกฝัน เก็บกด หวาดระแวง บุคลิกดังกล่าวมีผลสืบเนื่องมาจากการเลี้ยงดูในครอบครัวส่วนหนึ่งด้วย

2. สาเหตุจากสิ่งแวดล้อม มีดังนี้

2.1 ด้านครอบครัว

จากการสังเกต สัมภาษณ์ การเยี่ยมบ้าน แบบสอบถาม อัดชีวประวัติ สรุปได้ว่า ครอบครัวของเด็กหญิง ค ขาดพ่อเป็นผู้นำครอบครัว โดยแม่ทำบทบาทผู้นำแทน ซึ่งแม่ต้องทำงานหนักไม่มีเวลาให้ความอบอุ่นกับเด็กหญิง ค เท่าที่ควร และยังมีการทำโทษที่รุนแรง ได้แก่ การตี และการดุด่าว่ากล่าวด้วยความโกรธ เด็กหญิง ค จึงกลัวมารดาของตนมาก และเมื่อมีปัญหาอะไรก็มักจะปรึกษาเพื่อน ไม่อยากอยู่บ้านมักจะออกไปอยู่กับเพื่อนสนิท กลับเข้าบ้านตอนเย็นๆ อยู่เสมอ

2.2 ด้านโรงเรียน

จากการสังเกต สัมภาษณ์ แบบสอบถาม อัตชีวประวัติ ทำให้สรุปได้ว่า เด็กหญิง ค ไม่ชอบเรียนคณิตศาสตร์ และภาษาอังกฤษ เพราะครูคณิตศาสตร์ค่อนข้างดุ ส่วนครูภาษาอังกฤษให้การบ้านเยอะ และทำไม่ทัน ชอบวิชาภาษาไทย และวิชากลุ่มการงานพื้นฐานอาชีพ เพราะสนใจและถนัด เด็กหญิง ค เป็นคนรักเพื่อนฝูง ชอบช่วยเหลือเพื่อน มีน้ำใจ คอยแบ่งปัน และชอบเล่าเรื่องของตนให้เพื่อนฟัง เพราะเด็กหญิง ค ต้องการคนรักและเข้าใจ ตนสามารถเป็นที่ปรึกษาได้

2.3 ด้านสังคม

จากการสังเกต สัมภาษณ์ และเยี่ยมบ้าน สรุปได้ว่า สะแวกที่อยู่อาศัยเป็นแบบต่างคนต่างอยู่ ซึ่งบ้านของเด็กหญิง ค มีลักษณะอยู่อย่างโดดเดี่ยว สภาพแวดล้อมรอบบ้านเสียงดัง เนื่องจากตั้งอยู่ติดกับโรงน้ำแข็ง ภายในบ้านมีดทิ่ม ไม่มีสัมพันธภาพกับเพื่อนบ้าน ความเป็นอยู่ที่แตกต่างจากเพื่อนบ้าน ได้แก่ เป็นบ้านไม้หลังเดียวที่อยู่ละแวกอาคารพาณิชย์ที่มีการค้าขาย ทำให้เด็กหญิง ค ออกไปคบเพื่อนนอกบ้าน ซึ่งเพื่อนๆ มักจะนัดกันไปเที่ยวตามศูนย์การค้า หรือห้างต่างๆ

การช่วยเหลือ ป้องกัน และส่งเสริม

ผู้ศึกษาได้ให้การช่วยเหลือ ดังนี้

1. การช่วยเหลือโดยตรง ให้คำปรึกษาแก่เด็กหญิง ค ในเรื่องการปฏิบัติตนต่อมารดา ความรับผิดชอบหน้าที่ในครอบครัว การใช้เวลาในการโทรศัพท์ และการกลับบ้านหลังจากเลิกเรียนแล้ว เพื่อให้เด็กหญิง ค ยอมรับสภาพชีวิตของตนได้ตรงตามความเป็นจริง มีการตั้งเป้าหมายชีวิตที่ถูกต้อง รู้จักการแสดงความสามารถของตนด้วยการทำกิจกรรมที่ตนถนัด และสนใจ นอกจากนี้ได้ใช้เทคนิคการปรับพฤติกรรมโดยการฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกในชั่วโมงกิจกรรมแนะแนวในเรื่อง “ความมั่นใจในตนเอง” โดยให้เด็กหญิง ค มีทัศนคติที่ดีต่อตนเอง รู้จักตนเอง และผู้อื่น มีความมั่นใจในตนเองมากขึ้น อีกทั้งเพื่อนในห้องมองเห็นจุดเด่นของเด็กหญิง ค ทำให้เด็กหญิง ค มั่นใจในตนเอง กล้าแสดงออก ไม่วิตกกังวลในความสามารถของตนเอง มีความภาคภูมิใจในตนเอง และยอมรับตนเอง

2. การให้ความช่วยเหลือทางอ้อม ปฏิบัติดังนี้

ประชุมปรึกษารายกรณี 1 ครั้ง ในวันอังคารที่ 18 กุมภาพันธ์ 2545 เวลา 13.00 – 14.00 น. ซึ่งประกอบด้วย อาจารย์แนะแนว อาจารย์ประจำชั้น อาจารย์หัวหน้าระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เพื่อขอความช่วยเหลือในการเอาใจใส่ ให้กำลังใจและเข้าใจในพฤติกรรมที่เกิดขึ้น และช่วยกันแก้ไขเพื่อให้เด็กหญิง ค สามารถปรับตัวและมีพฤติกรรมกล้าแสดงออกมากขึ้น ในการประชุมได้รับข้อมูลเพิ่มเติมและข้อเสนอแนะดังนี้

เด็กหญิง ค มักจะหลีกเลี่ยงการรายงานหน้าชั้น การตอบคำถามในชั้นเรียนจะก้มหน้าเหม่อลอย ชอบหันหน้าออกไปทางหน้าต่าง และคุยกับเพื่อนทุกชั่วโมง จะนั่งหลังห้อง และจะไม่พูดคุยกับเพื่อนที่ไม่สนิทด้วย ที่ประชุมมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ทางโรงเรียนควรจัดกิจกรรมที่เหมาะสมให้กับเด็กหญิง ค เพื่อให้เด็กหญิง ค ยอมรับความจริง และสามารถปรับตัวให้เข้ากับครูอาจารย์ และเพื่อนๆ ได้ดีขึ้น รู้สึกมีความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น

การติดตามผล

1. จากการสังเกต สัมภาษณ์ เยี่ยมบ้าน เด็กหญิง ค สรุปได้ว่า เด็กหญิง ค ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น รู้สึกรักแม่และมีความรับผิดชอบงานบ้านเพิ่มมากขึ้น หลังจากเลิกเรียนแล้วกลับบ้านทันที

2. จากการสัมภาษณ์มารดาของเด็กหญิง ค สรุปได้ว่า เด็กหญิง ค กลับบ้านตรงเวลา ช่วยเหลืองานบ้านดี เชื่อฟังคำสอนและปฏิบัติตามที่ดีขึ้น ไม่คุยโทรศัพท์กับเพื่อนนานๆ พอมีอะไรก็จะเข้ามาคุยเล่าให้มารดาฟังอยู่เสมอ

3. จากการสัมภาษณ์อาจารย์แนะแนว อาจารย์ประจำชั้น สรุปได้ว่า เด็กหญิง ค ตั้งใจเรียนกล้าแสดงความคิดเห็นในชั้นเรียน และช่วยเหลือกิจกรรมของโรงเรียน สอนช่วยเหลือให้กับรุ่นน้องในชมรมดนตรีไทย และเข้าร่วมกิจกรรมชมรมสิ่งประดิษฐ์ของโรงเรียน โดยประดิษฐ์สิ่งของออกจำหน่าย ซึ่งเด็กหญิง ค กล้าแสดงออกมากขึ้น เพราะเขาได้รับการยอมรับและชื่นชมจากเพื่อนและครู

ข้อเสนอแนะ

ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับเด็กหญิง ค มีดังนี้

เด็กหญิง ค ควรมีความรักและความภาคภูมิใจในตนเองและครอบครัว แก้ไขข้อบกพร่องของตนเอง รู้จักกล้าแสดงออกในความสามารถของตน อดทนและตั้งเป้าหมายในชีวิต

2. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องมีดังนี้

2.1 มารดาควรให้การดูแลเอาใจใส่ ให้กำลังใจ ให้ความรัก ความอบอุ่น ใช้เหตุผลงดใช้อารมณ์ และลดความรุนแรงในการลงโทษ

2.2 อาจารย์ประจำชั้น อาจารย์ประจำวิชาต่างๆ และอาจารย์แนะแนว ควรให้กำลังใจ ให้ความสนใจ ให้คำแนะนำในการทำกิจกรรมที่เหมาะสมตามความสามารถของเด็กหญิง ค ฝึกให้เด็กหญิง ค ได้มีโอกาสเป็นผู้นำในกิจกรรมที่เขาถนัด ได้แก่ การเย็บปักถักร้อย การประดิษฐ์สิ่งของ หรือการป้าขลุ่ย โดยชื่นชมให้เขามีกำลังใจและสนับสนุนเด็กหญิง ค

อย่างต่อเนื่องต่อไป โดยไม่ยึดติดหรือบังคับในกิจกรรมที่เขาไม่ถนัด และหลีกเลี่ยงการลงโทษที่ทำให้อาย เป็นต้น

ศึกษารายกรณีที่ 4 เด็กหญิง ง

แนะนำบุคคลที่ทำการศึกษารายกรณี

ชื่อ - สกุล เด็กหญิง ง
วัน เดือน ปี เกิด 2 ธันวาคม 2534
บิดา - มารดา อยู่ร่วมกัน
การศึกษา กำลังศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
ที่อยู่ปัจจุบัน 492/8 ซอยจากรัฐัน ถนนเพชรบุรีตัดใหม่ แขวงมักกะสัน
เขตราชเทวี จังหวัดกรุงเทพฯ

สาเหตุที่ศึกษา

เด็กหญิง ง มีพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออก วิตกกังวลเกี่ยวกับรูปร่างหน้าตาของตน จึงขาดความเชื่อมั่นในตนเอง พยายามหลีกเลี่ยงการเข้าร่วมกิจกรรมทุกประเภท เวลาเรียนมักจะก้มหน้า เอามือกุมขมับ เวลาครูเรียกให้ตอบคำถามจะตกใจและตอบเสียงเบา เป็นคนพูดน้อย เก็บกดไม่เถียงหรือโต้ตอบ เวลาถูกเพื่อนว่ามักจะระบายโดยการร้องไห้ ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาเป็นรายกรณี โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะช่วยเหลือ ส่งเสริมให้เด็กหญิง ง มีพฤติกรรมกล้าแสดงออก โดยปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทางที่ดีที่เหมาะสม และดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ลักษณะของปัญหาที่สำคัญ

เด็กหญิง ง มีพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออก ไม่เข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน และหลีกเลี่ยงการรายงานหน้าชั้น กลัวตกใจเวลาครูเรียกถาม วิตกกังวลเกี่ยวกับรูปร่างหน้าตาของตน จึงขาดความเชื่อมั่นในตนเอง เวลาถูกเพื่อนล้อหรือว่าก็จะไม่ได้ตอบ แต่จะแอบร้องไห้อยู่คนเดียว

ระยะเวลาที่ศึกษา 1 ตุลาคม 2545 ถึงวันที่ 31 มีนาคม 2546 รวม 182 วัน

บุคคลที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

1. เด็กหญิง ง
2. บิดาผู้รับการศึกษา
3. อาจารย์แนะแนว
4. อาจารย์ประจำชั้น
5. เพื่อนร่วมชั้นเรียน

สถานที่ใช้ประกอบการศึกษา

1. โรงเรียนของผู้รับการศึกษา
2. บ้านของผู้รับการศึกษา

ข้อมูลทั่วไปของบุคคลที่ทำการศึกษา

ชื่อ - สกุล	เด็กหญิง ง
วัน เดือน ปี เกิด	2 ธันวาคม 2534
อายุ	10 ปี 10 เดือน
เชื้อชาติ - สัญชาติ	ไทย
ศาสนา	พุทธ
สถานภาพ	นักเรียน
ภูมิลำเนาเดิม	จังหวัดนครราชสีมา
สถานที่เกิด	จังหวัดนครราชสีมา
ที่อยู่ปัจจุบัน	492/8 ซอยจารุรัตน์ ถนนเพชรบุรีตัดใหม่ แขวงมักกะสัน เขตราชเทวี จังหวัดกรุงเทพฯ

ประวัติครอบครัว

บิดา	อายุ 35 ปี	อาชีพ รับจ้าง	รายได้เฉลี่ย 6,000 บาท / เดือน
มารดา	อายุ 31 ปี	อาชีพ รับจ้าง	รายได้เฉลี่ย 4,500 บาท / เดือน
จำนวนพี่น้อง 3 คน ดังนี้			

1. เด็กหญิง ง	อายุ 10 ปี 10 เดือน	การศึกษาประถมศึกษาปีที่ 5
2. เพศหญิง	อายุ 8 ปี	การศึกษาประถมศึกษาปีที่ 3
3. เพศหญิง	อายุ 7 ปี	การศึกษาประถมศึกษาปีที่ 2

ความสัมพันธ์กับบิดามารดา และพี่น้อง

ความสัมพันธ์ในครอบครัว เด็กหญิง ง อาศัยอยู่กับบิดา มารดา ส่วนน้องสาว 2 คน อยู่กับตา ยาย เด็กหญิง ง กับบิดามารดาไม่มีเวลาอยู่กันพร้อมหน้าพร้อมตา เนื่องจากประกอบอาชีพรับจ้างและมีเวลากลับบ้านไม่แน่นอน

การศึกษา มีผลการเรียนต่ำ เกรดเฉลี่ย 2.00

ประวัติสุขภาพ เด็กหญิง ง คิดว่าตนเองมีสุขภาพดีมาก ไม่เคยป่วยไม่เคยประสบอุบัติเหตุ ไม่เคยตรวจสุขภาพ

ประวัติทางสังคม เป็นคนมีเพื่อนที่อยู่ละแวกใกล้บ้านเรียนอยู่ที่โรงเรียนอื่น และเป็นกลุ่มที่เล่นวอลเลย์บอลด้วยกัน

การใช้เวลาว่าง หรืองานอดิเรก เล่นวอลเลย์บอล ดูทีวี

ความใฝ่ฝันในอนาคต อยากเป็นนักกีฬา วอลเลย์บอล หรือมีกิจการเกี่ยวกับกีฬา

เจตคติที่มีต่อตนเอง ชีวิตไม่มีความสุข หาเพื่อนยาก เรียนหนังสือไม่เก่ง ชอบกีฬา วอลเลย์บอล เพราะตนเองสามารถทำได้ดี

เจตคติที่มีต่อครอบครัว ไม่ได้อยู่ร่วมกันแต่รักใคร่กันดี

กิจวัตรประจำวัน   เรียนหนังสือ เล่นวอลเลย์บอล
 สภาพความเป็นอยู่   อยู่บ้านเช่า ชั้นเดียว ลักษณะห้องแถว ภายในบ้านมืด
 ทึบอากาศถ่ายเทไม่สะดวก ข้าวของวางไม่เป็นระเบียบ

ลักษณะทั่วไป เด็กหญิง ง เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 อายุ 10 ปี 10 เดือน ผิวสีคล้ำ รูปร่างท้วม ไขมันบิอบทรงนักเรียน ข้างหน้าแสกกลางแล้วติดก๊ิบ 2 ตัว ผิวหน้าเกลี้ยงเกลาไม่มีสิว จมูกใหญ่ ฟันหน้าบิ่นหักครึ่งซีก แต่งกายสะอาด แต่เพื่อนนักเรียนตัวใหญ่ จึงถูกรุมร่ำม กระโปรงค่อนข้างชิด พุดน้อยเสียงเบา ตกใจง่ายเวลาอาจารย์เรียกชอบเดินก้มหน้า และเดินคนเดียว สุขภาพโดยทั่วไปแข็งแรง

จากการรวบรวมโดยใช้เทคนิค 8 เทคนิค สามารถสรุปและวิเคราะห์ข้อมูล ได้ดังนี้

1. การสังเกตและบันทึกการสังเกต

การสังเกต ผู้ศึกษาสังเกตเด็กหญิง ง ทั้งในและนอกชั้นเรียน ได้แก่ คาบเรียน กิจกรรมแนะแนว คาบเรียนกิจกรรมอิสระและระหว่างเวลาพักกลางวัน รวม 4 ครั้ง ครั้งละประมาณ 30 นาที พบว่า เด็กหญิง ง เป็นคนพุดน้อย เสียงเบา ไม่กล้าแสดงออก จะตกใจเมื่อเวลาครูเรียกให้ตอบคำถาม เวลาเรียนมักจะก้มหน้า เอามือกุมขมับ มักจะถูกเพื่อนล้อว่า “เงาแก้ว” แต่ก็ไม่ได้ตอบอะไร จะแอบไปร้องไห้ที่ห้องพยาบาล เวลาพักกลางวันชอบนั่งดูเพื่อนวิ่งเล่นไล่จับ ไม่เข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน คาบกิจกรรมอิสระจะปลีกตัวและขอทำงานเดี่ยว ไม่อยากทำงานจับคู่กับเพื่อน

2. การสัมภาษณ์

ผู้ศึกษาสัมภาษณ์ผู้รับการศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 การสัมภาษณ์เด็กหญิง ง ทราบว่า เด็กหญิง ง เป็นลูกคนโต บ้านเดิมอยู่ที่จังหวัดนครราชสีมา ปัจจุบันอยู่กับพ่อแม่ที่กรุงเทพฯ ส่วนน้องสาว 2 คน อยู่ที่จังหวัดนครราชสีมา พ่อกับแม่มีอาชีพรับจ้าง เคยหกล้มจนฟันกระแทกรบิ่นหักไปครึ่งซีก และปวดท้องเป็นบางครั้ง เบื่ออาหารที่โรงเรียน ชอบเล่นวอลเลย์บอลมากที่สุด อยากให้โรงเรียนมีสนามวอลเลย์บอล ชอบดูโทรทัศน์เกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว อยู่ชมรมดนตรีไทย ครูให้ตีแต้ฉิ่ง ฐึสีกนำเปื้ออ อยากเปลี่ยนไปเล่นเครื่องดนตรีประเภทอื่นบ้าง มีเพื่อนสนิท 5 คน เล่นวอลเลย์บอลด้วยกัน แต่ไม่ได้อยู่โรงเรียนนี้ เป็นเพื่อนที่อยู่ละแวกบ้านใกล้ๆ กัน อนาคตอยากเป็นนักกีฬา วอลเลย์บอล หรือมีกิจการเกี่ยวกับกีฬา

2.2 การสัมภาษณ์อาจารย์ประจำชั้น อาจารย์แนะแนว อาจารย์หัวหน้าระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ทราบว่า เด็กหญิง ง ไม่ค่อยเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน ขาดความเชื่อมั่น เมื่อออกมาทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนหน้าชั้นเรียน พุดเสียงเบา บางครั้งจะสะดุ้งเมื่อ

เวลาครูเรียกให้ตอบคำถาม เวลาพูดหรือหัวเราะบางครั้งก็จะเอาผ้าเช็ดหน้าขึ้นมามีปิดปาก ไม่มีเพื่อนสนิทในห้อง เวลาไปไหนมักจะเดินคนเดียว ไม่ค่อยส่งการบ้าน มักอ้างว่ายากทำไม่เป็น กลับบ้านไม่มีคนสอน

2.3 การสัมภาษณ์พ่อ ทราบว่า เด็กหญิง ง ชอบไปเล่นวอลเลย์บอลกับเพื่อนๆ ไม่ค่อยช่วยเหลืองานบ้าน และบอกว่าทำการบ้านเสร็จที่โรงเรียนแล้ว วันหยุดไม่ค่อยได้เจอหน้าลูก เนื่องจากตนก็ไปทำงานและเด็กหญิง ง ก็ออกไปเล่นกับเพื่อนที่ลานสวนหย่อมหลังตลาด

2.4 การสัมภาษณ์เพื่อน ทราบว่า เด็กหญิง ง เป็นคนไม่กล้าแสดงออก เก็บตัว ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่กล้าพูดคุยกับคนอื่น เนื่องจากวิตกกังวลเกี่ยวกับพินหน้าหายไปครึ่งซีก และเพื่อนบางคนเห็นว่าเด็กหญิง ง ตัวดำ จึงชอบล้อว่า “เนากวีย” ทำให้เด็กหญิง ง รู้สึกว่าไม่มีคนรักและจริงใจ และไม่อยากยุ่งกับเพื่อนๆ เวลาหลังเลิกเรียนก็จะรีบกลับบ้านทันที

3. การเยี่ยมบ้าน

ผู้ศึกษาไปเยี่ยมบ้านนักเรียน 1 ครั้ง ใช้เวลาประมาณ 30 นาที ได้สังเกตและสัมภาษณ์คนในครอบครัวของผู้รับการศึกษา มีรายละเอียดดังนี้

จากการเยี่ยมบ้านของเด็กหญิง ง เมื่อวันที่ 9 มีนาคม 2545 เวลา 10.00 – 10.45 น. ทราบว่า ที่พักของเด็กหญิง ง เป็นห้องแถวเช่าชั้นเดียวอยู่ใกล้กับสุเหร่าของชาวอิสลาม ประตูบ้านเป็นประตูเหล็ก ภายในบ้านมีโทรทัศน์ ตู้เย็น พัดลม ตู้เสื้อผ้าเป็นห้องนอน ด้านหลังกั้นที่บ การวางสิ่งของไม่เป็นระเบียบ ขณะผู้ศึกษาไปพบกับพ่อของเด็กหญิง ง ทราบว่า พ่อกับแม่จะออกไปทำงานตั้งแต่เช้า กลับเข้าบ้านค่อนข้างดึก เด็กหญิง ง จะดูแลตัวเองเป็นส่วนใหญ่ และมักจะออกไปเล่นกับเพื่อนๆ ใกล้บ้าน เด็กหญิง ง เป็นบุตรสาวคนโต บุตรสาวอีก 2 คน อยู่กับตา - ยาย ที่จังหวัดนครราชสีมา

จากการเยี่ยมบ้านครั้งนี้ทราบว่า ที่พักอาศัยไม่ถูกสุขลักษณะ อับทึบ อยู่ในชุมชนหนาแน่น

4. อัตชีวประวัติ

อัตชีวประวัติของเด็กหญิง ง ทำให้ทราบว่า เด็กหญิง ง ได้รับการเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย ได้รับการตามใจจากพ่อแม่ ไม่ต้องรับผิดชอบงานบ้าน ในวันหนึ่งๆ เด็กหญิง ง ไม่ค่อยอยู่บ้าน ออกไปเล่นกับเพื่อนๆ ที่อยู่ละแวกใกล้เคียง ในปัจจุบันเขียนถึงเพื่อนกับการเล่นวอลเลย์บอล แสดงให้เห็นว่าสนใจกีฬาบอลมาก พอหลังเลิกเรียนรีบกลับบ้านเพื่อไปเล่นวอลเลย์บอล ไม่ยุ่งเกี่ยวกับเพื่อนที่โรงเรียน เพราะรู้สึกว่าเพื่อนที่โรงเรียนไม่ยอมรับเขา ชอบล้อ และชอบพูดให้เสียใจ ไม่อยากเรียนหนังสือเพราะว่า เรียนไม่เก่ง ไม่ค่อยเข้าใจวิชาคณิตศาสตร์ และภาษาอังกฤษ ไม่กล้าถามครู กลัวถูกครูว่า และโดนเพื่อนล้อว่าโง่ อยากให้

พ่อแม่สอนการบ้านให้ และอยากให้น้อง 2 คน มาอยู่ด้วยกันที่บ้านหลังนี้ เพราะตนรู้สึกเหงา และไม่มีความสุขเมื่ออยู่โรงเรียน อนาคตอยากเป็นนักกีฬาบาสเกตบอล หรือมีกิจการเกี่ยวกับกีฬา

5. บันทึกประจำวัน

บันทึกประจำวันของเด็กหญิง ง เริ่มตั้งแต่วันจันทร์ที่ 16 ธันวาคม 2545 ถึง วันอาทิตย์ที่ 22 ธันวาคม 2545 เด็กหญิง ง มีกิจวัตรประจำวันที่คล้ายคลึงกันคือ วันจันทร์ – วันศุกร์ อาบน้ำมาโรงเรียน พักกลางวันทานข้าวแล้วไปห้องสมุดอ่านนิทาน บางวันก็นั่งดูเพื่อนเล่นที่สนาม พอเลิกเรียนก็รีบกลับบ้านนัดเพื่อนเล่นบาสเกตบอล และไปทานข้าวที่ตลาด กลับเข้าบ้านอาบน้ำ ดูโทรทัศน์ แล้วนอน วันเสาร์ – อาทิตย์ ตื่นนอน 8.00 น. อาบน้ำ ทานข้าวไปเล่นบาสเกตบอล บางทีก็ตีเบตมินตัน กลับมาบ้านซักถุงเท้า และกวาดบ้าน กลางวันไปทานข้าวที่ตลาด และแวะไปเล่นบ้านเพื่อน เย็นกลับมาอาบน้ำ ทานข้าว ฟังเพลง ดูโทรทัศน์ เข้านอน

จากบันทึกประจำวันพบว่า เด็กหญิง ง ไม่ต้องมีความรับผิดชอบอะไรเกี่ยวกับงานบ้านมากนัก ใช้เวลาส่วนใหญ่ในการเล่นบาสเกตบอลกับเพื่อนและไปบ้านเพื่อนบ้าง

6. สังคมมิติ

การทำสังคมมิติ โดยใช้คำถามว่าเมื่อโรงเรียนพานักเรียนไปทัศนศึกษาที่จังหวัดเชียงใหม่ นักเรียนจะเลือกเพื่อนคนไหนนั่งข้างนักเรียน ให้เลือก 2 คน จากสถานการณ์การไปทัศนศึกษาที่จังหวัดเชียงใหม่ของเด็กหญิง ง พบว่า เด็กหญิง ง อยู่ในลักษณะไม่ได้รับเลือกจากกลุ่มเลย (Rejectee) แต่เด็กหญิง ง ยังเลือกบุคคลอื่นในกลุ่ม

จากกลวิธีใคร่อย่ พบว่า เด็กหญิง ง ได้รับการประเมินเรียงลำดับความถี่จากมากไปหาน้อย คือ เป็นผู้ที่ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง เป็นผู้ที่ไม่กล้าแสดงออก เป็นผู้ที่พูดน้อย ขี้อาย เป็นผู้ที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน เป็นผู้ที่วิตกกังวล เป็นผู้ที่ไม่รับผิดชอบ

7. แบบสอบถามและแบบสำรวจ

7.1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล พบว่า เด็กหญิง ง เป็นบุตรสาวคนโต มีน้องสาว 2 คน อยู่ต่างจังหวัด เด็กหญิง ง และบิดามารดาอยู่ด้วยกันที่กรุงเทพฯ ประกอบอาชีพรับจ้าง รายได้รวม 15,000 บาท ต่อเดือน เด็กหญิง ง สุขภาพแข็งแรงไม่มีโรคประจำตัว เคยหกล้มจนฟันกระแทกพื้นห้องเรียนเลยบิ่นหักเหลือครึ่งซีกที่ฟันหน้า และปวดท้องเป็นบางครั้ง เด็กหญิง ง ไม่วิตกกังวลเกี่ยวกับสุขภาพมากนัก แต่อยากให้ฟันหน้าเป็นเหมือนเดิม เพราะทุกวันนี้ถูกเพื่อนล้ออยู่เสมอ มีเพื่อนสนิท 5 คน แต่เรียนอยู่ที่โรงเรียนอื่น ซึ่งบ้านแต่ละ

คนจะอยู่ในละแวกใกล้เคียงกัน ชอบนัดกันมาเล่นวอลเลย์บอลที่สนามสวนหย่อมหลังตลาด อยู่ชมรมดนตรีไทยเล่นเครื่องจังหวะได้ เช่น ฉิ่ง , ฉาบ , กรับ แต่อยากเปลี่ยนเครื่องดนตรีประเภทอื่นบ้าง เพราะน่าเบื่อ ชอบฟังเพลงป๊อป งานอดิเรกฟังเพลง ดูโทรทัศน์ ชอบรายการแนะนำสถานที่ท่องเที่ยว การ์ตูน และชอบเล่นกีฬา วอลเลย์บอล

7.2 แบบสอบถามฉันคือใคร พบว่า เด็กหญิง ง ช่วยทำงานบ้านคือ กวาดบ้าน สิ่งที่เป็นเพื่อนชอบในตัวเด็กหญิง ง คือ เป็นคนเรียบร้อย ไม่เคยว่าเพื่อน สิ่งที่ดีที่สุดในชีวิต คือ การเล่นวอลเลย์บอล สิ่งที่น่าสนใจ คือ เป็นหัวหน้าทีมกลุ่มวอลเลย์บอล เป็นผู้ฝึกซ้อมให้เด็ก ๆ ที่อยู่ละแวกบ้านด้วย สิ่งที่ดีที่สุดในโรงเรียน คือ ชั่วโมงพลศึกษา งานอดิเรก คือ การเล่นวอลเลย์บอล

7.3 แบบสอบถามนี่คือชีวิตของฉัน พบว่า เด็กหญิง ง มีเพื่อนสนิท 5 คน ไม่ชอบสัตว์เลี้ยง ได้รับเงินจากพ่อวันละ 60 บาท ชอบซื้อหมวกและผ้าเช็ดหน้า เก็บเงินไว้สำหรับซื้อลูกวอลเลย์บอลและตาข่าย งานอดิเรก คือ เล่นวอลเลย์บอล ดูโทรทัศน์ เก็บรวบรวมภาพวิวสถานที่ท่องเที่ยวสวยๆ ชอบอ่านหนังสือการ์ตูน , หนังสือนิทาน และหนังสือเพื่อเพื่อนรัก อยากไปเที่ยวจังหวัดกาญจนบุรี เพราะได้ล่องแพ สิ่งที่ทำนอกโรงเรียน คือ ดูโทรทัศน์ ฟังเพลง เล่นวอลเลย์บอล ชอบเดินเที่ยวตลาดนัด และห้างสรรพสินค้า อยากพบดารานักร้อง เบิร์ด ธงไชย แมคอินไตย์ ที่โรงเรียนสนุกมากที่สุดเมื่อเวลาเรียนพลศึกษา ถ้าสามารถเปลี่ยนแปลงบางอย่างในโรงเรียนได้ขอเปลี่ยนชมรมดนตรีไทยมาอยู่ชมรมพลศึกษา สนุกน้อยที่สุดในบ้านและในห้องเรียน เพราะรู้สึกเหงาไม่มีเพื่อน

7.4 แบบสำรวจความรู้สึกนึกคิดที่มีต่อตนเอง พบว่า เด็กหญิง ง รู้สึกต่อชีวิตตนเองว่ามีปมด้อย เกิดมาตัวดำ และขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่กล้าแสดงออก เพราะพื้นหน้าบิ่นหักไปครึ่งซีก แต่บางครั้งก็รู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง เพราะสามารถเล่นวอลเลย์บอลได้รักและภูมิใจพ่อแม่ไม่เคยดุว่าหรือลงโทษ ขณะนี้คิดว่าตนเองไม่ส่งการบ้านในวิชาคณิตศาสตร์และภาษาอังกฤษหลายครั้ง ทราบดีว่าครูและเพื่อนๆ มองตนเองว่าขาดความรับผิดชอบ

7.5 แบบสำรวจบุคลิกภาพ ทราบว่า เด็กหญิง ง เป็นคนที่วิตกกังวล รู้สึกน้อยใจและเสียใจเมื่อถูกเพื่อนล้อ หรือถูกครูว่า แต่จะเก็บความรู้สึกเอาไว้ ประหม่าตกใจเมื่อถูกเรียกถามหรือเข้าร่วมกิจกรรม เพราะไม่อยากจะให้ตนเองเป็นจุดสนใจของเพื่อนๆ ในชั้นเรียน ไม่กล้าแสดงออกและขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ต้องการความรัก ความเข้าใจ ตลอดจนการยอมรับจากคนรอบข้าง อยากอยู่กับเพื่อนที่เข้าใจมีทัศนคติที่ตรงกัน

8. แบบทดสอบบุคลิกภาพ สามารถวิเคราะห์ผลได้ดังนี้

8.1 แบบทดสอบเบนเดอร์ เกสทอลท์ (Bender Gestalt Test) พบว่า เด็กหญิง งาม วาดภาพในแต่ละภาพค่อนข้างซ้ำ ลักษณะภาพแต่ละภาพเล็ก ลงเส้นเบา ระยะห่างของภาพ ไม่สม่ำเสมอ เกาะกลุ่มบางช่วง แสดงถึง ต้องการพึ่งพาผู้อื่น คับข้องใจ อารมณ์อ่อนไหว ไม่มั่นคง ลังเล ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ตัดสินใจไม่ดี ไม่กล้าแสดงออก เก็บตัว

8.2 แบบทดสอบวาดภาพคน (Draw A Person Test) พบว่า เด็กหญิง งาม วาดภาพเล็กอยู่ด้านบนซ้ายของหน้ากระดาษ ลงเส้นเบา แสดงถึง ความมีอารมณ์อ่อนไหว ไม่มั่นคง ลังเล ชอบคิดฝัน วาดมือโผล่หลัง แสดงถึง ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่กล้าแสดงออก วาดใบหน้าใหญ่ลงลายละเอียดชัดเจน แสดงถึง สนใจเกี่ยวกับตัวเอง วาดกระเป๋าเสื้อ เข็มขัด และกระดุม แสดงถึง ต้องการความปลอดภัย ความเข้าใจ ภาพโดยรวมแสดงถึง ความลังเล ขี้อาย ต้องการพึ่งพาผู้อื่น เก็บกด ต้องการคนที่เข้าใจ

8.3 แบบทดสอบวาดบ้าน ต้นไม้ คน (Kinetic House – Tree – Person Test) พบว่า เด็กหญิง งาม วาดคนตัวใหญ่กว่าบ้านและต้นไม้ ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง ในภาพคน วาดผู้หญิงกำลังทานไอศกรีม แสดงว่า สนใจการกิน วิตกกังวลเกี่ยวกับปาก ลักษณะการวาดเส้นบางกุดดินสอเบา ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง มีความคับข้องใจและไม่กล้าแสดงออก วาดใบไม้ลักษณะ 2 มิติ ไม่กล้าเผชิญความจริง ลังเล ตัดสินใจไม่ได้ ไม่มั่นคง วาดคนใกล้ต้นไม้ สัมพันธภาพในครอบครัวมีความใกล้ชิดกับพ่อมากกว่าแม่

8.4 แบบทดสอบการเติมประโยคให้สมบูรณ์ (Sentence Completion Test) พบว่า เด็กหญิง งาม มีปัญหาเกี่ยวกับบิดามารดาที่ไม่ค่อยมีเวลาให้ มีปัญหาเกี่ยวกับเพื่อนในชั้นเรียน รู้สึกน้อยใจและเสียใจที่เพื่อนไม่ยอมรับ ชอบล้ออยู่เสมอ วิตกกังวลเรื่องการเรียน รู้สึกกลัว จึงขาดความเชื่อมั่นและไม่กล้าแสดงออก และมีปัญหาด้านเป้าหมายของชีวิต

การวินิจฉัย

จากการรวบรวมข้อมูลดังกล่าววินิจฉัยได้ว่า เด็กหญิง งาม มีพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออก จากสาเหตุดังนี้

1. สาเหตุจากตัวเด็กหญิง งาม

ด้านบุคลิกภาพ

จากการสังเกต สัมภาษณ์ แบบสำรวจ แบบสอบถาม และแบบทดสอบทั้งหมดมีผลสอดคล้องกันว่า เด็กหญิง งาม มีบุคลิกภาพขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ลังเล ขี้อาย ไม่กล้าแสดงออก คับข้องใจ ต้องการที่พึ่ง ไม่มั่นคง อารมณ์อ่อนไหว ไม่กล้าเผชิญหน้าหรือแก้ปัญหา ต้องการการยอมรับและความรักความเข้าใจจากผู้อื่น ทั้งนี้เกิดจากการเลี้ยงดูเป็นส่วนใหญ่

2. สาเหตุจากตัวแปรด้านสิ่งแวดล้อม มีดังนี้

2.1 ด้านครอบครัว

จากการสังเกต สัมภาษณ์ การเยี่ยมบ้าน แบบสอบถาม อัตชีวประวัติ สรุปได้ว่า ครอบครัวของเด็กหญิง ง เป็นแบบต่างคนต่างอยู่ เข้า พ่อแม่ต่างแยกย้ายมาทำงาน เด็กหญิง ง มาโรงเรียน กลับถึงบ้านก่อน จึงมักออกไปหาเพื่อนเล่นวอลเลย์บอลและไปบ้านเพื่อนในกลุ่มที่อยู่ละแวกบ้านใกล้ๆ กัน ไม่ค่อยอยู่บ้าน สัมพันธภาพในครอบครัวห่างเหินกัน ไม่เคยมีกิจกรรมร่วมกันแม้กระทั่งเวลารับประทานอาหาร ทานไม่พร้อมกัน ส่วนใหญ่ต่างคนจะทานมาจากข้างนอก เด็กหญิง ง มักจะทานที่ตลาดและค่อยเข้าบ้าน พ่อและแม่กลับเข้าบ้านในเวลาที่แตกต่างกันและส่วนใหญ่จะกลับดึก

2.2 ด้านโรงเรียน

จากการสังเกต สัมภาษณ์ แบบสอบถาม อัตชีวประวัติ ทำให้สรุปได้ว่า เด็กหญิง ง เป็นคนพูดน้อย เสียใจ ไม่กล้าแสดงออก เพราะจะวิตกกังวลเกี่ยวกับพินของตน เพราะพินหน้าบิ่นหัก และมักถูกเพื่อนล้อว่า “ เจาก๊วย ” เนื่องจากผิวสีคล้ำ แต่ก็ไม่ได้ตอบอะไร จะแอบไปร้องไห้ที่ห้องพยาบาล รู้สึกไม่มีความสุขเมื่ออยู่โรงเรียน คิดว่าไม่มีใครรักตน ไม่อยากทำงานกับเพื่อน ชอบทำงานเดี่ยว

2.3 ด้านสังคม

จากการสังเกต สัมภาษณ์ การเยี่ยมบ้าน สรุปได้ว่า สังคมรอบข้างเป็นสังคมต่างคนต่างอยู่ ไม่สูงส่งกันเนื่องจากในละแวกนั้นจะเป็นบ้านเช่าทั้งบริเวณ มักจะมีเพื่อนบ้านหน้าใหม่ๆ เป็นระยะ เด็กหญิง ง จะมีเพื่อนอยู่ที่ซอยติดกัน ซึ่งส่วนใหญ่จะเล่นวอลเลย์บอลด้วยกัน โดยนัดกันหลังเลิกเรียนและวันหยุด

การช่วยเหลือ ป้องกัน และส่งเสริม

ผู้ศึกษาได้ช่วยเหลือ ดังนี้

1. การช่วยเหลือโดยตรง ให้คำปรึกษาแก่เด็กหญิง ง ในเรื่องความรับผิดชอบตนเอง ในเรื่องงานบ้านและการบ้านที่ได้รับมอบหมาย การรู้จักแบ่งเวลาในการเล่น และการทบทวนดูหนังสือ สร้างความเชื่อมั่นในตนเอง ลดความวิตกกังวลเกี่ยวกับสิ่งที่ยังไม่เกิดขึ้น ฝึกให้กล้าแสดงออกโดยตั้งจุดเด่น จุดดี ตามความสามารถและความถนัดของตนเองออกมาเป็นปมเด่น ทำให้เด็กหญิง ง มีความภาคภูมิใจในตนเอง นอกจากนี้ได้ใช้เทคนิคการปรับพฤติกรรมโดยการฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกในชั่วโมงกิจกรรมแนะแนวในเรื่อง “ ความมั่นใจในตนเอง ” โดยให้เด็กหญิง ง มีทัศนคติที่ดีต่อตนเอง รู้จักตนเอง และผู้อื่น มีความมั่นใจในตนเองมากขึ้น อีกทั้งเพื่อนในห้องมองเห็นจุดเด่นของเด็กหญิง ง ทำให้เด็กหญิง ง มั่นใจในตนเอง กล้าแสดงออก ไม่วิตกกังวลในความสามารถของตนเอง มีความภาคภูมิใจในตนเอง และยอมรับตนเอง

2. การให้ความช่วยเหลือทางอารมณ์ ปฏิบัติดังนี้

ประชุมปรึกษารายกรณี 1 ครั้ง ในวันศุกร์ที่ 21 กุมภาพันธ์ 2546 เวลา 10.00 – 11.00 น. ซึ่งประกอบด้วย อาจารย์แนะแนว อาจารย์ประจำชั้น อาจารย์หัวหน้าระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ 5 เพื่อขอความช่วยเหลือ เอาใจใส่ ให้กำลังใจ และช่วยกันแก้ไข เพื่อให้เด็กหญิง ง ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมมีความกล้าแสดงออกมากขึ้น ในการประชุมได้รับข้อมูลและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมดังนี้

เด็กหญิง ง มีพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออก ไม่เข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน และหลีกเลี่ยงการรายงานหน้าชั้น กลัวตกใจเวลาครูเรียกถาม วิตกกังวลเกี่ยวกับรูปร่างหน้าตาของตน จึงขาดความเชื่อมั่นในตนเอง เวลาถูกเพื่อนล้อหรือว่าก็จะไม่ได้ตอบ แต่จะแอบร้องให้อยู่คนเดียว ที่ประชุมมีความเห็นสอดคล้องกันว่า โรงเรียนควรให้ความสำคัญกับความสามารถด้านกีฬาของเด็กหญิง ง ให้ส่งเสริม สนับสนุน ความสามารถพิเศษด้านวอลเลย์บอลและกีฬาอื่นๆ ที่เด็กหญิง ง สนใจและถนัด มอบหมายให้มีบทบาทสำคัญเกี่ยวกับการกีฬาของโรงเรียน เช่น เป็นนักกีฬาของโรงเรียน นอกจากนี้ให้อาจารย์ประจำชั้นและครูประจำวิชาต่างๆ ดูแลเอาใจใส่ กวดขันในเรื่องของการบ้าน และการเรียน ตลอดจนสร้างความเชื่อมั่นให้เด็กหญิง ง มีความเชื่อมั่นในตนเอง รู้จักกล้าแสดงออก สร้างสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อนในห้องโดยการทำกิจกรรมร่วมกัน ให้เพื่อนในห้องยอมรับในตัวเด็กหญิง ง ไม่ล้อในส่วนที่เขาคบพร่อง สร้างสรรค์จุดดีและดึงความสามารถของเขาออกมาให้เป็นปมเด่น และให้เด็กหญิง ง รู้สึกปรับตัวเข้ากับเพื่อนด้วย

การติดตามผล

1. จากการสังเกต สัมภาษณ์ และการเยี่ยมบ้าน เด็กหญิง ง สรุปได้ว่า เด็กหญิง ง ใช้เวลาอยู่บ้านมากขึ้น ช่วยทำงานบ้านและรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย พยายามเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของชั้นเรียนและของโรงเรียน ตั้งใจเรียนมากขึ้น กล้าแสดงความคิดเห็นเมื่ออยู่กับเพื่อน ปรับตัวเข้ากับเพื่อนๆ ในห้องได้ดี รู้จักแบ่งเวลา และกล้าแสดงออกมากขึ้น

2. จากการสัมภาษณ์บิดา มารดา ของเด็กหญิง ง ทราบว่า เด็กหญิง ง ช่วยกวาดบ้าน ถูบ้านบ้างในวันหยุดเสาร์ อาทิตย์ อยู่ติดบ้าน ทำการบ้าน อ่านหนังสือ ออกไปเล่นวอลเลย์บอลกับเพื่อนบ้านน้อยลง อาทิตย์ละ 2 – 3 ครั้ง

3. จากการสัมภาษณ์ครูแนะแนว ครูประจำชั้น ทราบว่า เด็กหญิง ง มีความรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย สนใจเรียน เข้าร่วมกิจกรรมมากขึ้น เข้ากับกลุ่มเพื่อนในชั้นเรียนได้ดี มีความเชื่อมั่น กล้าแสดงออกหน้าชั้นเรียน เวลาให้ตอบคำถามก็จะตอบโดยไม่ประหม่า เป็นผู้นำในเรื่องของกีฬา

ข้อเสนอแนะ

ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับเด็กหญิง ง

เด็กหญิง ง ควรมีความภาคภูมิใจในตนเอง และรู้จักแบ่งเวลาให้ถูกต้อง สนใจเรื่อง การเรียน ถ้าไม่เข้าใจหรือทำไม่ได้ก็ถามอาจารย์ผู้สอน รู้จักปรับตัวเข้ากับเพื่อน สร้างความ เชื่อมมั่นในตนเอง กล้าแสดงออกในสิ่งที่ถูกต้องและเหมาะสม ตลอดจนตั้งเป้าหมายในชีวิต หมั่นฝึกฝนความสามารถด้านกีฬาของตนเองด้วยวิธีการที่ถูกต้อง จากการปรึกษาอาจารย์ที่ สอนวิชาพลละ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้อง มีดังนี้

2.1 บิดามารดาแม้ไม่มีเวลา เนื่องจากต้องทำงานแต่ควรให้ความสนใจ ใฝ่ถาม และ ติดตามความเป็นอยู่ของลูก พยายามหากิจกรรมที่ในครอบครัวสามารถทำร่วมกันได้ เพื่อ กระชับสัมพันธ์ภาพที่ห่างเหินให้ใกล้ชิดได้มากขึ้น

2.2 อาจารย์ประจำชั้น อาจารย์แนะแนว ควรให้ความเอาใจใส่ ดูแล ให้คำแนะนำ เกี่ยวกับการแบ่งเวลา สำหรับกิจกรรมต่างๆ และการเรียน ให้ความเป็นกันเอง ยอมรับ และ เข้าใจเด็กหญิง ง ตลอดจนจัดกิจกรรมที่เหมาะสมในชั้นเรียน เพื่อสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่าง เด็กหญิง ง กับเพื่อนๆ ฝึกให้กล้าแสดงออกและรู้จักปรับตัวเข้ากับผู้อื่น สามารถแก้ปัญหาและ กล้าเผชิญหน้ากับปัญหาโดยแก้ไขไปในทางที่ถูกต้องและเหมาะสม

ศึกษารายกรณีที่ 5 เด็กชาย จ

แนะนำบุคคลที่ทำการศึกษารายกรณี

ชื่อ - สกุล	เด็กชาย จ
วัน เดือน ปี เกิด	11 พฤศจิกายน 2534
บิดา - มารดา	หย่ากันและต่างสมรสใหม่
การศึกษา	กำลังศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
ที่อยู่ปัจจุบัน	134 ซอย สุขา 1 ถนนเฟื่องนคร แขวงวัดราชบพิธ เขตพระนคร จังหวัดกรุงเทพฯ

สาเหตุที่ศึกษา

เด็กชาย จ มีพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออก เก็บตัว เงียบขรึม ไม่ค่อยพูด ไม่สูงส่งหรือยุ่งเกี่ยวกับใคร ชอบอยู่คนเดียว เวลาเรียนมักจะเหม่อลอย ไม่เข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน ไม่สนใจเรียน ไม่ทำการบ้านส่งครู เวลาครูถามมักจะก้มหน้าไม่ตอบคำถามใดๆ ทั้งสิ้น ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาเป็นรายกรณี โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะช่วยเหลือ ส่งเสริมให้เด็กชาย จ มีพฤติกรรมกล้าแสดงออกมากขึ้น ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้เหมาะสม และดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ลักษณะของปัญหาที่สำคัญ

เด็กชาย จ มีพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออก เก็บตัว เงียบขรึมไม่ค่อยพูด ไม่สูงส่งหรือยุ่งเกี่ยวกับใคร ชอบอยู่คนเดียว เวลาเรียนมักจะเหม่อลอย ไม่เข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน ไม่สนใจเรียน ไม่ทำการบ้านส่งครู ส่งผลให้การเรียนตก เวลาครูถามมักจะก้มหน้าไม่ตอบคำถามใดๆ ทั้งสิ้น ไม่อธิบายเหตุผลเมื่อเวลาทำผิด จะยอมให้ลงโทษโดยไม่โต้เถียงใดๆ

ระยะเวลาที่ศึกษา 1 ตุลาคม 2545 ถึงวันที่ 31 มีนาคม 2546 รวม 182 วัน

บุคคลที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

1. เด็กชาย จ ผู้รับการศึกษ
2. ป้าของผู้รับการศึกษ
3. อาจารย์หัวหน้าระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
4. อาจารย์ประจำชั้น
5. เพื่อนร่วมชั้นเรียน

สถานที่ใช้ประกอบการศึกษา

1. โรงเรียนของผู้รับการศึกษ
2. บ้านของผู้รับการศึกษ

ข้อมูลทั่วไปของบุคคลที่ทำการศึกษา

ชื่อ - สกุล	เด็กชาย จ
วัน เดือน ปี เกิด	11 พฤศจิกายน 2534
อายุ	10 ปี 11 เดือน
เชื้อชาติ - สัญชาติ	ไทย
ศาสนา	พุทธ
สถานภาพ	นักเรียน
ภูมิลำเนาเดิม	จังหวัดพังงา
สถานที่เกิด	จังหวัดพังงา
ที่อยู่ปัจจุบัน	134 ซอยสุขา 1 ถนนเฟื่องนคร แขวงวัดราชบพิธ เขตพระนคร จังหวัดกรุงเทพฯ

ประวัติครอบครัว

บิดา	อายุ 32 ปี	อาชีพ รับจ้างทำขนมอบ	รายได้เฉลี่ย 6,500 บาท / เดือน
มารดา	อายุ 30 ปี	อาชีพ รับจ้างเย็บผ้า	รายได้เฉลี่ย 7,800 บาท / เดือน
จำนวนพี่น้อง 3 คน ดังนี้			

1. เด็กชาย จ อายุ 10 ปี 11 เดือน การศึกษาประถมศึกษาปีที่ 5
2. บุตรของบิดากับคู่สมรสใหม่ ไม่ทราบชื่อ การศึกษาประถมศึกษาปีที่ 2
3. บุตรของมารดากับคู่สมรสใหม่ ไม่ทราบชื่อ การศึกษาประถมศึกษาปีที่ 1

ความสัมพันธ์กับบิดามารดาและพี่น้อง

เมื่อบิดามารดาแยกทางกัน เด็กชาย จ ได้รับการเลี้ยงดูจากบิดาและน้ำ

การศึกษา มีผลการเรียน 2.10

ประวัติสุขภาพ

เด็กชาย จ คิดว่าตนเองมีสุขภาพดี ไม่เคยป่วย ไม่เคยประสบอุบัติเหตุ ไม่เคยตรวจสุขภาพ

ประวัติทางสังคม

เป็นคนมีเพื่อนน้อย ไม่มีเพื่อนสนิททั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน เนื่องจากไม่ค่อยได้ยุ่งเกี่ยวหรือเล่น และร่วมทำกิจกรรมกับใครสักเท่าไรนัก

การใช้เวลาว่าง หรืองานอดิเรก ชอบป้าและน้าขายอาหารตามสั่ง และชอบสะสมรถของเล่น

ความใฝ่ฝันในอนาคต	อยากทำงานกับพ่อ
เจตคติที่มีต่อตนเอง	ชีวิตไม่มีความสุข เรียนหนังสือไม่เก่ง

เจตคติที่มีต่อครอบครัว เด็กชาย จ รู้สึกถูกทอดทิ้ง อยากกลับไปหาพ่อ ไม่พอใจที่อยู่กับครอบครัวของป้าและน้า

กิจวัตรประจำวัน เรียนหนังสือ ช่วยป้าและน้าขายอาหารตามสั่ง

สภาพความเป็นอยู่ อาศัยอยู่ในตึกแถว ย่านธุรกิจการค้าของถนนเฟื่องนคร ผู้คนพลุกพล่าน รถยนต์วิ่งผ่านหน้าบ้านตลอดเวลา อากาศไม่บริสุทธิ์มีฝุ่นและเขม่าควันจากรถยนต์มาก ป้าและน้าประกอบอาชีพขายอาหารตามสั่ง ขนมหวาน และเครื่องดื่มต่างๆ มีลูกค้ามาก

ลักษณะทั่วไป

เด็กชาย จ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 อายุ 10 ปี 11 เดือน ผิวคล้ำ รูปร่างเล็ก ผมสีดำ ไร้ผมสั้นเตียน ทรงนักเรียน ตาโต ใสแฉ่น แต่งงานเรียบร้อย ถูกระเบียบของโรงเรียน เสื้อผ้าสะอาด พูดน้อย เสียงเบา พูดสำเนียงภาคใต้ ผิวหน้าเรียบไม่มีสิว สุขภาพโดยทั่วไปแข็งแรง มีสัมมาคารวะกับอาจารย์ มักเดินคนเดียว ไม่ค่อยเล่นหรือเข้าร่วมกิจกรรมกับเพื่อน

จากการรวบรวมโดยใช้เทคนิค 8 เทคนิค สามารถสรุปและวิเคราะห์ข้อมูล ได้ดังนี้

1. การสังเกตและการบันทึกการสังเกต

การสังเกต ผู้ศึกษาสังเกตเด็กชาย จ ทั้งในและนอกชั้นเรียน ได้แก่ คาบเรียน กิจกรรมแนะแนว คาบเรียนกิจกรรมอิสระ และระหว่างเวลาพักกลางวัน รวม 4 ครั้ง ครั้งละประมาณ 30 นาที พบว่า เด็กชาย จ พูดน้อย เหม่อลอย ไม่ทำการบ้านส่งครู ไม่เข้าร่วมกิจกรรมในชั้นเรียน เวลาเรียกให้ตอบคำถามมักจะก้มหน้า มักขออนุญาตไปปัสสาวะในระหว่างทำกิจกรรม พักกลางวันชอบนั่งดูบ๊อปปลา บางครั้งก็นั่งวาดรูปที่โต๊ะม้าหิน หรือนั่งดูเพื่อนเล่นที่สนาม บางวันจะทานไอศกรีมและซื้อขนมนั่งทานที่หน้าร้านสหกรณ์ ในคาบกิจกรรมอิสระตั้งใจทำงานดี

2. การสัมภาษณ์

ผู้ศึกษาสัมภาษณ์ผู้รับการศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 การสัมภาษณ์เด็กชาย จ ทราบว่า เป็นลูกคนโต พ่อแม่แยกทางกัน แม่แต่งงานใหม่ มีลูก 1 คน พ่อแต่งงานใหม่ มีลูก 1 คน เด็กชาย จ อยากกลับไปหาพ่อที่ภาคใต้ สุขภาพแข็งแรงดี ไม่ชอบอ่านหนังสือ ชอบวาดรูป อยากเปิดร้านเบเกอรี่ ไม่ชอบเรียนวิชาคณิตศาสตร์ และวิชาภาษาไทย เพราะคณิตศาสตร์เป็นวิชาที่ยากและคุณครูค่อนข้างดุ มักจะได้คะแนนไม่ดี ส่วนวิชาภาษาไทยไม่ชอบเพราะคุณครูให้อ่านออกเสียงหน้าชั้นเรียน แล้วเพื่อนชอบหัวเราะ เนื่องจากที่บ้านพูดภาษาใต้บางครั้งเลยติดมาที่โรงเรียน ปัจจุบันอยู่กับป้า

และน้ำ ซึ่งขายอาหารตามสั่ง ขนมหวาน และเครื่องดื่ม ย่านถนนเฟื่องนคร อนาคตอยากไปอยู่ภาคใต้ทำงานกับพ่อ

2.2 การสัมภาษณ์อาจารย์ประจำชั้น อาจารย์วิชาภาษาไทย อาจารย์หัวหน้าระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ทราบว่า เด็กชาย จ มีพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออก เหม่อลอย ซึมเศร้า ไม่เข้าร่วมกิจกรรมในชั้นเรียน พูดเสียงเบา จะพูดเสียงภาษาใต้ ไม่ค่อยส่งการบ้าน เวลาทำผิดจะยอมให้ครูลงโทษ จะไม่แก้ตัวหรืออธิบายเหตุผลอะไรทั้งสิ้น ประหม่าและตกใจเมื่อเวลาครูเรียกให้ออกมาหน้าชั้นเรียน มักไปไหนมาไหนคนเดียว

2.3 การสัมภาษณ์ป้า ทราบว่า เด็กชาย จ เป็นคนที่ขยันขันแข็งช่วยงานในบ้านทุกอย่าง นอนดึก ตื่นเช้าทุกวัน เป็นคนเงียบขรึมไม่ค่อยเล่าอะไรให้ฟัง มักจะบ่นว่าอยากไปหาพ่อที่พังงาอยู่เสมอๆ ผลการเรียนไม่ค่อยดี ไม่ชอบทำการบ้าน

2.4 การสัมภาษณ์เพื่อน ทราบว่า เด็กชาย จ ชอบช่วยเหลือครอบครัว ไม่ค่อยเข้าร่วมกิจกรรมใดๆ ในโรงเรียน พูดน้อย เสียงค่อย ไม่ค่อยกล้าแสดงออก กังวลเรื่องเสียงของตน และไม่ชอบส่งการบ้าน

3. การเยี่ยมบ้าน

ผู้ศึกษาไปเยี่ยมบ้านนักเรียน 1 ครั้ง ใช้เวลาประมาณ 30 นาที ได้สังเกตและสัมภาษณ์คนในครอบครัวของผู้รับการศึกษา มีรายละเอียดดังนี้

จากการเยี่ยมบ้านของเด็กชาย จ เมื่อวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2546 เวลา 15.00 – 15.45 น. ทราบว่า ที่พักของเด็กชาย จ เป็นอาคารพาณิชย์ 3 ชั้น ตั้งอยู่ในซอย ห่างจากถนนใหญ่ประมาณ 200 เมตร อยู่ในย่านธุรกิจค้าขายของถนนเฟื่องนคร และป่าประกอบธุรกิจขายอาหารตามสั่ง ขนมหวาน และเครื่องดื่ม มีลูกค้าพอประมาณ มีรถเข้า – ออก ในซอยตลอดเวลา เด็กชาย จ ใส่ผ้ากันเปื้อนช่วยงานอย่างขยันขันแข็ง จากการพบกับป้าและน้าของเด็กชาย จ ทราบว่า เด็กชาย จ ขยันช่วยงานทุกอย่างและบ่นว่าอยากไปหาพ่อที่พังงา อยากไปเรียนที่ภาคใต้ ไม่อยากเรียนที่กรุงเทพฯ แต่ป้าพยายามบอกเด็กชาย จ ว่าให้เรียนให้จบ ป. 6 เสียก่อน มารดาของเด็กชาย จ แต่งงานมีครอบครัวใหม่ ไม่เคยมาดูแลเด็กชาย จ เลยเมื่อตอนเล็กๆ มารดาชอบดี ทำให้เด็กชาย จ กลัวและไม่ชอบมารดา ส่วนพ่อของเด็กชาย จ ก็แต่งงานมีครอบครัวใหม่ที่พังงานานแล้ว แต่เด็กชาย จ เพิ่งทราบเมื่อไม่นานมานี้ เพราะพ่อเขาได้เขียนจดหมายมาหาเมื่อตอนปิดเทอมที่ผ่านมา เด็กชาย จ เข้ามาบอกป้าด้วยอาการผิดหวังที่ได้รับจดหมายและรู้ว่าพ่อมีครอบครัวใหม่ จากนั้นเด็กชาย จ ก็เงียบซึมไปและมักจะไม่พูดไม่จากับใคร เด็กชาย จ เคยเล่าให้ฟังว่าเพื่อนชอบล้อว่าพูดไม่ชัดสำเนียงคนใต้

จากการไปเยี่ยมบ้านครั้งนี้ ทราบว่าที่พักอาศัยอยู่ในย่านที่เป็นแหล่งธุรกิจ มีรถยนต์วิ่งผ่านหน้าบ้านตลอดเวลา มีลูกค้าหนาแน่น

4. อัตชีวประวัติ

อัตชีวประวัติของเด็กชาย จ ทำให้ทราบว่า เด็กชาย จ ไม่มีความสุขเลย ถูกทอดทิ้งให้อยู่กับป้าตั้งแต่ยังเด็ก เด็กชาย จ คิดว่าไม่ได้รับความสนใจจากแม่ ถูกแม่ทอดทิ้งรู้สึกน้อยใจ คับข้องใจ คิดว่าไม่มีใครรักตนสักคนเดียว มีลักษณะเก็บตัว ซึมเศร้าไม่กล้าแสดงออก ปัจจุบันเด็กชาย จ ไม่มีความสุขจากการเรียนเมื่อมาอยู่ที่โรงเรียน อยากมีเพื่อนที่เข้าใจและเข้าใจ ไม่อยากให้เพื่อนล้อเลียนเรื่องเสียง อยากลืมอดีต อนาคตอยากอยู่กับพ่อเปิดร้านขายขนมอบ ถ้าเป็นไปได้อยากมีครอบครัวที่อบอุ่น พ่อแม่อยู่ร่วมกัน แสดงให้เห็นว่าเด็กชาย จ มีความฝังใจกับอดีตที่ขมขื่น ไม่สามารถยอมรับสภาพที่เป็นจริงได้

5. บันทึกประจำวัน

บันทึกประจำวันของเด็กชาย จ เริ่มตั้งแต่วันอังคารที่ 7 มกราคม 2546 ถึงวันจันทร์ที่ 13 มกราคม 2546 ทำให้ทราบว่าเด็กชาย จ มีกิจวัตรประจำวันที่คล้ายคลึงกันคือ เด็กชาย จ ตื่นนอนเวลา 05.00 น. ช่วยป้าจ่ายตลาดและเตรียมของสำหรับทำข้าวขาย และกลับเข้าบ้านอาบน้ำ แต่งตัว รับประทานอาหารเช้า และไปโรงเรียน เวลา 07.00 น. กลับจากโรงเรียน ซักผ้า ภูบ้าน กลับถึงบ้านเวลา 17.00 น. ช่วยป้าขายอาหารตามสั่ง ล้างจาน ดูโทรทัศน์ เข้านอนเวลา 21.00 น.

6. สังคมมิติ

การทำสังคมมิติโดยใช้คำถามว่า เมื่อโรงเรียนพานักเรียนไปทัศนศึกษาที่จังหวัดเชียงใหม่ นักเรียนจะเลือกเพื่อนคนไหนนั่งข้างนักเรียน ให้เลือก 2 คน จากสถานการณ์การไปทัศนศึกษาที่จังหวัดเชียงใหม่ของเด็กชาย จ พบว่า เด็กชาย จ อยู่ในลักษณะเลือกซึ่งกันและกัน (Mutual Choice) คือ เด็กชาย จ ได้รับเลือกจากเพื่อน 1 คน และเลือกเพื่อน 2 คน

จากกลวิธีไครเอย์ พบว่า เด็กชาย จ ได้รับการประเมินจากความถี่สูงไปหาความถี่ต่ำ คือ ไม่มีความเชื่อมั่นในตนเอง เก็บตัว เงียบขรึม เป็นผู้ที่ไม่กล้าแสดงออก ซื่อาย ไม่เข้าร่วมกิจกรรม มีเพื่อนน้อย ถูกครูทำโทษบ่อย เป็นผู้ที่ไม่รับผิดชอบ เป็นผู้ที่พูดน้อย ชอบเหม่อลอย ซึมเศร้า

7. แบบสอบถามและแบบสำรวจ

7.1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล พบว่า เด็กชาย จ เป็นบุตรชายคนโต บิดามารดาต่างแยกทางไปสมรสใหม่ มีน้อง 2 คน ไม่ทราบชื่อ เกิดจากครอบครัวใหม่ของบิดาและมารดา ปัจจุบันอาศัยอยู่กับป้าและน้า สุขภาพแข็งแรงดี ไม่มีโรคประจำตัว ไม่วิตกกังวล

เกี่ยวกับสุขภาพ ชอบออกกำลังกายโดยการวิ่ง มีเพื่อนค่อนข้างน้อย ประมาณ 1 – 2 คน ชอบเล่นกีฬาและดนตรี งานอดิเรกคือ วาดรูป ปลูกต้นไม้

7.2 แบบสอบถามฉันคือใคร พบว่า เด็กชาย จ ช่วยป้าขายอาหารตามสั่ง สิ่งที่เขาชอบในตัวของเด็กชาย จ คือ ความจริงใจ สิ่งที่ดีที่สุดคือ ได้กลับไปหาพ่อ สิ่งที่เขาที่สุด ความเห็นแก่ตัว สิ่งที่ดีที่สุดโรงเรียนคือ ห้องสมุดและห้องศิลปะ งานอดิเรกคือ สะสมรถของเล่น

7.3 แบบสอบถามนี่คือชีวิตของฉัน พบว่า เด็กชาย จ มีเพื่อนสนิท 1 คน ชอบเลี้ยงสุนัข ได้รับเงินสัปดาห์ละ 140 บาท งานอดิเรกสะสมของเล่น เวลาว่างจะช่วยป้าและน้าขายอาหารอยู่ที่บ้าน ไม่ชอบอ่านร้อยกรองหรือทำนองเสนาะในวิชาภาษาไทย อยากไปเที่ยวที่จังหวัดพังงา เพราะพ่อแม่เกิดที่นั่น ชอบที่โรงเรียนเพราะมีคุณครูใจดี อยากเปลี่ยนตารางสอนให้มีชั่วโมงศิลปะทุกวัน พ่อแม่ทำให้กลัวและประหลาดใจ

7.4 แบบสำรวจความรู้สึกนึกคิดที่มีต่อตนเอง พบว่า เด็กชาย จ คิดว่าตนเองมีความทุกข์ ขาดความมั่นใจ ไม่กล้าแสดงออก วิตกกังวลเรื่องเสียง และเหงา ผังใจอยู่กับอดีต

7.5 แบบสำรวจบุคลิกภาพ ทราบว่า เด็กชาย จ มักเกรงใจผู้อื่น ขี้อายใจ รู้สึกเสียใจเมื่อผู้ปกครองดุด่า เพราะนั่งดูทีวีไม่ยอมช่วยงาน ไม่พอใจเมื่อเพื่อนหัวเราะเยาะหรือถูกครูทำโทษอย่างไม่มีเหตุผล บางครั้งจะไม่พูดหรือทำในสิ่งที่ตนคิดว่าไม่ถนัดและไม่ชอบ บางครั้งเป็นคนที่เงียบขรึม กลัว และวิตกกังวล เกรงใจที่บ้านพอเวลาทำอะไรก็จะขออนุญาตและไม่พยายามทำให้ป้าและน้าเป็นห่วง

8. แบบทดสอบบุคลิกภาพ สามารถวิเคราะห์ผลได้ดังนี้

8.1 แบบทดสอบเบนเดอร์ เกสตัลท์ (Bender Gestalt Test) พบว่า เด็กชาย จ วาดภาพเล็กรวมกันเป็นกลุ่มและภาพลอยขึ้นไปอยู่ส่วนบนของหน้ากระดาษ ลักษณะการวาดภาพแสดงให้เห็นว่า เป็นคนเก็บกด ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่กล้าแสดงออก อารมณ์อ่อนไหวและมักจะคิดมาก หวาดระแวง ยึดตนเอง วิตกกังวล ชอบคิดฝัน ขี้อาย ต้องการพึ่งพาผู้อื่น

8.2 แบบทดสอบวาดภาพคน (Draw A Person Test) พบว่า เด็กชาย จ วาดภาพคนลักษณะเป็นรูปเหลี่ยม มือใหญ่ผิดส่วน วาดแขนผิดตำแหน่ง แสดงถึงมีปัญหาในการปรับตัวกับสภาพแวดล้อม มีความขัดแย้งทางอารมณ์ และสับสนในความคิด วาดเส้นเบา ลบบ่อย เก็บกด หวาดระแวง วิตกกังวล ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง บางครั้งรู้สึกว่าเหว่ต้องการที่พึ่งพิง วาดตาแต่ไม่มีลูกตา ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง วาดภาพลอยขึ้นไปอยู่ส่วนบนของหน้ากระดาษ ชอบคิดฝัน ลักษณะภาพโดยรวมมีแนวโน้มจิตเภท ขี้อาย และสนใจการกิน

8.3 แบบทดสอบวาดบ้าน คน ต้นไม้ (Kinetic House – Tree – Person Test) พบว่า เด็กชาย จ วาดรูปคนตัวเล็กและห่างจากบ้านและต้นไม้ แสดงถึง สัมพันธภาพกับ

ครอบครัวห่างเหิน ต้องการใกล้ชิดกับพ่อแม่ มีการวาดส่วนเกินของภาพที่ไม่เกี่ยวข้องคือ วาดภาพผีนา แสดงว่าต้องการความสมบูรณ์ของชีวิต ต้องการความอบอุ่นมาก ขาดความเป็นตัวของตัวเอง ไม่พอใจกับสิ่งแวดล้อมปัจจุบัน บ้านเปิดประตูและหน้าต่างชัดเจนแสดง ความต้องการมีสัมพันธ์ภาพกับบุคคลอื่นและเข้าสังคม สามารถต่อสู้กับสิ่งแวดล้อม ภาพต้นไม้ ลำต้นใหญ่ แต่กิ่งก้านเล็กๆ จำนวนมาก แสดงความคับข้องใจ ใบใหญ่หุ้มกิ่งไว้ทั้งหมด ย้ำ คิดและมีแนวโน้มย้ำทำ ลักษณะภาพและรายละเอียดโดยรวม พบว่า เด็กชาย จ มีความ ขัดแย้ง วิตกกังวล มีปมด้อย ไม่มั่นคง ลังเล และขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่กล้า แสดงออก แยกตัวถอยห่างจากสิ่งที่ไม่ชอบ

8.4 แบบทดสอบการเติมประโยคให้สมบูรณ์ (Sentence Completion test) พบว่า เด็กชาย จ มีปัญหาเกี่ยวกับบิดา มารดา สัมพันธภาพกับเพื่อนไม่ดี มีปัญหาด้านการปรับตัว เข้าหาผู้อื่น กลัวและกังวลกับสิ่งที่ยังไม่เกิดขึ้น ต้องการคนที่เข้าใจและเป็นที่ยอมรับได้

การวินิจฉัย

จากการรวบรวมข้อมูลดังกล่าววินิจฉัยได้ว่าเด็กชาย จ มีพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออก จากสาเหตุดังนี้

1. สาเหตุจากตัวเด็กชาย จ มีดังนี้

ด้านบุคลิกภาพ

จากการสังเกต สัมภาษณ์ อัดชีวิตประวัติ แบบสำรวจ แบบสอบถาม และ แบบทดสอบทั้งหมดมีผลสอดคล้องกันว่า เด็กชาย จ เป็นคนมีบุคลิกเก็บกด ไม่กล้าแสดงออก ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง อารมณ์อ่อนไหวและหวาดระแวง ต้องการความอบอุ่นมาก มี ปมด้อย วิตกกังวล มีความขัดแย้ง ซึ่งมีผลสืบเนื่องมาจากการขาดความรักความอบอุ่นจาก พ่อและแม่

2. สาเหตุด้านสิ่งแวดล้อม มีดังนี้

2.1 ด้านครอบครัว

จากการสังเกต สัมภาษณ์ การเยี่ยมบ้าน แบบสอบถาม อัดชีวิตประวัติ สรุปได้ว่า เด็กชาย จ ถูกพ่อ แม่ ทอดทิ้งให้ป้าเลี้ยงตั้งแต่ยังเด็ก ขาดความรัก ความอบอุ่น และ แสวงหาความอบอุ่นจากพ่อแม่ตลอดเวลา เมื่อมาอยู่กับป้า ครอบครัวของป้าเป็นครอบครัวมุ่ง การทำมาหากินไม่มีเวลาดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด เด็กชาย จ จึงรู้สึกมีปมด้อยและต้องการที่ พึ่งพิง ที่ปรึกษา แสวงหาความรักอยู่ตลอดเวลา

2.2 ด้านโรงเรียน

จากการสังเกต สัมภาษณ์ แบบสอบถาม อัดชีวิตประวัติ ทำให้สรุปได้ว่า เด็กชาย จ ไม่เข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน ไม่สนใจเรียน โดยเฉพาะวิชาคณิตศาสตร์และวิชาภาษาไทย เพราะคณิตศาสตร์เป็นวิชาที่ยากและคุณครูค่อนข้างดุ มักจะได้คะแนนไม่ดี ส่วนวิชาภาษาไทย

ไม่ชอบเพราะคุณครูให้อ่านออกเสียงหน้าชั้นเรียนแล้วเพื่อนชอบหัวเราะ เนื่องจากที่บ้านพูดภาษาใต้บางครั้งเลยติดมาที่โรงเรียน ดังนั้นเวลาอยู่โรงเรียนจึงไม่กล้าแสดงออก เก็บตัว เงียบขี้นไม่ค่อยพูด เวลาครูถามมักไม่อยากจะตอบคำถาม สัมพันธภาพกับเพื่อนไม่ค่อยดี เพราะไม่สูงส่งหรือยุ่งเกี่ยวกับใคร ชอบอยู่คนเดียว อยากย้ายโรงเรียนไปเรียนอยู่ที่ภาคใต้ จะได้อยู่กับพ่อ

2.3 ด้านสังคม

ละแวกที่อยู่อาศัยของเด็กชาย จ เป็นย่านธุรกิจ ต่างคนต่างอยู่ไม่มีใครสนใจใคร เด็กชาย จ มีเพื่อนน้อยไม่ค่อยสนิทกับใคร ส่วนใหญ่มักจะเดินคนเดียว ไม่ค่อยได้ร่วมกิจกรรมที่โรงเรียน พอเลิกเรียนก็จะกลับบ้านทันที กลุ่มเพื่อนที่ทำงานร่วมกันนั้นมักจะแบ่งงานและแยกย้ายกันไปทำ ไม่ค่อยได้สร้างสัมพันธภาพในกลุ่มมากนัก และเพื่อนในกลุ่มจะมีผลการเรียนที่อยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างต่ำเหมือนกัน จึงทำให้เด็กชาย จ เบื่อการเรียนและมีผลการเรียนค่อนข้างต่ำ บางครั้งก็ไม่ส่งการบ้าน

การช่วยเหลือ ป้องกัน และส่งเสริม

ผู้ศึกษาได้ช่วยเหลือ ดังนี้

1. การช่วยเหลือโดยตรง โดยให้คำปรึกษากับเด็กชาย จ ให้ยอมรับสภาพชีวิตของตนได้ตรงกับความเป็นจริง ยอมรับสิ่งที่เกิดขึ้นแล้ว พยายามทำปัจจุบันให้ดีขึ้น ต้องมีความรู้สึกว่าคุณค่า พยายามพัฒนาตนเองทุกด้าน นำความสามารถหรือสิ่งที่ดีที่ตนมีอยู่แล้วออกมาใช้ให้เกิดประโยชน์ เนื่องจากแต่ละบุคคลมีความแตกต่างกันและมีความถนัดในแต่ละด้านแตกต่างกัน และให้กำลังใจในเรื่องการเรียน ให้คำชี้แนะให้เห็นความสำคัญในเรื่องของการเรียนกับการตั้งเป้าหมายชีวิต นอกจากนี้ได้ใช้เทคนิคการปรับพฤติกรรมโดยการฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกในช่วงโมงกิจกรรมแนะแนวในเรื่อง “ ความมั่นใจในตนเอง ” โดยให้เด็กชาย จ มีทัศนคติที่ดีต่อตนเอง รู้จักตนเองและผู้อื่น มีความมั่นใจในตนเองมากขึ้น อีกทั้งเพื่อนในห้องมองเห็นจุดเด่นของเด็กชาย จ ทำให้เด็กชาย จ มั่นใจในตนเอง กล้าแสดงออก ไม่วิตกกังวลในความสามารถของตนเอง มีความภาคภูมิใจในตนเอง และยอมรับตนเอง

2. การให้ความช่วยเหลือทางอ้อม ปฏิบัติดังนี้

ประชุมปรึกษารายกรณี (Case Conference) 1 ครั้ง ในวันอังคารที่ 25 กุมภาพันธ์ 2546 เวลา 10.00 – 11.00 น. ซึ่งประกอบด้วยอาจารย์แนะแนว อาจารย์ประจำชั้น อาจารย์หัวหน้าระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เพื่อให้ความช่วยเหลือในการเอาใจใส่ ให้ความรักความเข้าใจ ความอบอุ่น และให้กำลังใจ ให้โอกาสกับเด็กชาย จ ในเรื่องการเรียนรู้ และการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้กล้าแสดงออกมากยิ่งขึ้น จากการประชุมได้รับข้อมูลเพิ่มเติม และข้อเสนอแนะดังนี้

เด็กชาย จ มักจะแยกตัวออกไปจากกลุ่มเพื่อน เจ็บขมไม่ค่อยพูด ชอบอยู่คนเดียว เวลาครูถามมักจะก้มหน้าไม่ยอมออกมาหน้าชั้นเรียน ซึ่งทำให้มีผลต่อคะแนนเก็บ ทำให้คะแนนอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างต่ำ เด็กชาย จ มักเหม่อลอยคิดถึงพ่อของตน และถูกเพื่อนล้อว่าพูดไม่ชัด เนื่องจากสำเนียงออกไปทางภาคใต้ เคยบ่นว่าอยากอยู่กับพ่อที่ภาคใต้ ไม่มีความสุข ไม่มีคนรัก ไม่สนใจเรียน ไม่ทำการบ้านส่งครู ไม่เข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน เวลาให้อ่านทำนองเสนาะในวิชาภาษาไทยก็มักจะขออนุญาตไปเข้าห้องน้ำอยู่เสมอๆ ที่ประชุมมีความเห็นสอดคล้องกันว่าทุกฝ่ายต้องให้การดูแลเอาใจใส่เด็กชาย จ ให้มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องการเรียน และการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียน ซึ่งเด็กชาย จ รู้สึกเป็นปมด้อยและควรตัดเตือนไม่ให้เพื่อนล้อเลียนเรื่องเสียง และควรมีการสอนซ่อมเสริมในวิชาที่เด็กชาย จ เรียนไม่เข้าใจ ตลอดจนไม่ควรลงโทษด้วยวิธีการที่รุนแรง เพราะจะทำให้เด็กชาย จ กลัวและไม่อยากเรียนในวิชานั้น ควรให้เด็กชาย จ ทำในสิ่งที่ตนชอบสนใจและถนัดเพื่อเป็นการส่งเสริมศักยภาพของเขา และเพื่อสร้างความรู้สึกที่ดีให้กับเด็กชาย จ ทำให้ได้มองเห็นคุณค่าและความสามารถด้านอื่นๆ ของตนเอง

การติดตามผล

หลังจากให้การช่วยเหลือ ผู้ศึกษาได้ติดตามผลดังนี้

1. จากการสังเกต สัมภาษณ์ เด็กชาย จ สรุปได้ว่า เด็กชาย จ มีพฤติกรรมกล้าแสดงออกมากขึ้น มีความพยายามที่จะปรับตัวเข้าหาเพื่อน กล้าแสดงความคิดเห็นเมื่ออยู่กับเพื่อน และกล้ากล่าวชื่นชมหรือแสดงความรู้สึกในทางบวกกับเพื่อนได้ ระยะเวลาที่เพื่อนไม่ล้อเรื่องเสียง จึงมีความรู้สึกที่เพื่อนเข้าใจตน และตั้งใจที่จะทำคะแนนให้ดีขึ้น เพื่อต้องการเรียนให้จบชั้นป. 6 และกลับไปเรียนต่อที่จังหวัดพังงา เพราะต้องการอยู่กับพ่อของตน
2. จากการสัมภาษณ์ผู้ปกครอง สรุปได้ว่า เด็กชาย จ หลังเลิกเรียนเมื่อกลับมาถึงบ้านก็จะทำการบ้านทันที และจะเล่าเรื่องที่โรงเรียนให้ฟังมากขึ้น เวลามีปัญหาอะไรก็จะเล่าให้ฟัง และจะโทรคุยกับพ่อที่จังหวัดพังงา
3. จากการสัมภาษณ์อาจารย์แนะแนว อาจารย์ประจำชั้น ทราบว่า เด็กชาย จ มีท่าทีกล้าแสดงออกมากขึ้น เวลาครูเรียกให้ตอบคำถามหรือทำกิจกรรมต่างๆ ก็จะออกมาร่วมกิจกรรมกับเพื่อนๆ ส่งการบ้านทุกครั้ง สนใจเรียนมากขึ้น โดยเฉพาะวิชาการงานพื้นฐานอาชีพ เพราะชอบทำอาหาร

ข้อเสนอแนะ

ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเด็กชาย จ

เด็กชาย จ ควรเข้าใจตนเองว่ามีความสนใจและถนัดในด้านใด และพยายามทำในสิ่งที่ตนถนัดให้เป็นความสามารถพิเศษ เช่น เด็กชาย จ สนใจในเรื่องการทำอาหารและขนมอบ ก็ควรฝึกทำที่บ้านหรือสอบถามครูโภชนาการเข้าชมรม Food And Drink ของโรงเรียน ยอมรับความจริงที่เกิดขึ้นแล้วในอดีต ไม่คาดหวังกับคนอื่นมากเกินไป ต้องรู้จักปรับปรุงตัวเองให้ดีขึ้นด้วย ควรหันกลับมาตั้งเป้าหมายสำหรับอนาคตของตนเอง ไม่หมกมุ่นอยู่กับอดีตอดทน และมีความพยายามมุ่งมั่นที่พาชีวิตไปสู่ความสำเร็จด้านอื่นๆ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้เกี่ยวข้อง มีดังนี้

2.1 ผู้ปกครอง ควรให้ความรัก ความอบอุ่น ให้การดูแลเอาใจใส่ให้มาก รับฟังและให้กำลังใจ ใช้ความอ่อนโยน ประนีประนอม เนื่องจากเด็กชาย จ มีความอ่อนไหวมาก

2.2 ครูอาจารย์ที่เกี่ยวข้อง ควรให้ความสนใจ เอาใจใส่ ให้โอกาส ให้กำลังใจ และให้ความเข้าใจต่อพฤติกรรมที่เกิดขึ้น เพราะเด็กชาย จ มักฝังใจกับความทุกข์ ต้องการความสนใจจากคนรอบข้าง เนื่องจากถูกพลัดพรากจากพ่อแม่มาตั้งแต่เด็ก มีความวิตกกังวลใจในตัวเองเมื่อถูกเพื่อนล้อเรื่องเสียง จึงขาดความเชื่อมั่น ไม่กล้าแสดงออก เด็กชาย จ ต้องการคนที่เข้าใจและเป็นที่ปรึกษาได้ ไม่ว่าจะเป็นครู หรือเพื่อนที่โรงเรียน

บทที่ 5

บทย่อ สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

บทย่อ

ความมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า

เพื่อศึกษาสาเหตุของปัญหาและหาทางช่วยเหลือ เพื่อทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมกล้าแสดงออกมากขึ้น

แหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนราชบพิธ สังกัดกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2545 ที่มีพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออก จำนวน 5 คน โดยมีการคัดเลือกนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกัน ดังนี้

1. อายุระหว่าง 10 – 11 ปี
2. เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งเป็นนักเรียนชาย 3 คน และนักเรียนหญิง 2 คน
3. มีพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออก ดังนี้
  - 3.1 ไม่กล้าแสดงความคิดเห็นส่วนตัวในการวิพากษ์วิจารณ์
  - 3.2 ไม่กล้าปฏิเสธที่จะทำตามคำขอร้องของผู้อื่น
  - 3.3 ไม่กล้าแสดงความรู้สึกในทางบวกกับคนอื่น
  - 3.5 ไม่กล้าแสดงออกในกิจกรรมหน้าชั้นเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การสังเกตและบันทึกการสังเกต
2. การสัมภาษณ์
3. การเยี่ยมบ้าน
4. อัตชีวประวัติ
5. บันทึกประจำวัน
6. สังคมมิติ
7. แบบสอบถาม
  - 7.1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล
  - 7.2 แบบสอบถามฉันคือใคร

7.3 แบบสอบถามนี้คือชีวิตของฉัน

7.4 แบบสำรวจความรู้สึกนึกคิดที่มีต่อตนเอง

7.5 แบบสำรวจบุคลิกภาพของฉัน

8. แบบทดสอบ

8.1 แบบทดสอบบุคลิกภาพวาดภาพคน (Draw A Person Test)

8.2 แบบทดสอบบุคลิกภาพเบนเดอร์ เกสตัลท์ (Bender Gestalt Test)

8.3 แบบทดสอบบุคลิกภาพวาดภาพบ้าน ต้นไม้ คน (Kinetic House – Tree – Person Test)

8.4 แบบทดสอบบุคลิกภาพ S.C.T. (Sentence Completion Test)

วิธีดำเนินการ

ทำการศึกษากลุ่มตัวอย่างทั้ง 5 คน เป็นรายกรณีโดยใช้กระบวนการในการศึกษารายกรณี 7 ขั้นตอน ดังนี้

1. กำหนดปัญหาและตั้งสมมติฐาน
2. รวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล
3. การวินิจฉัย
4. การช่วยเหลือ
5. การทำนายผล
6. การติดตามผล
7. การสรุปและข้อเสนอแนะ

สรุปผลและอภิปรายผลการศึกษา

1. กรณีศึกษาของเด็กชาย ก

1.1 ประวัติ

เด็กชาย ก เป็นบุตรคนสุดท้อง มีพี่สาว 1 คน ครอบครัวมีฐานะปานกลาง ระดับต่ำ บิดารับราชการ มารดาประกอบอาชีพค้าขาย มีหนี้สินพอตัว เด็กชาย ก อยู่กับพ่อแม่ที่บ้านเช่า ถนนเจริญนคร เขตธนบุรี จนถึงปัจจุบันอายุ 10 ปี 10 เดือน เรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 รูปร่างเล็ก ค่อนข้างผอม ผิวสีขาว ผมสั้นทรงนักเรียน ผมสีดำ ใบหน้ารูปไข่ ผิวหน้าเกลี้ยง มีไฝใต้ตาด้านขวา แต่งกายเรียบร้อยถูกระเบียบของโรงเรียน เสื้อผ้าสะอาด มีพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออก ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง มีความเครียด มีความวิตก

กังวลเรื่องการเรียนและเรื่องเพื่อน อยากมีเพื่อน และอยากให้เพื่อนยอมรับ รู้สึกเหงา เพื่อนน้อย อนาคตคิดว่าอยากเป็นนักเขียน

1.2 ปัญหา

จากการศึกษาพบว่า เด็กชาย ก มีปัญหาด้านพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออก เนื่องจากขาดความเชื่อมั่นในตนเอง และขาดการแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ ภายในครอบครัว เนื่องจากถูกมองว่าเป็นเด็กยังเล็กอยู่ จะถูกพ่อแม่เลือกและตัดสินใจในทุกเรื่อง พี่สาวเป็นผู้นำมากกว่า ดังนั้นเด็กชาย ก จึงรู้สึกน้อยใจ เพราะพูดอะไรไปก็ไม่มีใครยอมรับ จึงรู้สึกเก็บกดอัดอั้นตันใจ

1.3 การวินิจฉัย

จากการศึกษาพบว่า เด็กชาย ก มีปัญหาด้านพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออก เนื่องจากขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ขาดการเอาใจใส่ และขาดการแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ ภายในครอบครัว และจากการคบเพื่อนที่มีบุคลิกชกภาพคล้ายคลึงกัน จึงทำให้เด็กชาย ก ได้แต่ระบายความรู้สึกแต่ไม่ได้ช่วยเหลือให้เด็กชาย ก กล้าแสดงออกมากขึ้น

1.4 การช่วยเหลือ

ความช่วยเหลือที่ให้เด็กชาย ก คือ การให้คำปรึกษา การให้คำแนะนำแก่เด็กชาย ก ผู้ปกครอง ตลอดจนขอความร่วมมือในการดูแลเด็กชาย ก จากผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

1.5 สรุปและติดตามผล

หลังจากดำเนินการให้ความช่วยเหลือแล้วติดตามผลจากการสังเกต สัมภาษณ์ จากเด็กชาย ก และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง พบว่า เด็กชาย ก มีพฤติกรรมกล้าแสดงออกมากขึ้น มีส่วนร่วมในกิจกรรมทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน

2. กรณีศึกษาของเด็กชาย ข

2.1 ประวัติ

เด็กชาย ข เป็นบุตรคนที่ 2 มีพี่ชาย 1 คน ครอบครัวมีฐานะยากจนในระยะแรก ต่อมาฐานะดีขึ้น บิดาและมารดาประกอบอาชีพค้าขาย เด็กชาย ข ได้รับการเลี้ยงดูจากตา ยาย ในช่วงเด็กที่ต่างจังหวัด และต่อมาบิดาเป็นผู้เลี้ยงดูจนเติบโตถึงปัจจุบัน เด็กชาย ข จะกลับไปหาพ่อและแม่ในวันหยุดเสาร์และอาทิตย์ ปัจจุบันอายุ 10 ปี 11 เดือน เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 รูปร่างท้วม ใบหน้ากลม ผิวหน้าเกลี้ยงเนียน แต่งกายสะอาด

สีหน้านิ่งเฉย ลักษณะการเดินค่อนข้างช้า ไม่ค่อยยิ้มหรือหัวเราะ ชอบขมวดคิ้ว ผมสั้นทรงนักเรียน ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่กล้าแสดงออก ชอบเก็บตัว เดินคนเดียว ไม่กล้าปฏิเสธผู้อื่น กลัวและเกรงใจเพื่อน ต้องการความรักจากผู้อื่น มีความเครียด หนีปัญหา แยกตัวจากสังคม ชอบคิดฝัน รู้สึกว่าตนเองด้อยกว่าพี่ชาย ต้องการความรักจากคนรอบข้าง ไม่คิดถึงอนาคตอยู่ไปวันๆ ชีวิตไม่มีความสุข ขณะนี้ต้องการเพียงอยากอยู่กับครอบครัว อยู่กับพ่อแม่ และพี่ชายที่แท้จริง

2.2 ปัญหา

จากการศึกษาพบว่า เด็กชาย ข มีปัญหาพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออก เนื่องจากขาดความเชื่อมั่นในตนเอง รู้สึกประหม่า ตื่นเต้น กลัวผิด รู้สึกโดดเดี่ยว รู้สึกถูกทอดทิ้ง ขาดความรักความอบอุ่นจากพ่อแม่ที่แท้จริง ต้องการแสดงให้คนรอบข้างสนใจโดยการเรียกร้องให้เพื่อนรัก โดยหยิบยื่นสิ่งของขนมต่างๆ ให้เพื่อน เพื่อนขออะไรก็จะทำให้ และไม่กล้าปฏิเสธ แต่พอทำให้ไม่ได้ก็กลัวเพื่อนโกรธ จึงไม่กล้ามาโรงเรียน และใช้วิธีอ้างกับป้าและลุงว่าปวดหัว ขอพักอยู่บ้าน

2.3 การวินิจฉัย

จากการศึกษาพบว่า เด็กชาย ข มีพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออก อันเกิดจากขาดความเชื่อมั่นในตนเอง รู้สึกประหม่า กลัวผิด ไม่กล้าปฏิเสธ กลัวคนรอบข้างโกรธ ต้องการความรักจากผู้อื่น โดยเฉพาะต้องการความเข้าใจและความอบอุ่นจากบิดามารดา รู้สึกเบื่อหน่ายของป้าที่ตนอาศัยอยู่ตั้งแต่เด็กจนโต จึงมักขี้อิจริยานออกนอกบ้านเป็นเวลานานๆ และพยายามเก็บตัวเมื่อเพื่อนขอเรื่องและทำให้เขาไม่ได้

2.4 การช่วยเหลือ

ความช่วยเหลือที่ให้เด็กชาย ข คือ การให้คำปรึกษา ให้คำแนะนำแก่เด็กชาย ข และผู้ปกครอง และขอความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการให้การดูแลเอาใจใส่ เพื่อให้เด็กชาย ข สามารถปรับพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น ยอมรับความจริง กล้าแสดงออกมากขึ้น รู้จักปฏิเสธ มีความเชื่อมั่นในตนเอง สามารถแก้ปัญหาต่างๆ ได้ด้วยตนเองอย่างถูกต้องและเหมาะสม

2.5 สรุปและการติดตามผล

หลังจากให้ความช่วยเหลือแล้วติดตามผล พบว่า เด็กชาย ข มีความรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย มีภาวะความเป็นผู้นำ เป็นหัวหน้ากลุ่มชมรมจิตรกรน้อย เพื่อนๆ ยอมรับในฝีมือการวาดภาพของเด็กชาย ข มาก ซึ่งในเดือนหน้าเด็กชาย ข จะเป็นตัวแทนไปแข่งวาดภาพในหัวข้อ “ ศิลปะกับชีวิต ” ทำให้เด็กชาย ข มีความภาคภูมิใจในตนเอง สามารถยอมรับความจริงในชีวิต มีสัมพันธภาพกับครอบครัวของป้าดีขึ้น มีความคาดหวังที่จะเรียนให้ดีและเป็นจิตรกร

3. กรณีศึกษาของเด็กหญิง ค

3.1 ประวัติ

เด็กหญิง ค เป็นบุตรคนเดียว บิดาแยกทางกับมารดาตั้งแต่อายุประมาณ 1 ขวบ ฐานะค่อนข้างยากจน มารดามีอาชีพรับจ้าง เลี้ยงดูเด็กหญิง ค ในลักษณะเข้มงวด มีการลงโทษโดยการตี อาศัยอยู่ในบ้านที่อับทึบ เสียงดัง ใกล้โรงงานข้าง บ้านของเด็กหญิง ค อยู่ในซอยหลังอาคารพาณิชย์ย่านวัดสุทัศน์ ปัจจุบันอายุ 10 ปี 8 เดือน เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 รูปร่างผอมบาง ผิวสีขาวเหลือง ผมนี้อบสั้นไว้หน้าม้าทรงนักเรียน ใบหน้ายาว ผิวหน้าเนียนเกลี้ยงเกลา ขนด้ายาวอ่อน แต่งกายสะอาดเรียบร้อย ชอบนั่งเฝ้าทาง ลักษณะนิสัยไม่ค่อยยิ้มหรือหัวเราะ จะพูดกับเพื่อนในกลุ่มเท่านั้น ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่กล้าแสดงออก ต้องการพึ่งพาผู้อื่น ไม่เป็นตัวของตัวเอง เก็บตัว วิตกกังวล หวาดระแวง เกรงเครียด ไม่มีภาวะผู้นำ จากการทำแบบทดสอบวาดภาพคน (Draw A Person Test) พบว่า เด็กหญิง ค วาดภาพผู้ชายและผู้หญิงเอามือล้วงกระเป๋า แสดงการขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่เปิดเผย และวาดมือผู้ชายจับเสา มือผู้หญิงถือตุ๊กตา แสดงว่า ต้องการที่พึ่งพิงไม่เป็นตัวของตัวเอง สิ่งที่ต้องการคือ อยากเปิดร้านขายดอกไม้และของที่ระลึกน่ารักๆ ต้องการให้แม่เข้าใจ ไม่ดุด่า และไม่ตี อยากให้เพื่อนๆ มีน้ำใจและจริงใจให้แกกัน

3.2 ปัญหา

จากการศึกษาพบว่า เด็กหญิง ค มีพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออก เนื่องจากการเลี้ยงดูที่เข้มงวด และมีการลงโทษรุนแรง รู้สึกกลัวมารดา ต้องการพบบิดา เนื่องจากในบ้านมีเพียงมารดา ป้า และเด็กหญิง ค เท่านั้น เด็กหญิง ค มักชอบคุยโทรศัพท์กับเพื่อนเป็นเวลานานๆ และหลังเลิกเรียนชอบไปอยู่บ้านเพื่อนจนเย็นถึงจะกลับเข้าบ้าน มีปัญหาหรือจะทำอะไรก็จะปรึกษาเพื่อนตลอด ไม่กล้าตัดสินใจ และจะพูดคุยอยู่กับเพื่อนสนิทเท่านั้น ไม่กล้าคุยหรือทักเพื่อนที่ตนไม่สนิทด้วย เวลาเรียนจะไม่กล้าออกมารายงานหน้าชั้น รู้สึกตื่นเต้นและประหม่า พออาจารย์เรียกให้ตอบคำถามจะตกใจ และก้มหน้า

3.3 การวินิจฉัย

จากการศึกษาพบว่า เด็กหญิง ค มีปัญหาเกี่ยวกับการขาดความรัก ความอบอุ่น รู้สึกไม่ปลอดภัย ต้องการให้มารดาเข้าใจตน และไม่ลงโทษโดยการตี

3.4 การช่วยเหลือ

ความช่วยเหลือที่ให้เด็กหญิง ค คือ ให้คำปรึกษาให้คำแนะนำแก่เด็กหญิง ค และผู้ปกครอง และขอความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อช่วยกันแก้ไขให้เด็กหญิง ค สามารถปรับตัวเข้ากับเพื่อน , ผู้ปกครอง ให้สามารถกล้าแสดงออกในทางที่ถูกต้องเหมาะสม และเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตต่อไป

3.5 สรุปและการติดตามผล

หลังจากให้ความช่วยเหลือแล้ว เด็กหญิง ค เข้าใจสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นกับครอบครัวมากขึ้น รับผิดชอบต่อครอบครัวมากขึ้น ให้สัญญาว่าจะปรับปรุงตนเองช่วยเหลืองานบ้าน และไม่ปล่อยเวลาให้เสียไปกับการคุยโทรศัพท์กับเพื่อน และมีมนุษยสัมพันธ์ดีกับเพื่อน และครู โดยเข้าร่วมกิจกรรมตามที่ตนถนัดและสนใจกล้าที่จะยอมรับความจริงและยอมรับความผิดพลาดที่เกิดขึ้นทุกเมื่อ

4. กรณีศึกษาของเด็กหญิง ง

4.1 ประวัติ

เด็กหญิง ง เป็นบุตรคนแรกในจำนวน 3 คน ครอบครัวมีฐานะค่อนข้างยากจน บิดามารดามีอาชีพรับจ้าง บิดาเป็นคนเฉย พุดน้อย อารมณ์เสียบ่อย มารดาเป็นคนเฉย พุดน้อย บิดามารดามีลักษณะนิสัยคล้ายกัน บิดามารดาอพยพจากจังหวัดนครราชสีมา เข้ามาเข้าบ้านอยู่ในกรุงเทพฯ ตั้งแต่เด็กหญิง ง ยังเด็ก โดยน้องสาว 2 คน ให้ดากับยายเลี้ยงดูที่ต่างจังหวัด ปัจจุบันเด็กหญิง ง อายุ 10 ปี 10 เดือน เรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 รูปร่างท้วม ไร้ผมบ๊อบทรงนักเรียน ข้างหน้าเสกกลางแล้วติดกิ๊บ 2 ตัว ผิวหน้าเกลี้ยงเกลาไม่มีสิวจมูกใหญ่ ฟันหน้าบิ่นหักครึ่งซีก แต่งกายสะอาด ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ลังเล ขี้อาย ไม่กล้าแสดงออก คับข้องใจ ต้องการที่พึ่ง ไม่มั่นคง อารมณ์อ่อนไหว ไม่กล้าเผชิญหน้าหรือแก้ปัญหา ต้องการการยอมรับและความรักความเข้าใจจากผู้อื่น ใฝ่ฝันอยากเป็นนักกีฬา วอลเลย์บอลหรือมีกิจการเกี่ยวกับกีฬา

4.2 ปัญหา

จากการศึกษาพบว่า เด็กหญิง ง มีพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออก เนื่องจากถูกเพื่อนในชั้นเรียนล้อว่า เจาก๊วย ทำให้วิตกกังวลเกี่ยวกับรูปร่างหน้าตาของตน จึงขาดความเชื่อมั่นในตนเอง พยายามหลีกเลี่ยงการเข้าร่วมกิจกรรมทุกประเภท เวลาเรียนมักจะก้มหน้าเอามือกุมขมับ เวลาครูเรียกให้ตอบคำถามจะตกใจและตอบเสียงเบา เป็นคนพูดน้อย เก็บกด ไม่เถียงหรือโต้ตอบเวลาถูกเพื่อนล้อหรือว่า นอกจากนี้เด็กหญิง ง ได้รับการเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย อยู่แบบตัวใครตัวมัน ไม่ได้รับความรักความอบอุ่นจากครอบครัวเท่าที่ควร ทำให้เด็กหญิง ง ไม่มีความสุขเมื่ออยู่บ้าน กลับเข้าบ้านเพียงการทานข้าว อาบน้ำ และนอน จึงมักออกไปหาเพื่อน ไปเล่นกับเพื่อนที่อยู่ละแวกบ้านใกล้เคียง ซึ่งจะเล่นวอลเลย์บอลแทบทุกวัน ทำให้ไม่รู้จักรแบ่งเวลา ไม่ส่งการบ้านและงานที่ได้รับมอบหมายจากทางโรงเรียน ตลอดจนงานบ้านต่างๆ

4.3 การวินิจฉัย

จากการศึกษาพบว่า เด็กหญิง ง มีพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออก รู้สึกขาดความรัก ความอบอุ่น โดดเดี่ยว จากครอบครัว ต้องการการยอมรับ ความสนใจจากคนรอบข้าง กลัวและวิตกกังวลขาดความเชื่อมั่นในตนเอง

4.4 การช่วยเหลือ

ความช่วยเหลือที่ให้เด็กหญิง ง คือ การให้คำปรึกษา ให้คำแนะนำแก่เด็กหญิง ง และผู้ปกครอง และขอความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการให้การดูแลเอาใจใส่ ให้กำลังใจ ตลอดจนสนับสนุนส่งเสริมให้เด็กหญิง ง เข้าร่วมกิจกรรม เพื่อให้เด็กหญิง ง มีพฤติกรรมกล้าแสดงออกมากขึ้น

4.5 สรุปและการติดตามผล

หลังจากให้ความช่วยเหลือแล้ว เด็กหญิง ง มีพฤติกรรมกล้าแสดงออกมากขึ้น เข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน และเป็นที่ยอมรับของกลุ่มเพื่อนในชั้นเรียน มีความเชื่อมั่นในตนเอง และรู้จักนำความสามารถของตนในด้านกีฬามาใช้ให้เกิดประโยชน์ รู้จักรแบ่งเวลาในการทำกิจกรรม รับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมายมากขึ้น เช่น ทำการบ้านส่งอาจารย์ และแบ่งเบาภาระงานบ้าน เป็นต้น

5. กรณีศึกษาของเด็กชาย จ

5.1 ประวัติ

เด็กชาย จ เป็นบุตรคนเดียวของบิดามารดา ซึ่งแยกทางกันเมื่อเด็กชาย จ ยังเด็ก ต่างคนต่างแยกย้ายไปมีครอบครัวใหม่ เด็กชาย จ ทราบว่ามีน้อง แต่ไม่ทราบชื่อ เด็กชาย จ ได้รับการเลี้ยงดูจากป้าซึ่งประกอบอาชีพขายอาหารตามสั่ง ฐานะของป้าปานกลาง มีรายได้ดีเนื่องจากอยู่ในย่านธุรกิจ สามารถซื้ออาคารพาณิชย์เป็นของตนเอง ปัจจุบันเด็กชาย จ อายุ 10 ปี 11 เดือน กำลังศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 รูปร่างเล็กแกรน ผิวดำคล้ำ ผมสีดำ ไร้ผมสั้นเตียน ทรงนักเรียน ดาโต ใส่แว่น แต่งกายเรียบร้อย ถูกระเบียบของโรงเรียน เสื้อผ้าสะอาด พุดน้อย เสียงเบา พุดสำเนียงภาคใต้ ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่กล้าแสดงออก เก็บกด อารมณ์อ่อนไหวง่าย มักเดินคนเดียว ไม่ค่อยเล่นหรือเข้าร่วมกิจกรรมกับเพื่อน ต้องการความรักความอบอุ่นมาก มีปมด้อย มีความขัดแย้ง ไม่สนใจการเรียน เวลาออกมาพูดหน้าชั้นมักจะประหม่า ขาดความเป็นผู้นำ ผลการเรียนค่อนข้างต่ำ ไม่ส่งการบ้าน เหม่อลอย ต้องการจะไปหาพ่อและเรียนที่พังงา คิดว่าครูและเพื่อนไม่เข้าใจและไม่มีใครรักตนสักคน

5.2 ปัญหา

จากการศึกษาพบว่า เด็กชาย จ มีพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออกเนื่องจากขาดความรักอย่างมาก ถูกทอดทิ้ง ไม่ได้รับความรักความอบอุ่น โดดเดี่ยว รู้สึกว่าตนมีปมด้อย มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อครอบครัวของป้าที่เลี้ยงดูตนมา ไม่มีความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่กล้าแสดงออก ไม่มีความภาคภูมิใจในตนเอง เบื่อบ้าน เบื่อโรงเรียน เก็บตัว เงียบขรึมไม่ค่อยพูด ไม่สูงส่งหรือยุ่งเกี่ยวกับใคร ชอบอยู่คนเดียว ไม่เข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน เวลาเรียนมักจะเหม่อลอย ไม่สนใจเรียน ไม่ทำการบ้านส่งครู ส่งผลให้การเรียนตก เวลาครูถามมักจะก้มหน้าไม่ตอบคำถามใดๆ ทั้งสิ้น ไม่อธิบายเหตุผลเมื่อเวลาทำผิด จะยอมให้ลงโทษโดยไม่โต้เถียงใดๆ

5.3 การวินิจฉัย

จากการศึกษาพบว่า เด็กชาย จ ถูกบิดามารดาทอดทิ้งให้ป้าเลี้ยงดูตั้งแต่แรกเกิด และไม่เคยกลับมาดูแลเด็กชาย จ เลย เนื่องจากต่างมีครอบครัวใหม่ เด็กชาย จ จึงรู้สึกขาดความรัก ความอบอุ่น โดดเดี่ยว มีปมด้อย มีอารมณ์อ่อนไหว แสวงหาความรัก ความอ่อนโยน ต้องการคนที่เข้าใจ และเมื่อมาอยู่ที่โรงเรียนถูกเพื่อนล้อเลียนเรื่องเสียงว่าพูดไม่ชัด ออกสำเนียงภาษาใต้ จึงไม่อยากจะยุ่งเกี่ยวกับใคร คิดว่าตนมีปมด้อย ไม่มีใครเข้าใจและเห็นใจ จึงเก็บตัว และมักเดินคนเดียว

5.4 การช่วยเหลือ

ความช่วยเหลือที่ให้เด็กชาย จ คือ การให้คำปรึกษา ให้คำแนะนำแก่เด็กชาย จ และผู้ปกครอง และขอความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการให้การดูแลเอาใจใส่ ให้ความรัก ให้กำลังใจ เพื่อให้เด็กชาย จ มีพฤติกรรมกล้าแสดงออกมากขึ้น

5.5 สรุปและการติดตามผล

หลังจากให้ความช่วยเหลือแล้ว เด็กชาย จ มีความเข้าใจ สามารถยอมรับความเป็นจริงของชีวิตที่เกิดขึ้นได้ ยอมรับตัวเอง ยอมรับครอบครัว มีทัศนคติต่อครอบครัวดีขึ้น มีความตั้งใจเรียน สนใจเรียน และส่งการบ้านทุกครั้ง ตลอดจนเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียน และกิจกรรมอื่นๆ ของโรงเรียน สามารถปรับตัวและเข้ากลุ่มกับเพื่อนได้

การวินิจฉัย

จากการวินิจฉัยผู้รับการศึกษาทั้ง 5 ราย ที่มีพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออก ผลจากการศึกษารายกรณีพอจะสรุปสาเหตุได้ดังนี้

จากการศึกษา พบว่า สาเหตุของพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออกเกิดขึ้นจากสภาพครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์ และการเลี้ยงดูที่ไม่เหมาะสม การเลี้ยงดูที่เข้มงวดก่อให้เกิดความคับข้องใจสูงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่มีผลต่ออุปนิสัย และบุคลิกภาพแบบวิตกกังวลไม่กล้าแสดงออกโดยรวม จากผลการวิจัยของ รัตนา ยัญทิพย์ (รัตนา ยัญทิพย์. 2522 : 53) พบว่า การอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา เป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาบุคลิกภาพและพฤติกรรม เด็กที่มีบิดามารดาฝึกให้รู้จักช่วยตนเอง รู้จักคิด และตัดสินใจด้วยตนเอง จะสามารถปรับตัว และกล้าเผชิญความจริงได้ดีกว่าเด็กที่บิดามารดาอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน นอกจากนี้นักพฤติกรรมศาสตร์ ซอลเตอร์ และโวลเป้ (พรรณราย ทรัพย์ประภา. 2524 : 14 – 15 ; อ้างอิงจาก Salter. 1949 : 4 – 5 and Wolpe. 1969 : 81) มีความเชื่อว่าบุคคลไม่กล้าแสดงออกเพราะเขามีความกลัว และวิตกกังวลในสิ่งที่ไม่ควรกลัวและวิตกกังวลไม่กล้าพูดหรือกระทำการใดๆ ทั้งๆ ที่เป็นสิ่งถูกต้อง และมีเหตุผลสมควร ซึ่งความรู้สึกเช่นนี้จะนำไปสู่ภาวะการปรับตัวที่ไม่สมดุลและการเก็บกดความรู้สึกกลัว วิตกกังวลไว้อยู่เสมอ อาจทำให้เกิดความผิดปกติทางร่างกายที่เรียกว่า จิตสรีรภาพ (Psychosomatic Symptoms) และทำให้เขารู้สึกไม่สบายใจ แต่พยายามทน หลีกเลี่ยงหรือเก็บกดไว้จนบางครั้งรู้สึกวุ่นวายตนเองไม่มีค่า ไม่มีความหมาย และถูกเอาเปรียบในระหว่างความสัมพันธ์ของตนเองกับคนอื่นตลอดเวลา ฉะนั้นการกล้าแสดงออกอย่างถูกต้องและเหมาะสมจึงมีความสำคัญมาก เพราะในชีวิตประจำวันบุคคลต้องมีการติดต่อ ได้ต่อกับบุคคลอื่นๆ เสมอ หากไม่สามารถแสดงการโต้ตอบออกไปอย่างเหมาะสมตามความรู้สึกที่แท้จริงของตนได้ จะรู้สึกไม่สบายใจ วิตกกังวล พลาดโอกาสที่

จะได้รับสิ่งที่ตนต้องการ ถูกคนอื่นเอารัดเอาเปรียบ ผลคือทำให้ตนเองไม่มีความสุข มีความยากลำบากในการอยู่ในสังคม และมีสัมพันธภาพกับคนอื่น และการไม่กล้าแสดงออกถึงความรู้สึกนึกคิดของตนเองให้ปรากฏเป็นการปิดประตูสำหรับตนเอง และเป็นข้อเสียเปรียบ เพราะผู้อื่นไม่สามารถรู้ได้ว่าเราคิดอะไรเป็น ทำอะไรเป็นบ้าง (บุญเสริม ฤทธาภิรมย์. 2521 : 40)

การช่วยเหลือ การป้องกัน และการส่งเสริม

การช่วยเหลือ

ผู้ศึกษาได้ให้ความช่วยเหลือผู้รับการศึกษากลับ 5 ราย ดังนี้

ให้คำปรึกษา ให้คำแนะนำแก่ผู้รับการศึกษ และผู้ปกครอง ให้ความสนใจ เข้าใจในพฤติกรรมที่ผ่านมา ให้ความเอาใจใส่และให้กำลังใจอย่างสม่ำเสมอ ตลอดจนได้ปรับพฤติกรรม โดยการฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกแก่ผู้รับการศึกษากลับ 5 ราย ในช่วงกิจกรรมแนะแนว โดยใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ในเรื่องความมั่นใจในตนเอง และการกล่าวคำปฏิเสธด้วยถ้อยคำที่เหมาะสม

การป้องกัน

แนะนำวิธีปฏิบัติตนเพื่อสร้างความเชื่อมั่นในกับตนเอง การปรับตัวให้เข้ากับครอบครัว และสังคมรอบข้าง การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การมีน้ำใจและความรับผิดชอบ ซึ่งให้เห็นถึงผลเสียที่เกิดขึ้นกับตัวเองและ ครอบครัว

การส่งเสริม

การประชุมปรึกษารายกรณี (Case Conference) เพื่อขอความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้องได้แก่ อาจารย์ประจำชั้น อาจารย์แนะแนว อาจารย์หัวหน้าระดับชั้น เพื่อทำความเข้าใจถึงสาเหตุของปัญหาที่ผู้รับการศึกษาระบบอยู่ และหาแนวทางแก้ไขโดยการร่วมมือกันแก้ปัญหา และส่งเสริมให้ผู้รับการศึกษสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้กล้าแสดงออกมากยิ่งขึ้น ด้วยการให้การดูแลเอาใจใส่อย่างแท้จริง ส่งเสริมให้เข้าร่วมกิจกรรม รู้จักความถนัดและความสามารถของตน

การทำนายผล

จากการศึกษารายกรณี ทั้ง 5 ราย พบว่าการทำนายผลอยู่ในเกณฑ์ดี ทั้งนี้ เนื่องจากผู้รับการศึกษายังอยู่ในวัยที่สามารถแก้ไขปรับปรุงเปลี่ยนแปลงได้ และให้ความร่วมมือในการช่วยเหลือเป็นอย่างดี นอกจากนั้นผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ อาจารย์แนะแนว อาจารย์ประจำชั้น อาจารย์หัวหน้าระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ยินดีให้ความช่วยเหลือและร่วมมือเป็นอย่างดี

การติดตามผล

จากการติดตามผลเป็นระยะๆ ตลอดเวลาของการศึกษา พบว่าผู้รับการศึกษา มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น มีการตั้งเป้าหมายในอนาคต มีความมุ่งมั่นอยากพัฒนาตัวเอง ต้องการการยอมรับจากผู้อื่น กล้าแสดงความคิดเห็นเมื่ออยู่กับเพื่อน และกล้ากล่าวชื่นชมหรือแสดงความรู้สึกในทางบวกกับเพื่อนได้ เวลาครูเรียกให้ตอบคำถามก็จะตอบโดยไม่ประหม่า เข้าร่วมกิจกรรมหน้าชั้นเรียนบ่อยครั้งขึ้น และกล้าปฏิเสธผู้อื่นด้วยถ้อยคำที่เหมาะสมถูกกาลเทศะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ข้อเสนอแนะสำหรับบิดามารดา

1.1 บิดามารดาควรตระหนักถึงการอบรมเลี้ยงดูด้วยความรัก ความเข้าใจ ให้ความสนใจ ทำให้เด็กรู้สึกมีความมั่นคง มั่นใจในตนเอง

1.2 รับฟังปัญหาและยอมรับในความคิดเห็น เปิดโอกาสให้เขามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องที่เห็นว่าตัดสินใจได้

1.3 บิดามารดาไม่ควรบังคับหรือลงโทษรุนแรง

1.4 บิดามารดาควรกล้าชมเชยเมื่อเขาแสดงออกในทางที่เหมาะสม

2. ข้อเสนอแนะสำหรับอาจารย์

2.1 อาจารย์ควรให้ความสนใจ ดูแล ติดตามเอาใจใส่นักเรียนอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

2.2 อาจารย์ควรกระตุ้น ส่งเสริมให้นักเรียนหาศักยภาพ ความสามารถ ข้อดีของตนเอง เพื่อสร้างความมั่นใจและเห็นคุณค่าของตนเอง

2.3 ให้การเสริมแรง เมื่อนักเรียนแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม เพื่อสร้างแรงจูงใจ เช่น คำชมเชย รางวัล คะแนน ฯลฯ

2.4 ไม่ตำหนิหรือลงโทษรุนแรงเมื่อนักเรียนไม่เข้าใจหรือทำไม่ได้ ควรให้การชี้แนะและให้กำลังใจ

3. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ที่จะศึกษาต่อไป

3.1 ผู้ที่จะศึกษาต่อไปควรจะต้องสร้างสัมพันธภาพ ยอมรับและเข้าใจในตัวผู้รับการศึกษา เพื่อให้ผู้รับการศึกษาเกิดความไว้วางใจ กล้าที่จะระบายความรู้สึกที่แท้จริงออกมา

3.2 การให้คำปรึกษา และการปรับพฤติกรรมโดยใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธได้ผลเป็นที่น่าพอใจ ผู้รับการศึกษามีพฤติกรรมกล้าแสดงออกมากขึ้น

3.3 ผู้ที่จะศึกษาต่อไปควรประสานงานกับผู้เกี่ยวข้องกับผู้รับการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นที่บ้านและที่โรงเรียน เพื่อร่วมมือกันหาแนวทางในการพัฒนาและช่วยเหลือได้อย่างถูกต้อง

3.4 ผู้ที่จะศึกษาต่อไปควรติดตามผลอย่างต่อเนื่อง ในการให้ความช่วยเหลือ เพื่อให้ผู้รับการศึกษาสามารถพัฒนาตนเองไปในทางที่ดีขึ้น มีพฤติกรรมกล้าแสดงออกติดตัวตลอดไป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมลรัตน์ หล้าสงฆ์. (2527). การศึกษาบุคคลรายกรณี. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการแนะแนว และจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- จำเนียร ช่างโชติ. (2518). เทคนิคการแนะแนว. นนทบุรี : โรงพิมพ์สถานสงเคราะห์หญิง ปากเกร็ด.
- ชญัญ ไกรบุตร. (2527). การเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านความสามารถในการเขียน คำและพฤติกรรมกล้าแสดงออกในชั้นเรียนของนักเรียนไทยกะโซ่ ชั้นประถมศึกษา ปีที่ 3 ในเขตอำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร ที่ได้รับการสอนโดยวิธีสอนแบบมุ่ง ประสิทธิภาพภาษากับวิธีสอนปกติ. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิต วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ดวงกมล วงษ์ศรีหัส. (2541). การศึกษารายกรณีของนักเรียนที่มีปัญหาการปรับตัวใน ครอบครัวระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนชุมชนวัดบางขัน อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ถนอมศรี อินทนนท์. (2530). การศึกษาสุขภาพจิตและพฤติกรรมกล้าแสดงออกของวัยรุ่นที่ อยู่ในสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ธัชวรรณ พิมพ์งาม. (2538). การศึกษารายกรณีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มี ปัญหาการปรับตัว โรงเรียนวินิตศึกษาในพระราชูปถัมภ์ฯ จังหวัดลพบุรี. ปรินญา นินพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ธีรวุฒิ ประทุมพนรัตน์. (2520). การเก็บข้อมูลเป็นรายบุคคล. สงขลา : ภาควิชาแนะแนว และจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นันทิกา แยมสรवल. (2549) การศึกษาเฉพาะกรณี. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยาและการ แนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นิธิภา สุวนิช. (2538). การศึกษารายกรณีของวัยรุ่นที่ติดยาเสพติด คลินิกยาเสพติด 8 ศูนย์บริการสาธารณสุข. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- บุญเสริม ฤทธาภิรมย์. (2521). “ฝึกเด็กให้เป็นคนกล้ากันเถิด,” มิตรครู. หน้า 40 – 41. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

- ประจิม เมืองแก้ว. (2536). การศึกษารายกรณีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ โรงเรียนทุ่งทรายวิทยา กิ่งอำเภอบึงสามพัน จังหวัดกำแพงเพชร. ปรินทิพย์. กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พนม ลิมอารีย์. (2530). การเก็บข้อมูลเป็นรายบุคคล. มหาสารคาม : ภาควิชาแนะแนวและจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พรทิพย์ ทวีชัย. (2534). การฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกที่เหมาะสมเพื่อลดพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนมัธยมด่านสำโรง จังหวัดสมุทรปราการ. ปรินทิพย์. กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พรรณราย ทวีชัยประภา. (2524). “การฝึกพฤติกรรมในการกล้าแสดงออก,” แนะนำเล่ม 15 หน้า 9 – 30. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- พรสุดา ดิษยวรรณ. (2533). พฤติกรรมการแสดงออกตามทฤษฎีของจิตวิทยาเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูและลักษณะทางชีวสังคมบางประการของนักเรียนมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร. ปรินทิพย์. กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พระราชวรมน. (2518). ปรินทิพย์การศึกษาไทย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เคล็ดไทย.
- มัทนา บวรเชษฐ์. (2532). ลักษณะภูมิหลังและสภาวะทางใจของหญิงที่ถูกข่มขืน. ปรินทิพย์. กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- มัทนา เพ็ง. (2522). พฤติกรรมกล้าแสดงออกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในเขตการศึกษา 5. ปรินทิพย์. กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- รังสรรค์ เพ็ง. (2523). การฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกของนักเรียนหญิงวัยรุ่นโดยวิธีจัดโครงการให้คำปรึกษาเชิงพฤติกรรม. ปรินทิพย์. กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- รัตนา ยัญทิพย์. (2522). ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูพฤติกรรมตอบสนองระหว่างบุคคลและการปรับตัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. ปรินทิพย์. กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ราตรี พัฒนรังสรรค์. (2522). จิตวิทยาแนะแนว. คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยครูจันทบุรีเกษม.
- รุ่งทิพย์ ยอดประดู่. (2537). การศึกษารายกรณีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวในชั้นเรียน โรงเรียนนาหลวง. ปรินทิพย์. กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- ละเอียด ชูประยูร และคณะ. (2521). “การศึกษา Assertive Behavior ในผู้ร่วมทีมจิตเวช,” วารสารจิตวิทยาคลินิก. 9 (1) : 7 – 8.
- ลักขณา ธรรมไพโรจน์. (2524). การปรับพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออกด้วยวิธีกลุ่มสัมพันธ์. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วงพัทตร์ ภูพันธ์ศรี. (2523). ผลของการฝึกพฤติกรรมที่เหมาะสมในการแสดงออกที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และบุคลิกภาพของนักศึกษาหญิง. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- วัชรภรณ์ อภิวัชรางุล. (2535). การศึกษารายกรณีของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่มีแนวโน้มกระทำอัตวินิบาตกรรม. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วัฒนา พันธุ์เมฆา. (2528). องค์ประกอบที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมกล้าแสดงออกของนักเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- วีรยุทธ วิเชียรโชติ. (2516). ความเกรงใจในคนไทย. ม.ป.พ.
- สมบัติ ตาปัญญา. (2538). “การรักษาผู้ป่วยจิตเวชด้วยวิธีการพฤติกรรมบำบัด Token economy program,” จิตวิทยาคลินิก. 16(1).
- สาริกา กาญจนะ. (2518). การบำบัดด้วยหนังสือการศึกษาเด็กเป็นรายกรณีกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 7. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุกัญญา กุลอึ้ง. (2523). ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมที่เหมาะสมในการแสดงออก และการอบรมเลี้ยงดูตามการรายงานของตนเอง. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- สุจิตรา พรมนุชาธิป. (2522). การศึกษาพฤติกรรมกล้าแสดงออกของนักศึกษาวิทยาลัยครูในกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- สุปรียา ดันสกุล. (2537). “การฝึกการกล้าแสดงออก : เทคนิคที่น่าสนใจ,” วารสารสุขภาพจิต. 1765 (66).
- สุภาพรรณ โคตรจรัส. (2528). การศึกษาเฉพาะกรณีและการให้คำปรึกษา. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรพล สุขสายชล. (2541). การศึกษารายกรณีของนักเรียนที่มีพฤติกรรมลักษณะ. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- สุริ จันทรโมลี. (2540). "พฤติกรรมกล้าแสดงออก การพูด," วารสารสุขศึกษา. 20(76).
- หลุย จำปาเทศ. (2533). จิตวิทยาสัมพันธ์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อังสนา เปตะนันท์. (2536). การศึกษารายกรณีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาโรงเรียน วัดบางโพธิ์อามาวาส สังกัดกรุงเทพมหานคร ที่มีพฤติกรรมสุดโต่งทางเพศ. ปรินุณยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อารี ดันต์เจริญรัตน์. (2526). การเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นรายบุคคล. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก.
- อารีย์ ลีลา. (2534). ผลของการฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกที่มีต่อการสร้างสัมพันธภาพกับ เพื่อนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านน้ำรอบ อำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี. ปรินุณยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- Alberti, Robert E. and Emmons, Michael L. (1978). *Your Perfect Right*. California : Impact Publisher.
- Alberti, Robert E., Emmons, Michael L. (1998). *Your Perfect right : a guide to Assertive living*. San Luis Obispo, Calif : Impact Publishers.
- Bishop Sue. (1995). *Assertiveness Skill training*. London : Kogan page.
- Borovay, Rena Frajtag. (1977). "An Investigation of the Relationship Among Depression, Locus of Control and Assertive Behavior in Freshman College Woman," *Dissertation Abstracts International*. 38(4) : 1883A – 1884A.
- Bower, Sharon Anthony and Bower, Gordon H. (1976). *Asserting Yourself : A Practical Guide for Positive Change*. Phillipines, Addison – Wesley Publishing Company Inc.
- Clark , M.M. and others. (1984). *The effectiveness of Assertive Training with Elderly Psychiatric Community mental Health Joural*. Winter, 20 (4) : 262 – 268.
- Corey, G. (1977). *Theory and Practice of Counseling and Psychotherapy*. California : Cole Publishing Co.
- Delaney, Dawn M. (1997, June). "Assertiveness level of Occupational Therapists," *Dissertation Abstract International*.

- Eisler, Richard, Michael, Hensen and Peter, Miller. (1973, March). "Components of Assertive Behavior," *Journal of Clinical Psychology*. 23 : 295 – 299.
- Fensterheim, Herbert and Jean, Baer. (1975). *Don't Say Yes When You Want To Say No*. New York : Dell Publishing Co. Inc.
- Flanders, James P. (1976). *Practical Psychology*. New York : Harper and Row Publishers.
- Galassi, John P., Galassi, Mema D. and Litz, Carol M. (1974). "Assertive Training in Groups Using Video Feedback," *Journal of Counseling Psychology*. 21 (5) : 390 – 394.
- Gambrill, Eileen D. and Richey, Cheryl A. (1975, January). "An Assertion Inventory for Use in Assessment and Research," *Behavior Therapy*. 6 : 350 – 361.
- Goldfried, Marvin R. and Davison, Gerald C. (1976). *Clinical Behavior Therapy*. New York : Holt Rinehart and Winston, Inc.
- Hansen, Jame C., Warner, Richard W. and Smith, Elsie, M. (1976). *Group Counseling : Theory and Process*. Chicago, Rand McNally College Publishing Company.
- Hollandsworth, James G., Jr. and Wall, Kathleen E. (1977). "Sex Differences in Assertive Behavior : An Empirical Investigation," *Journal of Counseling Psychology*. 24(3) : 217 – 222.
- Jakuboski, Patricia and Lange, Arther J. (1978). *The Assertive Option : Your Rights and Responsibilities*. N.P. : Reserch Press, Co.
- Krumboltz, John D. and Thoresen, Carl E. (1969). *Behavioral Counseling : Cases and Techniques*. New York, Holt, Rinehart and Winston, Inc.
- Mae Neilage, Linda A. , Adams, Kathleen A.. (1982). "Assertiness at work. How to Increase yours Personal Power on the job," *Englewood Cliffs. N.J.* Prentice – mail.
- Marion, Hayhes E. (1990). *Stepping up to Supervisor* United State Of America.
- May, Wanda Williamson. (1993, November). "The Efficacy of A Brief Classroom Format Assetiveness Training Program on Assertive Behavior, Assertive Knowledge. Anxiety and Locus of Control in fifth – grade Student," *Dissertation Abstracts International*. A 57/05.

- Muawski, Matthew M., Miederhoff Patrick, Rule Warren. (1997, June). "Birth Order and Communication Skill Of Pharmacy Student," *Dissertation Abstracts International*.
- Pentz, Mary and Wood. (1980). "assertion Training and Trainer Effects on Unassertive and Aggressive Adolescents," *Journal of Counseling Psychology*. 27(1) : 76 – 83.
- Pfrost, K.S., Stevens, M.J. ; Parker, J.C. Mc Gowan, S.F. (1992, March). "The Influence of Assertion Training of three Aspects of Assertiveness in Alcoholics," *Journal of Counseling in Psychology*. 48 (2) : 262 – 268.
- Rathus, Spencer A. (1973). "Investigation of Assertive Behavior Through Video Mediated Models and Directed Practice," *Behavioral Research Therapy*. 2 : 57 – 65.
- Rathus, Spencer A. and Nevid, Jeffrey S. (1978). *Behavioral Therapy*. New York : New American Library.
- Shelton, John L. (1977, April). "Assertive Training : Consumer Beware," *The Personnel and Guidance Journal*. 55 : 465 – 468.
- Smith, Manuel J. (1975). *When I Say No I Feel Guilty*. New York : Dial Press.
- Willson, Brown Gwynne. (1994). *The Assertive Teacher*. Aldershot Hants, England : Brookfield, vt : arena : ashate Pub. Co.
- Wolpe, Joseph. (1973). *The Practice of Behavior Therapy*. New York : Pergamon Press.

ภาคผนวก

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ   บัณฑิตวิทยาลัย มสว. โทร. 5731, 5618

ที่   ทบ 1012/ ๙7 ๕๖๔๕

วันที่   :   ธันวาคม 2545

เรื่อง   ขอร้องเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน   คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

เนื่องด้วย นางสาววรรณฤดี รุกขวัฒนกุล นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำสารนิพนธ์เรื่อง “การศึกษารายกรณีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออก โรงเรียนราชบพิธ สังกัดกรุงเทพมหานคร” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์นันทนา วงษ์อินทร์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย ขอเรียนเชิญ ศาสตราจารย์ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล แบบทดสอบบุคลิกภาพ และแบบฟอร์มการบันทึกพฤติกรรม

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบทดสอบ แบบสอบถาม และแบบฟอร์มการบันทึกฯ ให้ นางสาววรรณฤดี รุกขวัฒนกุล และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

(รองศาสตราจารย์นันทนา หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ที่ ทม 1012/ 2546

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๕ มีนาคม 2546

เรื่อง ขออนุญาตเพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนราชบพิธ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม แบบทดสอบ แบบสัมภาษณ์ และแบบสำรวจ

เนื่องด้วย นางสาววรรณฤดี รุกขวัฒนกุล นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำสารนิพนธ์ เรื่อง "การศึกษารายกรณีของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออก โรงเรียนราชบพิธ สังกัดกรุงเทพมหานคร" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์นันทนา วงษ์อินทร์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความ จำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย โดยขอให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 5 คน เป็นกลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบการเติมประโยคให้สมบูรณ์ แบบสอบถามพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออก แบบสัมภาษณ์พฤติกรรมไม่กล้าแสดงออก และแบบสำรวจความรู้สึกนึกคิดที่มีต่อตนเองและสังคมในระหว่างเดือนมีนาคม 2546

จึงเรียนมาเพื่อขออนุญาตให้ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาววรรณฤดี รุกขวัฒนกุล ได้เก็บข้อมูลในการทำสารนิพนธ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณ เป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์นันทนา หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 02-2220867 มือถือ 09-0551504

ที่ ทม 1012/ 2653

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๕ มีนาคม 2546

เรื่อง ขออนุญาตเพื่อการศึกษาวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนราชบพิธ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม แบบทดสอบ แบบสัมภาษณ์ และแบบสำรวจ

เนื่องด้วย นางสาววรรณฤติ รุกขวัฒนกุล นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำสารนิพนธ์เรื่อง "การศึกษารายกรณีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออก โรงเรียนราชบพิธ สังกัดกรุงเทพมหานคร" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์นันทนา วงษ์อินทร์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษาวิจัย โดยขอให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 5 คน ทำแบบทดสอบการเติมประโยคให้สมบูรณ์ แบบสอบถามพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออก แบบสัมภาษณ์พฤติกรรมไม่กล้าแสดงออก และแบบสำรวจความรู้สึกนึกคิดที่มีต่อตนเองและสังคมในระหว่างเดือนมีนาคม 2546

จึงเรียนมาเพื่อขออนุญาตให้ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาววรรณฤติ รุกขวัฒนกุล ได้เก็บข้อมูลในการทำสารนิพนธ์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์นันทนา หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 02-2220867 มือถือ 09-0551504

แบบฟอร์มการบันทึกพฤติกรรมแบบให้คะแนน

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมายกากบาท (X) ลงในช่องที่มีตัวเลขกำกับอยู่ข้างบนตามที่ท่านสังเกตได้ โดยกำหนดความหมายของตัวเลขไว้ดังนี้

- 5 คะแนน หมายถึง แสดงพฤติกรรมมากที่สุด
 4 คะแนน หมายถึง แสดงพฤติกรรมมาก
 3 คะแนน หมายถึง แสดงพฤติกรรมปานกลาง (แสดงบ้าง , ไม่แสดงบ้าง)
 2 คะแนน หมายถึง แสดงพฤติกรรมน้อย
 1 คะแนน หมายถึง แสดงพฤติกรรมน้อยที่สุด

ชื่อผู้ถูกสังเกต ..... อายุ ..... ปี
 เพศ ..... ชั้น ..... โรงเรียน .....
 วันที่ ..... เวลา .....

ที่	พฤติกรรมที่พบในชั้นเรียน	5	4	3	2	1
1	กระตือรือร้น					
2	ใช้ความคิด					
3	ถามอาจารย์					
4	คุยกับเพื่อน					
5	เหม่อลอย					
6	ตอบคำถามในชั้นเรียน					
7	ทำงานที่ให้ในชั้นเรียน					
8	ช่วยเหลือเพื่อน					
9	เบื่อง่ายในการเรียน					
10	ก่อความสงบ , แย่แหย่เพื่อน					
11	เดินในชั้นเรียน					
12	เดินออกจากชั้นเรียน					
13	เรียกร้องความสนใจจากอาจารย์					
14	ตั้งใจเรียน					
15	ร่วมมือกับเพื่อนๆ ในการทำงาน					
16	ขาดเรียนในวิชาที่สอน					
17	มองออกไปนอกห้อง					
18	เป็นที่สนใจของเพื่อนๆ ในด้านการเรียน					

ลงชื่อ ..... ผู้สังเกต
 ตำแหน่ง .....

แบบฟอร์มการบันทึกการสังเกต

ชื่อผู้ถูกสังเกต ..... อายุ ..... ปี เพศ .....

วัน เวลา ที่สังเกต .....

สถานที่ .....

พฤติกรรม .....

.....

.....

.....

ความคิดเห็น .....

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ .....

.....

.....

.....

ลงชื่อ ..... ผู้สังเกต

ตำแหน่ง .....

แบบฟอร์มการบันทึกการสัมภาษณ์
การสัมภาษณ์ ครั้งที่ .....

ชื่อ ..... นามสกุล ..... อายุ ..... ปี
 วัน ..... เดือน ..... พ.ศ. ....
 เวลา ..... น. สถานที่ .....

จุดมุ่งหมายในการสัมภาษณ์ .....

สรุปผลจากการสัมภาษณ์ .....

ความคิดเห็น .....

นัดสัมภาษณ์ครั้งต่อไป วันที่ ..... เวลา ..... น.
 สถานที่ .....

ลงชื่อ ..... ผู้สัมภาษณ์
 ตำแหน่ง .....

สังคมมิติ

ใช้บัตรขนาด 3 x 5 นิ้ว

ชื่อ ..... นามสกุล .....

สถานการณ์ไปทัศนศึกษาจังหวัดเชียงใหม่

ผู้ที่ข้าพเจ้าจะเลือกนั่งด้วยในรถ :

อันดับ 1 คือ .....

อันดับ 2 คือ .....

แบบสอบถามใครเอ่ย

ชื่อ ..... ชั้น ..... เลขที่ .....

1. ผู้ที่มีน้ำใจชอบช่วยเหลือเพื่อน คือ .....
2. ผู้ที่ชอบทำงานกับเพื่อน คือ .....
3. ผู้ที่พูดจาสุภาพ คือ .....
4. ผู้ที่ตรงต่อเวลา คือ .....
5. ผู้ที่มีเพื่อนน้อย คือ .....
6. ผู้ที่เหม่อลอย คือ .....
7. ผู้ที่ไม่รับผิดชอบ คือ .....
8. ผู้ที่ไม่กล้าแสดงออก คือ .....
9. ผู้ที่ขี้อาย คือ .....
10. ผู้ที่ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง คือ .....
11. ผู้ที่ถูกรุทำโทษบ่อย คือ .....
12. ผู้ที่ขาดเรียนบ่อย คือ .....
13. ผู้ที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน คือ .....
14. ผู้ที่ไม่กล้าปฏิเสธ คือ .....
15. ผู้ที่เก็บตัว คือ .....
16. ผู้ที่พูดจาไม่มีเหตุผล คือ .....
17. ผู้ที่ใจน้อย คือ .....
18. ผู้ที่เย็บขริม คือ .....
19. ผู้ที่ชอบทำผิดกฎของโรงเรียนบ่อย คือ .....
20. ผู้ที่วิตกกังวล คือ .....

แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล

คำชี้แจง   ให้นักเรียนเติมข้อความในแบบสอบถามตรงกับความเป็นจริงที่สุด การตอบตามความเป็นจริงจะเป็นประโยชน์แก่ตัวนักเรียนเอง

ก. ประวัติส่วนตัวและครอบครัว

1. ข้าพเจ้าชื่อ ..... นามสกุล ..... เพศ .....
กำลังศึกษาอยู่ในระดับ ..... นับถือศาสนา ..... เชื้อชาติ ..... สัญชาติ .....
เกิดวันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. .... อายุ ..... ปี
2. สถานที่เกิด ..... ถนน ..... ตำบล .....
อำเภอ ..... จังหวัด ..... โทรศัพท์ .....
อยู่บ้านตัวเองหรือบ้านเช่า ..... มีห้องส่วนตัวหรือไม่ .....
3. บิดาชื่อ ..... นามสกุล ..... อายุ ..... ปี
อาชีพ ..... รายได้เฉลี่ยเดือนละ .....
สถานที่ทำงาน ..... โทรศัพท์ .....
มารดาชื่อ ..... นามสกุล ..... อายุ ..... ปี
อาชีพ ..... รายได้เฉลี่ยเดือนละ .....
สถานที่ทำงาน ..... โทรศัพท์ .....
4. สถานภาพสมรสของบิดามารดา (เขียนเครื่องหมาย / หน้าข้อความ)

..... อยู่ด้วยกัน	..... บิดาสมรสใหม่
..... แยกกันอยู่	..... บิดาถึงแก่กรรม
..... หย่าร้างกัน	..... มารดาสมรสใหม่
	..... มารดาถึงแก่กรรม
5. นักเรียนพักอาศัยอยู่กับ (เขียนเครื่องหมาย / หน้าข้อความ)

..... บิดามารดา	..... บิดาและมารดาเลี้ยง
..... บิดา	..... มารดาและบิดาเลี้ยง
..... มารดา	..... บิดามารดาบุญธรรม
	..... อื่นๆ (ระบุ) .....
6. ผู้ปกครองชื่อ ..... นามสกุล .....
เกี่ยวข้องกับนักเรียน โดยเป็น ..... อายุ ..... ปี
อาชีพ ..... รายได้เฉลี่ยเดือนละ ..... บาท

7. ระดับการศึกษาของบิดา .....
 ระดับการศึกษาของมารดา .....
8. นักเรียนได้ค่าใช้จ่ายประจำวันจาก ..... ประเมินวันละ ..... บาท
9. นักเรียนมีพี่น้องเกิดจากบิดามารดาเดียวกัน ..... คน ชาย .... คน หญิง ..... คน
 นักเรียนมีพี่น้องเกิดจากบิดากับภรรยาคนอื่น ..... คน ชาย .... คน หญิง ..... คน
 นักเรียนมีพี่น้องเกิดจากมารดากับสามีคนอื่น ..... คน ชาย .... คน หญิง ..... คน
10. พี่น้องของนักเรียนรวมทั้งตัวนักเรียนเรียงตามลำดับดังนี้

คนที่	อายุ	เพศ	การศึกษา	อาชีพ
.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....

11. เพื่อนของนักเรียนที่สามารถจะติดต่อได้สะดวกที่สุด

ชื่อ ..... นามสกุล ..... ระดับการศึกษา .....

โรงเรียน ..... โทรศัพท์ .....

ที่บ้าน ..... โทรศัพท์ .....

ข. ประวัติสุขภาพ

คำชี้แจง ให้นักเรียนเขียนเครื่องหมาย / หน้าข้อความที่เหมาะสมกับนักเรียนและเติม

ข้อความในช่องว่างตามความเป็นจริง

- สุขภาพของข้าพเจ้าในขณะนี้ ( ) ดีมาก ( ) ดี ( ) พอใช้ ( ) ไม่ดีเลย
- ข้าพเจ้าเคยเจ็บป่วยอย่างหนักมาก่อน ( ) เคย ( ) ไม่เคย
 ถ้าเคยเป็น บอกชื่อโรค ..... อายุขณะเป็นโรค ..... ปี
- ข้าพเจ้าเคยเป็นโรคเรื้อรังมาก่อน ( ) เคย ( ) ไม่เคย
 ถ้าเคยเป็น บอกชื่อโรค ..... อายุขณะเป็นโรค ..... ปี
- ข้าพเจ้าเคยประสบอุบัติเหตุร้ายแรงมาก่อน ( ) เคย ( ) ไม่เคย
 ถ้าเคย ประสบอุบัติเหตุอะไร .....
 ได้รับความเจ็บอะไรบ้าง .....

5. ข้าพเจ้าเคยเป็นลมวิงเวียนศีรษะบ่อยๆ ( ) เป็นเสมอ ( ) เป็นบ้าง ( ) ไม่เคยเป็น
6. ข้าพเจ้ามีปัญหาเกี่ยวกับโรคประสาท ( ) มีปัญหา ( ) ไม่มีปัญหา
7. ข้าพเจ้าต้องใช้แว่นสายตาในขณะนี้ ( ) ใช้เป็นประจำ ( ) ใช้บ้าง ( ) ไม่ต้องใช้
8. ข้าพเจ้าไม่เคยใช้แว่นสายตามาก่อนเลย แต่คิดว่าจำเป็นต้องใช้
( ) จำเป็นมาก ( ) จำเป็น ( ) ไม่จำเป็น
9. ในเรื่องการพูด ( ) ข้าพเจ้ารู้สึกว่าการพูดคล่อง
( ) พูดไม่คล่องหรือพูดซ้ำ
( ) พูดติดอ่าง
10. ในเรื่องการได้ยิน ( ) ชัดเจน ( ) ไม่ชัดเจน
11. ตามปกติข้าพเจ้านอนวันละ ( ) 4 – 6 ชั่วโมง ( ) 6 – 8 ชั่วโมง ( ) 8 – 10 ชั่วโมง
12. โรคประจำตัวของข้าพเจ้าที่เป็นอยู่เสมอ คือ .....
13. ในบางครั้งข้าพเจ้าวิตกกังวลอย่างมากเกี่ยวกับสุขภาพขณะนี้ ( ) วิตก ( ) ไม่วิตก
14. ขณะนี้ข้าพเจ้าสูง ..... ซม. น้ำหนัก ..... กก.
15. ตรวจสุขภาพปีละ ..... ครั้ง ครั้งสุดท้ายตรวจร่างกายเมื่อ .....
ตรวจที่ .....

ค. ประวัติสังคมและกิจกรรม

คำชี้แจง ให้นักเรียนเขียนเครื่องหมาย / หน้าข้อความที่เหมาะสมกับนักเรียนและเติมข้อความในช่องว่างตามความเป็นจริง

1. ที่อยู่ของครอบครัวของข้าพเจ้า ( ) บ้านบิดามารดา
( ) บ้านญาติ
( ) บ้านเช่า
( ) อื่นๆ อธิบาย .....
2. ความรู้สึกของข้าพเจ้าต่อที่อยู่อาศัย ( ) ชอบ
( ) ชอบมาก
( ) ไม่ชอบเลย
3. เพื่อนๆ มาเที่ยวหรือเยี่ยมเยียนข้าพเจ้า ( ) มาบ้าง
( ) มาบ่อยๆ
( ) ไม่มาเลย
4. ข้าพเจ้าชอบให้เพื่อนมาบ้าน ( ) ชอบให้มาเสมอ
( ) ชอบให้มาบ้างเป็นครั้งคราว
( ) ไม่ชอบให้มาเลย

5. ความรู้สึกของข้าพเจ้าเมื่อได้พบปะกับเพื่อนๆ .....
6. ความรู้สึกของเพื่อนที่มีต่อข้าพเจ้า .....
7. ข้าพเจ้าได้รับอนุญาตให้ตัดสินใจด้วยตนเอง .....
8. ข้าพเจ้าใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ( ) ใช้เป็นประจำ
( ) ใช้บ้าง
( ) ไม่ใช้เลย
9. ข้าพเจ้าชอบฟังวิทยุ
( ) ชอบฟังเป็นประจำ ( ) ชอบฟังบ้าง ( ) ไม่ชอบฟังเลย
10. ข้าพเจ้าชอบดูโทรทัศน์
( ) ดูเป็นประจำ ( ) ดูบ้าง ( ) ไม่ได้ดูเลย
11. ข้าพเจ้าชอบดูภาพยนตร์
( ) ดูบ่อย ( ) ดูบางครั้ง ( ) ไม่ได้ดูเลย
ชอบดูประเภท .....
12. ข้าพเจ้าชอบอ่านหนังสือประเภท
( ) ผจญภัย ( ) ลึกลับ ( ) รักใคร่
( ) ดลกขบขัน ( ) วิทยาศาสตร์ ( ) กีฬา
( ) ประวัติศาสตร์ ( ) โคลงบทละคร ( ) แนว
จินตนาการ
( ) เครื่องยนต์กลไก ( ) ชิวประวัติ
13. ข้าพเจ้าชอบอ่านหนังสือพิมพ์รายวัน
( ) เป็นประจำ ( ) เป็นครั้งคราว ( ) ไม่เคยอ่านเลย
14. ข้าพเจ้าชอบเล่นกีฬากลางแจ้ง
( ) ชอบมาก ( ) ชอบบ้าง ( ) ไม่ชอบเลย
กีฬากลางแจ้งที่ข้าพเจ้าชอบมากที่สุด
.....
15. ข้าพเจ้าชอบเล่นกีฬาในร่ม
( ) ชอบมาก ( ) ชอบบ้าง ( ) ไม่ชอบเลย
กีฬาในร่มที่ข้าพเจ้าชอบมากที่สุด
.....
16. ข้าพเจ้าเคยแสดงละครในงานต่างๆ ( ) เคย ( ) ไม่เคย
17. ข้าพเจ้าสามารถเล่นดนตรี ( ) ได้ดี ( ) พอใช้ ( ) ไม่ได้เลย
เครื่องดนตรีที่ชอบเล่นคือ .....

18. ข้าพเจ้าชอบร้องเพลง ( ) ชอบมาก ( ) ชอบบ้าง ( ) ไม่ชอบเลย
ประเภทของเพลงที่ชอบ คือ .....
19. ข้าพเจ้ามีความสนใจนาฏศิลป์ไทย ( ) สนใจมาก ( ) สนใจบ้าง
( ) ไม่สนใจเลย
20. ข้าพเจ้า ( ) ทำ ( ) ไม่ทำงานพิเศษหรือหารายได้ส่วนตัว
21. งานอดิเรกของข้าพเจ้า คือ .....

ง. กิจกรรม การศึกษา และปัญหาของข้าพเจ้า

1. เมื่อปีที่แล้ว ข้าพเจ้าได้เข้าร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนได้จัด คือ .....
กิจกรรมที่ข้าพเจ้าชอบมากที่สุด คือ .....
2. ข้าพเจ้า ( ) เคย ( ) ไม่เคย เป็นหัวหน้ากลุ่มในการทำกิจกรรม
ข้าพเจ้า ( ) เคย ( ) ไม่เคย เป็นหัวหน้าชั้น
3. ในโรงเรียนนี้ข้าพเจ้ามี
( ) เพื่อนมาก ( ) เพื่อนน้อย ( ) ไม่มีเพื่อนเลย
เพื่อนที่ดีที่สุดของข้าพเจ้า ชื่อ .....
สิ่งที่ข้าพเจ้าและเพื่อนที่ดีที่สุดของข้าพเจ้าทำด้วยกันเสมอ คือ .....
4. ตามปกติข้าพเจ้าใช้เวลาอ่านหนังสือเรียนในวันหนึ่งๆ ประมาณ ..... ชั่วโมง
ข้าพเจ้า ( ) มี
( ) ไม่มี สถานที่เงียบสงบเหมาะกับการอ่านหนังสือหรือทำการบ้าน
5. ความรู้สึกของข้าพเจ้าเกี่ยวกับวิชาที่เคยเรียน
ชอบมากที่สุด	ชอบน้อยที่สุด	ยากที่สุด	ง่ายที่สุด
(วิชา)	(วิชา)	(วิชา)	(วิชา)
.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....
6. วิชาที่ข้าพเจ้าต้องท่องบ่น เอาใจใส่มากที่สุด .....
7. ข้าพเจ้า ( ) ทำ ( ) ไม่ได้ทำตามตารางกำหนดไว้ดูหนังสือ
8. ข้าพเจ้าทำให้มีสมาธิในเวลาดูหนังสือ ( ) ได้ง่าย ( ) ได้ยาก
9. ข้าพเจ้า ( ) ต้องการ ( ) ไม่ต้องการ คำแนะนำเกี่ยวกับวิธีการเรียน
10. ตามปกติข้าพเจ้า ( ) ชอบ ( ) ไม่ เรียนหนังสือและเมื่อเปรียบเทียบกับ
เพื่อนๆ ข้าพเจ้าเรียนอยู่ในเกณฑ์ ( ) ดี ( ) ปานกลาง ( ) ใช้ไม่ได้
11. เมื่อข้าพเจ้าเติบโตขึ้น บิดาต้องการให้มีอาชีพ .....
มารดาต้องการให้มีอาชีพ .....
ข้าพเจ้าต้องการมีอาชีพ .....

12. ข้าพเจ้าตั้งใจจะเรียนให้จบชั้นสูงสุดของโรงเรียนแห่งนี้

(   ) ตั้งใจแน่วแน่   (   ) ไม่แน่วแน่   (   ) ไม่ตกลงใจเลย

13. ข้าพเจ้าต้องการจะเรียนจบระดับ (   ) ปริญญาตรี

(   ) ปริญญาโท

(   ) ปริญญาเอก

14. อาชีพที่ข้าพเจ้าเลือกตามความตั้งใจของข้าพเจ้าในขณะนี้ เรียงตามลำดับ

1. ....

2. ....

3. ....

4. ....

15. ความรู้สึกของข้าพเจ้าเกี่ยวกับความเป็นอยู่ในโรงเรียนแห่งนี้

.....

.....

16. ความรู้สึกของข้าพเจ้าเกี่ยวกับความเป็นอยู่ทางบ้าน

.....

.....

17. ปัญหาหรือความไม่สบายใจที่ข้าพเจ้าต้องการได้รับความช่วยเหลือ

1. ....

2. ....

3. ....

4. ....

แบบสอบถามฉันคือใคร

ฉันชื่อ ..... ชั้น ..... เลขที่ .....

ติดต่อฉันได้ที่ .....

.....

ฉันเกิดวัน ..... วันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. ....

ฉันอายุ ..... ปี ฉันเป็นบุตรคนที่ ..... ของครอบครัว มีพี่ ..... คน น้อง ..... คน

งานบ้านที่ฉันทำประจำคือ .....

สิ่งที่เพื่อนๆ ชอบในตัวฉันคือ .....

ฉันคิดว่าสิ่งที่ดีสำหรับตัวฉันคือ .....

ฉันคิดว่าสิ่งที่เลวสำหรับตัวฉันคือ .....

คนที่ฉันอยากทำตัวเหมือนคือ .....

เพราะว่า .....

สิ่งที่ฉันภูมิใจที่ได้ทำคือ .....

งานหรือหน้าที่ของฉันคือ .....

สิ่งที่ทำให้ฉันอับอายที่สุดในชีวิต .....

คนที่ฉันชอบที่สุดคือ เพราะว่า .....

คนที่เลวสำหรับฉันคือ เพราะว่า .....

สิ่งที่ดีที่สุดในโรงเรียนคือ .....

สิ่งที่เลวที่สุดในโรงเรียนคือ .....

ที่โรงเรียนฉันชอบที่สุดที่จะทำงาน (กับกลุ่ม) .....

งานอดิเรกของฉันคือ .....

ในเวลาว่างฉันชอบ .....

แบบสอบถามนี้คือชีวิตของฉัน

ฉันชื่อ ..... นับจากวันเกิดครั้งสุดท้าย ฉันอายุ ..... ปี
 ผมของฉัน ..... ตาของฉัน ..... เดี่ยวนี้ฉันเรียนชั้น .....
 ที่โรงเรียน ..... ฉันมีพี่ ..... คน มีน้อง ..... คน
 เราชอบ ..... ด้วยกัน พ่อและฉันชอบ ..... ด้วยกัน
 ฉันอยู่ในเมือง ..... ฉันมักไม่นอนเวลา .....
 ฉันตื่นนอนเวลา ..... ฉันมักนอนหลับ ..... ชั่วโมง ในทุกๆ คืน

นี่คือเพื่อนของฉัน

ฉันและเพื่อนชอบเล่น ..... กลางแจ้ง เราชอบเล่น ..... ในบ้าน
 เพื่อนซึ่งฉันชอบเล่นด้วยมากที่สุดคือ ..... เพราะเขาเป็น .....
 เพื่อนซึ่งฉันชอบทำงานด้วยที่โรงเรียนคือ .....
 เพื่อนที่ฉันชอบนั่งใกล้คือ .....
 เมื่อใดที่ฉันเล่นที่บ้าน ฉันมักจะเล่นกับ .....
 โดยปกติฉัน (ชอบ , ไม่ชอบ) เล่นคนเดียว เพื่อนที่ดีที่สุดของฉันคือ .....
 เราชอบที่จะ .....

สิ่งที่ฉันเป็นเจ้าของ

ฉัน (ไม่มี) สัตว์เลี้ยงเพราะว่า .....
 สัตว์เลี้ยงของฉันคือ ..... ฉันมักเรียกมันว่า .....
 ฉัน (ชอบ , ไม่ชอบ) สัตว์เลี้ยง .....
 ฉัน (มี , ไม่มี) เงินใช้จ่ายส่วนตัว ..... ทุกๆ สัปดาห์ ฉันได้เงินจาก .....
 ฉันชอบซื้อ ..... และ ..... ด้วยเงินของตนเอง
 ฉันเก็บเงินไว้สำหรับ .....

งานอดิเรกของฉัน

งานอดิเรกของฉันคือ .....
 งานอดิเรกอื่นๆ ที่ฉันอยากมีคือ .....
 ฉันสนุกกับการเก็บรวบรวม .....
 ทั้งหมดที่ฉันเป็นเจ้าของ ฉันชอบมากที่สุดคือ .....

สิ่งที่ฉันอ่าน

ฉัน (ชอบ , ไม่ชอบ) อ่าน ฉันอ่านหนังสือนวนิยายชื่อ .....
 หนังสือพิมพ์ชื่อ ..... หนังสือรายสัปดาห์ชื่อ .....
 หนังสือการ์ตูนชื่อ ..... ฉัน (ชอบ , ไม่ได้ชอบ) หนังสือมาจาก .....
 ห้องสมุดฉันมี .....
 ที่บ้านของฉัน ฉันชอบเรื่องราวเกี่ยวกับ .....

สถานที่ที่ฉันได้เคยไป

ฉันจะเขียนวงกลม (0) ล้อมรอบสถานที่ที่ฉันเคยไปเที่ยวมา

สวนสัตว์	ละครสัตว์	ชายหาด	ที่ทำการไปรษณีย์
สนามบิน	ห้องสมุด	สถานีวิทยุกระจายเสียง	ที่แสดงสินค้า
พิพิธภัณฑ์	โรงงาน	ท่าเรือ	

ฉันเคยอยู่ที่แคมป์   ชายทะเล   ภูเขา   เมืองใหญ่   ทะเลสาบ   และ
 .....

ฉันเคยท่องเที่ยวโดย	รถประจำทาง	รถยนต์	เครื่องบิน	เรือกลไฟ
รถบรรทุก	รถจักรยานยนต์	รถจักรยาน	เรือท่องเที่ยว	และ

.....

ถ้าฉันมีโอกาสไปเที่ยวเมืองอื่นๆ ฉันควรไปที่ .....
 ฉันสนใจเมืองนั้นเพราะ .....

สิ่งต่าง ๆ ที่ฉันชอบทำนอกโรงเรียน

ฉันฟังโปรแกรมวิทยุเรื่อง ..... แต่ละวัน
 ฉันดูโปรแกรมทีวีเรื่อง ..... แต่ละวัน
 โปรแกรมที่ฉันชอบคือ .....
 ฉัน (ไป , ไม่ไป) ดูหนังทุกๆ สัปดาห์ ..... สิ่งที่ฉันชอบมากที่สุดคือ (การเดินร่ำ ,
 แตรวง , วงดนตรี , การร้องเพลง) ฉันอยากเล่น ..... ฉันกำลังเรียน .....
 สิ่งอื่นๆ ที่ฉันชอบทำคือ ..... และ .....
 ถ้าฉันสามารถไปงานใหญ่ๆ แห่งหนึ่ง เช่น สนามกีฬา หรืออื่นๆ ฉันควรไปที่ .....
 ถ้าฉันสามารถพบดาราแสดงละครหรือดาราภาพยนตร์ ฉันอยากจะพบ .....

สิ่งอื่นๆ ที่เกี่ยวกับฉัน

ที่โรงเรียนฉันสนุกสนานมากที่สุดเมื่อ .....
 ถ้าฉันสามารถเปลี่ยนบางสิ่งบางอย่างที่โรงเรียนได้ ฉันอยากเปลี่ยน .....
 ฉันสนุกน้อยที่สุดในบ้านเมื่อ .....
 บางครั้งฉันนึกกลัว .....
 สิ่งหนึ่งที่ทำให้ฉันประหลาดใจคือ .....
 พ่อแม่ของฉันต้องการให้ฉันเป็น .....

แบบสำรวจความรู้สึกนึกคิดที่มีต่อตนเอง

1. สิ่งที่คุณชื่นชอบข้าพเจ้าคือ .....
2. จุดมุ่งหมายในชีวิตของข้าพเจ้าคือ .....
3. ข้าพเจ้ากลัวเมื่อ .....
4. ไม่มีอะไรที่ทำให้ข้าพเจ้าโกรธมากไปกว่า .....
5. ข้าพเจ้ารู้สึกไม่สบายเมื่อ .....
6. คนอื่นมักคิดว่าข้าพเจ้า .....
7. ข้าพเจ้าคิดว่าข้าพเจ้า .....
8. ข้าพเจ้ามีความสุขที่สุดเมื่อ .....
9. ข้าพเจ้าไม่สามารถ .....
10. ข้าพเจ้าประหลาดเมื่อ .....
11. ข้าพเจ้าชอบ .....
12. สิ่งที่ทำให้ข้าพเจ้ากังวลมากที่สุดคือ .....
13. ข้าพเจ้าคาดว่าอนาคตของข้าพเจ้า .....
14. ข้าพเจ้าอยากรู้จัก .....
15. ข้าพเจ้าไม่ชอบที่ .....
16. ข้าพเจ้าชอบคนที่ .....
17. เมื่อถึงเวลาที่ต้องตัดสินใจ .....
18. ข้าพเจ้าพยายามอย่างเหลือเกินที่จะ .....
19. ข้าพเจ้าภูมิใจเกี่ยวกับ .....
20. เมื่อข้าพเจ้าแข่งขันกับผู้อื่นข้าพเจ้า .....

แบบสำรวจบุคลิกภาพของฉันท

ชื่อ - สกุล ..... วันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. ....

คำชี้แจง ขอให้ท่านใส่เครื่องหมาย / ลงในช่องที่ท่านคิดว่าตัวของท่านเป็นเช่นนั้นเพื่อจะช่วยให้ท่านปรับปรุงตนเอง โดยแก้ไขข้อบกพร่องในตัวของท่านเพื่อให้เป็นผู้มีความสุข รู้จักปรับตัวเข้ากับเพื่อน และคนรอบข้างได้ด้วยดี เพื่อประโยชน์ของตัวท่าน และเพื่อให้ได้ความจริงใจในการที่จะนำมาประกอบการพิจารณาให้ความช่วยเหลือท่านต่อไป ฉะนั้นจึงขอให้ท่านตอบให้ตรงความเป็นจริงที่สุด

	จริง	ไม่จริง
1. ข้าพเจ้ามักโกรธผู้อื่นง่าย ๆ		
2. ข้าพเจ้ามักจะตื่นขึ้นด้วยอารมณ์ขุ่นมัว และหงุดหงิดตลอดวัน		
3. เมื่อมารดาของข้าพเจ้าสั่งให้ข้าพเจ้าทำอะไร ข้าพเจ้ามักจะไม่สนใจทำ		
4. ข้าพเจ้ารู้สึกเสียใจที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองของข้าพเจ้าดูต่ำข้าพเจ้า เพราะข้าพเจ้ากลับบ้านช้า		
5. ข้าพเจ้าชอบนั่งรถที่ขับเร็วโดยไม่ต้องตรวจจราจรไม่เคยไล่ทัน		
6. ข้าพเจ้ารู้สึกพอใจที่ได้กระทำการหนึ่งสิ่งใดซึ่งเป็นที่ต้องห้ามได้สำเร็จ		
7. ข้าพเจ้ารู้สึกไม่พอใจมากเมื่อข้าพเจ้าถูกผู้ใหญ่ควบคุมบังคับให้ทำอย่างนั้นเสมอ		
8. ข้าพเจ้าชอบพูดถึงเรื่องคนอื่นเสมอ		
9. เมื่อข้าพเจ้ารู้สึกโกรธหรือเสียใจ บางทีข้าพเจ้าจะไปพาลกับคนอื่นต่อไป		
10. ข้าพเจ้าชอบล้อพี่หรือน้องให้โกรธอยู่เสมอ		
11. บางครั้งข้าพเจ้าจะทำหรือพูดในสิ่งที่ข้าพเจ้าไม่ชอบหรือไม่เห็นด้วย		
12. ข้าพเจ้ามักจะมีอารมณ์เสียและแสดงออกมาบ่อย ๆ		
13. ข้าพเจ้ามักจะถูกญาติพี่น้องบ่นอยู่เสมอว่าไม่ใคร่จะใช้ความคิดและการพิจารณาไตร่ตรอง		
14. ข้าพเจ้ามักจะนั่งเฉยๆ เมื่อเพื่อนในกลุ่มวิพากษ์วิจารณ์ผู้ที่ข้าพเจ้ารักและชอบ โดยไม่คิดจะแก้แทนให้		
15. ข้าพเจ้ารู้สึกว่าบางครั้งเป็นคนเก็บตัว		
16. ข้าพเจ้าไม่สนใจที่จะบอกให้ทางบ้านหรือบิดามารดาทราบถ้าข้าพเจ้ากลับบ้านช้าในวันใด		
17. ข้าพเจ้ามักจะหลีกเลี่ยงต่อการที่จะให้ความช่วยเหลือเล็กๆ น้อยๆ ที่ข้าพเจ้าจะสามารถทำได้ในบ้าน		

	จริง	ไม่จริง
18. ข้าพเจ้ามักจะใช้เวลาที่ควรจะทำการบ้านมาดูโทรทัศน์ หรือคุยกับเพื่อน		
19. ข้าพเจ้ามักจะผิดนัดเสมอ		
20. ข้าพเจ้าชอบทำงานเมื่อใกล้จะถึงเวลากำหนดส่ง		

สรุปคำตอบ

จริง ..... ข้อ

ไม่จริง ..... ข้อ

แบบทดสอบการเติมประโยคให้สมบูรณ์

SENTENCE COMPLETION TEST

ชื่อ - นามสกุล .....

วัน / เดือน / ปี ที่ทำแบบทดสอบ (Date lected) .....

วัน / เดือน / ปี เกิด (Date of Birth) .....

วิธีตอบแบบทดสอบ

จงเติมประโยคหรือข้อความต่อไปนี้ให้สมบูรณ์ โดยอ่านแต่ละประโยคหรือแต่ละข้อความแล้วเติมสิ่งแรกที่ผ่านสมองของนักเรียนเพื่อให้ประโยคนั้นสมบูรณ์ โปรดทำให้เร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้ ถ้าไม่ทราบว่าจะเติมอะไร ให้เขียนวงกลมล้อมหมายเลขของข้อนั้นๆ และพยายามเติมประโยคหรือข้อความนั้นในภายหลัง

1. ฉันรู้สึกว่าคุณพ่อของฉันไม่ค่อยจะ .....
2. เมื่อเคราะห์ร้ายประดังกันเข้ามา ฉัน .....
3. สิ่งที่คุณต้องการมากที่สุด .....
4. ถ้าฉันต้องรับผิดชอบ .....
5. สำหรับฉันอนาคตเป็นสิ่งที่ .....
6. ผู้มีอำนาจเหนือฉัน .....
7. ทั้งๆ ที่เห็นว่ามันไร้สาระ ฉันก็ยังกลัว .....
8. ฉันรู้สึกว่าเป็นเพื่อนที่แท้จริง .....
9. เมื่อตอนที่ฉันยังเป็นเด็กอยู่ .....
10. ผู้ชายในอุดมคติของฉัน .....
11. เมื่อฉันเห็นผู้ชายและผู้หญิงอยู่ด้วยกัน .....
12. ถ้าเปรียบเทียบกับครอบครัวอื่นแล้ว ครอบครัวฉัน .....
13. ผู้ที่ฉันชอบทำงานร่วมกับเขามากที่สุด คือ .....
14. คุณแม่ของฉัน .....
15. ฉันจะทำทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อให้ลืม .....
16. ถ้าคุณพ่อของฉันเพียงแค่ .....
17. ฉันไม่มั่นใจว่าฉันมีความสามารถที่จะ .....
18. ฉันคงมีความสุข ถ้า .....
19. ถ้าใครทำงานให้ฉัน .....

20. ฉันกำลังตั้งตาคอย .....
21. เพื่อนของฉันส่วนมากไม่ทราบว่าคุณกลัว .....
22. ครูที่โรงเรียน .....
23. ฉันไม่ชอบคนที่ .....
24. ฉันจำได้เมื่อ .....
25. ฉันคิดว่าผู้ชายส่วนมาก .....
26. ความรู้สึกของฉันเกี่ยวกับชีวิตแต่งงาน .....
27. พวกที่บ้านทำกับฉันอย่างกับว่า .....
28. เพื่อนร่วมงานของฉัน คือ .....
29. คุณแม่กับฉัน .....
30. ฉันได้ทำผิดอย่างมากที่ .....
31. คุณพ่อของฉัน .....
32. จุดอ่อนของฉันก็คือ .....
33. ความทะเยอทะยานในชีวิต คือ .....
34. คนที่ทำงานให้ฉัน .....
35. สักวันหนึ่งฉันคง .....
36. เมื่อฉันเห็นนายเดินมา .....
37. ฉันอยากขจัดความกลัวในเรื่อง .....
38. คนที่ฉันชอบมากที่สุด .....
39. ฉันไม่เคยมีความสุขเท่า .....
40. เมื่อฉันคิดถึงผู้ชาย .....
41. เมื่อฉันมีความรู้สึกทางเพศ .....
42. ครอบครัวส่วนมากที่ฉันรู้จัก .....
43. ฉันชอบทำงานร่วมกับคนที่ .....
44. ถ้าคุณแม่ของฉันเพียงแต่ .....
45. บางครั้งฉันรู้สึกอาย .....
46. คุณพ่อและฉัน .....
47. เมื่อเปรียบเทียบกับคนอื่นแล้ว ฉัน .....
48. เมื่อฉันเป็นคนออกคำสั่ง ฉัน .....
49. สิ่งที่คุณต้องการมากที่สุดในชีวิต .....
50. อีก 10 ปี ข้างหน้า ฉัน .....
51. คนที่ฉันถือว่าเหนือกว่าฉัน .....
52. บางครั้งความกลัวก็บังคับให้ฉันต้อง .....

53. เมื่อฉันไม่อยู่ เพื่อนจะ .....
  54. สิ่งที่ฉันจำได้แม่นยำที่สุดในวัยเด็กของฉัน .....
  55. สิ่งที่ฉันชอบน้อยที่สุดเกี่ยวกับบุรุษเพศ .....
  56. ฉันรู้สึกว่าเป็นเรื่องเพศ .....
  57. เมื่อฉันยังเป็นเด็กอยู่ บิดาของฉัน .....
  58. คนที่ทำงานร่วมกับฉันโดยมาก .....
  59. คุณแม่ของฉันไม่ค่อยจะ .....
  60. ฉันรู้สึกว่าเป็นความผิดใหญ่หลวงที่ฉันได้ .....
  61. ผู้หญิงในอุดมคติของฉัน .....
  62. ฉันคิดว่าผู้หญิงส่วนมาก .....
  63. เมื่อฉันคิดถึงผู้หญิง .....
  64. สิ่งที่ฉันชอบน้อยที่สุดเกี่ยวกับสตรีเพศ .....
-

การแปลผล

ที่ หัวข้อ	ข้อที่							
1. มารดา	4	29	44	59				
2. บิดา	1	16	31	46				
3. ครอบครัว	12	27	42	57				
4. สัมพันธภาพกับเพื่อนต่างเพศ	10	25	40	55	61	62	63	64
5. เพศสัมพันธ์	11	26	41	56				
6. เพื่อนทั่วไป	8	23	28	53				
7. ผู้ที่เหนือกว่า	6	22	36	51				
8. ผู้ที่ด้อยกว่า	4	19	34	48				
9. เพื่อนร่วมกลุ่ม	13	38	43	58				
10. ความกลัว	7	21	37	52				
11. ความรู้สึกผิด	15	30	45	60				
12. ความสามารถ	2	17	32	47				
13. อดีต	9	24	39	54				
14. อนาคต	5	20	35	50				
15. เป้าหมาย	3	18	33	49				

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ชื่อ	นางสาววรรณฤดี รุกขวัฒนกุล
วัน เดือน ปี เกิด	11 กันยายน 2520
สถานที่เกิด	เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย จังหวัดกรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	140 ถนนข้าวสาร แขวงตลาดยอด เขตพระนคร จังหวัดกรุงเทพมหานคร 10200
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	อาจารย์ 1 ระดับ 4
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนราชบพิธ สำนักงานเขตพระนคร สังกัดกรุงเทพมหานคร 29 ถนนราชบพิธ แขวงวัดราชบพิธ เขตพระนคร จังหวัดกรุงเทพมหานคร 10200
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2538	ประกาศนียบัตรมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสายปัญญา ในพระบรมราชินูปถัมภ์
พ.ศ. 2542	กศ.บ. (การแนะแนว) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
พ.ศ. 2546	กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร